

לקראת שבת מלאכתא

Dirshu

דרשן ד' ועוזן

קרן עולמית לחיזוק
ועידוד לימוד התורה

אוגדן עלוני השבת

פרשת כי תשא

לקראת שבת מלכתא

לקבלת הגליון למייל: dirshu@dirshu.co.il

תקציר שבועי של 'הדף היומי בהלכה'

גליון מס' 369

פנינים לפרשת כי תשא

הגיע רבי אלחנן וסרמן זצ"ל לבית הכנסת ועלה לדרוש, ושפך 'אש וגופרית' על החילונים המסלפים את מהות היהדות, והוקיע את שותפיהם ואת המת'יחסים אליהם בסלחנות. התחוללה מהומה, אנשים קמו ומחו. בדרכנו חזרה, אמר לי: "הגעת ללונדון כדי לאסוף כספים עבור הישיבה. לשם כך הלכתי לבית הכנסת, ונשאתי דרשה. ולבסוף קוממתי עלי חלק נכבד מהקהל והפסדתי את תרומותיהם. מדוע עשיתי זאת?! כי ההצלחה - ממרום. לא אני מביא את הכסף, אלא הקב"ה!"

ראב"ד העדה החרדית, הגאון רבי משה שטרנבוך שליט"א, על ההשתדלות ברוחניות ובגשמיות

"בְּחֻמָּה וּבְתַבּוּנָה וּבְדַעַת" (שמות ל"א, ג')

בן ישיבה ביקש ברכה להצלחה בלימוד התורה וביראת שמים. אמר רבינו: "רבי אלחנן וסרמן זצ"ל לא ברך על עניינים רוחניים. באמרו ששמע מרבו החפץ חיים, שעל כך אמרו (ברכות לג ע"ב) שהכל בידי שמים, חוץ מיראת שמים. על כך יש לעמוד לבד... פעם ביקשה ממנו אמי ע"ה שיברכנו להצלחה בלימוד. סרב לברך. 'על כך עליו לעמוד בעצמו', אמר.

"התעקשה ואמרה: 'אני אלמנה, ואני דורשת מכם!'

"נענה רבי אלחנן וברך, אבל ברך...!

"ואילו אנו רואים עולם הפוך, הפרנסה היא מן השמים, ואנשים מרבים עבורה בהשתדלות בלי סוף. והרוחניות תלויה בנו, ומבקשים בה ברכות...".

וסיפר: "כשהגאון רבי אלחנן וסרמן היה מגיע לאנגליה לאסוף כספים עבור ישיבתו, היה מתארח בביתנו. הואיל ולא ידע את שפת המדינה, הייתי מלווהו למחוזות חפצו. באחת השבתות לווייתי אותו בדרכו לדרוש עבור ישיבתו באחד מבתי הכנסיות. בדרך, חקר אותי לאופי בית הכנסת שאליו מועדות פנינו, מי המתפללים בו. סיפרתי

שהם נוטים ברובם לחוגי הפשרנים, לשיטת המזרחי.

"הגיע לבית הכנסת ועלה לדרוש, ושפך 'אש וגופרית' על החילונים המסלפים את מהות היהדות, והוקיע את שותפיהם ואת המת'יחסים אליהם בסלחנות.

"אמר: 'הן עם לבדד ישכן, ובגויים לא יתחשב'. 'עם' הוא קבוצת אנשים החולקים ענין מסויים כשפה או עבר משותף. ואילו 'גוי' הוא

עם היושב בארצו. עם ישראל, הוא 'עם לבדד ישכן', כי מה המקשר בין יהודי ממרוקו, יהודי מרוסיה ויהודי מתימן. לא שפה, לא תרבות, לא עבר משותף, רק האמונה והתורה. 'ובגויים לא יתחשב'. אין לנו מדינת לאום, וכל שאיפותינו להגיע לארץ הקודש רק כדי לקיים את המצוות התלויות בה..."

"התחוללה מהומה אנשים קמו ומחו, ורבים יצאו מבית הכנסת, נשאר קומץ בלבד לתפילת מוסף.

"בדרכנו חזרה, אמר לי והרי ילד הייתי, איזו ענווה! וכך אמר: "הרי הגעתי ללונדון כדי לאסוף כספים עבור הישיבה. לשם כך הלכתי לבית הכנסת, ונשאתי דרשה. ולבסוף קוממתי עלי חלק נכבד מהקהל והפסדתי את תרומותיהם. מדוע עשיתי זאת?!"

"כי ההצלחה, ממרום. לא אני מביא את הכסף, אלא הקדוש ברוך הוא. אמנם מוטלת עלי החובה להשתדל, אבל עיקר ההשתדלות היא ברוחניות, ואם צריך לעורר ולחזק בענייני השקפה זו חובתנו הראשונית!"

העסקים בולעים את כל עתותיו. סיפר לו רבינו: שבשעה שהאויבים הקיפו את ארץ ישראל והמצב היה מסוכן מאד, הגיעה משלחת מחוגי המזרחי אל הרב מטשעבין זצ"ל, וטענו שהם מבינים שיש להניח לבני הישיבות ולא לגייסם, אבל בעת חרום כזו חייבים לגייס כל אדם.

ענה להם הרב בפקחותו: "פעם נסע עגלון והעגלה נכנסה לביצה. הסוס הכחוש לא עלה בידו לחלצה. פרק העגלון את המשא, ולא הועיל. חשב, ומצא מוצא פרק את הגלגלים מהעגלה האם הם מחושקי ברזל, ומשקלם רב. אם יסירום תתנהל העגלה בקלות... אמרו לו: שוטה שבעולם, הלא דברים קל וחומר. אם העגלה לא זזה עם גלגליה, בלעדיהם ודאי לא תזוז..."

כך אמר הרב מטשעבין: "אם המצב קשה כשבני הישיבות שוקדים על תלמודם, ו'מי גרם לרגלינו שיעמדו במלחמה שערי ירושלים שהיו עוסקים בתורה' (מכות י ע"א). אם תגייסום על אחת כמה וכמה!"

הגאון רבי אלחנן וסרמן זצ"ל, שלח לגיסו הגאון רבי חיים עוזר זצ"ל, שהמצב הרוחני בישיבה מעולה, בני הישיבה לומדים בהתמדה ומתעלים מיום ליום, מאידך גיסא המצב הגשמי עגום, המאפיות מסרבות להקיף, ואין לחם לאכול, פשוטו כמשמעו. הוא נצרך לצאת לחו"ל לגייס כספים אבל הוא חושש שאז יהפך המצב. העדרותו תיצור רפיון בישיבה ויצא שכרו בהפסדו.

ענהו רבי חיים עוזר שיסע, ויראה לקצר שהותו בחו"ל ככל האפשר. באותם ימים נקלע משגיח הישיבה הגאון הצדיק רבי יעקב ישראל לובצ'אנסקי זצ"ל לבית רבי חיים עוזר. נשאל על מצב הישיבה, ואמר שבגשמיות הוא טוב מאד, אבל ברוחניות אינו במיטבו, וצריך רחמי שמים.

תמה רבי חיים עוזר ואמר: "מגיס, ראש הישיבה, שמעתי הפוך. שבגשמיות המצב קשה מאד, וברוחניות המצב נפלא!"

ענה משגיח: "אכן בגשמיות המצב קשה. אבל זה רצון הקדוש ברוך הוא, ואין לנו טענות. לכן אמרתי שהמצב טוב מאד, כי כל מה דעביד רחמנא, לטב. אבל ברוחניות המצב תלוי בנו, כי הכל בידי שמים חוץ מיראת שמים, ובזה חוששני שאין אנו עשים דיינו ואנו יוצאים ידי חובתנו..."

(לקט מתוך 'ויגד משה' - הגדה של פסח)

בענין זה שמעתי בהזדמנות אחרת מפי הגאון רבי אלחנן וסרמן זצ"ל, שפרנסתו של אדם קצובה לו, ואין בכח ההשתדלות היתרה להוסיף מאומה. אמנם 'בדרך שאדם רוצה לילך מוליכין אותו', ואם ישתדל יותר ירויח יותר, אך יש לקדוש ברוך הוא דרכים רבות ליטול את הכסף שירוויח בדרך זו. וכדברי המדרש (תנחומא מטות ה') שהחוטפים מתנותיהם, יאבדון.

הקדוש החפץ חיים זצ"ל המשיל את הדבר לאדם שקנה חבית יין כדי למכור יין לקידוש ולהבדלה, ולהתפרנס מכך. יעצו חברו לקבוע בחבית ברז נוסף, ועל ידי כך יוכל למכור כפלים. אמר לו בעל החבית: "אמנם אמכור כפלים, אבל היין יגמר במהירות כפולה. תן לי עצה איך להוסיף על היין שבחבית, ואודה לך..."

כך תוספת השתדלות לא תרבה את הקצבה שנגזרה בראש השנה. אבל אם יקדיש מעתותיו לתלמוד תורה, יוכל להוסיף לאותה קצבה, כמו ששנינו (עבודה זרה יט ע"ב) שהעוסק בתורה נכסיו מצליחין...

רבינו שוחח עם גביר אחר, בן תורה שנסחף לעסקים וליבו פתוח לכל דבר שבקדושה. שאלו האם הוא קובע עתים לתורה ונענה באנחה. פעם היתה התורה משוש חייו, אבל עתה אין לו פנאי,

גליון 'לקראת שבת' יו"ל בחסות
'אמונה וחסד' דפוס וכריכ"ה בע"מ 02-6715501

זיכוי הרבים בהפצת גליון זה
לעיי"נ הרה"ח בנימין ב"ר דוד צבי רוזנטל זצ"ל
נלב"ע ר"ח אב תשע"ו

יהודי עשיר שלא שמר תורה ומצוות, אמר שברצונו לעזור לעם ישראל ואינו יודע איך. לאחרונה שמע שיש כאן את הישיבה הגדולה בארץ, וחשב לשאול את ראש הישיבה לדעתו. רבינו אמר לו שברצונו לנסוע איתו לכותל המערבי. בדרך חזור שאלו אותו אדם שוב...

הגאון רבי נתן צבי פינקל זצוק"ל, מפתיע את העשיר איך ניתן לעזור לעם ישראל

"וּבְלֵב כָּל חָכֵם לֵב נִתְּנִי חֻכְמָה" (שמות ל"א, ו')

אחד מאברכי הישיבה סיפר סיפור מופלא: בהיותו אברך צעיר, אירע שהיה מוטרד בעניין משפחתי, וחיפש פינה שקטה להרהר בה מעט בענייניו. הוא נכנס לאתר בניה של אחד מבנייני הישיבה, שהיה אז בתהליכי בניה, כדי למצוא מקום שקט לשהות בו. תוך כדי שהותו במקום, נכנס רבינו למקום כדי לעקוב אחר התקדמות הבניה. האברך נבוכ מעט, השעה, שעת אמצע הסדר והוא שוהה באתר בניה של הישיבה. רבינו חילצו מיד מאי הנעימות, הוא פנה אליו ושאל אם יוכל להתייעץ אתו בקשר לכמה דברים בבניה, הוא הראה לו עמודים שנבנו במקום מסוים בהיכל בית המדרש, ושאל האם לדעתו כדאי להעמידם במקום אחר, כמה שטח לדעתו נצרך לביהמ"ד וכמה לפנימייה, ועוד שאלות מסוג זה, כדי להקנות לו הרגשה טובה ולא להביכו.

בירושלים. מטרת התלוותו, היתה כדי שיוכל לשוחח אתו בדרך בלימוד ולא יתבזבז זמן יקר. אולם לו עצמו היה לימוד חשוב ופרק של נשיאה בעול הזולת. הוא סיפר שהם היו באותו יום בעשרות כתובות, וראה בחוש, איך רבינו מאושר ושמח מכך שהוא זוכה לשמח אנשים שזקוקים לעזרה בערב יו"ט.

כידוע, היו לרבינו קביעות וחברותות רבות, גם בימי בין הזמנים. אחת החברותות, שהיה מגיע מחוץ לעיר, היה מקבל ממנו את דמי הנסיעות, כששאל: מדוע עליו לקבל, הלא זכות גדולה היא עבורו לבוא ללמוד עם ראש הישיבה נענה: "הלא אתה טורח לבוא וללמוד!", כאילו הוא זה שעושה טובה לרבינו בכך שהוא בא.

חסד והטבה רוחניים

ככל שריחם והיטיב לאנשים שזקוקו לחסד גשמי, ריחם והשתתף בצער שמיים על אחינו הטועים, שלא זכו לקיים תורה ומצוות. באחד מביקוריו בארה"ב בשנים האחרונות, נתקל בו יהודי שסר מדרך השי"ת. אותו יהודי פגשו והתבונן בו, וכשראה את הייסורים שהוא עובר עד שהוא מצליח להכניס לפיו מאכל, נכמרו רחמיו. הוא ניגש לרבינו ושאלו, איך יוכל לסייע לו להקל מעליו את סבלו. רבינו השיב שיקפיד מהיום לברך על כל מה שאוכל, ובפרט שיקפיד לברך בכל פעם ברכת המזון מתוך הסידור. סבלו של רבינו נגע לליבו של אותו אדם, ולמרות מצבו הרוחני הירוד קיבל על עצמו להתחיל לברך ברכת המזון מתוך הסידור דווקא. במרוצת השנים שינתה קבלה זו את אורך חייו, ובהמשך שב ליהדותו ונעשה לבעל תשובה גמור. אותו יהודי שמתגורר בסביבות העיר מונסי, כששמע שמתקיים הספד לזכר רבינו, בראשות בנו ראש הישיבה שליט"א, הגיע להשתתף ובסיום העצרת ניגש לספר זאת לבנו. יהודי עשיר, שלא זכה לשמור תורה ומצוות, הגיע לבית רבינו ואמר

לילה אחד הרעישו בחורים שהתגוררו מתחת לדירת מגוריו של רבינו בלי משים, והפריעו למנוחת בני המשפחה. רבינו התלבט, מצד אחד רצה להעיר להם, מאידך חשש שמא יצטערו על שהפריעו למנוחת משפחת ראש הישיבה. הוא ביקש שייכנו צלחת עם עוגות וירד לחדרם, מסר להם את העוגות ואמר להם: "שכנים צריכים להתנהג יפה אחד לשני, הנה לכם מתנה קטנה". כולם הבינו היטב את כוונתו ויחד איתה את אצילות מידותיו.

נושא בעול עם זולתו

עבודת קודש מיוחדת היתה לרבינו בנשיאה בעול עם הזולת. כל צרה וצער ששמע נגעו לליבו. מדהים היה לראות, עד כמה נשא בעול של ענייני כלל ישראל, ועד כמה הרגיש שהם נוגעים לו באופן אישי. לא אחת היה פורץ בבכי למשמע צרות שפקדו אנשים שלא הכיר, וכל שכן על צרות הכלל.

סיפר רבי מרדכי פרוש שבבחרותו, בטרם התמנה רבינו לראש ישיבה, הציע לו פעם להתלוות אליו לחלוקת צדקה לת"ח ועניים

נרגע עד שכעבור תקופה התברר לו שהעניין סודר. באחת השנים הציע רבינו בתחילת זמן אלול, שכל בני חבורת הדף יכתבו חבורה. אחד האברכים שהצליח להשלים את החבורה בערב סוכות, וידע כמה ישמח הדבר את רבינו, החליט שבדרכו לבית הוריו באחת משכונות ירושלים, ייסע לבית רבינו, ימסור לו את החבורה וישמח אותו ביום טוב, כאשר אשתו נוסעת לבדה לבית ההורים. ואכן, כשהגיע והראה את החבורה, שמח רבינו, נהנה מאוד והודה לו מאוד על שטרך במיוחד.

אותו אברך הזדרז לתחנת האוטובוס, אולם לדאבונו המתין זמן רב והאוטובוס בושש לבא, מחמת חפץ חשוד, עד שהגיע הזמן שבו תנועת האוטובוסים מפסיקה מחמת החג הקרב. בינתיים זמן הדלקת הנרות קרב, ובבית הוריו דאגה אשתו מאוד, מה עוד שאתו הייתה תינוקת בת שנה. פלאפונים לא היו בנמצא באותן שנים, ולאשתו לא הייתה ברירה אלא להתקשר מודאגת לבית רבינו, ושאלה האם בעלה היה שם ומתי יצא. רבינו ביקש את הטלפון ממי שענה, ברצונו להרגיע אותה אמר לה שאכן בעלה היה אצלו, והוא גם ראה את התינוקת החמודה. הוא הרגיע אותה שאין לה סיבה לדאגה, כך דיבר אתה למעלה מעשרים דקות! עד שהאברך הצליח להגיע לבית הוריו.

פעם בערב ראש השנה, התקשרה אמא מודאגת של אחד מתלמידי הישיבה בני חו"ל, וסיפרה שהיא מנסה לתפוס בטלפון את בנה, ואמרו לה שאינו נמצא בין כותלי הישיבה, והיא מודאגת היכן הוא יכול להיות. רבינו נכנס לעובי הקורה והחל לברר. עלה חשד שהבחור נסע לעיר אומן באוקראינה, לציונו של הרה"ק רבי נחמן מברסלב זיע"א, אולם איך מבררים זאת, ואיך מרגיעים את האמא? למרות היותו באפיסת כוחות, נכנס רבינו למשרד הישיבה והחל מתקשר בעצמו למקומות שונים, עד שכעבור זמן ארוך הצליח אמנם לברר שהבחור נמצא באומן. רבינו לא הסתפק בעצם הידיעה שהוא שם, וטרך עד שהצליח לדאוג שאנשים אחראיים ייקחו עליו אחריות, ורק כשסידר זאת הודיע לאם המודאגת שהכל מסודר, למרות שיכול היה להטיל את כל הטיפול בענין על אחרים, עשה הכל בעצמו.

(מתוך 'בכל נפשך')

לילה אחד הרעישו בחורים
שהתגוררו מתחת לדירת מגוריו
של רבינו בלי משים, והפריעו
למנוחת בני המשפחה. רבינו
התלבט, מצד אחד רצה להעיר
להם, מאידך חשש שמא יצטערו
ויתביישו. הוא ביקש שיכינו
צלחת עם עוגות וירד לחדרם...

שברצונו לעזור לעם ישראל ואינו יודע איך. הוא סיפר שעניין זה מעסיק אותו רבות, והוא הסתובב כבר אצל כל מיני "אנשי רוח" במגזר החילוני, אך בסופו של דבר אינו יודע איך יוכל לתרום לטובת עם ישראל. לאחרונה שמע שיש כאן את הישיבה הגדולה ביותר בארץ, המונה אלפי תלמידים, ולכן חשב שיבוא וישאל את ראש הישיבה לדעתו.

רבינו אמר לו שברצונו לנסוע אתו לכותל המערבי. בדרך חזר שאלו אותו אדם שוב, במה יוכל לעזור לעם ישראל? אמר לו רבינו: "אני מייעץ לך שתקנה לעצמך זוג תפילין, ותניח אותן מידי יום ותקרא איתן קריאת שמע". כאומר לו, אם ברצונך לזכות את עם ישראל, תתחיל בראש ובראשונה לקיים את מצוות השי"ת.

חסד בשלימות

רגישותו של רבינו לסבלו וכבודו של הזולת היתה מפעימה. כששמע על סבל ומצוקה של הזולת, ולו צרה וסבל קטנים, הדבר תפס את ליבו. לפעמים היה שואל ומתעניין שוב ושוב, מה שלום פלוני, ולא

להתחיל את היום ברגל ימין
חוויה רוחנית מדי יום אצלך בחייל

הלכה, סיפורים, רעיונות, ווארטים ועוד... אקטואלי ומרתק
הצטרפו בחינם לאלפי מנויים, שלחו מייל לכתובת:

dirshu@dirshu.co.il

הפורתח
בכל יום..

המייל היומי של 'דרשו'.

באחד הטיפולים הוא חיטט באוזן, מה אומר, ייסורי תופת! בצד ישב המתמחה, עקב אחרי הטיפול. כשהסתיים אמר: "הרב גלינסקי, אתה לא הראשון שעובר טיפול זה, אבל כולם זועקים זעקות מחרישות אוזניים. אתה היחיד שלא צעק!"

רבי יעקב גלינסקי זצ"ל: על מה אנו מנצלים את הסיעתא דשמיא שלנו?

"וְרָאָה כָּל הָעַם אֲשֶׁר אִתָּה בְּקֶרְבִּי" (שמות ל"ד, י')

לפני כמה שנים תקף אותי חיידק, התנחל באוזן ומאן לעזוב. טיפלו בי במסירות, אבל בלי תוצאות. יום אחד ניגש אלי הפרופסור: "הרב גלינסקי, נכון שכתוב בגמרא 'שלכם': טוב שברופאים לגיהנום?" כמה כעסתי על ההתבטאות, "בגמרא שלכם", לכם ולא לו. עניתי: "נכון, אבל במה זה נוגע אליך. תביא את הטוב שברופאים, ואסביר לך".

דוקא הבין: "אתה ודאי כועס שלא הצלחנו לרפא אותך, יש דברים שאינם בידינו".

לזה התכוונתי. אמרתי: "אתה, לא תהיה בגיהנום. כי הטוב שברופאים הוא זה שחושב שהכול בשליטתו! לכן, מקומו בגיהנום!"...

הכלל, באחד הטיפולים הוא חיטט באוזן, מה אומר, ייסורי תופת! בצד ישב המתמחה, עקב אחרי הטיפול. כשהסתיים אמר: "הרב גלינסקי, אתה לא הראשון שעובר טיפול זה, אבל כולם זועקים זעקות מחרישות אוזניים. אתה היחיד שלא צעק!"

אמרתי לו: "הם צעקו, כדי שאתה תשמע, והפרופסור ישמע - זה עזר להם? ודאי שלא! אבל אני צעקתי ועוד איך צעקתי! אבל לא צעקה שאתם שומעים, אין לי ענין בשמיעתכם. יש צעקה בבחינת "צעק ליבם אל ה'" (מיכה ב, יח). והוא שומע, ויכול לעזור, ומקוה שיעזור!"...

למחרת הגיע לבקרני אדם דתי, לא מוכר. הציג עצמו: הוא שכנו של אותו רופא, בפתח תקוה. הרופא סיפר לו בהתפעלות על החולה שצעק בליבו, שווע אל ה', והוא בא להכיר אותי. אמרתי לו: "תראה, אני אחזור בעוד כמה ימים לביתי, לא אראה עוד את הרופא. אתה שכן שלו, ואם הוא סיפר לך הרי זה משום שהתעורר בו זיק חבוי וכבוי. תציע לו שילמד אתך שעה בשבוע, תלבה את הזיק, שיתלהב ויאיר!"

והרופא כיום שומר תורה ומצוות!

כאשר דוד המלך בקש: "אמרי האזינה ה', בינה הגיגי" (תהילים ה, ב), ניחא: היה מה לשמוע בדיבורו, וכשהביטו אל מחשבותיו והגיגיו היה במה להתבונן! אח, "נכספה וגם כלתה נפשי לחצרות ה', לבי ובשרי ירננו אל אל חי!" (תהילים פד, ג), "צמאה לך נפשי, כמה לך בשרי!" (תהילים סג, ב) - אבל אנו, אם לאמרנו, נפלאים הם. אבל כשיביטו להגיגינו, במה אנו הוגים..."

זכורני, לאחר המלחמה, היינו פליטי חרב מזי רעב, שבורים ורצוצים, חסרי כל. אבדנו הכל. השתתפתי בשמחת הנישואין של גיסי, רבי יחזקאל ברוד. לכלה היתה שמלה אחת ויחידה, לשבת, לחול ולחתונה. לחתן היתה חליפה מרובבת ומהוהה, לא היה שייך ללכת כך לחופה. טרח ומצא חיט גוי, שתמורת שלושה מארקים פרם את כל חוטי התפירה והפך את כל האריג, מצידו השני החוצה.... הכובע, פשיטא, נשאר אותו כובע. גם הנעלים לא סתמו את הפה לכבוד החתונה. אבל החליפה, לפחות, היתה "מחודשת".

ואני זוכר שרבי ניסן נימנוב זצ"ל השמיע ביקורת: "ראו במה מונח ראש של בחור, בחידוש חליפה!"...

אלו היו המושגים באותם ימים, אלו היו התביעות!

והיום, במה מונח ראשו של הבחור - והוא עוד מבקש "בינה הגיגי"...

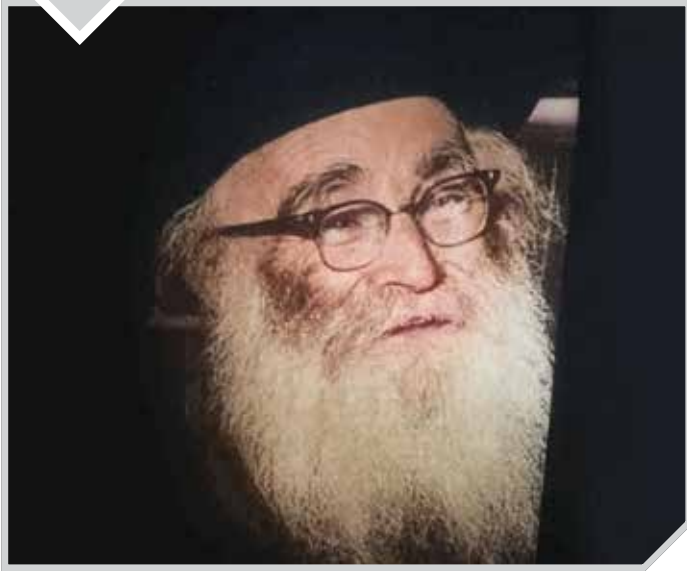
"ריבוננו של עולם, תן לי רוח הקודש!"

כבר סיפרנו על הרב שהתעכב בבית הכנסת, התעמק בלימודו, ולפתע שמע שמאן דהוא מסיט את הפרוכת ופותח את ארון הקודש. מתחנן ומעתייר: "ריבוננו של עולם, תן לי רוח הקודש!"...

הרב נשא ראשו בתימהון. הבקשה מוזרה, והקול נשמע לו מוכר. הלה סגר את הדלתות והשיב את הפרוכת למקומה. פסע לאחוריו בהדרת קודש וחרדת כבוד. הרב ראה שאכן הוא זה: הגנב של העירה. קרא לו, והגנב נחרד. לא ידע שהרב כאן, חשב שהוא לבדו

ואמא היתה מסיימת: "סבא רבי אריה התבטא, כי צר לו על שאליהו הנביא התגלה אליו בדמות של ערבי בלבד". ואני אמרתי לאמא כי אין הדבר נורא כל כך - הן גם לאברהם אבינו נגלו המלאכים בדמות ערביים...

בתו של מרן הגר"ח קנייבסקי זצוק"ל, הרבנית ר. צביון שתיבלט"א, מספרת על הסבא רבי אריה לוי זצוק"ל

!הנה קרן עור פניו" (שמות ל"ד, ל')

אני זוכרת מעשה זה כאילו התרחש רק אתמול. בהיותי כבת שש צעדתי לצדו של אבא ברחובות ירושלים כשידי נתונה בידו. לפתע נגלתה מקצה הרחוב דמות שכמותה לא ראיתי מעודי: יהודי ירושלמי נמוך קומה, זקן ושבע ימים, זקנו הלבן יורד על פי מידותיו, אור קורן מפניו, וכל מציאותו אומרת זכות וטוהר. בדיוק כך תיארתי לעצמי את דמותו של אליהו הנביא, והנה אני זוכה לראותו פנים אל פנים.

"אבא!", משכתי בידו. "הבט, הנה אליהו הנביא!"
"זהו זיידע רבי אריה שאליו אנו הולכים", חייך אבא...

סבא-רבא הגאון רבי אריה לוי זצ"ל, הוא הדמות היחידה שאני זוכרת מהדור שמעל סבי וסבתותי.

רבי אריה, סבה של אמא, היה כנראה אחד ממעצבי דמותה העיקרית: שתי תכונותיה הבולטות של אמא - מסירותה למען תורתו של אבא, ונתינת כל כולה למען הזולת - היו פירות ההנהגה והחינוך של סבא רבי אריה.

כאשר התקיימה שמחת אירוסיהם של אבא ואמא, דיבר סבא הסטייפלר בפני גיסו החזון איש בשבחה של אמא. בין השאר סיפר, כי הבריות אומרות על הכלה שהיא דומה בתכונותיה לסבה רבי אריה לוי.

ירושלמים רבים שהכירו את רבי אריה ואת אמא-נכדתו, ציינו בהשתאות את הדמיון הרב בין הסב לנכדה. רבנית חשובה התבטאה בפני על אודות אמא: "לא הבנתי איך ילוד אשה יכול להיות טוב כל כך, אבל אם היא נכדה של רבי אריה - הכל מובן..."

אכן, כשם שסבא רבי אריה ורעייתו באבע חנה, הפקירו את עצמם ואת ביתם למען הזולת, כך נהגה אף ביתם, סבתא הרבנית אלישיב, ובעקבותיהם נהגה כך גם נכדתם, הלוא היא אמא. וכשם שבנותיו של סבא רבי אריה חונכו להקריב את כל כולן למען תורת בעליהן, כך חונכה גם אמא, ואף ישמה זאת למעשה כל ימי חייה.

את התכונות המופלאות שעברו ב'תורשה' מדור לדור זיהה אף רבי אריה בעצמו. שנים רבות לאחר נישואיהם של הורי, התבטא רבי אריה בפני תלמידו הרב ניסן שוב: "שמח אני לראות את נכדתי

הולכת בדרכי אמא, הרואה בסיוע לתורתו של בעלה את ייעוד חייה, ועל כן אינה מאפשרת לבעלה לעסוק בצורכי הבית". אמא אף התחנכה על ידי סבא רבי אריה בעצמו. בהיותה אחת מהנכדות הגדולות נעשתה שותפה למעשי החסד הרבים שלו, והיא המשיכה את דרכו ללא הפסק עד עלות נשמתה לשמי רום.

כמלאך מושיע

אמנם סבא רבי אריה לא היה 'אליהו הנביא', אולם היה כמלאך מושיע לרבים.

כפי ששני לוחות הברית, המסמלים את שני חלקי התורה - מצוות שבין אדם למקום ומצוות שבין אדם לחברו - מצומדים ומשולבים זה בזה, כך זה היה סבא הצדיק רבי אריה לוי: גדולתו העצומה בתורה ובעבודת הבורא השתלבה בגדלות עצומה של אהבת הבריות. נדכאים ושבורי לב מצאו אצלו נוחם ועידוד וזכו לקבל ממנו יחס חם ואוהב, ואפילו חוטאים ועבריינים התקבלו אצלו בחיבה ובחמלה.

אין אלו מילים בעלמא: האדם היחיד ששם נפשו בכפו וביקר באופן קבוע בבית החולים למצורעים בירושלים היה רבי אריה! אפילו קרובי המשפחה של המצורעים חששו להיכנס לבניין, והם היו משוחחים עם יקיריהם מהמרפסת של המבנה הסמוך. אמנם רבי אריה נזהר ממוגע ישיר עם החולים כדי שלא להידבק חלילה, אולם הוא היה משוחח עמם, נוסך בהם תקווה ועידוד ואף מסייע להם

גמורה לאותו גנב, כדי שלא יענש בגיני" והוסיף בהתעוררות: "הבה נבטיח לעצמנו כי מקרה זה לא ימנע בעדנו מלארח אנשים שכאלה גם להבא"..

לא אחת הרהר רבי אריה האם הוא נוהג נכון בהקדישו זמן רב למעשי חסד, כיוון שהשתוקק לעסוק בתורה בכל שעות היממה, ואילו מעשיו אלו גזלו ממנו זמן רב. באחת מפגישותיו עם רבו, ה'לשם' הקדוש, שטח בפניו את לבטיו.

"אם אכן מצליח אתה בחסדיך, אות הוא כי לך נוצרת", הרגיע ה'לשם' "לך בכוחך זה והושע את ישראל!"

גילוי אליהו

ועוד בהקשר של סבא רבי אריה ואליהו הנביא... אמא הייתה מספרת על גילוי אליהו שהיה לסבא רבי אריה.

מדי שנה בשנה, בפרוס חג הפסח, היה רבי אריה עורך מגבית 'קמחא דפסחא' בעבור עניי ירושלים. שנה אחת הייתה שנת בצורת, העוני היה גדול, ולא עלה בידו לאסוף את הסכום הדרוש. רבי אריה הסתובב בשוק שבעיר העתיקה כשעצב גדול בלבו. והנה, בעודו ממתין בתחנת האוטובוס, ניגש אליו ערבי, שאל לשמו ומסר לו מעטפה סגורה. כשפתח רבי אריה את המעטפה, הופתע לגלות כי היא מכילה את הסכום החסר בדיוק!

ואמא היתה מסיימת: "סבא רבי אריה התבטא כי צר לו על שאליהו הנביא התגלה אליו בדמות של ערבי בלבד".

ואני אמרתי לאמא כי אין הדבר נורא כל כך - הן גם לאברהם אבינו נגלו המלאכים בדמות ערביים...

(מתוך הספר 'בית אמי')

למלא את זמנם בדברים של ערך - לומד עמהם וקורא לפניהם את פרשת השבוע.

בית החולים למצורעים היה בבעלות נוכרים, ועל כן לחולים היהודים לא היה מזון כשר. סבתא חנה הייתה מבשלת להם ארוחות טעימות, וסבא היה מביא את האוכל לבית החולים.

שח האדמו"ר מסוכטשוב: באחד מימי ראש חודש ביקשני רבי אריה לנסוע עמו לבית חולים למצורעים בבית לחם, ולסייע לו בנשיאת סלי מזון בעבור החולים. משהגענו למקום, הופתעת: החולים כולם היו ערבים!

"רבי אריה", הבעתי את תמייתי, "מה מצאתם לנכון לכתת רגליים מחוץ לעיר ולהסתכן בהידבקות ממצורעים שונאי ישראל?" "יש שם במחלקה יהודי בודד", השיבני, "ולמענו אני נוסע"...

'רב האסירים'

כאשר חיפשה ממשלת המנדט דמות תורנית שתספק את צורכי הדת של האסירים היהודיים, הציעו רבני ירושלים את רבי אריה לתפקיד זה, ומאז נקרא 'רב האסירים'. היו אלו אסירים פליליים, בהם גם עבריינים שפלים, אך רבי אריה לא נרתע מהם: הוא קרם במאור פנים והשתדל להחזירם למוטב.

מעשה היה בגנב שעזב את דרכו הרעה בזכות קרבתו לרבי אריה. "לעולם לא אשוב לגנוב", הצהיר הלה, "אלא רק עוד פעם אחת - משום שברצוני להעניק לרבי אריה מתנה יקרת ערך"...

באחד הלילות לן בביתו של רבי אריה אסיר משוחרר, גנב לשעבר. והנה, בבוקר התברר כי הלה נעלם יחד עם הפמוטות וגביעי הכסף... פנה רבי אריה לסבתא חנה והכריז בפניה: "הריני מוחל במחילה

* תוכנית יומית מענייני דיומא

בהגשת הרב אברהם פוקס

* מידע כולל לנבחני דרשו על מועדי

המבחנים מסלולי הלימוד ועוד

* שיעורים על הדף היומי

הירושלמי בעברית ובאידיש

* שיעורי משנה ברורה לפי

סדר דף היומי בהלכה

* שיעורים על הדף היומי ועל כל

הש"ס ממבחר מגידי השיעורים

* שיעורים מבוארים בעיון לביאורי

תוס' על פי סדר הדף היומי

הכל במקום אחד

קו השיעורים של 'דרשו' *4992 או 077-2222-666

"מה אתם רוצים מחיי? מה שנשאר לי מכל רכושי בן המיליונים, הוא רק אותו סכום של 25,000 דולר שנתתי לישיבה. גם את זה אתם מעוניינים לקחת ממני"?! ...

לא כל אחד 'זוכה' לתת לתורה - הסיפור על התרומה לישיבת 'חברון', שסיפר הגאון רבי בצלאל ז'ולטי זצ"ל

"מחצית השקל תרומה לה'" (שמות ל', י"ג)

סיפר הגאון רבי בצלאל ז'ולטי זצ"ל [רבה של ירושלים], מה ששמע מפי מרן הגר"י סרנא זצ"ל: כאשר החליטה הנהלת הישיבה (חברון) בסלבודקה בשנת תרפ"ד לעזוב את ארץ העמים, עקב גזירת הגיוס שריחפה על ראש תלמידיה, עם ההחלטה לעלות לארץ ישראל, לעיר האבות חברון, נזקקו בפתאומיות לסכום כסף גדול מאד. סכום שיענה על הוצאות הדרך, רכישת מבנה למשכן הישיבה בעיר חברון, וכל ההוצאות הנלוות לעלייתם ארצה של 150 תלמידים.

באותה עת שהה ראש הישיבה, מרן הגרמ"מ אפשטיין זצ"ל בארצות הברית. שם נפגש עם מר שיף [סגן נשיא אגודת הידידים של הישיבה]. מיד כששמע מר שיף את מטרתו ומגמתו של ראש הישיבה, נטל על עצמו לתרום את הסכום האדיר שהועידו למטרה זו: \$ 25,000.

מר שיף, היה אמנם איש עתיר ומשופע בנכסי דלא נידי, מיליונר בקנה מידה גדול מאד, חלש על רכוש רב ובעל רשת מלונות עניפה, אולם אעפ"כ בימים ההם סכום של עשרים וחמשה אלף דולר, היה סכום אדיר.

הודות לנדבת ליבו זו, התאפשרה העתקת הישיבה לעיר חברון, ובכך ניצלה מסכנת סגירה שריחפה עליה על ידי השלטונות.

דא עקא, שבשנת תרצ"א עת פקד את ענף הנדל"ן בארצות הברית משבר חמור, ירד כל רכושו לטמיון, ומר שיף, כמו אילי הון רבים אחרים, פשט את הרגל. כל עסקיו התמוטטו כמגדל קלפים, הוא נאלץ להתגורר במחסן של אחד הבתים שהיו בעבר בבעלותו, וחי על לחם צר ומים לחץ. למרות זאת נותרה רוחו איתנה והוא לא נשבר בצוק העיתים.

מצבו הבריאותי של ראש הישיבה רבי משה מרדכי אפשטיין זצ"ל באותה עת היה רעוע, ועקב כך נסע חתנו מרן רבי יחזקאל סרנא זצ"ל במקומו לארצות הברית, על מנת לעשות למצבה הכלכלי הדחוק של הישיבה, ולעורר את לב נדיבי עם לפעול לביסוסה החומרי.

בכינוס רב משתתפים של תומכי הישיבה נשא דברים מר שיף, וכה אמר: "אחי ורעי, לא אאחל לאף אחד מכם שיפסיד את כל רכושו כמוני. רכוש אדיר במיליונים שהשקעתי כל ימי ירד לנגד

עיני לטמיון, הכל הפסדתי, חוץ... מהשקעה אחת, השקעה שאותה אף אחד לא יוכל לקחת ממני לעולם! ההשקעה המוצלחת ביותר מבחינתי: \$ 25,000 שנתתי לישיבת סלבודקה, על מנת שתוכל להעתיק את משכנה לארץ ישראל. צריך לדעת היכן להשקיע!"... כשנוכח רבי יחזקאל סרנא זצ"ל במצבו החומרי העגום, שלח טלגרמה לראש הישיבה רבי משה מרדכי אפשטיין זצ"ל, להודיעו על כך. ולא עברו ימים אחדים ובמכתב התשובה ששלח רבי משה מרדכי לרבי יחזקאל, הורה לו לתת בדחיפות 'הלוואה' - סכום ראשוני של חמשת אלפים דולר, כעזרה ראשונה למר שיף מכספה של הישיבה, בכדי שיוכל לעמוד על רגליו ולהחל לבנות שוב את עסקיו.

רבי יחזקאל סרנא זצ"ל הלך מיד לדירת המחסן של מר שיף, כשבידו הטלגרמה אותה שלח רבי משה מרדכי אפשטיין זצ"ל, ובכיסו מונח הסכום שנדרש לתת לו כ'הלוואה'. כשהראה רבי יחזקאל את המכתב למר שיף, נזעק הלה וזעק מנהמת לבו: "מה אתם רוצים מחיי? מה שנשאר לי מכל רכושי בן המיליונים, הוא רק אותו סכום של עשרים וחמש אלף דולר שנתתי לישיבה. גם את זה אתם מעוניינים לקחת ממני"?! ...

רבי בצלאל ז'ולטי זצ"ל הוסיף וסיפר, כי בעת שניסה לשדל גביר אחד לתרום לישיבתו הק', אמר לו: "לא כל אחד זוכה להיות קשור בשלשלת הזהב, של מסירת התורה מזמן משה, יש אנשים שעל ידי החזקת התורה, נכנסים בקשר עבות עם מוסרי התורה לדורותיה". כפי הנראה, על אף הדברים לא הצליח הגביר הנ"ל להיפרד מאותו

יצאו כולם לעבודה טרם שחר, וחזרו בלילה עייפים ותשושים, עצבנים ומתוסכלים. ולמה? האחד טוען שהוא עובד קשה ולא מרוויח מספיק. השני טוען שהוא מרוויח יותר מאחיו, ולא הוגן שיתחלקו בכסף באופן שווה. השלישי מקנא בשני אחיו, וכולם גם יחד מתלוננים שהכסף בורח מהר מדי, ולא מצליחים לחסוך מספיק...

הגאון רבי ראובן אלבו שליט"א, על איזהו עשיר השמח בחלקו

"העשיר לא ירבה והדל לא ימעט" (שמות ל', ט"ו)

לפעמים העושר מרחיק את האושר

בעת נתינת מחצית השקל, הפער בין העשיר שבידיו אוצרות ממון רבים, לבין העני חסר-הכל, מתבטל ונעלם. העשיר המופלג ביותר והאביון הדלפון ביותר - שניהם נותנים אותו סכום. עתה נהיר ובהיר לעין כל, ששניהם שווים בעיני האלוקים. בפרקי אבות (ד, א) שנינו: "איזהו עשיר, השמח בחלקו". רמת האושר אינה עולה, בהכרח, ביחס ישיר לרמת העושר. במקרים רבים, דווקא העושר הוא שמסלק את השמחה ואת השלווה, וגורם כאב ודאגה.

מרחן רבנו עובדיה יוסף זצ"ל סיפר סיפור יפה בעניין זה:

מלך אחד רצה להכיר מקרוב את אנשי ממלכתו, לראות את אופן התנהלותם, ולהבין את הלך מחשבתם. כדי שיוכל להתקרב אל התושבים, נהג המלך להתחפש באופן שלא הכירוהו, וכך עבר בערים שונות ובבתים שונים. עד מהרה הבחין, שמרבית התושבים אינם מרוצים. לכולם יש תלונות - מוצדקות או לא - ולכולם יש דאגות.

ערב אחד עבר המלך ליד בית מט לנפול, ושמע קולות שירה ונגינה בוקעים מתוך הבית. הציץ המלך מן החלון, וראה שהדירה קטנה וצפופה, ורהיטיה מועטים וישנים. בני הבית ישבו ליד השולחן, כשלפניהם מעט לחם, אך פניהם נהרו משמחה, והם שרו ונגנו, עוד שיר ועוד ניגון.

תמה המלך: לשמחה מה זו עושה, כשהעוני גדול כל כך?

החליט המלך לבוא גם ביום המחרת, ושוב מצא את בני הבית שמחים ומרוצים, שרים ומנגנים.

נכנס המלך לבית, ושאל את אבי המשפחה: "איזה מאורע חשוב ומשמח אירע לכם, שאתם שמחים וצוהלים זה היום השני?"

אמר לו האיש: "לא מאורע חד פעמי התרחש כאן, אלא שמח אני שמחה גדולה ותדירה, ומודה לה' על המשפחה שנתן לי בטובו, על אשתי היקרה ועל ילדי האהובים. עני ורש אני, ועובד קשה לפרנסתי. בסוף כל יום, הנני הולך בשמחה לקנות מזון לבני משפחתי במעט הפרוטות שהשתכרתי, וכולנו סועדים את לבנו - אמנם בפת חרבה,

אבל באחדות ובשמחה, מתוך תודה והודיה לבורא שנתן לנו את מזוננו".

שמע המלך, והחליט להעשיר את העני ואת בני משפחתו בעושר גדול. גילה להם אפוא את זהותו, הזמינם לארמון, ומילא את כיסיהם במטבעות זהב.

שבו בני המשפחה אל ביתם הדל, והכניסו את כל מטבעות הזהב לארגז ישן, שישמש להם ככספת.

אמר אבי המשפחה לאשתו: "יש לנו בארגז מאה מטבעות זהב, אבל כדי למלא את הארגז אנחנו זקוקים לעוד מאה מטבעות נוספים. בואי נתחיל לעבוד קשה, את ואני וכל בנינו, ונהיה עשירים גדולים". יצאו כולם לעבודה טרם שחר, וחזרו בלילה עייפים ותשושים, עצבנים ומתוסכלים. ולמה? האחד טוען שהוא עובד קשה ולא מרוויח מספיק. השני טוען שהוא מרוויח יותר מאחיו, ולא הוגן שיתחלקו בכסף באופן שווה. השלישי מקנא בשני אחיו, וכולם גם יחד מתלוננים שהכסף בורח מהר מדי, ולא מצליחים לחסוך מספיק...

הלכה לה השמחה. אין אכילה בצוותא, אין שירים וניגונים, אין ריקודים, ואין אהבה, אחווה ושלווה.

לאחר זמן מה הגיע שוב המלך. עמד בחוץ, וציפה לשמע שירה שמחה ביותר, ולראות את האור על פניהם, מאחר שכבר עשירים גדולים הם, ויש להם כל טוב.

התחיל הילד לבכות. דמעות זלגו על לחייו, וממש כבר ראו שלולית על הרצפה... אבל הנהג בשום אופן אינו מוכן למלאות את הבקשה המוזרה...

הגאון רבי שלמה לוינשטיין שליט"א, על הבקשות שמסרבים להן, והמוסר הגדול

"קל רחום וחנון ארך אפים ורב חסד ואמת" (שמות ל"ד, ו')

סיפר לי ידידי רבי יוחנן דוד סלומון שליט"א, שכאשר הלך בשוק הערבי של יפו, עוד בשנים שטרם הקמת המדינה, היו יושבים הספר והסנדלר על שרפרפים בצד הדרך ושותים קפה. והנה, ברגע שהוא התקרב אליהם, מבטיהם הופנו לכיוונים שונים. הסנדלר הביט למטה והספר הביט למעלה, ומדוע? כי כשספר רואה אדם מיד הוא מביט אל שערותיו, וכשסנדלר רואה אדם מיד הוא רואה את נעליו...
אם תכניס לבית הכנסת נגר, הוא יאמר לך מיד מה מצב הספסלים והשולחנות. אם יכנס חשמלאי, הוא ישים לב מיד מה מצב הפלורסנטים, וכך כל בעל מקצוע ישים לב מיד לחלק שמעסיק ומעניין אותו.

ולהבדיל בין קודש לחול, מסופר על מרן הסטייפלער זצ"ל, שפעם הלך עם בנו מרן רבי חיים קניבסקי זצוק"ל לקטוף סכך ליד הירקון. לפתע קרא הסטייפלער לבנו שיבוא מהר. רבי חיים הגיע, והסטייפלער הראה לו את הירוקת על פני המים ואמר לו: "הנה, זו כוונת המשנה: 'ולא בירוקה שעל פני המים'". אנשים אחרים כשבאים לירקון רואים כל מיני דברים... אבל לא את המשנה. כל אחד רואה את העולם לפי התוכן הפנימי של עצמו.
נביא עוד מספר דוגמאות:

מורי ורבי, רבי מרדכי מן זצ"ל, הסביר לי פעם מדוע תינוק מכניס כל דבר לפה: אדם מבוגר, יש לו צרכים שונים, הוא זקוק לספרים כדי ללמוד, לאכול כדי לאכול, לבגד כדי ללבוש וכו'. הוא מבין שכל דבר נועד למלא את אחד מהצרכים המגוונים של האדם.
אבל תינוק אין לו [לפי הבנתו] שום צורך בעולם. הצורך היחיד שהוא מודע אליו הוא הצורך לאכול, ולפי נקודת מבט זו, לשם מה נברא הבגד? הרי אין שום צורך נוסף בעולם, מלבד האכילה. לכן ברור שגם הוא נברא לצורך זה, ואם כן מקומו של הבגד, הספר, המשחק וכו' - בפה...

פעם כשהייתי אצל מרן רבי אהרן לייב שטיינמן זצוק"ל, דבר איתי מוסר וסיפר לי שפלוגי בעל עסק, גילה שגנבו לו ציוד. הוא חשד באחד מפועליו, אבל החשוד הכחיש. מה עשה? שם מצלמה נסתרת וכל ערב לפני שהלך הביתה הפעיל את המצלמה.

לאחר תקופה היתה שוב גניבה, אך הפעם היה הענין מצולם, ואכן הפועל החשוד נראה היטב בסרט הצילום. כשקרא לפועל והראה לו את הסרט, התעלף הנ"ל.

אמר לי הרב שטיינמן: "וכמה פעמים אנחנו נצטרך להתעלף כשיראו לנו את מעשינו, בעולם האמת? ושם מראים גם את המחשבות..."

ואז נתן לי יד ואמר לי בבכי: "אתה עוד אדם צעיר. אתה יכול לעשות מצוות ולגדול ביראת שמים, אבל אני, אני כבר זקן, עוד מעט אצטרך למסור דין וחשבון... איזה פרצוף יהיה לי שם..."

אמר לי על כך ידידי רבי חיים לביא שליט"א: "חכמי ישראל שחיים כל הזמן במחשבה על דין וחשבון שיצטרכו לתת לפני בית דין של מעלה, כשהם שומעים 'על כן יאמרו המושלים בואו חשבון', מיד הם מבינים שהכוונה לחשבוננו של עולם..."
אמרו חז"ל: "אם הראשונים כמלאכים אנחנו כבני אדם. ואם הראשונים כבני אדם אנחנו כחמורים".

והסביר רבי יחזקאל סרנא זצ"ל: "איך חמור מסתכל על בן אדם? הוא בודאי חושב לעצמו שזה לא סתם חמור, אלא חמור ההולך על שתיים. זהו חמור המסוגל לעשות דברים רבים שחמור רגיל לא מסוגל לעשות. בקיצור חמור חמורתיים..."

"ואיך אנחנו מסתכלים על מלאכים?"
"מלאך זה לא סתם כך, מלאך יכול לעוף, יכול להספיק ברגע מה שאנחנו עושים בשנה וכו'. בקיצור 'סופרמן'. והאמת היא שמלאך זה לא אדם משוכלל, בדיוק כמו שאדם זה לא חמור משוכלל, אלא שאנחנו עם הכלים שבידינו לא מסוגלים להבין מה זה מלאך. כלי המחשבה שלנו מסתימים ב'בן אדם'. עם כל זה שאנחנו מבינים שמלאך אינו בן אדם, אנחנו מייחסים לו כוחות של אדם כפול שבעים ושבע..."

במאמר הנ"ל רוצים חז"ל להסביר לנו מי היו הראשונים, מי היו גדולי ישראל התנאים והאמוראים. לכן הגדירו לנו: עם כל מה שננסה להבין בשכלנו המגושם את מעשיהם, הרי אנו חוטאים לאמת.

יורה דעה כרך ט' האורה חיים שבין ד' -

דרשו ר' עמוס
קרן מילדות לחינוך
ועידה ליהודי תל אביב

בבית הבית

הלכות ספר תורה, מזוזה, שיפוח הקן, חדש, ערלה זכר, סימנים ע"ד - שכ"א שבין ד'.

מחיר דגול
~~165~~ ₪

מחיר
השקיה
145 ₪

שלחן ערוך מהדורת 'דרשו'

לאסוקי שמעתתא מולל באורים, מקורות וגדרי ועממי הלכות על סדר השר"ע והרמ"א, ליבון ובידוד של מקורות ההלכה מראשיתה ועד פסקי סגנא השולחן ערוך.

אליבא דהלכתא מולל את פרטי היענים, פסקי הלכות והוראות למעשה מגדולי האחרונים והפוסקים בכל העניינים הטעניים המצויים לפי סדר השר"ע והרמ"א.

לאחר ההצלחה הנרחבת בסיועא דרשו'א של 'המשנה ברורה' מהדורת 'דרשו', הופיע הברך הראשון של 'השולחן ערוך' מהדורת 'דרשו', בטעלוי פרוסה מפה נפלאה של הסדורים החדשים אשר נערכו על ידי חבר תלמידי הכנסים בשקידה על ליבון ההלכה ממקורותיה ועד ההלכה למעשה מגדולי הפוסקים.

"לפני מספר שנים הייתי בצאנו בנתניה עם הילדים שלי, והמתנתי לאדמו"ר בצאתו מבית המדרש. כשעבר על ידי הצבעתי על ילדי ואמרתי לרבי שהם בני הנינים של הרב חיים געלב. פניו של הרבי אורו. הוא התרגש מאוד, ובמשך מספר דקות סיפר לי על גודל מפעלותיו של הסבא ר' חיים געלב"

שיחה מיוחדת על הרה"צ רבי חיים געלב זצוק"ל, שאת כל חייו הקדיש למען הכלל

יעקב א. לוסטיגמן

"יְנַתְנוּ אִישׁ כְּפָר נֶפֶשׁוֹ" (שמות ל', י"ב)

היה זה לפני למעלה מ-120 שנה. אל מעון קודשו של הרה"ק רבי יחזקאל משינאווא, נכנסה יהודיה ובידה החזיקה את ידו של בנה הקטן. "רבי", אמרה לבעל ה'דברי יחזקאל', "בעלי נסע אל מעבר לים, וכעת חפץ שאצטרף אליו ואתגורר עמו באמריקה. יש לו שם עבודה מסודרת והוא יוכל לפרנס אותנו בכבוד, אבל מה יהא על בני הטורה? כיצד יוכל להחזיק ביהדותו באמריקה אשר רבים חללים הפילה?..."

"נתן הרבי את עיניו הטובות בילד החמד אותו הכיר עוד קודם לכן, לקחו אליו והושיבו על ברכיו באומרו: "אמריקה לא תעשה שום דבר רע לחיים שלו. אמריקה לא תשפיע עליו לרעה כלל וכלל".

"הילד הזה", מספר הרב שלום יכנס, מפעילי 'דרשו', "הילד הזה היה הסבא רבא שלי, הרה"צ רבי חיים געלב זצוק"ל, שהיה מוכר בארה"ב כיהודי של צורה, וכאדם שהשפיע רבות על מצבה הרוחני של יהדות ניו יורק בפרט, ויהדות ארה"ב בכלל. את הלהט החסידי שירש מהוריו ומרבותיו, הטביע ביהדות אמריקה, את הרטט שאחו בו לכל דבר שבקדושה הרעיף על כל הסובבים אותו, ורבים בניו יורק ומחוצה לה, זוכרים עדיין זיו את פניו המאירות ואת ההשפעה העצומה שלו עליהם ועל רבים אחרים".

הרב געלב מצא את פרנסתו הדחוקה ממאפיה שהופעלה בעיקר על ידי רעייתו. הוא עצמו לא מצא זמן לעזור לה בניהול העסק ובקידומו. את כל חייו הקדיש למען הכלל, הוא עשה זאת בחן מיוחד, עם חיוך והארת פנים שעדיין זכורה לכל מכריו.

מאז פטירתו של הרב געלב חלפו כבר עברו עוד מעט כ-40 שנה בקירוב, אך אלפים מילדי ויליאמסבורג של אותן שנים, עוד זוכרים אותו היטב. מדי בוקר הוא היה מגיע לחצר הת"ת, הילדים היו עוצרים את משחקיהם, ומאזינים לברכות השחר מפיו, עונים אחריו 'אמן' ולאחר מכן מתכבדים במיני מתיקה שהיה מחלק להם.

קודם לכן, וגם לאחר מכן, היה מסתובב ברחבי העיר, עובר מבית כנסת אחד למשנהו, ומקבץ מעות לצדקה. נוהג היה להחזיק בידו כיפה הפוכה, בה היו מניחים את המטבעות והשטרות. נוהג היה

לומר בכל עת "כפר לעמך ישראל" - משחק מילים בעל משמעות כפולה של המילה "כפר", שנשמעת כמו ה"קאפר", מטבע קטן שהיה נפוץ באותם ימים בארה"ב, שרבים היו תורמים לו מדי יום בסכום זה. וכך היה אוסף "קאפר" ל"קאפר", מקבץ אותם יחדיו לסכומי עתק שהיה מקבץ, ומחלק למטרות שונות.

"היתה תקופה שבה ישיבת לייקווד נקלעה לקשיים גדולים מאוד, וכבר הגיעה למצב שבו היא היתה בסכנת סגירה", מספר הנין הרב יכנס. "מהנהלת הישיבה פנו אליו ושאלו אם הוא יוכל לסייע. סבא כיתת רגליו עד שמצא יהודי עשיר שהלווה לו סכום עתק, אותו מיהר להעביר להנהלת הישיבה בלייקווד, ולאחר מכן במשך מספר שנים היה מקבץ מעות במסירות נפש, כדי להחזיר את ההלוואה, עד הפרוטה האחרונה. כך היה עם ישיבת לייקווד, כך היה עם ישיבת 'תורה ודעת', וכך היה עם ישיבות, תלמודי תורה ומוסדות רבים אחרים.

"הוא היה תורם רבות גם למשפחות עניות. ליתומים, אלמנות וסתם ליהודים קשי יום. מספרים עליו, כשהכיר בעני בן טובים שיהיה בוש לקחת ממנו כספי צדקה, היה עוקב אחריו בבית הכנסת, וכשהיה תולה את מעילו בחדר הכניסה, היה סבא ממתין קמעה עד שיכנס העני אל תוך בית הכנסת, ומשלשל לכיס מעילו סכום הגון.

"אבל מעל הכל היתה לו אהבה עצומה לרבי ה'שפע חיים' מצאנז. הוא היה מתבטל אליו ועשה כל שביכולתו כדי לסייע לרבי במימון הפעילות הענפה של מוסדותיו. סכומים אדירים גויסו על ידו להקמת הישיבה בנתניה, להקמת התלמוד תורה וכן להקמת בית החולים לניאדו. הוא היה מגייס עוד ועוד כספים, ללא הפוגה.

"לפני מספר שנים הייתי בצאנז בנתניה עם הילדים שלי, והמתנת לי לאדמו"ר בצאתו מבית המדרש. כשעבר על ידי הצבעתי על ילדי ואמרתי לרבי שהם בני הנינים של הרב חיים געלב. פניו של הרבי אורו. הוא התרגש מאוד, ובמשך מספר דקות סיפר לי על גודל מפעלותיו של הסבא ר' חיים געלב: 'הסבא שלך תרם אלפים, אלפים רבים למוסדות צאנז', אמר לי אז הרבי. 'הוא היה נותן עוד ועוד, לא שבע מעולם מהנתניה. אם הייתי רואה אותו עכשיו בין אלפי יהודים, מיד הייתי מזהה אותו. אני רואה שזכה ונכדיו וניניו גדלים בדרך התורה, ויה"ר שיקויים בכם 'בגלל אבות תושיע בנים'". עבודת הקודש של ר' חיים געלב לא הסתכמה רק במצות הצדקה שהיתה חשובה לו כל כך עד שמסר עליה את נפשו בפועל ממש. הוא היה משקיע רבות גם בתפילתו, יודעיו ומכיריו מספרים שהיה זועק בכל כוחו בתפילה, היה מתפלל עם כל כוח הכוונה שלו, וגם היה מרבה לעורר בנושא של השתיקה בשעת התפילה, ועל אף שהיה כולו מלא וגדוש בטוב לב, לא היסס לגעור במי שדיברו בשעת התפילה, כפי שכתוב בהלכה שיש לעשות.

"על אף שגלגל מיליוני דולרים במשך השנים, הוא עצמו היה מתגורר בבית ישן ומט לנפול. אבי מורי, רבי אלתר יכנס שליט"א, מספר שבילדותו ביקש הסבא ממנו, ומנכדים נוספים, לעשות סדר עם הקבלות שקיבל מהמוסדות אליהם העביר את הכספים, והם סידרו ארגזים שלמים מלאים קבלות. אבל מכל הקבלות הללו לא נשאר כלום, כי הסבא ביקש במפורש שלאחר מותו יכניסו את כל הקבלות הללו אל קברו, כדי שאלו יהיו לו סנגוריה טובה בשמים. על אף שכל ימיו הקדיש לעבודת ה' בכל מאודו, עדיין היה מלא פחד וחשש מאימת הדין בו יעמוד לאחר פטירתו מהעולם הזה. ואכן בקשתו כובדה, ומהבית הישן והשבור בו התגורר בעולם הזה, הוא צעד לעבר ארמונות הפאר שנבנו עבורו בגן עדן, כשהוא מלווה בקבלות הרבות שהעידו אלפי עדויות על העמל והגיעה שלו להרבות כבוד שמים, לעזור ולסייע לכל יהודי, ולהעמיד דורות של יהודים יראי ה' ומדקדקים במצוות".

"כבוד גדול היה רוחש לתלמידי חכמים", מספר הרב יכנס. "מעניין לציין, שמבחורי ישיבה הוא לא הסכים לקבל סכומי כסף גדולים לצדקה. כשהיה רואה בחור ישיבה שמנסה לתרום לו כסף, היה גוער בו 'ג'וסט א פני...' - רק 'פני' אחד, רק אגורה אחת. ולא היה זה מחזה נדיר שבחורים ניסו לתרום לו, כי הוא היה מאוד אהוב על כולם, ואנשים שמחו לתת לו מכספם, מתוך ידיעה ברורה שהכסף בוודאי ילך למטרות החשובות ביותר והנצרכות ביותר באותה שעה.

* תוכנית יומית מענייני דיומא
בהגשת הרב אברהם פוקס

* שיעורי משנה ברורה לפי
סדר דף היומי בהלכה

* מידע כולל לנבחני דרשו על מועדי
המבחנים מסלולי הלימוד ועוד

* שיעורים על הדף היומי ועל כל
הש"ס ממבחר מגידי השיעורים

* שיעורים על הדף היומי
הירושלמי בעברית ובאידיש

* שיעורים מבוארים בעיון לביאורי
תוסי' על פי סדר הדף היומי

הכל במקום אחד

קו השיעורים של 'דרשו' *4992 או 077-2222-666

הגדול של לרג המתנה

תרום 28 ל
למשך 14
סך כל התרום

ומקבלים
במתנה

סט 'משנה
6 כרכים כשה

ספר 'ה
על 'משנה

הכרך החדש
בהוצאת

שווי המתנה בה

תורמים לארגון
'אחינו' זרוע הקירוב
של 'דרשו'
ומקבלים מתנות
ענק של ספרים
מארגון 'דרשו'.
ללא הגרלות וללא כוכביות

תרום 24 ש"ח לחודש
למשך 13 חודשים
סך כל התרומה 312 ש"ח

ומקבלים
במתנה

סט 'משנה ברורה'
6 כרכים כריכה קשה

ספר 'המפתח'
על 'משנה ברורה'

שווי המתנה בחנויות 488 ש"ח

תרום 24 ש"ח לחודש
למשך 12 חודשים
סך כל התרומה 288 ש"ח

ומקבלים
במתנה

סט 'משנה ברורה'
6 כרכים כריכה קשה

שווי המתנה בחנויות 425 ש"ח

דרשו ד' ועוזו
קרן עולמית לחיזוק
ועידוד לימוד התורה

אל יאחזיקו לך שר
ל הוצאת הכרך החדש של שו"ע מהדורת 'דרשו'

שימו לב:
ניתן לתרום
ולהזמין ספרים
אך ורק בעמדות
נדרים פלוס.

תרום 28 ש"ח לחודש
למשך 13 חודשים
סך כל התרומה 364 ש"ח

ומקבלים במתנה

סט 'משנה ברורה'
6 כרכים כריכה קשה

הכרך החדש של שו"ע
בהוצאת 'דרשו'

שווי המתנה בחנויות 574 ש"ח

ש"ח לחודש
חודשים
מה 392 ש"ח

קבלים מתנה

ה ברורה'
יכנה קשה

מפתח'
ה ברורה'

ש של שו"ע
'דרשו'

גויות 637 ש"ח

"למול עיני נגלה מחזה מדהים: רבי גדליה אייזמן והרבנית עבדו במלוא המרץ וארזו יחד את הכלים בקופסאות ובארגזים בכדי להובילם לייעדם. בסיום האריזה הזמין רבי גדליה מונית ונסע יחד איתי לביתו המיועד של החתן. הוא התכוון רק לסייע לי להוציא את הארגזים מהמונית ולהעלים מיד בטרם יספיק החתן לראותו. אלא שלפתע הגיע החתן לדירה באופן בלתי צפוי..."

על עבודת הקודש ומסירות ללא גבול של משגיח ישיבת 'קול תורה הגה"צ רבי גדליה אייזמן זצ"ל

"וּבְלֵב פֶּלַח חֶכֶם יֵלֵב נְתַתִּי חֶכְמָה" (שמות ל"א, ו')

קשה לתמצת שנות דור ולגשר על פני זמן כה ארוך של כארבעים שנות כהונתו של הגה"צ רבי גדליה אייזמן זצ"ל, כמשגיח במשיכת קולמוס אחת. ברם, קו אחד בולט נמתח לאורך כל התקופה כולה, הוא היותו איש חינוך בכל הווייתו. באמנות מיוחדת, בחכמה ובפקחות גדולה הצליח למשוך את לב חניכיו, להעמידם תחת השפעתו, ולהעבירם בכורו המצרף. כך חרט והטביע עמוקות באישיותם את רישומו וחזנתו המובהק והמיוחד.

כחלק מחובתו הראשונית כמשגיח ראה את עצמו כאחראי ישיר ועקיף על מצבו ומעמדו של כל תלמיד ותלמיד שתחת חסותו. אחריות זו החלה עם יום בואו של התלמיד לחסות בצל קורתה של הישיבה ועד ליום עזיבתו אותה. זאת כמובן לצד ניהול והכוונה יומיומית של כלל ציבור הבחורים ואמירת שיחות ו'ועדים' תמידים כסדרם. הוא לא שקט לרגע על שמריו ובכל זמן נתון ידע בפרוטרוט את מצבו של כל תלמיד ותלמיד מבחינה רוחנית: את קצב התקדמותו בלימוד ורמת ידיעותיו, את התמדתו, את יראת-השמים שבו, את הקפדתו על סדרי הישיבה וזמני התפילות. לא היתה כמעט מציאות שבחור יעדר מסדר או תפילה בישיבה, ורבי גדליה לא יבחין בו. הוא היה ניגש תמיד לתלמיד, לעתים מיד, לעתים כעבור זמן מה, ושואל ומברר לסיבת ההיעדרות.

רבי גדליה עצמו ביטא פעם במפורש את הרגשת החובה שהוא חש כמשגיח. עמיתו להנהלת הישיבה, הגאון רבי אברהם ארלנגר זצ"ל, בעל ה'ברכת אברהם', העיד בהספדו עליו כי שמע ממנו מפורשות שבמסגרת תפקידו מוטל עליו לדעת את כל הנעשה אצל כל בחור בכל זמן. היה זה בשנות ה'ל' המוקדמות עת פרש מההשגחה בפועל בישיבה. הוא נימק אז את פרישתו משום שלדעתו כבר אין בכוחו להשגיח על הבחורים ביסודיות ובשלמות הנדרשת. הוא התבטא אז התבטאות מבהילה: "אם ברגע נתון ישנם חמישה בחורים שאינני יודע היכן הם ומה הם עושים עתה, הרי שאינני מסוגל עוד לשמש יותר כמשגיח!"...

תחושת אחריותו של רבי גדליה הביאה אותו להתמסר לתלמידיו בכל ישותו וליבו. הוא לא הסיח דעת מהם וממש שיעבד את כל כולו למענם בכדי להיטיב עמם ולהשפיע עליהם. הוא ראה בכל תלמיד עולם ומלואו, וחישב ועמל ויגע והתאים את רף הציפיות ואופי החינוך לפי דרכו, כוחותיו ויכולותיו של כל אחד ואחד על מנת לטפחו ולגדלו. במיוחד בא הדבר לידי ביטוי בעת טיפולו בקשיים ובבעיות חינוכיות של תלמידיו; בחסרונות ובמגרעות אישיות, בחוסר עליה והתקדמות בתורה ויראת שמים, שלא לדבר על ירידות רוחניות למיניהן. אז יכולים היו לחוש עליו עד כמה כואבים לו הדברים באופן אישי, ועד כמה טורדים הם את מנוחתו. דאגותיו אלו לא היו תחומות ומוגבלות בשעות ובזמנים כל שהם, ולעתים הן אף התפרסו על פני ימים ולילות שלמים.

וכך מסוגל היה לגשת לבחור ולומר לו בגילוי לב: "דע לך! כי לא ישנתי בגללך כל הלילה, חשבת רק עליך, איך להשפיע עליך, איך לפעול בשבילך, איך לרומם אותך..."

ואכן בישיבה סופר בשעתו בשם רעייתו של רבי גדליה - הרבנית ע"ה, על לילות שלמים בהם בעלה הגדול הדייר שינה מעיניו, כשהוא

המושלם שגמל עם תלמידו", סיים הרב סאלים את סיפורו, "אבל לא פחות מכך גם מהצורה החכמה בה הצניע את מעשהו. איך השתדל לעשותו בהסתר ובאין רואים!"...

היותור על התלושים בתקופת הצנע

תלמיד וותיק אחר של הישיבה, רבי **אברהם מאיר מנדלסון** זצ"ל, סיפר סיפורים נפלאים נוספים השופכים אור יקר על דמותו האבהית והמיטיבה של רבי גדליה.

תקופת לימודיו בישיבה היו שנות עניות קשה ביותר. תקופה זו כונתה מאוחר יותר בשם 'תקופת הצנע'. בשנים הללו - שנותיה הראשונות של המדינה, הונהג בארץ קיצוב חמור של מוצרים רבים, אבל עיקר הקושי היה בקיצוב של מוצרי המזון. יצוא הסחורות של המדינה היה אז מועט ודל, ולא היה לה די מטבע זר אפילו עבור מוצרי המזון הבסיסיים, שנקנו רובם בחוץ-לארץ. במקביל, תוך שנתיים בלבד גדלה האוכלוסייה בארץ ביותר מפי שניים, ולא היה די מזון בכדי להאכיל את כולם. כתוצאה מכך מוצרים חיוניים ביותר כמו; שמן, סוכר, ביצים ומרגרינה ועוד - שלא לדבר על חמאה ועופות ובשר שנחשבו למוצרי 'מותרות' כביכול - חולקו ממש במשורה. רק הקיצוב בלחם האחיד, או 'לחם שחור' - כפי שנקרא אז, היה פחות חמור. כל בן משפחה קיבל תלושי מזון על שמו וכל המשפחה ניזונה מהתלושים הללו.

הישיבה היתה אז אחראית כמובן לתזונתם המלאה של בני הישיבה. אלא שבעת מחסור שכזה לא היתה זו משימה פשוטה כלל ועיקר לדאוג לתזונה בריאה ומאוזנת עבור בחורים צעירים רבים בעלי תיאבון בריא. לשם כך נאלצה הנהלת הישיבה לדרוש מהבחורים להביא מביתם את תלושי המזון שעל שמם. בעזרת התלושים הללו הצליח בס"ד מרובה הטבח המיתולוגי של הישיבה - אדון רוט, לבשל ולהכין לבחורים ארוחות בסיסיות מדי יום ביומו. בשבת היתה מעט הרווחה, כי מידי יום שיש עשו כמה בחורים את דרכם למאפיית 'פת' שבמרכז העיר להביא כמות של חלות מקמח משופר יותר שתרמו בעלי המאפייה עבור בני הישיבה לכבוד שבת...

על רקע קשה זה מגולל רבי אברהם מאיר את סיפורו:

"פעם אחת אירע ששכחתי להביא את תלושי המזון שלי מביתי, ונשללה זכותי לקבל ארוחות מהמטבח. יכולתי לקבל רק כמות מסוימת של לחם שחור שאותה קונה היתה הישיבה באופן חופשי. הייתי אז נער צעיר מאד ו'תזונה' שכזו שכמובן לא השביעה אותי, השרתה עלי עצב ודכדוך. מה גם שהורי התגוררו במרחק גדול - בכפר אתא הסמוכה לחיפה, ולא היתה לי אפשרות להביא את התלושים באופן מדי."

"רבי גדליה הבחין במצבי הירוד וקלט שמקורו בתזונה לא מספקת. הוא שאל את אדון רוט לסיבת הדבר, והלה השיב שמחסור בריה הוא לא יכול לספק לי ארוחות מלאות כיון ששכחתי את התלושים בבית. רבי גדליה הלך איתו הצידה, הסתודד עמו במשך כמה שניות, ולאחר מכן ניגש אלי אדון רוט והודיע לי שאקבל היום את הארוחה מבלי שאביא לו תלושים. כך נמשך נוהג זה במשך כמה שבועות, כשבכל יום נתן לי אדון רוט את ארוחותיי."

שקוע במחשבותיו ובשרעפיו בינו לבין עצמו אודות מצבם של התלמידים. תכופות הוא היה מייסר את עצמו שמא העיר לתלמיד מסוים שלא כשורה, או שהיה חרד ודואג על שלא הצליח עדיין לפצח לב אבן של תלמיד אחר. לא פעם הוא נאלץ ליטול כדורי שינה כדי לתת תנומה לעיניו... היו גם פעמים שהוא היה יוצא להסתובב ברחובות בית-וגן בשעות הקטנות של הלילה, לנשום את האויר הירושלמי הצח, ולהפיג באמצעותו את המתח הרב שאחז בו עקב העול הכבד והאחריות הכבירה שהשתרגה על צווארו.

תלמידו הוותיק, הגאון רבי **אברהם סאלים**, ראש ישיבת 'מאור התורה', מספר סיפור מופלא: "אחד מחברי שלמד בתקופת ישיבה, היה בן למשפחה עניה ודלת אמצעים. אותו בחור התארס עם בת גילו בשעה טובה ומוצלחת ועמד לבנות את ביתו. במצבו הכלכלי הקשה לא היה לאל ידו לרהט ולצייד את ביתו אפילו בציד הבסיסי ביותר. פניתי למשגיח רבי גדליה ועדכנתי אותו על מצבו הכלכלי של החתן, והוא נרתם לסייע לו בכל לב. זאת למרות שאותו בחור עזב את הישיבה כבר כמה שנים קודם לכן, ולאחר עזיבתו לא היה לו קשר מיוחד עם המשגיח.

"רבי גדליה טיכס עצה עם רעייתו - הרבנית ע"ה, והיא יצרה קשר עם בעל חנות כלים מפורסמת בירושלים, וסיפרה לו על המקרה שהגיע לפתחם. הלה ניאות למכור לה במחיר עלות סטים איכותיים של כלים במגוון גדול; כלי אוכל והגשה, כמות הגונה של סכו"ם, סירים ומחבתות ועוד. היתה זו נתינה ביד רחבה ותמיכה הגונה וגדולה בהיקפה, אשר תפשה שטח גדול מאד בדירתו הצנועה של רבי גדליה. כמובן שכולה שולמה מכיסו הפרטי."

"רבי גדליה יצר עמי קשר לאחר הקניה, וביקש שאני אקח מביתו את הכלים ואביא אותם לביתו של החתן כדי שלא יודע שהוא זה שעומד מאחורי התרומה, וטעמו ונימוקו עמו: גם משום שרצה להקפיד על 'מתן בסתר', וגם כדי לחסוך אי נעימות מהחתן אם ייודע לו שהמשגיח בכבודו ועצמו תרם לו תרומה כה גדולה מכספו הפרטי."

"הגעתי לביתו ימים אחדים לפני החתונה, והרבנית הכניסה אותי פנימה. למול עיני נגלה מחזה מדהים: רבי גדליה והרבנית עבדו במלוא המרץ וארזו יחד את הכלים בקופסאות ובארגזים בכדי להובילם לייעדם. בסיום האריזה הזמין רבי גדליה מונית ונסע יחד איתי לביתו המיועד של החתן. הוא התכוון רק לסייע לי להוציא את הארגזים מהמונית ולהעלם מיד בטרם יספיק החתן לראותו. אלא שלפתע הגיע החתן לדירה באופן בלתי צפוי, ונדהם לראות את המשגיח טורח ופורק קופסאות רבות ממונית ומניחן על יד ביתו.

"רבי גדליה ראה אותו בזווית עיניו והתעלם ממנו. הוא העמיד פנים כאילו הוא בא לסדר ענין כלשהו שכלל לא קשור אליו, וכשסיים השאיר אותי לבדי עם החתן, ונסע מבלי שהחליף עמו ולו מילה אחת..."

"זכורני שמאד מאד התפעלתי אז מדאגתו העצומה ומהחסד

תפילותיה הכנות שבקעו מן הלב - פעלו, ונפש חיה לא פקדה את החנות כלל. לקראת הערב, בהתקרב שעת סגירת החנות, חשבה הנערה לעצמה: 'הרי כשהורי יחזרו ויראו כי לא מכרתי כלום, בודאי יכעסו עלי ויחשבו שכלל לא פתחתי את החנות, מה אעשה?'

על הסייעתא דשמיא המיוחדת לשומרי השבת במסירות נפש

הרב ישראל ליוש

"אָךְ אַתְּ שֶׁבַתְתִּי תִשְׁמְרוּ כִּי אוֹת הוּא בְּיָנִי וּבְיָנֵיכֶם לְדֹרֹתֵיכֶם" (שמות ל"א, י"ג)

אדם עשיר עמד להשיא את בנו. הכנות רבות קדמו לחתונה, ובכללן גם קניות לרוב, החל בדברים הנצרכים ביותר כמו בגדי חול ובגדי שבת, וכלה בתכשיטים ושאר עניינים שאינם אלא לריבוי פאר והדר. כמנהגם של גבירים, האב קנה לבנו את הכל. עשיר כמוהו לא יחסוך משהו מצרכי בנו.

סדר הקניה ייקבע לפי רוב אהבת האב לבנו. אם הבן גורם לאביו נחת, הולך בדרכו ומכבדו כראוי - אזי תענוג הוא לאביו לקנות לו את כל אשר יחפוץ, אף את הדברים הפחות נצרכים לו, ולכן ימהר לקנות אותם כדי להיטיב עם בנו לפני נישואיו. לעומת זאת, אם האב מקפיד על בנו ובליבו עליו - אזי גם אם בסופו של דבר הוא יקנה לו הכל, כמנהג בעלי בתים חשובים, הוא לא ימהר לקנות לו קודם רק די צרכו. את שעון הזהב ושאר המותרות, יקנה לו בעצלתיים ובכובד לב, רק סמוך ממש לחתונה.

עפ"י משל זה, מבאר ה'בית הלוי' את ההבדל בין פרשתנו לפרשת ויקהל. בפרשתנו נכתבה מצות השבת אחר שציווה הקב"ה בפרשת תרומה ובפרשת תצווה על הקמת המשכן, ואילו בפרשת ויקהל הקדים לצוות על השבת לפני מלאכת המשכן. הביאור בזה - אומר הבית הלוי - כי ישנן מצוות שהן מוכרחות לאיש הישראלי כמו השבת, שהרי בלעדיה אינו יהודי כלל. אך ישנן מצוות שהן לתוספת קדושה, כמו בית המקדש והקרבנות, שהן רק למעלת וקדושת בני ישראל, שהרי גם כיום שבעונותינו הרבים אין לנו מקדש וקרבנות - יהדותנו קיימת.

אם כן, קודם מעשה העגל, כאשר היו ישראל חביבים לפני הקב"ה, נכתבה מלאכת המשכן לפני השבת, כמו אותו אב אוהב שקונה לבנו את שעון הזהב לפני הבגדים, אבל אחר חטא העגל, דומים אנו יותר לאב המקפיד על בנו וקונה לו את שעון הזהב בהכרח, לכן ציווה קודם על השבת המוכרחת, ורק לאחריה ציווה על המותרות - המשכן וכליו.

סיפר מרן הרב מבריסק זצ"ל, על נערה שלא חונכה לשמירת תורה ומצוות. לימים הכירה הנערה את בוראה וחזרה בתשובה. בהכירה את הוריה, שלא אהדו - בלשון המעטה - את שומרי המצוות, פחדה מהם, והחליטה להסתיר את דבר חזרתה בתשובה. היא שמרה

מצוות בستر, ועשתה ככל אשר יכלה אף לשמור שבת. שבת אחת נסעו הוריה אל מחוץ לעיר, וביקשו ממנה שתפתח במקומם את בית העסק המשפחתי. לא היתה לה כל ברירה והיא הלכה לשם באונס. ממעמקי לבה הכואב נשאה תפילה לאביה שבשמיים שלא תצטרך לחלל את השבת.

תפילותיה הכנות שבקעו מן הלב - פעלו, ונפש חיה לא פקדה את החנות כלל. לקראת הערב, בהתקרב שעת סגירת החנות, חשבה הנערה לעצמה: 'הרי כשהורי יחזרו ויראו כי לא מכרתי כלום, בודאי יכעסו עלי ויחשבו שכלל לא פתחתי את החנות, מה אעשה? כיצד אשכנע אותם שהחנות היתה פתוחה, ואיש לא ביקר בה?'

עוד היא מהרהרת, נכנס אדם אל החנות וביקש לקנות חפץ קטן שערכו לא רב. כיון שלא רצתה לחלל את השבת, הפריזה במחיר ונקבה בסכום לא הגיוני כלל, בתקוה שהלה יסרב לשלם סכום כה רב על חפץ כה קטן, אך להפתעתה אמר לה כי הוא מאוד צריך את הדבר, ומסכים לשלם עליו מחיר כה יקר. משראתה שסכום זה לא מרתיע אותה, העלתה עוד את המחיר ונקבה בסכום גדול יותר, אך הוא בשלו, החפץ מאוד חשוב לו, והוא מסכים לשלם גם את הסכום הזה. וכך נמשכו הדברים, היא מעלה את המחיר והוא מסכים לשלם. כאשר המחיר כבר הרקיע לכדי עשרת מונים משווי האמיתי, אמרה לו: 'המתן עדי שהורי יחזרו, וסגור איתם את העסקה', בכך רצתה לדחותו עד צאת השבת.

לשמוע ולחשמוע

ברכב, בבית, ובכל מקום..

התקשרו לקו השיעורים של 'דרשו'
וקבלו אלפי שיעורים והרצאות להאזנה

077-2222-666

פרשת השבוע מפי מיטב המרצים

חדשות 'דרשו' ועדכונים

מידע לנבחני 'דרשו'

'גישמאק בלימוד'

הרצאות על מתיקות התורה

שיעורי תוספות לפי סדר 'הדף היומי'

הרצאות לחגים ומועדים

תוכניות מיוחדות

שידורים חוזרים מאירועי 'דרשו'

שיעורי 'הדף היומי'
בעברית, אידיש וצרפתית

שיעורי 'הדף היומי בהלכה'
בבקאות ובעיון

'הפותח בכל יום'
תוכנית יומית עם
סיפורים וחיזוקים

קו השיעורים של 'דרשו' לחייג, ללמוד, לדעת

הבושה היתה נוראית. הוא טמן את פניו בטלית, לא כדי להתמגן מהסוכריות, אלא כדי להתגונן מהבושה הנוראה. הוא לא האמין שככה יעלה בגורלו, שהוא יהיה החתן היחיד בהיסטוריה שעלה לתורה בשבת שקודם נישואיו, אולם איש לא טרח להשליך לעברו ולו עטיפה של סוכריה...

כיצד סוכריות שלא נזרקו הביאו לעולם תינוק מתוק?

הרה"ג אשר קובלסקי שליט"א

"וְדַבֵּר ה' אֶל מֹשֶׁה... " (שמות ל"ג, י"א)

לאורך החיים, אנשים מחפשים לעצמם 'מקפצות', הזדמנויות כאלה, שיתנו להם בבת אחת דחיפה חזקה ועוצמתית קדימה, תוך דילוג קליל על שלבי העליה המתונים. כך למשל, כולנו יודעים שהתעלות רוחנית היא שאיפה נעלית, אולם היא דורשת אינספור צעדים קטנים ויומיומיים. כל הורה לילדים יודע שחינוך הוא מלאכת קודש הנמשכת לאורך שנים בפעולות קטנות ושגרתיות, וגם אדם העמל לפרנסתו, עושה הרבה צעדים קטנים בדרכו לרווחה הכלכלית שהוא מצפה לה.

אלה כמו אלה, ולמעשה כולנו - בפרט בימים כאלה בהם העולם סוער ורוגש, מחפשים הזדמנות, מקפצה. רגע אחד שמאפשר לדלג בקלילות מעל הרבה צעדים קטנים ולהגיע לפסגה, כלי חד פעמי שמאפשר לקפץ מעל הדאגות והפרטים הקטנים ולהיות רגועים ובטוחים. אלא שמי יכול לדעת מתי תיקרה בפניו הזדמנות כזו, ובעיקר - כיצד יוודא שהוא מנצל אותה היטב ולא מחמיץ אותה חלילה? איך מזהים הזדמנויות כאלה, ואיך מנצלים אותן בצורה המיטבית?!

הבשורה היא שיש רגעים כאלה, כולנו חווים אותם, אולם ברוב המקרים, מתוך חוסר מודעות, אנו עלולים להפסיד אותם. בורא עולם מזמן לנו מפעם לפעם רגעי 'קפיצה' כאלה, בהם אנו יכולים לעשות צעד אחד - ולהתקדם בעזרתו כברת דרך ארוכה וממושכת, בפסיעה אחת בלבד. יש רגעי הזדמנות כאלה, הסכיתו ושמועו:

לפעמים, קורה שאדם נכנס לבית הכנסת, מתבקש לגשת כחזן או כבעל קורא, ואז - מישהו ביקורתי במיוחד מתקן אותו ללא הרף, מעיר לו פעם אחר פעם. קורה גם, שאדם צועד ברחובות קריה, ולפתע מותז עליו נוזל מאי שם, בקבוק זכוכית שבידו מתנפץ - עליו ועל בגדיו, או אפילו - שמישהו תוקף אותו בחריפות על לא עוול בכפו, רק כי מישהו דומה לו עשה משהו רגע קודם. הרגעים האלה, שאנו מעדיפים לשכוח מהם ולא להכיר אותם, אלה הרגעים אותם עלינו לאהוב ולהעריך ביותר:

אלו רגעים של בזיונות. רגעים שבכל בוקר אנו מתפללים 'ואל תביאנו לידי בזיון' - לבל ניתקל ברגעים כאלה. ובכל זאת הם קורים, וכמה חבל להעביר את הרגעים האלה בתחושות כאב על הביזיון שספגנו, בתחושות תסכול על מה שעולה בגורלנו, או בזעם - על מי שמעולל לנו את הביזיונות הללו. יתכן שתחושות אלו מוצדקות, אבל הרבה יותר כדאי:

למנף את הרגע, לקבל באהבה את הביזיון, ולהפוך את הרגע הזה למקפצה רוחנית וגשמית גם יחד. לחוש ולחשוב שאנחנו נפטרים ברגעים אלה מהררי צרות וייסורים שנגזרו עלינו, ואנחנו מדלגים עליהם בכמה רגעים מאוד לא נעימים, אבל משתלמים בהרבה. להבין כי רגעי הביזיונות הם מתנה מאבא שבשמים כדי לרומם אותנו ולמנף את היכולות שלנו, ואז - נקבל את הבושה באהבה, ונודה על הזכות להתבזות - שהיא הזכות לקפוץ קדימה.

זהו גילוי שכתב הרמ"ק ז"ע - רבו של האריז"ל בספר 'קול בוכים', ובו הוא מתאר מצב בו נגזרת גזירה על יהודי, מוטל עליו עונש למרק את חטאיו. תחילה מוצע להופכו לחולה או לנכה חלילה, אולם מרחמים עליו. אחר כך מוצע להופכו לעני, ושוב מרחמים גוברים והוא ניצול מגזר דין כזה. לבסוף, ממירים את כל הצרות והייסורים שעתידים לבוא עליו, במה גדושה של בזיונות. נו, היש בשורה טובה מזו? האין זו עיסקה משתלמת?!

הוא דורש זאת בדברי הפסוק במגילת 'איכה', 'יתן למכה לחי ישבע בחרפה', כי כאשר האדם מעדיף לתת למכה לחי, לספוג בזיונות ובושות, הריהו שבע בחרפה - הוא משאיר את עצמו בריא ושבע, דשן ורענן, הודות לכך שקיבל את הביזיונות באהבה. הוא קונה את עולמו, את שלוות חייו, את אושרו ועושרו, בכמה דקות של חרפה. היש עיסקה טובה מזו?!

בפרשת השבוע מוזכר שבני ישראל הביטו אחרי משה, וחז"ל דרשו

מהסוכריות, אלא כדי להתגונן מהבושה הנוראה. הוא לא האמין שככה יעלה בגורלו, שהוא יהיה החתן היחיד בהיסטוריה שעלה לתורה בשבת שקודם נישואיו, אולם איש לא טרח להשליך לעברו ולו עטיפה של סוכרייה...

חלף רגע ועוד רגע, רגעים שבעינינו נראו נצחיים, אולם הגבאים התעשתו והמשיכו בקריאת התורה. לאחר העליה הבאה ירד החתן מהבימה, פניו כבושות בקרקע, עודו מתקשה להתאושש מהמבוכה הקשה שעברה עליו אך לפני דקות ספורות. הקריאה והתפילה המשיכו כסדרן, ובסיום התפילה ניגשה אחותו של החתן אליו, ובעיניים דומעות התחננה בפניו:

'אחי החתן היקר! יודעת אני כמה גדולה היתה הבושה, כמה נוראה. ראיתי איך הסמקת והחווורת, הרגשת שהרסו את אחד הרגעים המרגשים בחיים שלך, רגע שאי אפשר להשיבו, והאמת שאנחנו - אחיותיך שבעזרת הנשים, קצת אשמות בכך שלא השכלנו לעקוב מקרוב מתי הרגע שלך... ובכל זאת, אני מבקשת ממך שתסלח ותמחל לנו, תקבל את הבזיון באהבה כגזירת מלך, ו...! - כאן נשברו מילותיה והיא פרצה בבכי מר:

'ותזכה את הרגע הגדול הזה של הבושה שמחלת עליה עבורי, אחותך, הנשואה מזה קרוב לעשור, ולא מזמן בישרו לי הרופאים שבדרך הטבע אין כל סיכוי שאזכה לילדים. את הרגע הנשגב הזה בו בושתי ונכלמת - תקבל באהבה ותזכה את הזכות הזו בשבילי, שבורא עולם יפתח את שערי ויעניק לי ילד במתנה! אני יודעת שזה לא קל לך, ובכל זאת...! - עמדה האחות והתחננה על חייך, כשהיא בוכה בדמעות...

והחתן, עודו נתון תחת הרושם של הבושה הקשה שנחל, החליט להתגבר. זה היה לו קשה וצורב, העלבון עוד היה טרי, ובכל זאת החליט להיענות לבקשת אחותו, מחל בפה מלא, הודה לה' על רגע הבושה, וזיכה את זכות קבלת הבזיונות לאחותו - שתזכה להיפקד במהרה בדבר ישועה ורחמים!

שנה חלפה. ביום ח"י בשבט תש"פ, נשא המשפיע הגה"צ רבי אלימלך בידרמן שליט"א דברי חיזוק בשיבת 'ישועות משה' וז'ניץ שבמודיעין עילית. לאחר שסיים את דבריו, ניגש אחד הבחורים, וביקש לשתף את הרב בסיפור. הוא סיפר את כל הסיפור דברים כהווייתם, סיפור שהוא עד לו מכלי ראשון - שכן החתן הוא אחיו, האחות שביקשה את שביקשה היא אחותו, ואז הוסיף בשורה שהרעימה את החלל:

באותו יום זכתה אחותו, ונפקדה בבן! כן, שנה אחרי, למעלה מדרך הטבע, באופן ניסי ממש - זכתה אחותו לחבוק בן ראשון, הפכה לאם נגד כל הסיכויים, בזכות רגע אחד של בושה שאחיה קיבל בגבורה ובאהבה, והקדיש את הרגע הזה לישועתה!

אחים יקרים, הסיפור הזה לא קרה מזמן, הוא סיפור טרי. יש בעולם עולל צעיר ורך, שהגיע לעולם בזכות רגע אחד של קבלת בזיונות באהבה, בזכות רגע יחיד של בושה שנמחל על אתר וזיכה בפתח חסר סיכוי בשערי שמים! המסר של העולל הזה זועק משפתותיו המחייכות: כשיש לנו הזדמנות לקבל בזיונות, זה רגע נשגב, נאצל, כביר. זה רגע שכל כך כדאי לנצל אותו, לקבל את הבושה באהבה, לחבק את הרגע הזה ולמנף אותו לתפילה, לפעול ישועה, להביא ברכה לעולם, עבורנו

שהיו שדיברו עליו דברי גנאי מאחורי הגב. כמה פסוקים אחר כך מובא שמשה רבינו דיבר עם ה' פנים אל פנים. הרה"ק בעל ה'חתם סופר' ז"ע מגלה משמעות כבירה: הודות לכך שמשה קיבל את הבזיונות - זכה לדבר עם ה' פנים אל פנים. הבזיונות שספג, העלבון שהיה מנת חלקו - מינפו אותו לדרגה שיכול היה לדבר עם ה' פנים אל פנים, הוא זינק בבת אחת לדרגה נבואית שאין גבוהה הימנה, הכל בזכות הבזיונות!

אחים יקרים, כולנו עוברים מדי פעם רגעי בזיונות כאלה. אלה רגעים לא קלים שאנו מבקשים לשכוח ולברוח מהם, ואם מאן דהוא עומד מאחוריהם וביזה אותנו ככונה - אנו נוטים להשיב לו מנה אחת אפיים. אלו תחושות טבעיות, אבל הרבה יותר כדאי לקבל את הרגע בהכנעה, את הבזיונות באהבה, את הבושה בשתיקה. רגע בו יהודי מקבל בזיונות - הוא רגע נעלה בו הוא קופץ קדימה, מדלג על כמה שלבים, מצליח לזנק בבת אחת כמה מדרגות אל על!

את המסר הזה כדאי כל כך להטמיע בלב, ולזכור אותו היטב לרגע בו יבוא הביזיון. כי הרגע של הבושה הוא תמיד בלתי צפוי, תמיד הוא בא בהפתעה. לכן, כמה רצוי להטמיע בלב ובנפש את ההבנה הזו, לזכור כי כשיבוא הרגע הזה - נקבל אותו בהכנעה ובשמחה, באהבה ובשתיקה, נמנף אותו להבנה שברגע הזה אנו נפטרים מכמה גזירות ומדלגים על כמה שלבים, ואז נזכה שרגעי הבזיונות והבושה שממילא נגזרו עלינו - ייפכו למנוף רב עצמה וישתלמו לנו מאוד!

הסוכריות שהביאו תינוק!

הסיפור הבא התרחש בחודש שבט תשע"ט, ומעשה שהיה כך היה: בבית המדרש הגדול של חסידי ויז'ניץ בקרית מלך רב - קרית ויז'ניץ המעטיירה בבני ברק, היתה זו שבת 'עליה לתורה' ברוכת חתנים. עשרה חתנים עלו לתורה לקראת נישואיהם באותה שבת, והשמחה היתה גדולה.

כנהוג, כל חתן העולה לתורה, זוכה ל'מטח' שמח ומרגש של סוכריות ומיני מתיקה, המושלכים אליו מעזרת הנשים. בנוהג שבעולם, בשבתות ברוכות חתנים, מודיעים מראש לבני המשפחה באיזו עליה יעלה החתן 'שלהם', על מנת שיוכלו להיערך להתקפה המתוקה' על ראשו של החתן הנרגש. כך נהגו גם באותה שבת, אולם קרה מה שקרה:

אחד החתנים עלה לתורה, ולנוכח אי הבנה מצערת - בנות משפחתו שבעזרת הנשים הבינו שיעלה רק בהמשך. למעשה, החתן סיים את הברכות וכבר הגן על עצמו בטלית מפני הסוכריות העתידות להתעופף לכיוונו - אולם דבר לא נזרק. רק שקט, מצמית, מבייש, כואב כל כך - - - בנות משפחתו שבעזרת הנשים הבינו את הטעות, ניסו להשיג את הסוכריות. אולם חוסר ההיערכות שלהן היה בעוכריו של החתן דנו, שכאשר הקהל כולו עומד ומשורר והכל ממתינים לסוכריות המתעופפות - דבר לא הושלך מעזרת הנשים, כלום לא קרה. החתן הסמיק והחוויר חליפות, בשלב מסוים אף נשא עיניו לאחור לראות אם מישוהו שם לב שעלה לתורה - אחד המעמדים המרגשים בחייו, ואז הבחין כי כמה אנשים באים ללחוץ את ידו בנסיון כושל לפוגג את הלחץ והמתח...

הבושה היתה נוראית. הוא טמן את פניו בטלית, לא כדי להתמגן

או עבור הקרובים לנו. וככל שנהיה ערוכים לרגעים כאלה ונקבל את הבושה באהבה - כך נזכה שרגעי הבושה והבזיון יהיו הזדמנות עבורנו, ובעזרתם נזכה לפעול ישועות נכספות אף למעלה מדרך הטבע!

צעקות שהביאו נס רפואי!

חודש אלול תש"פ. הקורונה מכה בעולם, מחלקות הבידוד בבתי החולים עמוסות לעייפה. באחת מהן, שוהה גם הרה"ח רבי שלמה סמסון שליט"א מבני ברק, במצב לא טוב, ורק לאחר 3 שבועות במצב זה - התייצב מצבו במעט, אולם עדיין הוא שרוי במצב שאינו מגיב כראוי לסובביו

בימים ההם, בחודש תשרי תשפ"א, אחד מקרובי משפחתו של ר' שלמה, בחור צעיר לימים, נדבק אף הוא בנגיף בצורה קלה יותר, וכל בני המשפחה הוצרכו לשהות בבידוד. כך גם אביו של החבור, שביום הכיפורים ובחג הסוכות שמר את הבידוד כמתבקש, וביום הושענא רבא סיים את ימי הבידוד. ליל שמחת תורה, הופיע האב בבית הכנסת בשמחה ובעליצות, שכן סיים את ימי הבידוד בבריאות איתנה ועתה מותר לו לצאת, אלא שאז קרה מה שקרה:

אחד ממתפללי בית הכנסת, לא ידע כי האב סיים את ימי הבידוד, ושיער שהאב 'התיר' לעצמו לצאת ליום 'שמחת תורה', ללא אישור ובניגוד להנחיות. עקב כך, הוא קיבל את פניו בצעקות רמות על חוסר האחריות שלו, על כך שהוא מסכן את שאר מתפללי בית הכנסת, ולא נחה דעתו עד שגירשו מבית הכנסת בחמת זעם ובבושה נוראית...

האב האומלל, שלא חטא ולא פשע ולא עשה דבר, ניסה להסביר את עצמו, אולם זעקות השבר של 'מבקר הבריאות' מטעם עצמו גברו על הסבריו. בפחי נפש עזב את בית הכנסת ושב לביתו אבל וחפוי ראש, בצער גדול ובכאב ללא נשוא, כשאפילו לא הספיק להסביר עד כמה הצדק אתו...

במוצאי שמחת תורה, אחד מבני משפחתו של ר' שלמה סמסון שמע על מה שקרה, ומיהר להתקשר לאותו אב. 'שמענו על מה שעברתם בבית הכנסת אמש', אמר בצער ובאנחה, 'זה באמת לא מגיע לכם, הן שמרתם על התקנות קלה כבחמורה. ודווקא לכן, אני מבקש שתמחלו ותסלחו לאותו אדם שבייש אתכם שלא בצדק, ואת זכות קבלת הבושה באהבה - תזכו לקרובינו רבי שלמה השוכב בבית החולים, שיזכה להבריאה בקרוב!' קרוב המשפחה שמע את הבקשה, והאמת ניתנת להיאמר שהתקשה למלאה. הן כמה התבזה רק אמש, כל בני הקהילה סבורים שנהג שלא כהוגן, הלה בייש אותו מול כל הקהל בצורה כה חצופה ועזת פנים. אולם לנוכח קרבתו לר' שלמה ורחמיו על מצבו הלא פשוט, נענה לאתגר ומחל בפה מלא, כשהוא מזכה את זכות קבלת הבושה והבזיונות באהבה לקרוב משפחתו ר' שלמה סמסון, שיזכה להבריאה בקרוב!

לא יאומן כי יסופר! פחות משעה חלפה, ולפתע פתאום מצלצל הטלפון בבית משפחת סמסון, ועל הקו - צוות בית החולים. 'הוא התעורר, הוא מדבר!' - בישרו בעליזות, וכעבור פחות משעה נוספת כבר התקשר ר' שלמה בעצמו לביתו, וביקש שיביאו לו את המשקפיים!

בני המשפחה היו המומים, הם ראו תחיית המתים של ממש לנגד עיניהם! והנה כי כן - הוא מדבר בטלפון! ולא עברו ימים אחדים עד

ששחרר מבית החולים בריא ושלם, מהלך על שתי רגליו, מעשה ניסים ממש!

הנה כי כן, רבי שלמה שליט"א הוא עדות חיה לכח הנשגב של קבלת הבזיונות, למשמעות של רגעי קבלת הבושה באהבה. הרגע בו קרוב משפחתו החליט להתגבר ולנשוך שפתיים, הוא הרגע בו זכה ר' שלמה בחיים חדשים משמים, הוא הרגע בו החל להבריא! אותו קרוב זכה להבריאה את בן משפחתו, וכולנו זכינו במסר שכדאי לזכור ולהפנים:

הרגע של הבזיונות הוא רגע יקר מפו, אהוב כל כך. זה רגע שאפשר לנצל אותו כדי לקרוע שערי שמים, כדי לפעול ישועה נשגבה. כל מה שכדאי כל כך לעשות הוא להיערך לרגע הזה - לכשיבוא בהפתעה, לקבל את הבושה באהבה ובשתיקה, ולנצל את הרגע הזה לתפילה ולקריעת שערי שמים. כך נזכה להפוך את הבושה להזדמנות, כך נזכה שהבזיונות שנגזרו עלינו - ירעיפו עלינו שפע ישועות וברכות משמים!

מקום הכבוד האמיתי...

את הסיפור הבא מספר מגיד המישרים הרה"ג רבי שלמה לווינשטיין שליט"א מפי אברך שהיה עד למעשה, בהמתינו מחוץ לחדרו של הגאון רבי ניסים קרליץ זצ"ל. בעת שהמתין, שמע מתוך החדר צעקות רמות, אדם זועק על עוול שפלוני עושה עושה לו ומבקש מכתב מהרב, אולם הרב מסרב לכתוב מבלי לשמוע את הצד השני. הלה מתקומם וזועק כי הצד השני אינו צד אלא אדם רע ומרושע, אולם הרב בשלו - דיין צריך לשמוע את שני הצדדים.

לנוכח זאת התקומם הזועק, והחל צועק על הרב ופוגע בו במילים קשות שאסור לחזור עליהן, ולבסוף - הלם על השולחן חבטה עזה, ויצא מהחדר בטריקת דלת קולנית, תוך שהוא מוסיף לצעוק בגנותו של הרב. האברך שהמתין נכנס אחריו, והבחין כי רבי ניסים יושב רגוע ושלו, לא ניכרת עליו כל סערת נפש. הוא לא הצליח לעצור בעצמו ושאל: 'הרי שמעתי מה היה כאן אך לפני רגע, כיצד הרב שותק על הבזיונות שספג? כיצד הרב כה רגוע ושלו לאחר ששמע מילים שכאלה מוטחות בו?'

חיך הרב קרליץ והשיב: 'תמיהני על שאלתך. הרי אם נהגתי שלא ביושר - הבעיה הכי קטנה שלי היא הצעקות שספגתי. ואם נהגתי ביושר - אז אני מכובד במקום הנכון, בשמים, גם אם כאן מאן דהוא מרשה לעצמו לבזות אותי. למה לי להילחץ מפגיעותיו של אדם, שכן אם איננו צודק - זו הבעיה שלו, לא הבעיה שלי בכלל...'

מדהים. זהו המבט הנכון, הצח והזך. מכובד או לא - זה נקבע למעלה, אנחנו מצויים בעולם חולף, בו הכל עובר. אם נהגנו כהוגן, גם אם ספגנו בזיונות כאלה או אחרים, זה רגעי, זה זמני. בשמים - אנחנו מכובדים שבעתיים בזכות קבלת הבזיונות באהבה. הבה נקבל את הבזיונות באהבה, בכך נזכה בכבוד האמיתי - בכבוד המונחל לנעלבים ואינם עולבים, השומעים חרפתם ואינם משיבים, עליהם הכתוב אומר 'ואוהביו כצאת השמש בגבורתו!'

לשליחת תגובות לכותב הטור ולקבלת העלון של הרב אשר קובלסקי: במייל, כתבו ל-6182918@gmail.com מתוך הספר המפואר פניני פרשת שבוע

לפתוח את היום בטוב...

הצטרף אלינו וקבל את המייל היומי של 'דרשו'
'הפותח בכל יום' לתיבת המייל שלך

ככה מתחילים יום טוב במיוחד

סיפורים • חיזוקים • הלכה יומית • כתבות וראיונות • פרשת שבוע

להצטרפות נא שלחו מייל לכתובת

dirshu@dirshu.co.il

על דוד המלך עליו השלום נאמר: "וה' עמו" (שמוא א טז, יח), ודרשוהו: שהלכה כמותו בכל מקום (סנהדרין צג ע"ב). ובישמעאל, להבדיל, נאמר: "ויהי אלוקים את הנער, ויהי רובה קשת" (בראשית כא, כ) -

שניהם קבלו סיעתא דשמיא, למה נצלה כל אחד?

ואנו, עבור מה מנצלים אנו את הסיעתא דשמיא שלנו?!...

(מתוך והגדת - אלול ראש השנה)

בהיכל.

ניגש, והרב שאל: "אמור נא, רוח הקודש למה לך?"

כל תסכולו התפרץ: "לרב טוב. שקוע הוא בעולם שכולו אור, ואינו יודע בצערם של גנבים במה הם מתפרנסים. האם ניסה הרב אי פעם לגשש דרכו בבית חשוך, ולנחש היכן חפצי הערך החבויים?!". אילו היתה לו רוח הקודש, כמה היתה מקילה עליו את החיים!

וזה כל כך מצחיק!

המשך מעמוד 8 | הגאון רבי בצלאל ז'ולטי זצ"ל

קוטלר את הישיבה בקלצק, ומשם עבר לארה"ב והקים את הישיבה הגדולה בליקווד. א"כ הכולל של יוצאי ליקווד באוסטרליה הוא מכוחו ובזכותו של הסבא מסלבודקה.

"כמו כן מקומות התורה בארץ ישראל, בארצות הברית ובעוד מקומות ברחבי העולם, שנפתחו ברבות הזמן ע"י אותם בחורים שעלו עם הישיבה מסלבודקה לארץ ישראל, גרמו לפריחת התורה והתפשטות כוחה לאין שיעור, וכל זה החל בזכות אותם דולרים של מר שיף, אותם נתן במסירות נפש אמיתית, למען העלאתם של הבחורים מישיבת סלבודקה לארץ ישראל, והתורה התפשטה בכל רחבי האולם מכוחו וכוח כוחו.

"אכן, הוא זכה לתת את כספו להחזקת התורה, שלא תשכח מפי זרענו עד עולם, זכות שלא נופלת בחלקו של כל אחד".

(מתוך הספר נסיך ממלכת התורה)

סכום ממון שנדרש ממנו ע"י רבי בצלאל זצ"ל לישיבה, ועל כן הוסיף ואמר לו שוב בחדות: "כפי הנראה לא זכית משמים לתת מכספק לישיבה, אינך ראוי לכך!"

לא עברו שנים רבות ואותו גביר פשט את הרגל, ולא הציל מן המצולה אלא את בגדיו לגופו, בחלקו לא נפלה הזכות להשקיע את ממונו במקום הנכון. כשסיים רבי בצלאל זצ"ל את סיפורו הוסיף:

"בהיותי באוסטרליה, נוכחתי לראות שם את הכולל של יוצאי ישיבת ליקווד, ואין לי ספק כי הכולל הזה נזקף גם הוא לזכותו של ה'סבא' מסלבודקה זצ"ל, ואם תשאלו הכיצד מתקשר הכולל הזה ל'סבא' זצ"ל, התשובה ברורה: ה'סבא' זצ"ל הלוא שלח בשעתו את רבי איסר זלמן מלצר זצ"ל יחד עם י"ד בחורים מהישיבה בסלבודקה, להקים את ישיבת סלוצק. על הבחורים ההם נמנה בין השאר הבחור רבי אהרן קוטלר זצ"ל. מאוחר יותר ייסד רבי אהרן

המשך מעמוד 9 | הגאון רבי ראובן אלבז שליט"א

לו שאין לו כסף לאוטובוס! איך הוא יגיע לעבודה? הוא ישב ובכה. בסוף אמא שלו מצאה כמה שקלים ונתנה לו.

כסף לאוטובוס לא היה לו, וכיום הוא מגלגל עשרות מיליונים. מצד שני, אין מה לבכות על כסף. ברוך ה', הולכים על הרגליים, רואים בעיניים. ברוך ה', יש משפחה, יש נחת. תודה לה'! יש כאלה שהיו משלמים על כך הון.

פגשתי בני זוג מבגרים, אחד ממכריהם לחש לי שכל אחד מהם משתכר משכורת חודשית של עשרות אלפי שקלים. שוחחתי עם בני הזוג, הם סיפרו לי שהם בדרך לחו"ל. שאלתי אותם בחיך: "נו, ומה אתם מביאים לילדים שלכם משם?"

הם לא חיכו, והשיבו: "אין לנו ילדים". קשה לתאר את העצב הנורא שהיה על פניהם...

צריך להיות מאושרים במה שיש, לא להסתכל על מה שאין. לחיות באמונה, בביטחון. להודות לה' על כל מה שהוא נותן לנו, ולזכור שהכל נועד לתכלית אחת - לעשות רצונו ולעבדו בלבב שלם.

(מתוך הספר 'משכני')

למרבה מבוכתו, ראה אותם מפורדים ומפוזרים, עוסקים איש איש בענייניו. אין שירה ואין ריקודים, אין זכר לשמחה על הפנים.

נכנס המלך, ושאל את אבי המשפחה לפשר הדבר. אמר לו האיש: "מעט שנתת לי את מטבעות הזהב, שבתה כל שמחה. אין אחדות בינינו ואין שלושה, אין אושר ואין חיים... רק עובדים ומתייגעים למלא את הקופסא עוד ועוד זהב..."

אמר לו המלך: "חביבי, תן לי בחזרה כל מה שנתתי לך, וקבל בחזרה את השמחה, שאבדה לך".

איזהו עשיר? השמח בחלקו.

ישנם סיפורים למכביר, וצריך ללמוד מהם את הלקח. לא לשכוח לרגע שאנחנו לא פועלים מאומה, הכל מן השמים, "כי ממך הכל ומידך נתנו לך" (דברי הימים א כט, יד).

סיפר לי יהודי, עשיר מופלג, שבצעירותו הציע לו מישהו עבודה. הוא שמח על ההצעה ועמד לנסוע למקום העבודה, אבל אז התברר

תכין עצמך לכבוד שבת

קבל את 'גיליון 'לקראת שבת' שכבש את העולם היהודי
אצלך בתיבת המייל לפני כולם כל יום חמישי

סיפורים ופנינים מרתקים מחייהם של רבותינו הקדושים

להצטרפות נא שלחו מייל לכתובת

dirshu@dirshu.co.il

כי אם הראשונים כמלאכים, אנחנו כבני אדם. אין לנו כלים להבין ולהשכיל מי היו ומה עשו רבותינו.

לטובה

מבקשים אני מהקב"ה שזכרונו ומילוי משאלותינו יהיו תמיד אך ורק לטובה. לא מה שלנו נראה טוב, אלא מה שבאמת טוב עבורנו! שכן, פעמים רבות גם כשנראה לאדם מאורע כרע עבורו, האמת היא שאדרבה, הקדוש ברוך הוא ברוב רחמיו הביאו עליו לטובה. מסופר על ילד קטן וחינני, עם לחיים ורודות ופאות יפות שעלה לאוטובוס. פנה אליו הנהג בחיוך ושאל אותו: "חמוד, איך קוראים לך?"

"קוראים לי יוסי"

"והיכן אתה לומד?"

"בחי"ד"

"ומה אתה רוצה שאעשה למענך?"

"הנהג, בבקשה ממך תעשה תאוונה..."

"מה לעשות!!?"

"תאונת דרכים"

"מה פתאום לעשות תאוונה?"

"לא יודע אני כל הזמן שומע על תאונות דרכים, ורציתי פעם אחת לראות איך זה נראה. אז אנא ממך, עשה תאוונת דרכים..."

אומר לו הנהג: "בשום פנים ואופן לא אעשה תאוונה!"

התחיל הילד לבכות. דמעות זלגו על לחייו, וממש כרב ראו שלולית על הרצפה... אבל הנהג בשום אופן אינו מוכן למלאות את הבקשה המוזרה...

בסיפור הזה, כל אחד מבין שהנהג צודק ולא הילד. אבל עלינו לדעת כי לפעמים גם אנו מבקשים מהקב"ה דברים שהם בבחינת 'תאוונה' עבורנו, והקדוש ברוך הוא שיודע זאת, ברוב רחמיו לא נענה לבקשתנו.

רק שאנחנו לא מבינים ובוכים... אבל האמת היא שהכל לטובה!

(מתוך 'ומתוך האור' הגדה של פסח)

המשך מעמוד 18 | הרב ישראל ליוש

אזרה אומץ, וכאשר הוריה חזרו - סיפרה להם על חזרתה לצור מחצבתה ועל שמירת השבת שלה. כאשר שמעו ההורים שתפילת בתם נענתה, והיא הצליחה לשמור שבת במסירות נפש עילאית כל כך, חזרו אף אם בתשובה והחלו לשמור שבת.

לשליחת תגובות לכותב הטור הרב ישראל ליוש, כתבו ל: israel.layosh@gmail.com

כאשר יצאה השבת אמרה לו: 'האמת שמחירו האמיתי של החפץ אינו אלא סכום פעוט, אין רצוני ליהנות משכר שבת, ולכן שלם לי רק את שוויו האמיתי.'

'איש אמת אנוכי' - טען הקונה - 'לא אשנה מדיבורי, כיון שהסכמת לשלם אף את הסכום המופרז, הרי לך כל הסכום שסיכמנו בעד החפץ.'

כאשר ראתה הנערה שכה סיעו לה מן השמיים לשמור את השבת,

המשך מעמוד 17 | הגה"צ רבי גדליה אייזמן זצ"ל

את התשובה שהוא השיב לי בפעם הקודמת. כל זאת כדי שהמעשה יעשה בסתר ובשלימות. הוא גם שיער שארגיש אי נעימות רבה אם יודע לי שהחסד אשר גמל עמי נעשה על חשבוננו ועל חשבון בני-ביתו.

"באותה תקופה" - מוסיף הרב מנדלסון ומספר עוד - "היה בחור שהגיע ממשפחה מאד עניה ולא היה לו מעיל ראוי שיגן עליו מפני צינת החורף. יום אחד רבי גדליה, הביא לו מעיל פרווה ואמר לו: 'קבלתי את המעיל כתרומה עבור תלמיד בישיבה הזקוק למעיל שכזה'. מאוחר יותר התברר כי מצבו של הבחור נגע לליבו של רבי גדליה והוא שיתף את הרבנית בדאגתו, ובעצה אחת הם החליטו לתרום עבורו מעיל פרווה שהיה ברשות הרבנית."

(קטעים מתוך הספר 'רבי גדליה')

"כאמור, עקב מקום מגורי הרחוק לא היתה לי אפשרות להביא תוך זמן קצר את התלושים ששכחתי. בשנים ההן לא היו כמעט טלפונים בבתיים פרטיים, ונאלצתי ליצור קשר עם הורי דרך סניף קופת חולים בכפר-אתא, ששם היה מכשיר טלפון. התקשרתי למזכיר וביקשתי להודיע למשפחתי לשלוח לי את התלושים בדואר. בפועל התלושים הגיעו לירושלים רק כעבור כמה שבועות, והיה עלי לגשת לבנין הדואר הישן ברחוב יפו כדי לקבלם. רק אז העברתי אותם לאדון רוט, והייתי זכאי לאכול ממטבח הישיבה.

"לאחר תקופה שאלתי אותו כיצד נתן לי לאכול? בתחילה הוא התחמק מלענות, אך כשלחצתי עליו הוא אמר: 'הורדתי מעט מהמכסה הקצובה לכל תלמיד ונתתי לך'..."

"רק כעבור כמה שנים סיפר לי אדון רוט, כי היה זה המשגיח אשר הביא לו תלושים עבורי מהמכסה הקצובה למשפחתי, ואף שם בפיו

סיכום שבועי ב'דף יומי בהלכה'

◆ באיזו דרך צריך לומר תפילת הדרך? ובאיזו שלב של הטיסה אומרים את התפילה?

◆ מה המקור לכריעה בעת אמירת 'ברכו'?

◆ מדוע אומרים 'משיב הרוח ומוריד הגשם' דווקא בברכה השנייה?

מהלכות תפילת הדרך

- בעת נסיעה מחוץ למקום ישוב יש לומר את ברכת תפילת הדרך. ונשים חייבות בתפילת הדרך. והנוסע בשבת מחמת פיקוח נפש - דעת רוב הפוסקים שחייב בתפילת הדרך.
- את תפילת הדרך צריך לומר פעם אחת ביום, דהיינו בין עלות השחר לעלות השחר שלאחריו; ואף אם שינה אופן נסיעתו מרכב למטוס וכדומה, אינו מברך שנית.
- היוצא לדרך - יניח ידו על המזוזה בעת יציאתו ויאמר "ה' ישמר צאתי ובואי מעתה ועד עולם". ויש שכתב שישתדל להעשות שליח מצוה למתן צדקה במקום יעדו.
- את תפילת הדרך יש לומר לאחר היציאה לדרך, דהיינו לאחר שהתרחק יותר משבעים אמה מהבית האחרון בעיר; וזאת מחשש שמא יתחרט ולא יצא לדרך, וברכתו תהיה לבטלה.
- אין לומר תפילת הדרך אלא בדרך שאורכה פרסה ויותר, כיון שבפחות מכך אין הדרך נחשבת למקום סכנה, ובדרך הפחותה מפרסה יש לומר תפילת הדרך ללא 'חתימה'.
- בדרך המוחזקת כמקום סכנה יש לברך אף אם היא בטווח של פחות מפרסה ממקום ישוב. ויש אומרים כי בזמננו מוחזקות כל הדרכים כמקום סכנה, בגין תאונות הדרכים הרבות. ויש חולקים.

מהלכות 'סמיכת גאולה לתפילה'

- אסור להפסיק בתפילת שחרית בין ברכת 'גאל ישראל' לתפילת שמונה עשרה; ולכתחילה אין להפסיק אף בשהיה של יותר מ'כדי דיבור', דהיינו כדי אמירת שלש מילים.
- נחלקו הפוסקים אם בשבת צריך לסמוך גאולה לתפילה, ולהלכה ניתן לענות לקדיש, קדושה ו'ברכו', אך לצורך אחר

אסור להפסיק. ויום טוב דינו כחול.

- מי שטרם קרא קריאת שמע עם ברכותיה בשעה שהציבור עומדים להתחיל תפילת שמונה עשרה - אם בידו להתפלל בציבור לאחר מכן, לא יתפלל עם ציבור זה.

הכריעות בתפילת שמונה עשרה

- חכמינו ז"ל תיקנו לכרוע בתפילת שמונה עשרה בתחילת ברכת 'אבות' וברכת 'מודים', ובסופן. ולא תיקנו לכרוע בתחילת ובסוף כל ברכה, כיון שלא רצו להכביד על המתפללים.
- סדר הכריעה באמירת "ברוך אתה ה'" הוא כך: בעת אמירת 'ברוך' יש לקפל את הברכיים, ובעת אמירת 'אתה' יש לכופף את כל הגוף, עד שיבלטו חיבורי החוליות שבגב, וכן לכופף את הראש.
- נהוג לכרוע בעת אמירת 'ברכו', ויש לכך סמך מהכתוב בדברי הימים: "וַיֹּאמֶר דָּוִד לְכָל הַקָּהָל בָּרְכוּ נָא אֶת ה' אֱלֹהֵיכֶם וַיִּבְרְכוּ כָּל הַקָּהָל לַה'... וַיִּקְדּוּ וַיִּשְׁתַּחֲוּוּ לַי' וְלַמֶּלֶךְ".
- הנמצא במקום שיש בו צורת 'שתי וערב', או כל ציור ותמונה המשויכים לעבודה זרה, או שעוברים בו אנשים שעל בגדיהם יש צורת 'שתי וערב' - אסור להתפלל שמונה עשרה מולם.

מהלכות אמירת 'משיב הרוח' ו'מוריד הטל'

- חכמינו ז"ל תיקנו לומר בתפילת שמונה עשרה בחורף 'משיב הרוח ומוריד הגשם', ומקום האמירה הוא בברכת 'מחיה המתים', כיון שהגשם מביא חיים לעולם.
- בתפילת מוסף של 'שמיני עצרת' מתחילים לומר 'משיב הרוח ומוריד הגשם', וחובה להכריז על השינוי לפני התפילה; ויש אומרים שהפיוט 'תפילת גשם' נחשב כהכרזה.

חֲמֵדַת יָמִים אוֹתוֹ קָרְאָת

אחת הפעולות הלא-שגרתיות שנעשו אז, היתה כאשר יהודי הדור-פנים שָׁכַר מדי ערב-שבת משאית גדולה, הסתובב ברחובות העיר ותקע בשופר...

מרן הגאון רבי יצחק זילברשטיין שליט"א על החיזוק בשמירת השבת

בעולם, והשופר היה הכלי היותר-מתאים כדי להביא בפני הציבור את בשורת השבת.
אני, כילד, וגם חברי בני גילי, חיכינו כל השבוע למשאית זו, וייחלנו לבואה.

'תסעו ברחובות הישוב'

'אולי תעשו גם אתם כמעשהו של היהודי התל-אביבי הדור-הפנים?' - הצעתי לאנשי הישוב ההוא, שהתאוננו על חילולי השבת המתרבים בישובם. 'תשכרו גם אתם משאית, ותסעו ברחובות הישוב, ותתקעו בשופר.'

'מעלתו של השופר במקרה זה', הסברתי להם, 'מתבטאת בשני דברים. ראשית, אם תשתמשו ברמקולים, יתכן שהדבר יעורר עליכם את חמתם של מחללי השבת, אבל התקיעה בשופר אינה מחרישת-אוזניים, ולכן יש לה הרבה יותר סיכוי להתקבל בקרב התושבים.

'ושנית, עצם המראה התקדימי הזה של תקיעת השופר, שאינה נראית במחוזותינו כל יום, יש בו כדי לעורר את הלבבות ולהביאם לידי המטרה הנכספת של שמירת השבת.'

יכולני להעיד על יהודים רבים בתל אביב של אז, שהפסיקו לחלל שבת רק בגלל המשאית ותקיעת השופר שריתקו אותם למקומותיהם, וגרמו להם להתעוררות.

(מתוך הספר 'שבת בשמחה' בעריכת הרב משה מיכאל צורן)

הגעתי פעם לישוב פלוני, והעסקנים התורניים באותו מקום התאוננו בפניי על חילולי השבת המתרבים בישוב, ושאלו כיצד ניתן לחזק את התושבים בענין השבת, ולהביאם למצב שבו ירצו להיות שומרי-שבת.

העסקנים סיפרו על פעולות שונות שכבר נעשו בישובם בענין זה, אבל בינתיים ללא הועיל. 'מה אנחנו יכולים לעשות עוד כדי לחזק ולהתחזק בשמירת השבת?' - שאלו.

סיפרתי להם על מחזה שנחרט בליבי מימי ילדותי בעיר תל אביב. גם אז היתה תקופה שבה התרבו חילולי השבת בעיר זו, וראשי הציבור נכנסו בעובי הקורה כדי לחזק את חומת השבת.

אחת הפעולות הלא-שגרתיות שנעשו אז, ושהצליחה לעורר אנשים רבים, היתה כאשר יהודי הדור-פנים שָׁכַר מדי ערב-שבת משאית גדולה, והסתובב ברחובות העיר ותקע בשופר...

תקיעה זו היתה אמורה לבשר על כניסת השבת, אבל החזות המעניינת שנפרסה לפני התושבים, דיברה לליבם יותר מהרבה מלים.

זכורני שהיו כאלה שניסו להתנכל לפעילות זו, ולחסום את דרכה של המשאית, אבל היהודי ההוא המשיך בעקביות לצאת אל הרחובות מדי ערב-שבת ולתקוע בשופר.

היה זה כמובן בדור שבו הרמקולים וְיֵתֶר מְגַבְרֵי-הקול עדיין לא היו

רוצים לקבל את 'לקראת שבת' מדי שבוע ישירות למייל?

שלח מייל ל- dirshu@dirshu.co.il

העלון מופץ לזיכוי הרבים, אנא הימנעו מקריאה בשעת התפילה וקריאת התורה

דרשו | רח' הקבלן 45 ירושלים | 02-5609000 | לשאלות ופניות בכל נושא: dirshu@dirshu.co.il

גליון 565
שנה י"ב תשפ"ג

סיפורי צדיקים

יו"ל לע"נ הרה"ח ר' הלל ז"ל בן ר' פינחס נחום המבורגר ז"ל

דוד לייבוס, תמונה על ידי אריאל לייבוס

סיפורי חז"ל

זכור לאברהם ליצחק ולישראל עבדיך
ל"ב - י"ג

מה ראה משה להזכיר לאברהם, אלא כשעשו אותו מעשה בקש משה עליהם רחמים, אמר לו הקדוש ברוך הוא היאך אני יכול לקבלם בתשובה? אתמול נתתי להם עשרת הדברות הרי בטלו אותם. משל למה הדבר דומה, למלך שהיה לו אוהב והפקיד אצל המלך עשר מרגליות ומת. לימים עמד המלך וקדש את בתו של אוהבו בעשר מרגליות ואבדה אותם, התחיל המלך כועס עליה ואומר, אני הורגה, שמע שושבינה, אמר לו אדוני המלך, אם אבדה לך עשר מרגליות, תזכור שיש לאביה פיקדון אצלך עשר מרגליות, ויצאו עשר בעשר. אף כך אמר משה לפני הקדוש ברוך הוא, אם בטלו עשרת הדברות, זכור לאברהם אביהם שניסיתו בעשר נסיונות, ויצאו עשר בעשר, לכך הזכיר לאברהם, ומה ראה להזכיר שלושת אבות? אמר משה, רבונו של עולם, אם שריפה הם חייבים, זכור לאברהם שנתן נפשו להישרף על קדושת שמך באור כשדים. אם שחיטה הם חייבים, זכור ליצחק אביהם שפשט צוארו להישחט על קדושת שמך. אם גלות הם חייבים, זכור לאביהם יעקב שגלה לחרון, לכך הזכיר שלושת אבות

(תנחומא תשא כד)

פרשת השבוע

והתחיל לנסוע למגיד ממעזריטש, ומאז והלאה התחילו עסקיו לרדת מטה מטה וסרה ההצלחה מאתו.

עבר זמן מסויים והתלמיד ראה כי ברע הוא, ותלה הדבר בעוון שעזב את הצדיק רבי זושא. החליט לנסוע שוב לרבי זושא, בא אל הצדיק ושאלו, יסלח לי הרבי, אם ארהיב לשאלו שאלה אחת, מדוע כשהייתי נוסע אל הרבי היו עסקי מצליחים, וכשהתחלתי לנסוע לרבי של הרבי שמן הסתם הוא רבי יותר גדול, פסקה הברכה ממני, ועסקי מפסידים.

השיב לו רבי זושא, הטעם הוא פשוט, אני באמת אינני צדיק גדול, כן כשהיית נוסע אלי ונותן לי מעות אף על פי שאינני כדאי ואינני הגון לכן, גם מן השמים לא היו מדקדקים עמך, והיו שולחים ברכה במעשי ידיך, אף על פי שאינך כדאי והגון לכן, אבל מכיון שהתחלת לדקדק ולנסוע להמגיד הגדול ממעזריטש, שהוא צדיק באמת, התחילו מן השמים לדקדק עמך לראות אם כדאי והגון אתה לקבל ברכה, ומשמצאו שאינך כדאי פסקה הברכה ממך.

וחנתי את אחון (ל"ג - י"ט) וחנותי את אחון אף על פי שאינו הגון (ברכות ז)

מסופר על הרה"ק רבי זושא מאניפולי זיע"א, שהיה לו תלמיד אחד שהיה עשיר, והיה רגיל לנסוע לעתים קבועות לצדיק, ולהנות אותו מנכסיו. עסקיו של אותו תלמיד היו מצליחים, והיה תולה את הדבר בזכותו של הצדיק, ואירע פעם אחת, שבא אותו תלמיד לרבי זושא, אבל הרבי לא היה בביתו, כי הוא נסע אז לרבו המגיד הגדול והקדוש ממעזריטש זיע"א.

שאל התלמיד את הרבנית היכן הרבי? השיבה לו שהוא נסע לרבי שלו, תמה היהודי כלום יש לרבי גם כן רבי? השיבה הרבנית, בוודאי, שאל אותה שוב מי הוא אותו רבי? והשיבה המגיד הגדול ממעזריטש. נמלך אותו יהודי בדעתו, אם אני נוסע לרבי שלי ואני מצליח, על אחת כמה וכמה כשאסע לרבי של הרבי בוודאי אצליח יותר ויותר. וכן היה, שחדל לנסוע לרבי זושא,

זמני השבת

זמני יציאת השבת
ירושלים: 6:20 ת"א: 6:22 ר"ת: 6:58

פרשת כי תשא - פרה

זמני כניסת השבת
ירושלים: 5:08 ת"א: 5:23

העריץ יבוא בוודאי בתחבולות אל הפריץ ויקפח את פרנסתי, התחיל העשיר לפייסו בדברים של אמונה ובטחון ואמר לו: כיהודי עליך להאמין בדברי חז"ל שאמרו מזונותיו של אדם קצובין לו מראש השנה לראש השנה, ואין אדם נוגע במה שמוכן לחברו אפילו כמלוא הנימא, על כן אל תירא מהסגת גבולך, ואני בשובי מן היריד אסור מיד אל בית הפריץ.

נפרדו השניים לשלום, והמוזג יצא מבית העשיר והלך אל ביתו, שם סיפר לאשתו כל אשר קרהו ולבו היה מלא תקוות. אך האשה לא מצאה מרגוע לנפשה ובכתה מתוך ייאוש ופחד, ניסה המוזג לדבר על לב אשתו אך בואת העלה רק את חמתה, ובבית המוזג אין שלום. חלפו ימי היריד והעשיר קיים הבטחתו, הוא סר אל בית הפריץ ודיבר על לבו, דבריו עשו רושם רב על הפריץ שהזמין את המוזג לחתום על חוזה למשך עשר שנים נוספות.

לימים הלך העשיר לעולמו, בני העיר קראקא הספידוהו וליווהו למנוחת עולמים. לאחר זמן בא העשיר אל רבו בעל הב"ח בחלום הלילה וסיפר לו כיצד קיבלו את פניו במרומים, כאשר הגעתי לעולם העליון, מצאתי כמה נשמות מרחפות וממתנות לדין. ביניהן הכרתי שתי נשמות של שני קצבים מהעולם התחתון אשר האכילו את בני ישראל בקראקא נבלות וטרפות, אחד מהם בא אליך מורי ורבי עוד בימי חייו, והתוודה על עוונותיו וביקש דרך לתשובה, אמת הדבר ענה הרב, אחד מהם חזר בתשובה שלמה והשני מת מות רשעים. המשיך העשיר לספר:

לפתע נשמע קול בכל העולמות לאמור פלוני בן פלוני יבוא לפני בית דין של מעלה ומיד לאחר מכן נכנס איש וכלבים עזי נפש רצו לפניו ומאחוריו נבניחה עזה, וטענו שהאיש הזה הסיג את גבולם וגזל מהם נבלות וטרפות שהם מנת חלקם מימות עולם ומכרן לבני עמו. דממה השתררה במרומים ובת קול צעקה בחרדה טיפה סרוחה כיצד לא יראת מפני יום הדין, איך העזת להאכיל את בני נבלות וטרפות? הקצב הנבוך לא השיב דבר. לקחוהו והשליכוהו למעמקי שאול. אחרי זה שמעתי מכריזים: פלוני בן פלוני יבוא לפני בית דין של מעלה. נכנס הקצב השני בדחילו ורחימו ועמד לפני בית הדין, שוב נשמע הקול "טיפה סרוחה כיצד לא פחדת להאכיל את בני נבלות וטרפות?" באותו רגע הופיע מלאך מליץ אחד, ובידו פסק מבית דינו של הב"ח ועדים המעידים כי קיים מה שכתוב בזה. עמדו ופרשו את המגילה וקראו בה "פלוני בן פלוני שהאכיל נבלות וטרפות חטא למקום ולבריות, הוא גזל את הרבים כי לקח מחיר של בשר כשר בעד בשר טרפה, ועליו לתקן את הדבר רק על ידי שיקדיש את כל נכסיו לצורכי הרבים, ואת חטאו בין אדם למקום, עליו לתקן על ידי שיסתפק בלחם צר ומים לחץ".

רבינו יואל סירקיש בעל הספה"ק הב"ח זיע"א ליומא דהילולא כ' אדר

רבינו יואל סירקיש בעל הב"ח נולד בשנת שכ"א בעיר לובלין, לאביו הג"ר שמואל יפה 'החסיד' כפי שרבינו מכנה אותו, את תורתו קיבל מפי אביו ומפי רבותיו הגאונים, רבי שלמה ב"ר לייבוש אב"ד לובלין זיע"א, רבי צבי הירש שור מבריסק זיע"א ורבי משולם פייבוש אב"ד קראקא זיע"א. בהיותו עדיין צעיר ועול ימים, יצא שמו לתהילה כגאון עצום ואיש אלקים, ונקרא לכהן פאר כרב ואב"ד בעיר פריזשאני, אח"כ התקבל לאב"ד בעיירות לוקוב, מעזיבו, בעלזא לובטיל, שידלוב, בריסק דליטא, בה שימש ברבנות ארבע שנים. ומשם עלה ונתעלה למלאות מקום רבו ברבנות העיר הגדולה עיר ואם בישראל ק"ק קראקא. בכל מקומות ישיבתו, יסד ישיבה שהיוותה בית יוצר למאות תלמידים מופלגים והרביץ להם מנועם תורתו, כשהוא מחדש יחד איתם את חידושי הבהירים, אשר מאוחר יותר העלים עלי ספר הנודע לכל בשם "בית חדש".

בערוב ימיו חשקה נפשו לעלות לארץ הקודש, אולם הדבר לא עלה בידו ונשאר בקראקא, שם נסתלק לשמי מרום ביום כ' אדר שנת ת"א זקן ושבע ימים, בהשאירו אחריו דורות ישרים, בנים תפארת אבותם, הג"ר יהודא לייב אב"ד חאנטשין זיע"א, הג"ר שמואל צבי אב"ד פינטשוב זיע"א. מבין חתניו הגאונים מפורסם ביותר רבי דוד הלוי בעל הטורי זהב זיע"א.

מסופר: להגאון הקדוש רבי יואל סירקיש בעל הב"ח זיע"א, היה תלמיד אחד עשיר מופלג ובעל צדקה. לימד אותו הגאון הלכות צדקה, וכל מעשיו של העשיר הנגלים והנסתרים, היו כולם על פי עצת הרב הגאון, יום אחד בא אל הרב הגאון יהודי שהיה בעל מזיגה באחד הכפרים, וסיפר לרב: כבר עשרות שנים שאני חוכר את בית היין מאדוני הכפר, והנה עתה בא יהודי ורוצה להסיג את גבולי, יום הוא משדל את הפריץ ומבטיחו תוספת שכר, ובלבד שיחכיר לו את בית היין, אני מבקש מרבי ומורי עצה איך להיחלץ מצרה זו. אמר לו הרב: לך אל הגביר פלוני בן פלוני, ובקש ממנו שיגמול לך טובה וילך אל הפריץ וידבר עליו טובות באזניו, ובכך ישא אליך הפריץ את פניו. יצא המוזג מבית הרב והלך אל הגביר, כעצת הרב הפיל תחינתו לפניו שימליץ עליו בפני הפריץ, שמע העשיר את דברי האיש והבטיחו לעשות כן. אך המוזג ביקש אותו שימהר ללכת אל הפריץ בעוד מועד, שמא יקדימונו העריץ במזימותיו. התנצל העשיר ודחה אותו לימים ספורים, בשל עניני מסחרו ביריד ליפציג, שאם לא יסע עתה עלו הוא להפסיד הון רב. נשא המוזג קולו בבכי ואמר:

משל ונמשל

מה מטרת השמש והירח וכל צבא השמים

משל לכפרי אחד שהגיע בפעם הראשונה בחייו לבקר בעיר הגדולה, מארחו ביקש להראות לו את נפלאות הכרך הגדול, על כן לקח אותו לביקור בבית חרושת לאריגים. הביט הכפרי משתאה במכונה הגדולה והעצומה האורגת בדים במהירות הבזק ועינו לא שבעה מהפלא שנגלה לעיניו. דבר כזה – הודה הכפרי בפה מלא – טרם ראיתי, אולם כיצד יודעת המכונה לארוג, ועוד במהירות כזאת? בוא וראה – משך אותו מארחו אל מאחורי המכונה – כך פועלת מכונת האריגה, הביט הכפרי וראה גלגלים בגדלים שונים ומשונים, היו שם גלגלי שיניים שהניעו גלגלים אחרים קטנים מהם, היו שם גלגלים שסובבו רצועות במהירות רבה, הכל זו, נע ומסתובב.

לאחר כמה ימים שב הכפרי אל ביתו וכינס את ידידיו לספר להם את אשר ראה בעיר הגדולה. והפלא הגדול ביותר – סיפר הכפרי בהתרגשות – היה מכונה עצומה ובה גלגלים מסתובבים! נו! תמהו בני הכפר, ומה בכך שהם מסתובבים? כפריים הייתם וכפריים תשארו! חרץ האיש את משפטם, האם אינכם מבינים? הגלגלים מסתובבים ומסובבים גלגלים אחרים! הביטו בו בני הכפר בתמיחה. כאשר ראה כי בני כפרו אינם יורדים לסוף דעתו, החליט לעשות מעשה, מיהר האיש והזמין מכונת אריגה אל הכפר. ואכן כעבור זמן הגיעה המכונה והוצבה אחר כבוד באולם המרכזי שבכפר. אז הפעיל האיש את המכונה והראה לכל בני הכפר את הגלגלים המסתובבים בה. חוטי אריגה לא הכניס במכונה אלא בכל בוקר היה מפעיל אותה ומביט בה במשך שעות ארוכות בלא לדעת שבעה, ועם שקיעת החמה היה מכבה את המכונה ושב לביתו עייף מעמל יומו.

הנמשל: ממש כאותו כפרי, כך גם אותם אנשים שאינם משכילים להביט בבריאה ולהבין את עיקר מטרתה. השמש והירח וכל צבא השמים מסתובבים בסדר מופתי החוזר על עצמו בכל יום, חודש ושנה. אדם החושב בלבו שכל מטרתם של צבא השמים הוא להסתובב על צירם, הרי הוא כאותו כפרי! כל מטרת הבריאה היא "לעשות"! על היהודי להתבונן בבריאה הנפלאה שברא הקב"ה ולהבין מתוך כך כי יש בורא ומכווין לעולם שנתן לנו תורה ומצוות וציוה עלינו לקיימם.

(הרה"ק רבי ישראל מטשארטקוב זיע"א)

מאותו יום והלאה הקדיש הקצב את כל נכסיו לצורכי הרבים והוא נשאר עירום ומחוסר כל, את ימיו בילה בצומות ובתחנונים לפני המקום. אחר הדברים האלה, לקחו את האיש והובילו אותו להיכל בעלי התשובה.

בינתיים, המשיך העשיר וסיפר לרבו הב"ח, נקראתי אני לבוא אל בית הדין, כאשר שמעתי את שמי מפורש מפי הכרוז, התחילו ארכובותי דא לדא נקשן, אולם בחסדי ה' יתברך יצאתי זכאי בדיני, מיד באו מלאכי שלום והוליכוני בקול רינה ושירה להיכלי אשר בגן עדן. שערי גן עדן נפתחו לפני באורה ושמחה וריח ניחוח עלה באפי.

כאשר דרכו כפות רגלי על סף שערי גן העדן, ראיתי מלאך פוסע לקראתי באיטיות כשהוא נאנח וגונח, הוא עצר לידי ושאלתי אותו, מי אתה ומדוע תחסום את דרכי לגן עדן? השיב לי: אני הוא המלאך שנבראתי מגמילות חסדים שעשית עם המוזג בשעה שהלכת אל הפריץ לדבר עליו טובות, נבהלתי מאוד ושאלתי: הייתכן שמלאך של גמילות חסדים יתייצב לשטן ליי הל אמי מיהרתי מן היריד אל בית הפריץ כדי להציל משפחה בישראל. השיב לי המלאך, אמת ונכון שגמלת טוב ליהודי, אך אינך יודע כמה דמעות שפך אותו יהודי עד שבאה לו הישועה ממך, וכמה מריבות התנהלו בינו לבין אשתו במשך הזמן שהיית ביריד. כל המעשים האלה נכתבו בספר והם דורשים בצדק ובמשפט לדון אותך, אמרתי לו הלא כל עיכובי היה כדי שלא אפסיד את הוני. אך טענותי לא הועילו, שוב השיבו אותי לבית דין של מעלה ופסקו לי לשבת בשערי גן עדן כמספר אותם ימים אשר המתין לי המוזג בהיותי ביריד. מיד באו שני מלאכים אחוזו בי והוליכוני לשערי גן עדן, שם ישבתי ימים רבים, וצערי היה גדול מנשוא כי כלתה נפשי להיכנס אל מקום מנוחתי.

מכאן אנו למדים, כמה צריך אדם להיזהר בכל מצוה שלא להחמיצה, בפרט במצוה שחיי אדם תלויים בה צריך תמיד להיות מן הזורזין המקדימין.

זכותו תגן עלינו ועל כל ישראל אמן

ציון אדם לחברו

להתמרמר ולהיפגע, ועלול הרב להתפרש כחוסר התחשבות בטובת הזולת, והרי כאן חשש של חילול השם. משום כך דחה את נסיעתו.

אהבת ישראל אמיתית

מסופר על רבה של ירושלים עיה"ק, הגאון רבי יוסף חיים זאנענפעלד זיע"א (יומא דהילולא י"ט אדר), שכאשר שמע שאחד ממקורביו קילל את אחד האפיקורסים המפורסמים ביותר בירושלים, הגיב ואמר: אני לא נוהג ככה, הקב"ה מלא רחמים והוא יכול לרחם גם על רשעים כאלו, אין עיני צרה אם פלוני ירוחם מהשי"ת, וגם יזכה לחיי עולם הבא, כאן בעולם הזה אנו מחויבים להתנגד להם כי הרי הם מויקים ומקלקלים את הסביבה, מה שאין כן כאשר יעברו לעולם הבא. ולבסוף הפטיר ואמר: וכלום אתה חושב שאין כל צד טוב ברשע פלוני? אין הקדוש ברוך הוא מקפח שכר כל בריה ואפילו שכר שיחה נאה, ואין עבירה מכבה מצוה, וזכות אינה בטלה אפילו באלפי אלפים חובות.

מרבית שלום בעולם

מסופר: פעם התכונן הרה"ק בעל ה"אמרי אמת" מגור זיע"א ללכת לביקור נימוסין אצל רב מפורסם, מתוך תקווה שזה יועיל להרבות שלום, ומקורביו ניסו למנוע בעדו ולהניאו ממחשבתו, בטענה שהדרך קשה היא, והרבי יצטרך ללכת הרבה בעפר. השיב להם הצדיק: למען השלום מוכן אני ללכת בעפר אפילו עשר פעמים, ולא ויתר על הביקור, ובסופו אכן ראו שהביקור היה כדאי ומועיל מאד.

אהבה עם כל המומים והפגמים שבה מסופר על הרה"ק רבי לוי יצחק מבארדיטשוב זיע"א שהיה אומר: "ואהבת לרעך כמוך", בדוק את עצמך טוב ובוודאי תמצא שיש בך גם מומים ופגמים לרוב, ואף על פי כן ולמרות כל זה, אתה אוהב את עצמך, כך יש לאהוב גם את רעך, על אף כל המומים והפגמים שאתה מוצא בו, אהבה בלתי מוגבלת.

למחול לכל יהודי

מסופר על הרה"ק רבי בן ציון אבא שאול זיע"א, שמימי לא הלך לישון ובלבו קפידא על מישוהו, מלבד פעם אחת שבמקרה ההוא קרה שאותו אדם שפגע בו לא צדק, אלא הוא צודק בטענות ובטרוניות שלו כלפיו, אבל כשהגיע לומר קריאת שמע שעל המיטה שאז אומרים "הנני מוחל וסולח לכל מי שהכעיס והקניט אותי או חטא כנגדי", לא לומר את התפילה הזו לא בא בחשבון. ואז ישב זמן רב עד שניקה מלבו כל טינה כלפי אותו אדם, ואז אמר את הריבונו של עולם כבכל יום.

נאה מקיים

מסופר: פעם כששהה ה"חפץ חיים" זיע"א בוילנא, היה צריך באחד הימים לעזוב את העיר בענין דחוף. ארו את חבילותיו ופסע לעבר התחנה, והנה בלכתו ברחוב, ניגש אליו יהודי וביקש אותו להשלים מנין לתפילת מנחה, יכול היה החפץ חיים לפטור אותו בשתי סיבות: ראשית, התפללתי כבר, שנית, אני נחפו לנסיעה חשובה מאד. אולם בכל זאת ניאות להצטרף למנין. לאחר מכן אמר כי אם לא היו נענה לבקשה מעין זו, עלול האדם המבקש

חילולא דצדקיא

שבת קודש י"ח אדר הרה"ק רבי חנוך העניך מאלכסנדר ב"ר פינחס (תר"ל)

יום ראשון י"ט אדר

הרה"ק רבי דוד ב"ר צבי אלימלך מדינוב (צמח דוד - תרל"ד)

הרה"ק רבי יעקב שמשון ב"ר חיים מקאסוב (תר"מ) הרה"ק רבי אברהם מפאריסאב ב"ר יהושע אשר מפאריסאב (תרע"ב)

הרה"ק רבי מאיר יחיאל הלוי מאוסטרובצה

ב"ר אברהם יצחק (תרפ"ח)

הרה"ק רבי יוסף חיים ב"ר אברהם שלמה זונענפעלד (תרצ"ב)

יום שני כ' אדר

הרה"ק רבי יואל ב"ר שמואל (הב"ח - ה"א ת')

הרה"ק רבי שלמה זלמן אויעבאך ב"ר חיים יהודה לייב (תשנ"ה)

הרה"ק רבי משה יהושע ב"ר חיים מאיר מוויניץ (הישועות משה) - (תשע"ב)

יום שלישי כ"א אדר

הרה"ק רבי אלימלך מליזענסק ב"ר אליעזר ליפמן (תקמ"ז)

הרה"ק רבי זיידא שמואל שמעלקא מביטשקוב ב"ר דוד משה (תשע"ד)

יום רביעי כ"ב אדר

הרה"ק רבי אליהו ב"ר שלמה אברהם הכהן מאיזמיר (שבת מוסר - תפ"ט)

הרה"ק רבי יוסף בלאך אב"ד סטאנוב ב"ר אברהם (גנוי יוסף - תקנ"ג)

יום חמישי כ"ג אדר

הרה"ק רבי חיים חייקא מאמדור ב"ר שמואל (תלמיד המגיד - תקמ"ז)

הרה"ק רבי יצחק מאיר ב"ר ישראל מגור (הידושי הרי"ם - תרכ"ו)

הרה"ק רבי יצחק יעקב מביאלא ב"ר נתן דוב (דברי בינה - תרס"ו)

יום שישי כ"ד אדר

הרה"ק רבי יצחק ב"ר חנוך העניך מאלעסק (תרס"ד)

מצווה הלכות

מאת הרה"ג נמליאל הכהן רבטיבין שליט"א
מח"ס "גם אני אדר" רמזים וסימנים לתורה על המעשים.

שמיעת קריאת התורה (ד')

א) אפילו נכנס במקרה לבית הכנסת כדי לחפש אדם מסוים, או לאסוף צדקה, אסור לו לצאת כשהספר תורה פתוח, והיוצא הוא בכלל עוזבי ד' יכלו, רחמנא ליצלן. (כף החיים, אור"ח סימן קמ"ו, ס"ק ג')

ב) נהגו המדקדקים להתנועע בשעה שקורין בתורה, דוגמת התורה שניתנה ברתת. (רמ"א אור"ח, סימן מ"ח, סעיף א')

ג) יש למנוע מגבאי בית הכנסת ומשאר גבאי צדקה לאסוף צדקה בשעת קריאת התורה, משום שמבלבל דעת השומעים. (פרי מגדים אור"ח סימן תקס"ו, במשבצות זהב, ס"ק ג', משנה ברורה סימן צ"ב, ס"ק ל"ו)

לע"נ הרה"ק

רבי זיידא שמואל שמעלקא מביטשקוב

ב"ר דוד משה זיע"א

נלכ"ע כ"א אדר תנצב"ה

קרית קרעטשניף רחובות

טל': 052-7144471 מייל: sipureitzadikim@gmail.com

בחסות דפוס פוסטר

דפוס אישי מקצועי

08-8422112 ההגנה 54 רחובות

P6422112@gmail.com

פניני עין חמד

יוצא לאור ע"י בית הכנסת שכונת "עין חמד" - מכללת ציון

פְּרִשְׁת כִּי תֵשָׂא - מַעְבִּיר עַל מִידוֹתָיו

"וַיַּעֲבֹר ה' עַל פְּנֵיו וַיִּקְרָא: ה' ה' אֶל-רַחוּם וְחַנוּן אֶרֶץ אֲפִים" (שמות ל"ד, ו)

תגובה. היא אספה את האשפה והשליכה ל'צפרדע' השכונתית. תגובה זאת גרמה לכך שהשכנה החילונית פסקה ממעשיה המגונים והשלום חזר לבניין.

כל צער שמזדמן לאדם שמישהו מחרפו ומגדפו הכל מן השמיים על עוונותיו, אלא שמגלגלין חוב ע"י חייב. כמו שחז"ל אמרו על הפסוק: "וְהִשְׁבַּת אֶל לְבַבְךָ" (דברים ד, ט) - עוונותיך הם שמחרפין אותך. גם אם אחד היכה אותך במזיד, גם זה בהשגחה.

ידוע מאמר רבותינו (חולין פט א) על הפסוק: "תֵּלֵךְ אַרְצָךְ עַל בְּלֵי מָה" (איוב כו, ז). העולם מתקיים על מי שבולם את פיו בשעת מריבה. כאשר דוד המלך שמע את שמעי בן גרא מקלל אותו וסוקל אותו באבנים ועפר, אמר: "ה' אָמַר לוֹ קַלֵּל" (שמואל ב' טז, י). ה' יתברך עושה זאת לטובת האדם כדי שע"י העלבון יתכפרו עוונותיו.

כאשר האדם יפנים זאת, הוא לא ישיב דבר למחרפו. אדרבה, הוא יודה לה' על שזימן לו דבר שעל ידו יתכפרו עוונותיו. כמו שחז"ל אמרו: "הנעלבין ואינן עולבין, שומעים חרפתם ואין משיבין, עושין מאהבה ושמחין בייסורים עליהם הכתוב אומר: "וְאֶהְיֶה כְּצֵאת הַשֶּׁמֶשׁ בְּגִבְרָתוֹ" (שופטים ה, לא).

בברכת שבת שלום

הרב אליהו חיים פנחסי שליט"א
חבר הרבנות המקומית מבשרת ציון

זמני לכת

ע"י	כניסת לכת	צאת לכת	יבוי תנ"ך
י"ג	17:08	18:21	19:02
ת"א	17:26	18:18	18:59
מ"ב	17:27	18:19	19:00
כ"ג	17:28	18:20	19:01

אדם שדרכו להעביר על מידותיו מעורר למעלה את מידת הרחמים. הקב"ה מרחם על העולם בזכותו וזוכה שגם הבורא ירחם עליו ויעביר על פשעיו. "כָּל הַמְרַחֵם עַל הַבְּרִיּוֹת מְרַחֵמִין עָלָיו מִן הַשָּׁמַיִם". "כָּל הַמַּעְבִּיר עַל מִדּוֹתָיו מַעְבִּירִין לוֹ עַל כָּל פְּשָׁעָיו". (רה"י ע"ב).

האדם צריך להתנהג כמו שאמרו רבותינו: "וְהוֹי שֶׁפָּל רֹחַ בְּפָנָי כָּל אָדָם" (אבות ד, י). בזכות זאת לא יכעס ולא יקפיד על חבירו. בכל הדברים אשר יקרו לו, יעביר על מידותיו ובזה יזכה שיתכפרו עוונותיו. "כָּל הַמַּעְבִּיר עַל מִדּוֹתָיו מַעְבִּירִין לוֹ עַל כָּל פְּשָׁעָיו" - מידה כנגד מידה" (רבינו יונה).

בבית המקדש היו 'עומדים צפופים ומשתחוים רווחים'. אדם שעומד על דעתו לא מוכן לוותר ותמיד צפוף לו. אם ישתחוה ויהיה מוכן לוותר - אז 'רווחים' - הוא יסתדר עם כולם. מונית תביא אותנו מהר יותר למחוז חפצינו כי עלינו להתכופף בכניסתנו אליה. לאוטובוס עולים בקומה זקופה, אבל הדרך מתארכת...

משפחה חרדית גרה בבניין כאשר מולה גרה משפחה חילונית. האישה החילונית חיפשה כל דרך להתנכל לשכנה החרדית. יום אחד השכנה החילונית הניחה בפתח בית השכנה החרדית ערמת זבל שמכילה בדילי סיגריות ועטיפות סוכריות ללא הכשר. השכנה החרדית החליטה להבליג ולאסוף את האשפה. כאשר השכנה החילונית חזרה על מעשיה החרדית הגיבה כפי שהגיבה לראשונה - חוסר

הצלחה בגו"ר

יצחק אריאל בן טובה חגי חיים וב"ב שמואל אימן בן אסתר זרי שגית בת רותי מאיר ישראל בן רחל ברכה - יראת שמים ליאור יהושע סומך וב"ב גלית בת מסודי יהודה אריה בן רחל ברכה ארז בן שושנה רונן אברהם וב"ב קסיר אפרים וב"ב רחל ברכה בת פדילה דליה משפ' שטרית נעם יצחק בן רחל ברכה רינה בת סימי וב"ב יוסף ליאור בן דליה אפרת - הצלחה בכל הענינים שלמה ודנה דוד וב"ב אריה ושרה לוי וב"ב י.מ.י.ש כדורי אקבלי יוסף חיים בן נסכה שולמית ומרדכי חיים דויטש וב"ב עמית בן אהרון וב"ב רז דוד בן לאה וב"ב

זיווג הגון וכשר במהרה

אורן חיים בן אלן אסתר רותית בת סימי תרצה בתיה בת ימנה נינט יוסף בן רחמה אילן בן ג'ולייט יפית שרה בת ג'ינה דרוו בן סופיה אנאל חביבה בת שולמית מיטל בת מלכה מאיר בן שרית ואליהו טליה עדן אסתר בת שולמית נעם בן שרה שירי ימנה בת שולמית דוד עומרי בן יהודית שושנה שירה בת סילביה שמעון בן שולמית סיון רבקה בת אלן אסתר עמית בת טובה אברהם גורג'י בן דליה אפרת אורן בן נעמי לאה בת תמר

זרע קודש בר קיימא

גלית בת מסודי אליהו דרי בן ימנה אילנה בת רחמה שמואל אימן בן אסתר זרי סיון בת אסתר רחל מרים בת יהודית דניאל בן שרה ואושרית בת שושנה נעמה בת יפה דגנית בת שושנה אסף בן סופיה נתנאל בן ג'ינה מיטל בת שושנה

רפואה שלמה

מאיר ישראל בן רחל ברכה יצחק בן עזרא ימנה ניזירי בת סטה - בריאות ואריכות ימים מרדכי ניזירי בן פרח - בריאות ואריכות ימים מאיה בת עדי סימי בת סוליקה מיכאל יהודה בן מרים אורן בן אסתר דינה בת מזל נעם יצחק בן רחל ברכה נעמי בת רחל שירה שילת בת אורלי אפרים בן שרה לביא ישראל בן תמר חיה אסתר בת סוליקה מוריה בת רחל ברכה נחום בן כיריה יהודה אריה בן רחל ברכה ישראל בן חווה יפה בת שרה - הצלחה ורפואה רחל בת זוהרה משה בן נדימה עינת בת רחל ברכה רפאל משה בן רחל יצחק בן פנינה רחל ברכה בת פדילה דליה קנשב בת דגט רותית בת סבריה יצחק בן חנון רפאל אבידן בת תקווה אליהו בן רחל בנימין בן ברכה אלן אסתר בת שרלוט נעימה בת שרה יהודה לייב בן אסתר מלכה נעם אלימלך בן אושרית - רפואה שלמה ובריאות איתנה יהודית אסתר פראדל בת חיה - בריאות ואריכות ימים

העלון מוקדש לעילוי נשמת משה בן גורג'יה ז"ל

לרפואה שלימה לנוריאל בן אסתר

לרפואה שלימה לאיידה חיה בת אסתר וליילד אלחנן רפאל בן איריס וליילד אורי חיים בן שלי

זש"ק, פרנסה טובה ובריאות איתנה לאליהו ניזירי בן ימנה וגלית בת מסודי

להצלחת אברהם גורג'י בן דליה אפרת וב"ב לרפואת הנפש והגוף של יהודה אריה בן רחל ברכה

העלון מוקדש לע"נ יצחק בן רבקה ז"ל

שואל ומשיב בהלכה – ארבע פרשיות- פרה

מה עניינה של שבת פרשת פרה?

שאלה:

תשובה:

להלן סיכום ההלכה מפי ר' אליהו חיים פנחסי, רבנות מקומית מבשרת מתוך ספרו 'הכשרות למעשה':

יש ארבע פרשות שחז"ל תיקנו לקרוא בנוסף לפרשת השבוע, בארבע שבתות לאורך חודש אדר שסמוך לניסן. בשנה רגילה הקריאה נעשית בחודש אדר. בשנה מעוברת באדר ב'. השבתות עצמן נקראות בשמות מיוחדים: 'פרשת שקלים', 'פרשת זכור', 'פרשת פרה' ו'פרשת החודש'.

רבותינו אמרו מספר טעמים לקריאת פרשת פרה: א. בזמן שבית-המקדש היה קיים הביאו קורבן פסח. לכן היתה חובה להיטהר לפני הרגל מטומאת מת. זכר לכך אנחנו קוראים את הפרשה שעוסקת בטהרה מטומאת מת על ידי פרה אדומה.

טעם נוסף לדבר, מכיוון שבמדבר סיני סמוך לחודש ניסן ומיד אחרי הקמת המשכן, שרפו את הפרה האדומה. בשלב הזה היזו מאפר פרה אדומה על הטמאים וטיהרו אותם, כדי שיוכלו להקריב את קורבן פסח בזמנו. לכן קוראים פרשה זו כדי להתפלל לפני ה' שירחם עלינו ויטהר גם אותנו ונזכה לבית-המקדש, כדי שנוכל לעבוד לפניו.

הפוסקים נחלקו האם החיוב לקרוא את פרשת פרה הוא מדאורייתא (כמו פרשת זכור) או מדרבנן (כמו פרשיות שקלים והחודש). לדעת התוספות החיוב הוא מדאורייתא וכן דעת פוסקים רבים. למרות שיש שחולקים ואומרים כי החיוב הוא רק מדרבנן, יש להחמיר כדברי האומרים שזו חובה מן התורה. לכן יש להדר בקריאה זו ולהוציא את ספר התורה המהודר ביותר שיש בבית-הכנסת. הקורא בתורה יכוון להוציא את השומעים והקהל יתכוונו לצאת ידי חובה. ראוי ונכון שהנשים יבואו לשמוע קריאה זו, מכיוון שגם נשים היו צריכות להיטהר ולאכול מקורבן פסח. מקורות: שולחן ערוך, סימן קמ"ו וסימן תרפ"א. תוספות מס' ברכות דף י"ג ע"א, ריטב"א (מגילה י"ז ע"ב), תרומת הדשן (סי' ק"ח).

ההפטרה היא בנביא יחזקאל, מכיוון שכתוב בה: "וְזָרַקְתִּי עֲלֵיכֶם מִיַּם טְהוֹרִים וְטָהַרְתֶּם מִכָּל טְמְאוֹתֵיכֶם וּמִכָּל גְּלוּלֵיכֶם אֲטַהֵר אֶתְכֶם" (יחזקאל לו, כה) - טהרה מהחטאים והעוונות. מקורות: שו"ע סי' תרפ"ה ג', ילקוט יוסף ע"מ רס"ה, חזון עובדיה פורים עמ' י"ח.

אם הקורא בתורה טעה וסיים פרשת פרה בפסוק: "וְלִגְרֵ הַגֵּר בְּתוֹכְכֶם לְחֻקַּת עוֹלָם" (במדבר יט, י) - לא יצאו ידי חובה. אפילו אם כבר קראו גם את ההפטרה בברכותיה, חוזר ופותח את ספר התורה ומתחיל לקרוא (בברכות לפני ספר התורה ואחריה), מראש הפרשה עד "וְהִנֵּפֶשׁ הַנֶּגְעַת תִּטְמָא עַד הָעֶרֶב" (במדבר יט, כב) את הפסוקים שהחסיר. אפילו אם הפסיק בפסוק: "מִיָּמִים חַיִּים אֶל כְּלֵי" (במדבר יט, יז), גם כן לא יצאו ידי חובה וחוזר וקורא כאמור. מכל מקום אם כבר בירך על ההפטרה לפנייה ולאחריה ואחר כך נזכר, לא צריך לחזור ולברך את ברכות ההפטרה כשמפטיר שנית. מקורות: ילקוט יוסף מועדים עמ' רס"ה. חזון עובדיה- פורים עמ' כ"ו.

ציבור ששכחו ולא קראו פרשת פרה, יקראו בשבת החודש. אחרי קריאת הפרשה יקראו בספר שני פרשת פרה בברכותיה ובספר השלישי יקראו פרשת החודש ויפטירו הפטרת פרשת החודש. מקורות: ילקוט יוסף מועדים עמ' רע"א. חזון עובדיה- פורים עמ' כ"ד.

הקב"ה מצילנו מיָדָם

בורא עולם מבטיח בפרשה: "וַיֹּאמֶר ה' הִנֵּה אֲנִי כֹרֵת בְּרִית נֶגֶד כָּל עַמְךָ אֲעֱשֶׂה נִפְלְאוֹת אֲשֶׁר לֹא נִבְרְאוּ בְּכָל הָאָרֶץ וּבְכָל הַגּוֹיִם וְרָאָה כָּל הָעָם אֲשֶׁר אֲתָה בְּקִרְבּוֹ אֵת מַעֲשֵׂה ה' כִּי נוֹרָא הוּא אֲשֶׁר אֲנִי עֹשֶׂה עִמָּךְ" (שמות לד, י). דוד המלך אומר בתהילים: "אֲזַי אֲמַרְוּ בְּגוֹיִם הַגְּדִיל ה' לַעֲשׂוֹת עִמָּךְ אֱלֹהִים" (תהלים קכו, ב). לכאורה צריך להבין מדוע הגויים צריכים לומר "הגדיל ה' לעשות עם אלה?" וכי אנחנו לא אמורים לומר זאת? הסיפור הבא מביא הסבר לכך: באחת הפעמים שהגאון רבי יצחק אלחנן ספקטור זצ"ל שהה בפטרבורג עיר המלוכה, הוא פגש גוי זקן ששימש כפקיד באחד ממשרדי הממשלה.

הזקן פנה לר' יצחק אלחנן ואמר: "אין כמוני מי שידוע להעריך את השגחת האלוקים שמגינה עליכם ושומרת אתכם מכל פגע". כשהרב ביקש הבהרות הגוי סיפר: "בעבודתי כפקיד ממשלתי שנים רבות, עברו תחת ידי מסמכים לאין ספור שמפרטים גזירות, גירושים והצקות שונות לעם היהודי. כל פעם סברתי כי הפעם הגזירות יצאו לפועל והעם היהודי יאבד. כל פעם התכניות התבטלו מסיבות שונות ומשונות ואתם נשאתם חיים וקיימים, בלי להעלות בדעתכם מה היה מזומן לכם".

כשר' יצחק אלחנן יצא, הוא פנה למלוויו ואמר: "כעת מובן לי הפסוק: 'הִנֵּה אֲנִי כֹרֵת בְּרִית נֶגֶד כָּל עַמְךָ אֲעֱשֶׂה נִפְלְאוֹת... וְרָאָה כָּל הָעָם אֲשֶׁר אֲתָה בְּקִרְבּוֹ' (שמות לד, י). יש ניסים גלויים שהם בבחינת 'נגד כל עמך אעשה נפלאות' - כאשר גם אנחנו רואים עין בעין את השגחת ה' כאשר הוא מציל אותנו. אבל יש ניסים שרק האויבים שלנו יודעים עליהם. 'העם אשר בקרב' הם היחידים שרואים את יד ה' שמפירה את עצתם ומצילה את היהודים ממבקשי נפשם בכל פעם מחדש".

עושה אירוע שמחה באולם שמחות וברצונך להפוך אותו לכשרות "מהדרין-גלאט?"

צוות משגיחים תלמידי חכמים ידאגו לכך בכל איזור בארץ. ההשגחה החל מזמן אספקת הבשר ועד למנה האחרונה. בפיקוחו של הרב אליהו חיים פנחסי שליט"א 052-6329144 (הנייד באישור ועדה רוחנית)

מינויים

לקבלת העלון חנים במייל מדי שבוע, יש לשלוח בקשה למייל

PnineEH@gmail.com

הקדשת העלון

ניתן להקדיש את העלון לעילוי נשמה, רפואה שלמה, הצלחה, זיווג הגון, חזרה בתשובה וכו'

נא לפנות לליאור בטל' 052-7652084

כתובת המערכת: עבור ליאור עצמון, רח' הבושם 26א ת.ד. 83375. מבשרת ציון. מיקוד 9076926

לשאלות בהלכה

נא לפנות לרב אליהו פנחסי

בטל' 052-6329144

(הנייד באישור ועדה רוחנית)

אם ראשונים כמלאכים - האדמו"ר הרב ברוך פינחס רבינוביץ זצ"ל

האדמו"ר הרב ברוך פינחס רבינוביץ זצ"ל - נולד ב-כ"ו תמוז ה'תרט"ד (1874) בסוקול שבאוקרינה. נקרא על שם סבו מצד אביו וסבו מצד אימו. עוד כשהיה צעיר לימים התמיד בלימודי התורה יום וליילה. כשהיה כבן י"ג שנה לא שכב על מיטתו בכל ימות השבוע, כי אם בליל שבת. בכל ימות השבוע היה ער כל הלילות. כשנפלה עליו שינה, לקח כלי עם מים קרים מאוד ושם את רגליו בהם להפיג את שנתו. בזמן שהממשל ברוסיה רדף אחרי אביו, הם עברו לבראד. רבינו למד במסירות נפש ולא החסיר בשום לילה מלימוד ח"י דפי גמרא - חוץ משאר לימודים: משניות, גמרא עם כל המפרשים וכל הפוסקים ראשונים ואחרונים, מדרשי חז"ל, זוהר הק' ותיקונים, ספרי מוסר כולם כאחד ותנ"ך- זה היה עוד בינקותו. כשהיה בחור כבן חמש-עשרה שנה כבר כתב קונטרס על 'ספיקא דאורייתא לחומרא'. אחרי נישואיו נשאר בקאמארנא לתקופה מסוימת. עסק שם הרבה בסתרי תורה ונעשה מפורסם למקובל גדול, ואף התנהג בהרבה דברים כמנהג קאמארנא.

כשראה כי עול הפרנסה קשה מאוד לדודו עבר לבריד במדינת אונגאריין. למרות שהיה בן 24 שנים בלבד התפרסם מאוד במופתיו וקראו לו ה'ברידיר בעל מופת'. רבים נסעו אליו כדי שיושעו מצרתם. **היה בקי בכל חדרי תורה, סיני ועוקר הרים. גאון בנגלה ובנסתר. בעל רוח-הקודש. עסק בתיקון נשמות. סיגף עצמו ועשה גלגולי שלג. מלומד בניסים.** בשנת ה'תרס"א (1901) עבר לסקאלי ובנה שם בית מדרש. הסתיר את מעשיו מבני אדם. התפלל בקול רם ובהתלהבות. מסר את נפשו עבור צרת כלל ישראל. בזמן מלחמת העולם הראשונה גלה לעיר וויען, עבר לדירה בבית קטן, סיגף את עצמו והתענה בתעניות רבות. הבטיח שלא יפול שום אחד מאנ"ש במלחמה, וכולם יחזרו לביתם בחיים וכן היה. נפטר ב-כ"ד אדר ה'תר"פ (1920) בעיר וויען. חי כ-46 שנים.

סבא (מצד האב): ר' ברוך מיאמפאלי. **אבא:** ר' אליעזר חיים (האדמו"ר מיאמפאלי, מח"ס 'שיח אליעזר'). **אימא:** מרת מיטא שרה (בת הרה"ק רבי פנחס מלעחיוויטץ). **אשתו:** מרת חיה אדל (בת ר' אשר ישעיה מקאלבסוב). **חברותא:** דודו הרה"ק ר' אליעזר צבי זי"ע מקאמארנא (למד איתו קבלה). **מתלמידיו:** בניו הגאונים - ר' דוד יצחק אייזיק, ר' ישראל, ר' יחיאל מיכל. **ילדיו:** הגאונים ר' דוד יצחק אייזיק (מח"ס 'משנה לחם'), ר' יעקב יוסף (נפטר בצעירותו), ה'ישמח ישראל' מקשינאו, ר' יחיאל מיכל, מרת מיטא שרה (נישאה לר' אברהם אהרון יהודה אריק-אראק), מרת רבקה (נישאה לר' שלום פרנקל), מרת בילה גיטל, מרת פייגה חנה, מרת פרל (נישאה לר' אהרון משה לייפר מניו-יורק). **מספריו:** אמרי ברוך • מקור ברוך • זרע ברוך • דברי ברוך • על פרקי אבות • שער הצלחה • שער התורה • אוצר החיים • מנחה חדשה • תפילה לדוד • תורת חיים - על הזוהר הק' • שער החכמה • עץ חיים - תפילה ישראל נגלה ונסתר • הישובי - על סתירת הרמב"ם • טל אורות - פירוש על 'ברכת הטל' ו'גשם'.

מעשה שאירע עם יהודי אחד שהיה במלחמה בפראנקרייך. המערכה שם היתה כבידה מאוד. כל יום היו מגיעות ידיעות שאנשים נפלו. אותו יהודי היה גם כן במלחמה שם. הוריו היו חסידים של רבינו והיו גרים בווען. פעם אחת רבינו שלח לקרוא לאביו ולאימו ואמר להם: "תדעו שבנכם נמצא במלחמה בפראנקרייך והמלחמה שם כבידה מאוד. בנכם נמצא בחזית ובסכנה גדולה. הוא יהיה מחר בסכנה גדולה יותר וצריך רחמים גדולים שישאר בחיים".

"לכן שמעו בקולי - לכו לבתיכם, קחו את כל הבגדים שלכם ותחלקו אותם מיד לעניים וגם תתנו הרבה צדקה להצילו ממוות לחיים. עוד זאת תעשו תבואו מחר בשעה עשר בבוקר לביתי לביהמ"ד שלי ותביאו עוף לעשות בשבילו כפרה, כמו שעושים בערב יום-הכיפורים". רבינו חזר פעמים רבות: "דעו לכם כי מחר בשעה עשר יהיה בנכם בצרה גדולה וצריך רחמים גדולים ובעז"ה ינצל".

הוריו מיד עשו כפי שרבינו ציווה עליהם. הם דאגו מאוד מכיוון שקראו בעיתונים כי פלוגה של עשרת אלפים אנשי צבא שהיו בחזית כולם מתו ולא נשאר מהם איש. אולם רבינו הבטיח להם שבנם נשאר בחיים ויבוא מהרה לביתו וכך היה. אחרי מספר ימים הבן בא בריא ושלם. הוא סיפר להם את הנס הגדול שקרה לו. המלחמה היתה כבידה מאוד.

כל הפלוגה שלו של עשרת אלפים חיילים כולם נפלו... הוא היחיד שנשאר בחיים. הוא סיפר כי חזר מן המערכה למקום של המוצב. בחזרתו כדורים רבים נורו ופגזים נורו מהטנקים. בכל פעם כמעט נפגע והרגיש כי מלאכים הרחיקו את הכדורים ממנו. הוא רץ בחזרה למקום המוצב ללא כל פגע. כל זאת היה באותו בוקר בשעה עשר כפי שרבינו אמר. הוא היה בצרה גדולה כל כך והיה צריך רחמים כדי שינצל ויחזור בריא ושלם לביתו.

כאשר אביו ברח לבראד בגלל הממשלה ברוסיה שרדפו אחריו באותה תקופה, כיהן שם הגה"ק ר' יצחק חיות. אביו שלח את בנו (רבינו, שהיה צעיר לימים) בכל עש"ק בבוקר להיבחן ולדבר איתו בלימוד התורה. האב"ד שאל אותו על כמה עניינים, סוגיות ושיטות עמוקות בש"ס ועל כל דבר היכן מקומו בש"ס. רבינו השיב באיזה מסכת, באיזה דף וגם באיזה שורה העניין מתחיל. האב"ד שאל אותו על מי מקשה קושיא זו ורבינו השיב לו התוס' או המהרש"א או הפנ"י או המהר"ם שיף וכדומה ואמר גם כן את התירוץ וכמה פעמים אמר מדעתו גם כן איזה תירוץ נפלא וכו'.

זְכוּת שְׁמִירַת הַשְּׁבֵת

היא בכתה והתחננה שיוותר לה- אבל הוא לא ויתר. היא חזרה לביתה כשאינה יודעת מה תעשה למחר. ניסיון קשה עמד בפניה. אם לא די בזאת, כשהגיעה לבית קרובה הודיעו לה כי אינם יכולים לכלכל אותה בביתם. מעכשיו יהיה עליה לשאת גם בעול ההוצאות.

הניסיון כעת גבר שבעתיים. אם חלילה היא תפטר ולא יהיה לה לשלם – הם לא יוכלו להמשיך להחזיק אותה, למרות רצונם הטוב. היא חששה מאוד ולא ידעה מה לעשות.

היא קמה ביום השבת כשדברי אביה מהדהדים באוזניה: "מי ששומר שבת – השבת מגינה עליו". היא החליטה: "יהיה מה שיהיה! אני לא אחלל שבת! אני מוכנה למסור את נפשי למען קדושת השבת!".

היא העמידה פנים כאילו היא הולכת לעבודה. בפועל היא הסתובבה ברחובות במשך כל שעות היום, למרות שהיו אלו ימי חורף והקור והכפור שרר בכל מקום.

היא ישבה על ספסל כשהיא מבינה שביום ראשון יפטר אותה. כיצד היא תוכל לשאת בעול ההוצאות? היא לא ידעה זאת, אבל סמכה על ה' שלא יעזוב אותה ברחמיו המרבים.

כאשר הופיעו שלושה כוכבים בשמיים, היא התחילה לצעוד לכיוון הבית, בידיעה כי בימים הקרובים היא תאלץ לעזוב אותו. על פניה היתה נסוכה שלווה וגבורה עילאית על שעמדה בניסיון הקשה ושמרה שבת כראוי וכדת.

כשנכנסה לבית של קרובה, הם הביטו בה וצעקו בקול רם: "את חיה? איך? איך הצלחת להימלט?" היא לא הבינה מה קרה. מה פתאום כולם חרדים לשלומה?

היא סיפרה שהחליטה לשמור על השבת ולא הלכה היום לעבודה- גם אם היא עלולה להישאר בגלל החלטתה ללא קורת גג וללא אוכל.

הם אמרו לה: 'ברוך ה' אשר נתן מנוחה לעמו ישראל', בזכות שלא הלכת לעבודה ניצלת ממוות!". רק אז היא הבינה את האסון הנורא שממנו ניצלה בזכות השבת.

באותה השבת, פרשת ויקהל-פקודי ה'תרע"ג, פרצה שריפה במפעל 'המשולש' בעיר מנהטן. כל העובדים נלכדו מכיוון שכל הדלתות היו נעולות וסגורות. המפעל היה בוקר עליונה.

בבניין היו כאלו שהעזו לקפוץ, אבל הם קיפחו את חייהם. 146 עובדי המפעל כולם ללא יוצא מן הכלל מתו בצורה טרגית. חוץ מנערה יהודייה אחת שחיה ניצלו בזכות שמירת השבת.

אנחנו לא מבינים עד כמה אנחנו בני מזל שבורא עולם נתן לנו את השבת הקדושה. השבת היא מקור הברכה. מעבר לזה, עלינו לדעת שאדם ששומר את השבת הקדושה, היא למעשה שומרת אותו.

הרה"צ אשר אנשיל כ"ץ (גאב"ד חרדים) סיפר: סיפורנו מתחיל אי שם בפולין, בבית משפחת גולדשטיין. באותה תקופה חיי היהודים בפולין היו בשפל המדרגה. הם סבלו חיי עוני וצער קשים ומרים.

המחסור והרעב לא פסחו גם על משפחת גולדשטיין. הם רעבו ללחם כפשוטו, ה' ירחם. אב המשפחה רצה לעבור לאמריקה (באותם הזמנים הם כינו את ארה"ב- ארץ הזהב). אולי כך יוכל לפרנס את בני משפחתו.

הוא חסך פרוטה לפרוטה, אבל גם כעבור שנים עדיין לא הצטבר בידו סכום גדול. עם המעות שבידיו הוא יכל לרכוש כרטיס נסיעה אחד באוניה רעועה.

לאחר מחשבות רבות למי יקנו את כרטיס הנסיעה, הם החליטו על הבת בלומא רויזא. כשהגיע היום, המשפחה הלכה ללוות את הבת.

לפני שעלתה על סיפון האונייה, האבא פרץ בבכי עז. בקושי ביטא את מילותיו: "בלומא רויזא בתי, זכרי - כי בת ישראל כשרה את! מסרי נפשך על קדושת השבת! זכרי כי לאורך הדורות יותר משהיהודים שמרו את השבת, השבת שמרה על היהודים".

האוניה הפליגה לדרכה. בניו-יורק המתינו לה קרובי משפחה. הם דאגו לה לעבודה מסודרת במפעל הבדים 'המשולש'. ביום השבת, גילתה לחרדתה כי הוא יום ככל הימים ר"ל.

מנהלי המפעל חייבו את העובדים לעבוד במשך כל השבוע, ללא יום מנוחה. באותה התקופה לא הכירו ביום מנוחה. "זמן שווה כסף!" היה הדבר היחיד שקובע.

עובד שלא בא לעבודה ביום שבת פוטר ביום ראשון. בלומא רויזא נבהלה מראות עיניה. היא זכרה את ציווי אביה למסור נפש על קדושת השבת וכך עשתה.

כל שבת מצאה סיבה אחרת והתחמקה מעבודתה. פעם היו לה כאבי אוזניים ופעם אחרת היו לה כאבי שיניים. פעם נוספת היה לה חולשה. כך הצליחה להעביר מספר שבתות ולא חיללה אותן.

ביום שישי אחד אמרו לה לגשת למנהל המפעל. הוא הודיע לה כי 'נגמרו הסיפורים'. הוא לא מאמין שתמיד ביום שבת באותה שעה תוקפים אותה מכאובים פתאומיים שמונעים ממנה לעבוד בשבת. אם היא לא תעבוד השבת - אין לה לא לחזור!

הרב יצחק בן תפאחה כדורי זצ"ל	הרב שמואל בן שמחה דרוזי זצ"ל	ולד יחיאל בן יוסף ז"ל
פואד אברהם בן רג'ינה ז"ל	מאיר מורד בן שושנה ז"ל	יצחק בן ברקוב דב ז"ל
יצחק יצחק בן רחל ז"ל	זהבה בת שושנה רייזל ע"ה	מאירה בת יפה ע"ה
אברהם בן יונה ז"ל	מרים בן דבורה ז"ל	אביגדור בן ג'ולי ז"ל
סעידה בת תופחה ע"ה	ר' שאול בן סילביה זצ"ל	צדיק חכם בן חזלה ז"ל
מזל בת שמעון ע"ה	שני בת אסתר ע"ה	דוד בר חסיבה ז"ל
יוסף בן מרים נוסרת ז"ל	מסודי בת חביבה ע"ה	חוה בת יעקב צבי ע"ה
יעקב בן אסתר ז"ל	אסתר בת גולה גאולה ע"ה	יצחק בן מישא אסתר ז"ל
רחל רפאת בת השמת ע"ה	יוסף בר סעדה ז"ל	ברכה בת מרדכי ע"ה
לטיף בן פרחת ז"ל	שלום בן אסתר ז"ל	יעקב בן נעמה ז"ל
מרים בת שרה ע"ה	אריה בן מרים ז"ל	דוד יצחק בן פרחת ז"ל
אביבה לויש ע"ה	אלון בן סעדה ז"ל	גורג'יה בת נעימה ע"ה
שרה בת נקיקס ע"ה	אילנה (מחרוזת) בת שרה ע"ה	רחמה בת מסעודה ע"ה

הרב עובדיה יוסף בן גורג'יה זצ"ל	הרב מרדכי צמח בן מזל אליהו זצ"ל	הרב עובדיה יוסף בן גורג'יה זצ"ל
רחמים בן רחל ז"ל	אליהו אליאס בן אלגריה ז"ל	רחמים בן רחל ז"ל
חיים משה גרשון בן שלמה יחזקאל ז"ל	שמואל בן רבקה ז"ל	חיים משה גרשון בן שלמה יחזקאל ז"ל
ר' עוליאל ישועה בן סטה מקנין זצ"ל	רפאל בן אסתר ז"ל	ר' עוליאל ישועה בן סטה מקנין זצ"ל
אביחי בן אסתר ז"ל	יצחק בן חביבה ז"ל	אביחי בן אסתר ז"ל
נעימה בת גורג'יה ע"ה	אהרון (אורי) בן רבקה ז"ל	נעימה בת גורג'יה ע"ה
חי זידי בן קלרה ז"ל	דב בן יצחק ז"ל	חי זידי בן קלרה ז"ל
ר' יצחק בן מסעודה קדוש ז"ל	סוליקה בת עישה ע"ה	ר' יצחק בן מסעודה קדוש ז"ל
אסתר בת נעמי ע"ה	סלים בן פרוחה ז"ל	אסתר בת נעמי ע"ה
ר' דב בן בנימין אלטר ז"ל	יעקב בן סלימה ז"ל	ר' דב בן בנימין אלטר ז"ל
אורה בת נעימה ע"ה	ספירנס תקווה בת נעימה ע"ה	אורה בת נעימה ע"ה
מישא אסתר בת זרהר ע"ה	יהודה בן סעידה ז"ל	מישא אסתר בת זרהר ע"ה
מסעוד בן יקוט ז"ל	עפאת בת השמת ע"ה	מסעוד בן יקוט ז"ל

גליון
באר
הכרשה

נערך ונלקט מתוך תוכן דברי שיחותיו של
מורינו הגה"צ רבי אברהם אלימלך בידרמן שליט"א

כי תשא

מכון
באר
האמונה

גליון באר הפרשה

להערות והארות,
ובן לכל עניין אחר
ניתן לפנות:
לטלפון 718.484.8136

או לאימייל:
Mail@BeerHaparsha.com

מדי שבוע בשבוע בדוא"ל בחינם

הירשמו היום!

לשון הקודש

באר הפרשה
mail@beerhaparsha.com

אידיש

דער פרשה קוואל
mail@derparshakval.com

אנגלית

Torah Wellsprings
mail@torahwellsprings.com

ספרדית

Manantiales de la Torá
info@manantialesdelatorah.com

צרפתית

Au Puits de La Paracha
info@aupuitsdelaparacha.com

איטלקית

Le Sorgenti della Torah
info@lesorgentidellatorah.com

רוסית

Колодец Торы
info@kolodetztory.com

מכון **ארה"ב:**
Mechon Beer Emunah
1660 45th St, Brooklyn NY 11204
718.484.8136

בארה"ק:
מכון באר האמונה
רח' דובב מישרים 4/2
עיה"ק ירושלים תובב"א
025 688 040

יו"ל ע"י מכון באר אמונה
כל הזכויות שמורות להמכון © 2023

העתקה או הדפסה של הגליון בכל פרמוט שהוא כדי להרויח או לפרסם עסק וכדו' ללא אישור בכתב ממכון באר האמונה הינו נגד ההלכה והחוק הבינלאומי

תוכן הענינים

פרשת כי תשא

- ב..... תשא את ראש - להגביה את הראש ע"י האמונה
- ד..... וראית את אחורי - סוף דבר יתגלה כי הכל היה לטובתו
- ה..... לא ימיש מתוך האהל - להמשיך מבלי להתפעל מנפילות
- יא..... גם מחר - המשכת שפע ימי הפורים לכל השנה
- טו..... פרשת פרה - טהרת הפרה בזמן הזה על ידי קריאת הפרשה
- טז..... זאת חוקת התורה - אין טהרה כתורה

פרשת כי תשא - פרה

זהו 'כי תשא את ראש בני ישראל' העיקר להגביה הראש והמוח לפקודי ה', וממילא אף שהגוף עוסק בפרנסה גופא בטר רישא גירא, עכ"ל^ב.

ובן ביאר הרה"ק מקאצק זי"ע (שש"ק רפט) בקרא (תהלים קכח ב) 'יגיע כפיך כי תאכל', כי בדווקא אמר יגיע כפיך ולא יגיע ראשך, לומר, שאף שפעמים ועל האדם להתעסק בפועל ידיו, לצורך פרנסתו או לשאר עניינים, מכל מקום יראה לעסוק בהם רק בידיו, ואילו ראשו ומחשבתו לא ישקעו יחד עם ידיו בפועל הגשמי^ד.

תשא את ראש - להגביה את הראש ע"י האמונה בפרשתן (ל יב), 'כי תשא את ראש בני ישראל לפקודיהם'^א. ביאר בה הרה"ק ה'דברי ישראל' זי"ע וז"ל. הנה 'תשא' לשון הגבהה הוא. ויש לרמוז, למשל, הטובע בים - כל זמן שראשו מבחוץ ואינו משוקע בתוך הים לא יזיק לו. כמו כן ייאמר גבי 'פרנסתו של אדם' אשר נמשלו לים (כדאיתא קשין מוונותיו של אדם כקריעת ים סוף, פסחים קיח.), הדאגות וזרדת הפרנסה הם גלי (אותו) הים, והעיקר לשמור ולהגביה את ראשו - שהראש לא יהיה משוקע בתוך גלי הים.

א. כה אמר הרה"ק ה'לב שמחה' זי"ע (תשא תשמ"ד, וכן איתא מעוד צדיקים) שהרי איתא במדרש (תנחומא ג) 'אמר משה לפני הקב"ה, רבש"ע משאני מת אין אני נזכר, אמר לו הקב"ה, חייך כשם שאתה עומד עכשיו ונותן להם פרשת שקלים ואתה זוקף את ראשך, כך בכל שנה ושנה שקוראין אותה לפני, כאילו אתה עומד שם באותה שעה וזוקף את ראשך, ומחדש, שקאי הן על קריאת פרשת שקלים הן על קריאת פרשת כי תשא.

ב. הרה"ק רבי חיים מקראסנא זי"ע היה יושב יומם ולילה סגור ומסוגר בחדרו על התורה ועל העבודה וכמעט שלא היה יוצא אל המון העם. פעם הגיע לעיר קראסנא גוי מומחה, שהיה עושה 'חכמות' שונות ומשונות, ואחד מהם שקשר חבל דק מגדות הנהר אל עבר האחר, והיה מהלך ופוסע על החבל ועובר מעל הנהר כולו כמהלך על היבשה בשלווה ובביטחה. ויקהלו כל העם בני העיר לראות את המחזה הנורא הזה, ואף הרה"ק רבי חיים יצא אל עבר הנהר לראות את המחזה הנורא, ויפלא העם מדוע יצא הצדיק הקדוש מד' אמותיו של קדושה וטהרה לראות המחזה, אחר גמר המחזה פנה הרה"ק לשוב אל ביתו, בהיותם בדרך שאלו המשמש - ילמדנו רבינו על מה ולמה ראה הרבי להגיע הנה לצפות באותו ערל המהלך מעל הנהר וכפסע בינו לבין המוות. ויענהו הרבי ראה נא, גוי זה מהלך ומסכן את נפשו עבור פרנסתו, אך מכל מקום באותה שעה שהוא מהלך על גבי החבל, אינו מעלה בדעתו מאומה מענייני הפרנסה, אלא כל מעייניו ומחשבותיו שקועים אך ורק בפסיעותיו ובחוט הדק אשר הוא עובר עליו, שהרי אם יסיח דעתו אף לרגע כמימרא לחשוב על פרנסתו וכדו', מיד ימעד ויצנח לתוך הנהר (וכבר לא יצטרך לפרנסה...). כמו כן יש לנו ללמוד מהאי גברא דאף כשיוצאים אנו על הפרנסה ועל הכלכלה, וכל חד וחד טרוד מבוקר עד ערב להביא טרף לביתו, מכל מקום צריכים אנו לדעת שבעת העיסוק בפרנסה אין לנו לתלות את מחשבתנו ודעתנו כי אם באל-עליון (שאין הפרנסה תוצאת ההשתדלות), שאם לא כן מיד ניפול ח"ו למחשבות פיגול באמונה, ואין לנו כי אם לקשר את מוחנו ולבנו באבינו שבשמים, כי ממנו תבוא לנו הפרנסה בריווח ובנקל.

ככהאי גוונא פירש הרה"ק מסאטמאר זי"ע את המשנה (אבות ב ב) 'יפה תלמוד תורה עם דרך ארץ', שלא נקטו יפה דרך ארץ עם ת"ת, להורות לן, שיפה ה'תלמוד תורה' הנלמד בשעה שעוסק ב'דרך ארץ' - במלאכתו ועסק פרנסתו - כי אינו שקוע ב'דרך ארץ' עד שאי אפשר לו לחשוב בענין אחר באותו זמן, ולא להיפך ח"ו 'דרך ארץ עם ת"ת' - שעוסק בדרך ארץ גם בשעת לימוד התורה.

ג. הנה מצינו בחז"ל (שבת יד.) שגזרו 'טומאת ידיים' לגבי כמה עניינים, גם בכל עת נצטוונו לטהר עצמינו ע"י נטילת ידיים במים, ויש מקום לבאר מדוע נוטלים את דווקא את הידיים ולא את הראש או כל איבר אחר. וידוע ביאורו, כי אכן, ב'ידיים' תלויה עיקר טהרת וטומאת האדם, כי במה שהוא מחשב כוחי ועוצם 'ידי' עשה לי את החיל הזה. ומעשי ידיו להתפאר הם מפרנסים אותו וממציאים לו כל צרכיו - מחשבות הללו מטמאות אותו ועליו ל'טייל'.

אינו רואה מסביבו אלא 'הרי חושך' - הררי דאגות והסתרות, ובכל עת ועונה הוא דואג 'כל משברך ונליך עלי עברו' - ושואל 'אימתי קאתי' - מתי יבוא השידוך המיוחל, הפרנסה החסרה, הרפואה למחלתו, מתי כבר יזכה לראות נחת... מתי יגיעו השלום והשלווה לשרור במעונו, וכמעט שהוא שוקע ראשו ורובו בחושך זה. מהי עצתו כי תשא את ראש - להנביא את ראשו ודעתו, לדעת שכל זה אינו בא אלא מחמת בלבול ומשטוש האמונה שלימה שהכל משמים הן הטובה הן הנראה לנו כהיפך הטובה, וכשכיר שהקב"ה הוא עשה ועושה לי כל צרכי כפי הנצרך לכל אחד ואחד, אזי ב'נשיאת ראש' זו בחיזוק האמונה תתיישב דעתו של אדם, ולעולם לא יאבד צלילות דעתו, ולא ירדוף אחר הישועה מתוך בהלה, וכל הנהגתו תהיה במתינות ובדרכי נועם¹.

אמנם למעלה זו - שישאר ראשו צף מעל פני המים יגיע רק על ידי האמונה שהקב"ה הוא הון ומפרנס לכל, וכמו שכתב ה'פלא יועץ' (ערך קנאה) וז"ל. שיאמין באמונה שלמה שאין אדם נוגע במה שמוכן לחברו, ואפילו אם היה הוא יחיד בעולם לא יערף להרוויח יותר ממה שגזור עליו. ואם יתוספו סוחרים כמותו לאלפים ולרבבות, לא יחסר ממה שקצוב לו, עכ"ל. אז יבין שלא יתן לו ולא יוסיף לו אם יצרף את ראשו ומוחו ליגיע כפיו, כי כל הנקצב לו ממילא בוא יבוא אליו בכל אופן.

ובאמת, אין הדברים אמורים רק לעניין הפרנסהאלא בכל ענין, כי מי שאינו חי באמונה בה', וח"ו אין בטחונו חזק כראוי, אזי כל ימיו צער ומכאובים, כי

ולרחוץ ידיו ממחשבות אוון אלו. לאידך, 'ידיים' הללו הם עיקר טהרתו - כשיכיר שלא ידיו הביאו לו פרנסתו אלא הכל בידי שמים לזה טהור טהור ייקרא... (עי' שבט מיהודה להרה"ק מהר"א איגר, פר' תצוה תרס"ז. ודרשות מהר"ץ דרוש מב). ד. ביסוד זה היה הרה"ק רבי יחזקאל מקאזמיר זי"ע מבאר את דברי הגמרא (ברכות ה.) 'גדול הנהנה מיגיע כפו יותר מירא שמים', ולכאורה צ"ב במה גדלה מעלתו של הנהנה מיגיע כפיים יותר מהירא שמים. וביאר, שהכוונה לעוסק ביגיע כפיו בלא יגיע ראשו, שאף בעסקו בענייני עולם, הוא רואה את בוראו בכל צעד ושעל, מדריגה זו של אמונה זכה וברה עולה יותר על מדריגת ירא שמים (הובא בחמדת דוד פר' עקב).

ה. דבר נפלא שמעתי לפרש בשם אחד משרידי ה'מלחמה' הגאון הרב אברהם מרדכי כץ זצ"ל (מה שאמר בעת חנוכת הבית לאחד ממוסדות התורה שסייע להקמתם) שהנה נאמר בהפטרה דשבת זו (שבת פרה) 'והסירותי את לב האבן מבשרכם ונתתי לכם לב בשר' (יחזקאל לו כו), ויש לבאר בזה, כי מקודם נאמר (פסוק כד) 'ולקחתי אתכם מן הגוים וקבצתי אתכם מכל הארצות והבאתי אתכם אל אדמתכם', והרי שבזמן 'הגלות' הלב הוא לב אבן, ולעתיד לבוא יהא 'לב בשר'. ובא הכתוב ללמד כי בזמן הצרה והגלות אין לו לאדם להתעמק בכאב, וח"ו שיהא ליבו כ'לב בשר' המרגיש וכואב בכל הצער שעובר עליו, כי מאמינים בני מאמינים אנו שכל מאי דעביד רחמנא לטב עביד, אלא שקצרה דעתנו להבין מה טובה יש בדבר, על כן הדרך הישרה היא שיעשה אדם את ליבו ללב אבן, מבלי להתפעל ולהתרגש מכל מה שעובר עליו, שמא יפול ליאוש ולעצבות, ורק לאחר ה'גאולה' אז 'ונתתי לכם לב בשר' - להתעמק בכל מה שהיה בימים עברו, כי באותה שעה תוכלו להבין את כל הטובה הגנוזה ולהתרגש מכל חסדי ה' אשר היו בתוך 'שנות ראינו רעה'.

והוסיף לומר, כי תיכף לאחר המלחמה הסיח דעתו מכל מה שעבר עליו ולא שקע במחשבות אודותיהם, שאם לא כן לא היה מסוגל להתחזק ולהמשיך ב'חיים', ורק עתה שכבר עומדים בחנוכת הבית נותן לעצמו להזכיר מקצת מהתלאות שעברו עליו.

וכשם שהדברים אמורים לגבי גלות הכלל, כך גם לגבי 'גלות הפרט', כי עצתו אמונה שלא להיות שקוע ראשו ורובו בתוך הצרה, אלא ישתדל לעזוב כל אותם מחשבות מתוך האמונה כי 'חבי רגע עד יעבור זעם'. וכבר היה מעשה אצל הגאון רבי אברהם גניחובסקי זצ"ל, שנכנסו אליו אב וכן כב' שבועות קודם פטירתו לעלמא דקשוט, ובכה האב לפניו שהבן מרגיש כי רודפים אותו בכל מקום אשר הוא הולך ומר לו עד מאוד, א"ל רבי אברהם, פעם אחת בשנה נצטווינו להרגיש טעם מרור - בליל הסדר. אבל בכל השנה אין כל טעם ועניין להרגיש טעם מרירות, לכשתבונן תראה כי הכל מתוק וטוב הוא.

ו. וכן הדברים אמורים לגבי 'פרנסתו של אדם', כי האף אומנם, אמת נכון הדבר שהאדם מחויב להתעסק בצרכי פרנסתו, מפני שכך גזר הקב"ה 'בזעת אפך תאכל לחם', מכל מקום אין ההצלחה תוצאת ההשתדלות, ואין ההשתדלות אלא אחיזת עיניים בעלמא, ואם נגזר עליו עושר רב יתעשר אף אם לא יעבוד יותר מדאי.

באר הפרשה - פרשת כי תשא - פרה

וראית את אחורי - סוף דבר יתגלה כי הכל היה לטובתו
 בפרשתן (לג כג), 'וראית את אחורי לפני לא יראו'.
 הנה פעמים הרבה עוברים על האדם
 מאורעות ומקרים שונים ומשונים עד שאינו מוצא מנוח
 לכף רגלו, מהלך הוא כשכורת ולא מיון - מרוב בלבול
 וטרדות אינו יודע מה נעשה מימינו ומשמאלו, מה
 יעשה האדם ויחיה - יתאזר ויתחזק באמונה כי הכל
 נעשה משמים, ויאמר לנפשו חבי כמעט רגע ותמצאי

וכך כתב הגר"א זי"ע (דברי אליהו, אסתר), רמז נפלא ב'טעמי המקרא' במגילת אסתר בכתובים המספרים אודות הנערות שנקראו לבוא אל המלך אחר הריגת ושתי, כי על התיבות 'ובהגיע תור נערה ונערה' (ב יב) הטעם הוא קדמא ואזלא (ובתרגום ללשון הקודש משמעותו, קידם והלך), ואילו על 'ובהגיע תור אסתר בת אביחיל' (שם טו) הטעם הוא מונח, מונח, מונח - ד' פעמים, ומבאר בטעם הדבר, שבא לרמז כי כל הנערות מיהרו ללכת אל המלך - מתוך רצונם לזכות בתואר ה'מלכה', ואילו אסתר ניגשה אל כל הענין ב'ניחותא' רבתי, אדרבה, היא עשתה עצמה כחולה השוכבת על ערש דווי עד ש'ותלקח' בעל כרחא.

אמנם פוק חזי מה עלה בסופן של כל אותן הנערות שמיהרו כל עוד נשמתם באפם - שילחוהו לנפשם בידיים ריקות כלעומת שבאו - לא מלכה ולא 'משנה למלכה', ואילו אסתר שהלכה בניחותא היא נבחרה למלכת העולם. מעתה יש ללמוד לדידן, כי היודע ומכיר שממילא הוא וכל גורלו נתונים בידי ה', מדוע ימהר ויגיע לריק, אל יבהל ואל יחשוב שבמהירות ופזיזות ירוויח משהו - יגדיל קצבתו או יקדים ישועתו לבוא, אלא הכל בכל מכל יעלה ייבוא לכשיעלה רצון מאת הבורא יתב"ש.

מעשה היה לפני כמה שנים, באברך שלמד את אומנות כתיבת סת"ם ברצותו להימנות על ה'סופרים' בעם, בכדי להביא טרף לביתו, אולם לא הצליח לאמן את ידיו כדבעי לשלוט במלאכת הכתיבה, וכתב מגילת אסתר 'כמיטב כשרונותיו', בלא טעם ובלא ריח, לא חן ולא יופי, וכאשר ניסה להעמידה למכירה לא עלתה בידו כי כל הרואה אותה סילק ידיו הימנה... אביו של הסופר ראה בצר לו, וכדי לעודדו ולחזקו וגם לפרנסו בכבוד קנאה ממנו, אחר זמן נתן האב את המגילה בידי 'סוחר' והראה לו 'מעשי ידי בנו להתפאר'... והתחנן אל הסוחר, אנא במטותא ממך, מכור נא את המגילה הלזו בכל מחיר... כי גם אם ישלמו עליה דמים מועטים אף זה לרווח יחשב...

בפרוס חג הפורים נסע הסוחר לארה"ב לצורך עסקיו, שם עלה לביתו של אחד העשירים בהם שהזמינו לביתו, הסוחר הראה לו עשרות מגילות בתקוות טוב שאחת מהן תמצא חן וחסד לפניו, כמובן שאותה מגילה הזכורה לטוב' הטמין בין כליו ולא העז להראותה כלל, הגביר בדק ועיין בכל המגילות המוצעות לפניו ואפילו אחת מהנה לא מצאה חן בעיניו, עד שאמר לו הגביר, הנה אנוכי רואה שהנך מטמין ומסתיר מגילה אחת, אנא הראה לי אותה, השיב לו הסוחר 'זה לא בשבילך', בוודאי לא תחפוץ בה, אך הגביר התעקש, הוציאה הסוחר בדחילו ורחימו, ומיד כאשר ראה אותה 'אורו עיניו' ואמר בזו אני חפץ, כדאי הייתה כל הטרחה והעיון בכל המגילות עד הנה כדי להגיע ל'מגילה נאה' זו, ושילם עליה סכום הגון בסך \$ 2,500.

אחרי ככלות הכל, שאלו הסוחר, ילמדנו רבנו, וכי מה ראית במגילה זו שלא מצאת באחרות, השיב לו הגביר, הנה כל המגילות שהראית לי מתחילה אותיותיהן שוות הן בגדלן ובצורתן עד שנראה כאילו נעשו בדפוס, אבל מגילה זו הרי כל אות משונה מחברתה ונעשית בצורה אחרת, אחת למעלה מן השורה ושבע למטה, אחת ארוכה ואחת קצרה, אחת ישרה ואחת עקומה, ומתוך כך אתה מכיר שהיא מעשי ידי סופר, ובה חפצתי.

מכאן למדנו על דרכי ההשגחה, שלא 'כשרון' האומן מביא את הפרנסה אלא מה שנקצב מלעילא, ואם רצונו של מקום להכין את הפרנסה אזי דווקא הכתיבה שאין בה כל סדר ויופי תמצא חן בעיני הקונים יותר ממגילות העולות עליה עשרת מונים... ואף גם זאת נלמד מכאן, חיזוק גדול לעבודת ה', שאותו סופר קיבל שכרו דווקא בגלל שניכר שהיא מעשי בשר ודם ולא במכונה, ועל דרך זה ייאמר, שיקר בעיני ה' כל התחזקות למרות כל הנסיונות והקשיים כי ניכר שהם ממעשי קרוץ מחומר אשר מתמודד עם יצר הרע, ודייקא חשיבות יש בזה כשכל תיבה מה'תפילה' או הלימוד נראה ב'צורה' אחרת - בהתגברות מחדש, ב'נסיון' חדש, אולם מה טעם יש במי שכל מעשיו מיושרים בלי שום נסיונות כלל, והרי 'מכונה' עושה כהנה וכהנה, ויש לו להקב"ה מלאכים לאלפים ולרבבות עד אין גבול ומספר...

ז. הנה, פעמים הרבה שרוי האדם במצוקה ברוח או בגשם, בפרנסה או בשידוכים, בענייני רפואה או נחת וכו', והוא תולה תקוות בפלוני שקשור עמו בקשרי ידידות זה שנים רבות, ולו 'קשרים' הרבה ב'חלונות הגבוהים', או

שנתברך בעשירות או שאר מיני תקוות בני אדם, ובבואו להתחנן לפני רעהו או לפני ה'עסקן' הלה מבטל את הבקשה, או מראה לו כי אין בידו, בכוחו או ברצונו לעזור... והלה ה'נצרך' מתמלא כנגדו 'טענות כרימון' - מה שלא מוסיף הרבה לבריאות גופו ובוודאי לא לנפשו. עצתו להעמיד עצמו על דרך ישרה, להיות 'תלוי' אך ורק בהקב"ה המנהיג את העולם, ולא בידי 'בשר ודם', לא הם המחליטים עבורו, אלא הכל בידי שמים, כל סיוע ועזר ממעל הוא, לב מלכים ושרים ביד ה', הכל תלוי במה שנגזר ממעל, ואין איש בעולם שיכול הן לסייע לו הן להפריע אם לא ציוה כן הקב"ה לטב או למוטב, והכל בחשבון ממעל.

כידוע, הגה"ק רבי אלחנן וואסערמאן זי"ע הי"ד עמד בראשות ישיבת 'אהל תורה' בברנאוויטש, וכשהתגברו החובות עד שלא היה בידי הנהלת הישיבה לספק לחם צר כפשוטו לתלמידים - לא היה לו מנוס אלא ליטול מקל הנדודים ולכתת רגליו מעבר לים לעורר את אחינו בני ישראל על גודל הזכות והחובה להיות ממחזיקי התורה, בהגיעו שמה עשה כפי הנהוג, היה מהלך לבתי כנסיות בשב"ק, שם נשא מדברותיו והיו השומעים שנפתח לבבם מתחייבים על סכומים נאים להחזקת הישיבה. והיה באחד המקומות, דרש הגר"א לאחר קבלת שבת, בין דבריו נשא דברים חוצבי להבות אש במעלת לומדי התורה והזכות הגדולה להיות מ'תמכין דאורייתא', ואף תיאר להם את מצוקת הבחורים הרעבים ללחם, והוסיף לפרט בפניהם את הסכומים הנצרכים, כי לשבוע אחד ההוצאות מגיעים לסך שמונים דולר (סכום נכבד באותם הימים), ויום אחד עולה 11 דולר ו43 סענט, ופנה אל קהל השומעים בבקשה להיות מפרנסי הישיבה, ושיקחו על עצמם 'שבוע אחד' או 'יום אחד'. ואכן דברים היוצאים מן הלב, ובפרט כשיוצאים מגברא רבא דכוותיה פלסו נתיבות ללבבות המאזינים, והותירו בהם רושם אדיר.

אלא שמיד לאחר שסיים הגאון ר' אלחנן את דרשתו עלה רב בית הכנסת לדרוש, ומאחר שחס על ממון קהל עדתו על כן פתח פיו שלא ב'חכמה' והחל לתאר את גודל הזכות בנתינת דולר אחד בודד, עד כמה ערך יש בשמים לכל פרוטה ולכל משהו שאדם נותן לצדקה, ואכן, לדאבון לב הצליח לקרר את לבבם, ודבריו נשאו פירות, וכל מי שחשב בתחילה לתרום סכומים הגונים - התחייב רק על סכום של דולרים בודדים, ולמחצה ולשליש ולרביע... והמגבית נכשלה באופן נחרץ וברור... והרגיש אותו רב ש'קלקל' לרבי אלחנן והוריד את מאמציו לריק וניגש לנסות לפייס את רבי אלחנן.

אמר לו ר' אלחנן, הנה כתיב בפרשתן (לא א-ה) 'וידבר ה' אל משה לאמור, ראה קראתי בשם בצלאל בן אורי בן חור למטה יהודה וכו', לעשות בזהב ובכסף ובנחשת וכו', לעשות בכל מלאכה', עתה הבה נצייר לעצמנו היאך שמשה רבינו יורד מן ההר ומחפש אחר בצלאל בן אורי, בכדי להודיעו את ציווי ה' כי הוא נבחר לבנות את המשכן וכל כליו, וניגש משה ליהודי הראשון שנקרה לפניו ושאלו 'הגידה נא מה שמך', אולי הינך בצלאל בן אורי, השיב לו הלה, לא כי, אלא שמי הוא ראובן בן יעקב, המשיך משה בדרכו ושאל את השני אולי מע"כ הינו בצלאל בן אורי, ענה כי שמו הוא שמעון בן יעקב... וכי עלה על דעתו של משה רבינו לקצוף עליהם ולכעוס מדוע אינם בונים את המשכן... פשיטא בתכלית הפשטות שאין מקום לטענה או כעס או גערה, כי מן השמים נבחר בצלאל בן אורי דייקא ואילו אותם אנשים לא נבחרו, ואין שום טענה עליהם שהם ראובן ושמעון ולא בצלאל... וסיים רבי אלחנן, מן השמים נגזר על ציבור המתפללים כאן שלא יזכו להקים 'משכן' לתורה, ואין לי אלא להמשיך לחפש אחר אותם 'בצלאל בן אורי' שהם נבחרו לזכות להיות מחזיקי התורה, ומה יש לי לכעוס עליהם...

וללמדנו, כי אם פלוני אינו נענה לבקשתך להיטיב עמך - אין מקום לזעוף ולהתמרמר עליו מדוע הוא 'ערל לב', כי הכל בידי שמים, וכך נגזר בשמים ממעל שלא הוא יעזור לך, אלא מי שהועידו מן שמיא לך...

מעשה באחד מחסידי הרה"ק רבי מיכל מזלאטשוב זי"ע שנכנס אל רבו, ותינה לפניו על מצבו הקשה בפרנסה ובפרט לעת הזאת אשר הוא עומד לפני נישואי בנו החשוב, על כן בקשתו שטוחה לפני הרבי, שיכתוב עבורו מכתב המלצה, ועמו יפנה האיש אל נגידי עם ובוודאי יימלאו כיסיו במצלצלין לרוב - סכומים הגונים כדי חיותו וכדי נישואי הבן בשעטומ"צ, שהרי הרבי צדיק יסוד עולם, ומי הוא אשר יראה המלצה ממנו ולא יפתח לבבו וכיסו, אמר לו הרבי, איך געב נישט קיין המלצות (לא אתן לך המלצה כתובה), ויפצר האיש ברבו מאד מאד, אך הרבי בשלו, לא אכתוב המלצה.

אחר זמן, פנה האיש אל הרבי, ואמר, נו, אם הרבי אינו רוצה הנני מקבל דעתו, אבל, אנא ממכם רבי קדוש, לכל הפחות יגלה לי מה היא הסיבה אשר הינו מסרב כ"כ לכתובת המלצה, אמר הרבי, הנה אשאלך, באם היית מגיע עם מכתב המלצתי לעשיר מסויים, והלה היה נשאר באדישותו ולא היה מעניק לך כי אם פרוטות מעטות

באר הפרשה - פרשת כי תשא - פרה

כי הכל בחשבון, סוף דבר יתגלה שהכל היה ב'טעם' וכך באר הרה"ק ה'חתם סופר' זי"ע (ת"מ ד"ה וראית) בפסוק 'וראית את אחורי', וז"ל. 'הנה אנו רואים עליון' לטובתך הנמורה".

ואולי גם זאת לא היה נותן, מה היית עושה לו, אמר החסיד, צוויי פעטש (שתי סטירות לחי) הייתי מעניק לו, וכי כך מזלזלים במכתבו של הרבי, אמר לו הרבי, דייקא לכן לא רציתי לכתוב לך המלצה, כי עליך להבין ולהשכיל היטב היטב, בשמים יש 'רשימה' (ליסט) בו נכתב כמה כל אחד עתיד ליתן לצורך 'הכנסת כלה' פלונית, ולפי הרשימה כל אחד פותח את ידו ומשביע, ואותו העשיר שאינו נותן לא מרוע לבבו הוא עושה כן, אלא מחמת שאינו כתוב ברשימה אשר הוכנה בשמים ממעל, כי הכל תלוי ברשימה של מעלה, הוסיף לו הרבי, לו היית מאמין בדבריי אלה לא היית כועס ומתרעם על אף אחד שאינו נותן לך כי אין לך אפילו מקום ל'טענה' עליו, אמר החסיד, רבי, אני מקבל עלי את דברי הרבי.

אמר לו הרבי, אחר שקבלת את הדברים.. א"כ, אכתוב לך כעת המלצה הגונה וראויה, וכן עשה, החסיד יצא מלפני רבו שמח וטוב לב, במבטחו כי עם מכתב כזה קרובה ישועתו, די לו ללכת לנגיד אחד והכל מכוסה, בד בבד חזר היטב על דברי הרבי, כי הכל תלוי ברשימה שלמעלה, מיהר ונסע לבית נגיד גדול מגדולי חסידי הרבי - השומע לכל מוצא פי הרבי בשלמות, וכבר היה בטוח כי משם ישוב לביתו מבלי להצטרך ללכת אפילו לעוד 'אדרעס' (כינוי לכתובת מחלקי הצדקות) אחד.

בהגיעו לבית העשיר, גולל לפניו את כל מצבו, ולאחמ"כ הוציא את מכתבו של הרבי, ולתדהמתו, העשיר קרא את המכתב בקרירות עצומה, לא קם ולא זע רק לבסוף העניק לו כמה פרוטות שחוקות כדי לצאת ידי חובתו ותו לא מידי... החסיד לא האמין למראה עיניו, וכי יתכן שנגיד וחסיד גדול כזה יתנהג כך, וכבר כמעט שחמתו בערה בו, אלא שאז נזכר מדברי רבו - והחל משנן לעצמו, איש זה אינו כתוב ברשימה של מעלה... איש זה אינו כתוב ברשימה של מעלה... מאידך, הנגיד ששמע פיו ממללות דיבורים כגון דא, החלו ידיו ורגליו נוקשות זו בזו מרוב רעדה ופחד, מי יודע באיזו רשימה אינו מופיע, ושאל את החסיד מה פך אומר... אמר לו החסיד, אה, כלום, זה ענין פרטי שביני לבין הרבי, שלפי המדובר ביני לבין הרבי נראה שאינך מופיע באותה 'רשימה'... עתה כבר לא היה יכול הנגיד להישאר בשלוות הנפש, מי יודע מאיזו 'רשימה' מחקו הרבי, מרשימת החיים, או מרשימת העשירים... והפציר מאד באיש, גלה לי איזו רשימות הנך מנהל עם הרבי הקדוש, והוסיף לומר, אתן לך את כל הסכום הדרוש לך רק תגלה לי 'רשימה' זו מהי, אמר החסיד, אם תניח לי מתחילה כאן על השולחן את כל הסכום אגלה לך באיזו רשימה המדובר. עשה הנגיד כמצווה עליו, אז נענה החסיד את כל מעשהו עם הרבי, ואמר לו, עתה שכבר נתת את כל הסכום בוודאי הנך מופיע באותיות גדולות באותה רשימה של מעלה... (תורת המגיד מזלאטשוב).

ולדין ייאמר, פעמים שהאדם מהלך בעולמו של הקב"ה מלא טענות כרימון, זה לא עוזר לי וזה רודף אותי וכו', ידע שכמו שיש רשימה בה מופיעים מי יעזרו לו כיו"ב ממש יש 'רשימה' בה מופיעים מי יפריע לו ומי יזיק לו, אבל, הכל הכל יקרה לפי הנכתב ברשימה של מעלה, לא האדם מחליט אלא יושב בשמים הממלא את הרשימה כביכול. וכך אמרו דורשי רשומות 'מכה' ר"ת מסבב כל הסיבות, כמו כן 'מכה' ר"ת מלך כל הארץ, לרמז, כי בכל מכה ומכה הבאה על האדם, הן על ידי אחרים, והן על ידי עצמו כשנדמה לו שהוא הגורם וה'אשם' בדבר - שזכור יזכור מכה זו באה עליו אך ורק על ידי מלך כל הארץ, שהוא מ'סבב כל ה'סיבות להביא עליו מה שהכריזו מלמעלה...

ח. בפרשתן (לג ו), 'ויתנצלו בני ישראל את עֲדֵימָה מהר חורב, וידוע מה שאמרו חז"ל (שבת פח.) 'בשעה שהקדימו ישראל נעשה לנשמע, באו ששים ריבוא של מלאכי השרת לכל אחד ואחד מישראל קשרו לו שני כתרים, אחד כנגד נעשה ואחד כנגד נשמע, וכיון שחטאו ישראל ירדו מאה ועשרים ריבוא מלאכי חבלה ופירקום, שנאמר ויתנצלו בני ישראל את עדים מהר חורב, וכלומר, שבלבישת הכתרים בא כל מלאך על שני כתרים ולזה היה די בשישים רבוא מלאכים, ואילו בהסרתם בא על כל כתר מלאך נפרד ולכן הוצרכו למאה ועשרים רבוא. ונתקשו המפרשים, והרי מידה טובה מרובה ממדת הפורענות, ומדוע בפורענות שלחו כפליים מלאכים מבעת ההטבה (ועיי"ש בתוס' ד"ה ירדו מה שתי), ומבאר העיון יעקב' בזה"ל, כי אכן לכך שלח הקב"ה ק"כ ריבוא מלאכי חבלה, כדי שלא ישהו באותה שעה הרבה מקטרגים בשמים ממעל - כי יהיו עסוקים כביכול בעבודתם כאן בעולם השפל, וזה הוא 'מדה טובה' - להסיר המקטרגים מלמעלה בשעת החטא, עכ"ל.

בלתי ספק לא דבר ריק הוא, אלא שמאנתנו טעם הדבר כמוס ונעלם, זאת האמונה טובה גדולה היא לנו, כי מקבלים שבר על האמונה, וזה 'וראית את אחורי' - לאחר שנעשה תכלית הדבר, תראה ותבין למפרע מה שהיה ומה שנעשה (שהכל היה חסד), אבל לפני לא יראו - קודם עשיית הדבר לא יראו ולא יבינו תכליתו, עכ"ל. אין לנו אלא להתחזק היטב באמונה שלימה, ולבסוף נראה ש'כל מאן דעביד רחמנא לטב עביד' (ברכות ס:)."

כמה דברים סיבות מסיבות שונות הנעשים בארץ אשר אנו מתמהים למה עשה השי"ת ככה, אבל לאחר רבות הזמן אנו רואים ומבינים למפרע הכל, כאשר לכל, כל הסיבות תכלית כוונתם כי כולם הכנות כדי שיעשה דבר גדול כזה, וכאשר היה בנס פורים, בהריגת ושתי ולקחת אסתר, וכל הסיבות שסיבבו לדבר הזה, והכל היה הכנה להצלת ישראל, אבל קודם שנעשה פתגם המלך אין אנו מבינים [היינו שבעת הצרה אין בידי בשר ודם להבין מדוע מייסרו הקב"ה], רק מאמינים

והרי שבהאי עלמא היה נראה שאין לך הסתר גדול מזה, שירדו מלאכי חבלה כפליים מאותם המלאכים שקשרו להם בתחילה את הכתרים, וממש נראה בעליל שמידת פורענות גדולה ממידה טובה, הנהגה הפוכה מכל ההנהגה התמידית שמידה טובה מרובה... אך האמת שהיא גופא היתה ממידת טובו ורחמנותו של הקב"ה לסלק אותם מקטרגים מלפניו שלא ירבו להסטין, ללמדנו שכל הנהגתו של הקב"ה היא לטובה, וגם החושך הגדול ביותר הוא חסד ורחמים, ומה שנראה 'למטה' כרעה הרי מ'למעלה' רואים ויודעים שאך טוב וחסד. ומכאן ילמד האדם להתחזק בשעה שרואה מכל עבר 'מלאכי חבלה' לפניו... ולהיכן שהוא פונה מסובב הוא בקשיים ומניעות ומפריעים, ומתקיים בו 'סבוני גם סבבוני, סבוני כדבורים' (תהילים קיז יא-יב), כי טובה גדולה יש בדבר שה'מקטרגים' כאן ולא למעלה... ט. מעשה היה באיש יהודי 'קשה יום' אשר הרבה צרות וייסורים עברו עליו והרגיש בנפשו ש'אך רע ומר ירדפוהו כל ימי חייו', ושפך ליבו בפני הגה"צ רבי משה קליערס זצ"ל גאב"ד טבריא, נענה לו רבי משה בלשון תימה, מדוע אתה מספר לי רק חצי סיפור, וכבר נודע פתגם העולם שרק לשוטה מראים חצי עבודה... התפלא האיש מאוד על דברי רבי משה, ואמר לו ימחול נא רבינו אך לא זכיתי לירד לעומק דעתו, ואיזה 'חצי שיעור' יש כאן... השיב לו רבי משה במתיקות ובמאור פנים, אכן, אינך אוחז רק בחצי מהמעשה, כי 'הסיפור' עדיין לא הסתיים... המתן מעט ותתאזר בסבלנות וכבר תראה כיצד הכל היה בחשבון להביא לידי טובתך השלימה, ועוד תאמר בפה מלא 'אודך ה' כי אנפת בי'...

י. ושמעתי מחכם אחד, לרמז בנוסח התפילה, אשר בדברו מעריב מעריבים, אשר בדברו - מי שמאמין שהכל נעשה ב'דבר' ה', אפילו הקושי והחושך נעשה בדבר ה', לטובתו ולהנאתו, הרי בזה הוא מעריב - מל' עריבות ומתיקות, הוא ממתיק את כל הערבים - החושך וההסתר, ויקל מעליו משאם.

יא. מאמר זה היה שגור בפיו של הגה"ק ה'קול אריה' זי"ע (ס) וכלשונו 'ומה נעמו לי דברי אדמו"ר הגאון בעל חת"ס זצוק"ל ששמעתי מפיו הקדוש, והוסיף על זה הוספה נפלאה, דהנה איתא בגמרא (ברכות ז:). 'וראית את אחורי' - אמר ר"ש חסידא מלמד שהראה הקב"ה למשה קשר של תפילין, ומבאר, שבתפילין של ראש יש בית אחד, וממנו מתפרדים שתי רצועות אחד לימין ואחד לשמאל, ומשם הם שבים להתאחד כאחד בתוך ה'קשר של תפילין'. ובדרך רמז, כי ה'בית' שהוא אחד, מורה שהכל הוא אחדות גמור במקורו, לאחריה יבוא שתי רצועות, אחת של ימין שהיא מורה על הנהגת החסד ואחת של שמאל המורה על הנהגת הדין, ולבסוף שבים להיות בקשר אחד, להורות שכביכול נעשה מב' הנהגות אחדות אחד. היינו, שלבסוף רואים 'לאחור' ולמפרע (בקשר של תפילין שמיאחורי הראש) שאף מה שהיה נראה כשתי הנהגות נפרדות מידת הרחמים ומידת הדין אליבא דאמת הכל אחד, שגם מדה"ד הוא ממקור הרחמים והחסד ובסופו נראה את הטובה, כי הכל היה לטובה. לכן, הראה לו הקב"ה למשה דוקא את ה'קשר של תפילין' ולא הראה לו 'הרצועות', כי שם אכן נראה לעין הגשמי כשתי הנהגות נפרדות אחד של חסד ואחד של דין (הן לפני הקשר, הן לאחר הקשר כשהימין של חסד ארוך יותר והשמאל של דין אינו ארוך כ"כ) ונראה כשתי הנהגות נפרדות - פעמים מביא הקב"ה חסדים על האדם ופעמים דינים ח"ו, רק הראה לו את ה'קשר', למען ידע שבאמת יש רק הנהגה אחת משמים עלינו והיא הנהגת חסד, פעמים באתגליא ופעמים באתכסיא אבל הכל חסד גמור.

ביסוד זה מבאר שם שזהו ענין 'קריאת שמע' שאנו מכריזים ואומרים שמע ישראל ה' אלקינו ה' אחד, 'שמע ישראל' - דע והבן כי בין אם הנהגת הקב"ה עמנו במידת החסד שהרי שם ה-ו-י-ה מורה על הנהגת חסד, בין אם

באר הפרשה - פרשת כי תשא - פרה

שבירו אינה אלא מתנה, ולאיוה צורך הזקיקו הקב"ה שיתייגע לחינם וללא תועלת, גם תמוה מאוד מה שמצינו שאמרו חז"ל בהרבה מקומות שהתורה ניתנה למשה בארבעים יום, והרי לדברי המדרש כאן ניתנה לו רק ברגע אחד. ומבאר השם משמואל¹, שבעל כרחך צריך לומר, שרק אותה יגיעה מרובה שהתייגע במשך ארבעים יום היא היא שעמדה לו להיות בלי מוכן וראוי לקבל את המתנה, כי מכל פעם שלמד נשאר בו איזה רושם בנפשו², עד שלאחר כל עמלו זכה לקבל את המתנה לבסוף, אך אילו לא היה לומר מתחילה - אזי היה שוכח גם את התורה שניתנה לו במתנה.

לא ימיש מתוך האהל - להמשיך מבלי להתפעל מנפילות בפרשתן (לא יה), 'ויתן אל משה ככלותו לדבר אתו בהר סיני שני לוחות העדות וגו', ובמדרש (שמ"ר מא ו) בזה"ל, אמר רבי אבהו, כל ארבעים יום שעשה משה למעלה היה לומד תורה ושוכח, אמר, רבון העולם יש לי ארבעים יום ואיני יודע דבר, מה עשה הקב"ה, משהשלים ארבעים יום נתן לו הקב"ה את התורה מתנה, שנאמר ויתן אל משה, עכ"ד המדרש. והקשה הרה"ק השם משמואל³ זי"ע (תרע"ה), שלכאורה נמצא לפי זה שכל עמלו של משה באותם ארבעים יום היה לריק ולחינם ח"ו, שהרי מכל מה שלמד - לא נשאר בידו כלום מאחר ששכח הכל, ואילו התורה

אלוקינו הוא הנהגת הדין שע"ז מורה שם אלקים, באמת ה' אחד הכל הוא חסד (ולכן קוראים קריאת שמע בתפילין כמבואר בברכות יד: כי שניהם מורים על ענין זה).

כיו"ב אומרים בשם הג"ר שמשון רפאלהירש זצ"ל בפסוק הודיעני נא את דרכך ואדעך (לג - יג), ובגמרא (ברכות ז.) ביארו שביקש משה רע"ה מהקב"ה להודיע לו דרכיו - מפני מה צדיק ורע לו רשע וטוב לו, והנה ה'כתיב' אינו אלא 'דרכך' בלשון יחיד (לא כ'קרי' הנקרא בניקוד סג"ל 'דְרָכְךָ' כאילו כתיב דרכיך בלשון רבים) לרמזו כנ"ל, דאינו אלא נראה כשתי דרכים כשתי הנהגות נפרדות, כאילו יש 'דרך של חסד' ו'דרך של דין', אבל עפ"י האמת אינו כן, רק הכל הנהגה אחת - כולו חסד, וכל המצבים והנהגות כולם שווין, להביא לידי טובתנו הגמורה.

יב. בר מן דין, עליו לדעת כי כל פעולה קטנה עומדת לו לזכות, ולעולם אל יאמר, נו, מה כבר ארוויח מפעולת טוב קטנה כזאת, מספרים על הגאון הגדול רבי דוד טעביל זצ"ל בעל ה'נחלת דוד' ששימש כרב בעיר קטנה, וכמובן כפי קטנות העיירה כך קטנות הפרנסה שהייתה מנת חלקו, וכמעט שלא היה מה לאכול בביתו, מפעם לפעם נכנסו אליו אנשי עסקים כשהיה ביניהם ויכוחים בענייני ממון, והרב היה מפשר ביניהם, ובשכר הטרחה שקיבל משני הנידונים היתה באה מעט הרווחה בבית הרב.

פעם אחת באו לפני הרב שני אנשים סוחרים גדולים והציגו לפני הרב סכסוך גדול אשר ביניהם, בחכמתו הרבה פתר להם הרב בטוב טעם ודעת, בעצה ובתבונה, ויצאו השניים שמחים ומרוצים. אז אמר להם הרב, יודעים אתם היטב שמפעם לפעם הנני מפשר ביניכם ולא בקשתי מכם מאומה אלא מה שנתתם מעצמכם 'מתנה קטנה', עתה אבקש ממכם טובה אישית, כי בעזהשי"ת אירסתי את בתי הכלה תחי' והתחייבתי על נדן גדול לכבוד החתן כליל המעלות, אבקשכם שתבואו לעזרתי כי היום הנני נצרך לעזרתכם הנחוצה, כמובן השניים פתחו במסכת תירוצים, את ה'מעשר' הננו נותנים להתחייבויות שונות שנתחייבנו זה מכבר, ובכלל יש לנו כל מיני התחייבויות לבני עירנו כדין 'עני עירך', והוסיפו לומר ב'גאונותם' כי מן הנראה שהרב צריך להתפרנס מבני העיר הזאת...

אמר להם הנחלת דוד, אספר לכם מעשה שהיה באיש יהודי עשיר אדיר, שהלך לעולמו והשאיר אחריו הון רב ועצום, נכסי דניידי ודלא ניידי, אוצרות אבנים טובות ומרגליות, ובנוסף השאיר תפילין מהודרות עד מאד, שכן המנוח ז"ל הזמין את הפרשיות אצל הסופר הדגול שבדור, אשר לפני כתיבת השמות טבל במקוואות קרים (ובגלגולי שלג), והקלף הגיע מבית היוצר שעבד אותו במיוחד 'לשמה' וכו' וכו', כיו"ב ביצירת הרצועות השקיעו רבות, והובא מקצה העולם וכו', כלל הדברים - הכל נעשה בהידורים הכי מיוחדים, עד ששוים עלה להון רב, ובבואם לחלוק את הירושה רצה כל אחד את התפילין לעצמו, והחלו מריבים עליהם, עד שנענה גדול האחים ואמר, כל נערב קודש בחול, הבה נחלק את כל הרכוש בינינו - ללא התייחסות לתפילין הקדושות, ואח"כ נראה כדת מה לעשות. וכן עשו.

אדהכי והכי נזכרו שאחיהם הקטן - היתום החדש עומד ומתקרב ליום הבר מצוה שלו, ועדיין לא נקנו לו תפילין, נתנו לו את התפילין למען יניחם בכל יום עד שיקנו לו חדשים, הנער שהכיר בערך התפילין, וגם ראה את ה'מצב' שאחיו הגדולים עשו סביב התפילין שמר מאד עליהם מכל משמר, והיה חרד בכל עת לגורלם, מאחר שראו האחים

ומסיים ה'שם משמואל' בהאי לישנא, ומכאן לימוד לאדם שלא יפול לבו עליו בראותו שהוא לומד ושוכח, או מכל עבודתו הוא נופל כפעם בפעם¹, אל יחשוב כי לריק חס ושלוש יגיעו², שמכל אלה ואינו נאבד מאומה, עכ"ל.

את הכבוד הגדול שאחיהם הקטן רוחש לתפילין, הסכימו פה אחד להשאירם אצלן לתמיד. ויגדל הנער וכבר נשא אשה ונעשה לגביר גדול בעל עסקים מרובים, והחל לשוטט ברחבי תבל לצורך עסקיו, אבל על התפילין שמר והגין במסירות נפש ממש.

והנה הוצרך לשהות במרחקים לצורך העסקים, ויצא מאכסנייתו במלון למסע במשך כל היום, וברצותו לחזור לאכסניה תהה וטעה בדרכו ולא מצא את הדרך עד שהוכרח לעצור באיזה ישוב קטן שם ישן בלילה בבית אחד הגוים שהחזיק במלון קטן, אלא שאותם תפילין מהודרות לא היו עמו מאחר שלא ידע בצאתו אתמול בבוקר שלא ישוב בלילה שמה, לכן בירר אצל בעל האכסניה הנכרי היכן דר יהודי בישוב זה, ונענה, אי שם בקצה הישוב דר איש (חצי) יהודי, אצלו תמצא תפילין וכל חפצי קודש אשר תאבה. חשב הסוחר, אניח כאן את התפילין אשר אמצא ולקראת סוף היום בטרם תשקע החמה כבר אשוב לביתי ואניח את התפילין המהודרות מירושת בית אבא – כדי שח"ו לא יעבור עלי יום ללא הנחת התפילין הללו, ואכן, מצא באותו בית איש שכמעט לא ידע על יהדות ואידישקייט, הלה חיפש ומצא אצלו תפילין שבמראיהן היו נראות כמעט פסולות... ואי"צ לומר שלא קרבו אל התפילין המהודרות בכהוא זה, ולא ידע מיכתב הפרשיות, מאין הבתים ומהיכן הרצועות... בלית ברירה הניחם בלב נשבר כשאינו בטוח אם הוא בכלל מקיים מצוות תפילין... ולמעשה, הצליח לחזור לאכסנייתו ולתפיליו רק אחר רדת החשיכה לעולם, ונמצא הפסיד יום אחד מימי חייו מלהניח אותם התפילין המהודרות והחשובות, ואכן, כל ימיו 'שב בתשובה' על אותו היום שנתקיים בו 'קרקפתא דלא מנח תפילין'.

עברו ימים ושנים, וזה הסוחר נתבקש להשיב את נשמתו ליוצרה, משהועמד לדין לפני ב"ד של מעלה לתת דו"ח מפעלו ליוצר ערב ובוקר, הוכרז כי זה האיש הוא 'קרקפתא דלא מנח תפילין'... כי באמת עם כל ההידורים שאביו הקפיד בעשיית התפילין נשמט ממנו איזה פרט והתפילין היו פסולות מדאורייתא, לא ידע האיש את נפשו והרי הוא היה בטוח בעצמו כל ימיו ללא כל ספק שהוא מניח את התפילין הכי מהודרות בעולם, וכמעט שנפסק דינו... לפתע הגיח מאיזה מקום מלאך מליץ, והלה נענה, והרי ביום פלוני ופלוני בעת החורף הקשה הניח זה האיש בעיירה נידחת פלונית תפילין 'כשרים'... ותפילין הללו אכן הצילו אותו, נמצא שאותם ההארות הגדולות שחשב כל השנים שהם הם יעמדו לימינו לא הועילו, ואילו דייקא אותה מצוה שהייתה נראית לו חלשה ורעועה, אין בה חפץ, מה כבר תוסיף לו ומה תתן לו, תפילין ישנים, מי יודע האם הם כשרות, האם בדקו אותם 70 שנים האחרונים... הם הם שעמדו לו בעת הדחק ושעת המבחן.

כל זה סיפר ה'נחלת דוד' לשני הסוחרים, והוסיף להם, אף אתם תלמדו לקח ממעשה זה, כי לעולם אין האדם יודע מה יעמוד לו לזכות בעת דין ומבחן... א"א לדעת, אולי דייקא מעשה זה יציל אתכם לעת מצוא.

ולדין ייאמר, כל אחד באשר הוא, בגילו ובמצבו, עובר קשיים ונסיונות, פעמים הרבה נראה לו אכן תמיד הנני עובד את ה', אבל היום באמת אינני יכול, אינני מסוגל, כבר 'נגמר דינו' של יום זה ללא 'עבודה' ללא תורה ללא תפילה, ללא התגברות ללא קדושה וכו' וכו', איזה פנים יש לתפילה כזו שהיא ללא ראש, לתורה ללא ריכוז וכו', וכי אותה פארקוועטשטע צופייפטע עבודה תיחשב לרצון (עבודה בצורה שאינה ראויה) מה שווה הדבר הקטן היבש שאעשה, וכמה כבר ארוויח מזה, מה אשקיע ממילא ה'סדר' חלש, ממילא עשתי 'הפסקות', או כשהוא מהלך ברחובה של עיר וחושב לשם מה אשמור על עיני ממילא כבר נכשלתי, וכיו"ב רבות, רק אם יהיה לי שלימות אשקיע, ובאמת תראה בסיפור זה כי אותה הנחת תפילין שלא ידעו מה טיבה בכלל, האם התפילין כשרים, האם יהודי כתבו, דייקא לזה היתה החשיבות הנרצית, אף זה חשוב פי כמה הרבה יותר ממה שנראה לך חשוב.

יג. להמחיש הענין, מתאמרא משמיה דהרה"ק בעל ה'סולם' זי"ע, מעשה באיש שהיטיב עם המלך טובה גדולה, והיטיב בזה קורת רוח מרובה למלך הגדול והנורא, כאות הכרת הטוב קרא לו המלך ונתן בידו את ה'מפתח' של שערי אוצרותיו, וכה אמר לו, אוצר זה ברשותך למשך ב' שעות הקרובות, צא ולקוט לעצמך כאוות נפשך, משכיות זהב וכסף, אבנים טובות ומרגליות... מיהר האיש והביא עמו כמה וכמה שקים חזקים וגדולים והחל ממלא

באר הפרשה - פרשת כי תשא - פרה

זוהו כלל גדול אמר הרה"ק ה'חידושי הרי"ם' זי"ע בכל האור^{טו} כמו שאמרו רז"ל (מגילה וי) 'יגעת ומצאת - ענין שהאדם מייגע עצמו - לפי היגיעה יתרבה תאמין' (ליקוטי הרי"ם בהעלותך)^{טז}.

את השקים, כעבור זמן מה סיים למלא השקים, ואך בקושי שירך את רגליו לצאת החוצה עם השלל הכבד שבידו, ויהי בבואו לשערי הארמון נתקל בשומרי הסף, וגערו בו השומרים, רבי יהודי, חצוף שכמותך, מה עשית... ומה נטלת מאוצר המלך, ובתקיפות נטלו השקים ו'הפכו הקערה על פיה' שפכו את כל הזהב והכסף שנתייגע ללקטם אחת לאחת, האיש שידע בביורור שאת המפתח קיבל מידי המלך בכבודו ובעצמו נטל בשנית ופנה למלאותם שוב, מש'גמר מלאכתו' החליט להיזהר היטב בשעה שהוא עובר את שערי הארמון, אבל שומרי הסף שחזקים היו ממנו שפכו שוב את כל מה שלקט בעמל וביזע, הביט השעון בשעונו וראה שעדיין לא נגמרו ב' שעותיו מיהר בשלישית... וכמעשהו בראשונה ובשניה כך מעשיו בשלישית ברביעית ובחמישית, ויהי בגמר המילוי השישי נגמרו ב' השעות, אז פנה לצאת מהארמון ללכת הביתה, והנה הוא רואה כי השומרים הכינו עבורו בתיבות חתומות ושמורות את כל מה שאסף בחמש פעמים הראשונות, ויבוא האיש הביתה שמח וטוב ולב כשכל ההון האדיר נכנס לרשותו.

תיכף ומיד מיהר לארמון המלוכה להודות למלך על כל חסדיו עמו, ולא היה יכול לעצור בעצמו, ושאל, אדוני המלך ירום הודו, מתחילה מאי קסבר ולבסוף מאי קסבר, מדוע הורה לשומרי הסף ליטול שקי מידי ולשפוך כל תכולתו חוצה, ולבסוף הורה לתיתם לי, ענה המלך, ידידי יקירי, מדוע לא תבין, כהכרת הטוב עלה בליבי לשלחך הביתה עם אוצרות, אבל ידעתי גם ידעתי כי ברגע שתמלא אסמין שבע, ותרגיש כי כבר נקרא שמך בישראל 'עשיר העיירה' אז תעצור מללקט עוד ועוד - על אף שעדיין לא נגמרו ב' שעותיך ללקט, מה עשיתי ציוויתי על השומרים לשפוך את תכולת השקים, ובזה תרגיש כי עדיין ביתך ריקם לגמרי ותמהר למלא שקיך, ולכן, כל עוד שלא נגמר זמנך שפכו השומרים את כל יגיע כפך, ובבוא העת שלחנו אותך מלא בכל טוב, ועתה הן ועושר בביתך ברווח גדול עד מאד...

מעתה, אם לאחר ש'נגבנו' ממנו השומרים בפעם הראשונה את אשר ליקט ואסף היה הולך לביתו בחרי אף... יושב ומבכה את ביש מזלו וזועק חמס על השוד לאור היום ועל החוצפה הנוראה... אזי לא היה בידו ולא כלום, ויתכן שהיו שולחים לו את אשר מילא בפעם הראשונה, ואולי גם זאת לא היו עושים. אכן מאחר שהבין שעתה אינו 'עת לבכות' אלא התחזק להתחיל ולמלא את השק מבראשית, וגם אחר הפעם השניה והשלישית והרביעית והחמישית לא נסוג אחור, על כן זכה לכל אותו השפע האדיר, ונוכח בעיניו שאין כאן 'גניבה' ולא 'חוצפה', כי כל מחשבות אלו היו רק דמיונות, אך האמת שהכל היה לטובתו.

כיו"ב, כך היא דרכו של היצר הרע לייאשו בעת הנפילה, אבל עפ"י אמת, כל מטרת הנפילה אינה אלא למען לא ירגיש האדם כי כבר קנה די סיפוקו בתורה ומצוות, והאיש שאינו מבין את הענין, מתייאש ומתחיל לבכות וליילל, אוי וויי, אוי וויי, כל יגיע כפי נאבד והלך לטמיון, מדוע לא יבין כי אין זה אלא כדי שירגיש 'חסר' וישוב למלא אוצרותיו בתורה ועבודה, וסוף דבר יגלה שהכל דמיונות, לא היה כאן לא נפילה ולא הפסד, וכל הקנין שנראה לו שאבד ממנו, הכל שלו וברשותו לעולם שכולו נצח.

יד. נוראות מציינו בבריאתו של עולם, כדאיתא בגמרא (שבת פח: חגיגה יג:) על הפסוק (תהלים קה ח) 'דבר ציווה לאלף דור', שהתורה נבראה אלף דורות קודם מתן תורה, (והיינו תתקע"ד דורות קודם בריאת העולם), ומפורש אמרו (בר"ר ג ז) מלמד שהיה [הקב"ה] בורא עולמות ומחריבן עד שברא את אלו. מכאן למד הגאון רבי חיים שמואלביץ זצ"ל מאמר נורא, דרבים המתאוננים לומר מתוך ייאושם, הנה כבר ניסיתי ולקחתי את עצמי 'כאלף פעמים' ולא הועלתי מאומה, תמיד שבת ליפול... מה עוד יש בידי לעשות, לזה גילו לנו חז"ל מעשי השי"ת שאף הוא 'כביכול' בנה עולמות שנחרבו לאחר מכן, ואעפ"כ שב לבנות עוד עולם ועוד עולם... עד שלבסוף ברא את עולמו שאנו חיים בו כהיום, אף אדם ה'קרוץ מחומר' מה לו שיתייאש - הרי אכתי לא ניסה להתחזק תתקע"ד פעמים, ילמד מבוראו כביכול שלא הפסיק מלבנות עולמו מחדש תתקע"ד פעמים...

טו. אחד מגדולי ומאורי הדור שליט"א סיפר בעידן חדותא אחד מצאצאיו, בהיותי נער צעיר, לא הרוויתי נחת לא להורי ולא למלמדים, עד שכשל כח הסבל של המלמד ויקחני אל ביתו של רב העיירה. הרב פנה אלי בחביבות ואמר לי, ברצוני לשמוע את חוות דעתך בענין 'דין תורה' אשר בא לפני. התובעים - הינם ה'נעללים' והנתבעים - הינם 'ספרי התורה' (להבדיל בין הקודש ובין החול), וכך טענו המנעלים הנה בעודינו 'עורות בהמה' אחים

באר הפרשה - פרשת כי תשא - פרה

יא

גם מחר - המשכת שפע ימי הפורים לכל השנה
כתוב במגילה (ט כח), 'ימי הפורים האלה לא יעברו
מתוך היהודים', ואמרו צדיקי הדורות כי בא
הכתוב לרמוז על עבודת האדם להשריש בעצמו את
'הפורים' לבל יעברו ממנו כל השפעות הקדושה הנפלאות

שווכים להם בימי הפורים הקדושים, אלא ישאירו בו
חותם דקדושה לכל השנה".
בה אמר הרה"ק ר' בונם מפרשיסחא זי"ע (הובא ב'שפת
אמת' ויצא תרל"ה ד"ה ויפגע) לפרש בלשון הכתוב
(תהילים מט כא) 'אדם ביקר בל ילין נמשל כבהמות

היינו, יחדיו ישבנו ב'שבת אחים' ברפת, מאותו אבוס אכלנו, מאותה שוקת שתינו, והיו מעשי כולנו שווים, ויבוא
יום הגיע 'סופר' לבעל הרפת וקנה לעצמו את אחינו הבהמות, שחטם ואכל את הבשר 'לכבוד שבת קודש', ואילו
מעורר הבהמה הכין קלף לספרי תורה, בגמר כתיבת הספרים ערכו 'כתיבת אותיות' כמנהג ישראל ויעטרו את הספרים
ב'כתר תורה', הכניסום ל'ארון קודש' מפואר בכל מיני פאר והדר, ובכל עת 'הכנסה' או 'הוצאה' קמים הכל מפניהם,
מנשקים ומחבקים אותם, ואף גם זאת בשעה שהם נפסלים חלילה עורכים להם לוויה כדת וכדין וטומנים אותם
אחר כבוד בחלקה מכובדת בבית החיים, ואילו אותנו - המנעלים, גורל אחר עלה בידינו, שכן הגיע 'סנדלר' וקנה
אותנו, את בשרינו אכל, ומאתנו לא עשה כי אם מנעלים לרגלי תושבי העיריה, הננו נתונים למרמס כף רגלי בני
אדם בפחיתות הכבוד, ועוברים איתנו ברפש וטיט, ובשעה שאנו 'גומרים את שליחותינו' בעולם הזה משליכים אותנו
ללא כל הרגש לאשפתות, וכדי בזיון וקצף. על כן יפסוק לנו הרב על מה עשה ה' לנו ככה, להיות נבזים בבזיון
נורא כזה לעומת אחיותינו הספרי תורה הנוחלים כבוד מרובה כל כך.

ובזה פנה אלי הרב - רצוני שתפסוק היש צדק בדבריהם אם לאו, ואכן עניתי ואמרתי שללא כל ספק נכונים
טענות המנעלים כי במה זכו חברותיהן לכל הכבוד והיקר הזה, בעוד שהם נמצאים בנחיתות דרגא ופחיתות כזאת.
אך הרב המשיך ואמר, 'פרט' אחד ברצוני להוסיף לך, כי לא הרי אלו כאלו, שהרי עורות ספרי התורה עברו מסע
יגיעה ארוך, תחילה הכניסו אותם בכבישה בבורסקי, לאחמ"כ ליבנו כיבסו וניקו אותם, ולאחר מכן חבטו בהם חבטות
רבות בכדי שיהיו דקים וראויים לכתיבה, ולאחר כל התלאה הרבה הזאת התיישב הסופר, טבל את קולמוסו בדיו,
וביגיעה עצומה עמל לרשום עלי גווילים את כל דברי התורה הזאת, כשכוונתו כל אותה העת לשם מצוות וקדושת
ספר תורה. ואילו את עורות המנעלים לא חבטו כל כך ולא עינו אותם כחברותיהן - עתה עניתי ואמרתי, אם כך
הם פני הדברים פשיטא שכל הכבוד הרב מגיע לספרי התורה, ולנעליים לא מגיע אפילו אחד מני אלף מכבוד זה.
ויען הרב ויאמר, דע בני, בכדי לזכות לכתר תורה, להתעלות בתורה ועבודה, צריך לעבור חבטות הרבה - להתייגע
יומם ולילה על דברי תורה, לעבוד על המידות שאינם טובים ולעקרם בעבודה קשה, בדמייך חיי, ואז תזכה להגיע
לרוממות התורה, אך באם לא תרצה לעשות מאומה ולא תרצה לעבוד עבודה קשה, לא תהיה אלא כמנעלים שאינם
שווים מאומה. באותה שעה גמרתי בלבי לעזוב כל מחמדי עולם, ובכוחות שלי שהעניק לי הבורא לעבוד על כל
מידותי וטבעי עד שאכן הגעתי הנה.

טז. סיפר אחד מגדולי ראשי הישיבות שבדורנו, כי בשנות בחרותו למד בישיבת 'קול תורה' בעיה"ק ירושלים, באיזה
תקופה חל בו רפיון בתורה ועבודה ובכל העניינים, ובא עד שערי משבר ל"ע. ולא ידע להשית עצות בנפשו,
בצר לו פנה אל הגאון רבי שלמה זלמן אויערבאך זצוק"ל ששימש שם כראש ישיבה, ותינה צערו בפניו, נענה אליו
הגרשז"א האם ראית פעם חייט בעבודתו, בגשתו לתפור בגד נאה ומהודר הרי הוא נוטל חתיכת בד היקרה עד
מאד, יקח סכין ומספריים, ויחתוך את הבד לגזרי גזרים, לחתיכות קטנות עם גדולות, ישרות עם עקומות, והעומד
מן הצד יחשוב כי לא חייט עומד לפניו אלא משחית בדים שאין לו שיג ושיח בתפירת בגדים, ויגער בחייט מה
מעשיך, יענה לו החייט המתן נא מעט, ואכן כעבור זמן יראה כי לפתע יצוץ כנגדו בית יד, ולאחמ"כ בית הצוואר,
וכו' עד שיראה לנגד עיניו בגד שלם נאה ומהודר, אמר לו הגרשז"א אמור לי בחור, וכי היה בידי החייט לעשות
בגד שלם מבלי שיחתוך מקודם את הבד לגזרי גזרים, פשיטא שלא, כך נמי בגד זה הנקרא 'אדם גדול' אינו נבנה
אלא על ידי נפילות וחתיכות לשברי שברים, ומשם דרכו סלולה לעלות ולהתעלות.

יז. כה כתב הרה"ק ה'אמרי אמת' (תרפ"ו), חנוכה ופורים הם יו"ט של חול, ואין בהם הבדלה, ויכול הכח להישאר
לתמיד, וזהו שנאמר (אסתר ט יג) 'ינתן גם מחר וכו' לעשות כדת היום' היינו שישאר למחר, עכ"ל.
הוסיף הגר"י הוטנער זצ"ל, דמהאי טעמא גופא לא תקנו חז"ל 'הבדלה' במוצאי פורים, למען לא 'נבדיל' ונפסיק
את הפורים... אלא נמשיכו לאורך ימים.

באר הפרשה - פרשת כי תשא - פרה

נדמו, שאדם הזוכה ליקר והארה ולרוממות והתעוררות ואינו מלינה אצלו - שתשאר אצלו, כבר קיימא, הרי הוא נמשל כבהמות נדמו"ח... הוסיף הרה"ק השפת אמת' זי"ע משפטים תרס"ב ד"ה אשר תשים), שהעיקר הוא להשריש אצלו לזמן הערב והחשיכה (וזהו 'בל ילין', זמן ה'שינה' והלינה), שגם אז יהיה קבוע בלבו רושם החג"ט.

ומבאר בזה את דברי המדרש (תנחומא תצוה ח) 'ושם דרך אראנו בישע אלוקים (תהלים נ גג), רבי מנחם בר יוסי אומר אלו שמדליקים נרות לרבים במבואות האפלים, שנרמו בזה, למי שמדליק את 'הנר' וקובע בעצמו הארות החג גם לימים החשוכים והמבואות האפלים, זוכה לראות בישועת אלוקים².

וכך רמזו לה בדברי הגמ' (מגילה ב.) 'ואימא שיתסר ושיבסר, ולא יעבור', שתפקיד ימי שיתסר ושיבסר (ט"ז וי"ז אדר) הם לראות ש'לא יעבור' - שהשפעת הקודש של הפורים לא תעבור מקרבו כאילו לא היה כלום... ומאידך האיש הרוצה ש'לא יעבור' עצתו היא 'ואימא שיתסר ושיבסר' - ש'ישקיע' בימים אלו, כי הינם מסוגלים להמשיך את הארת הפורים לכל הרוצה...

ואגב אורחא, כתב הרה"ק ה'אהבת שלום' זי"ע (לר"ח אדר) וז"ל, וזהו שאמרו ז"ל (ביצה טו:) 'הרוצה שיצליח נכסיו', פירוש הי"ד ימים אחרונים של חדשי השנה שאזי הלבנה הוא מכוסה, וזהו נכסיו היינו בחי' נכסה שהלבנה הוא מכוסה, אזי 'יטע אדר', פירוש שישמור הימים האלו בחודש אדר, היינו הי"ד ימים אחרונים שבסוף חודש אדר, ועי"ז יקח ההמתקה והכנה לכל ימות השנה. עכ"ל.

יח. מסופר על אחד מזקני חסידי ליובאוויטש שכבר היה ישיש טובא ולא היה יכול להלך בכוחות עצמו על כן היה יושב ב'כסא גלגלים' (Wheelchair), פעם התוועד וישב עם מרעיו החסידים כמה וכמה שעות, ובסיומה של ה'התוועדות' ניסה לקום מכסא 'מלכותו'... חבריו שראו אותו הבינו שצריך הוא לדבר מה וחיש באו לעזרתו, אך הוא אמר להם, איני צריך מאומה, והמשיך בשלו לזוז ולנוע, חזרו ושאלוהו מה תבקש, הסביר להם איני צריך מאומה, אבל זאת ידעתי כי אחרי 'זיץ' אסור להישאר באותו מקום... ולענייננו ייאמר, אחרי פורים אסור להישאר באותו מקום...

יט. ראה נא בנוהג שבעולם, מעמידים בכל ארץ ועיר בניין גדול שמשם מעבירים את זרם החשמ"ל (עלקטרייק) והנה אפשר שיעמוד אדם בסמוך ממש לאותו הבנין וחשכה לו, לעומתו יש המקבלים 'אורה' אף במרחק גדול מאד, וההפרש ביניהם, כי הללו התחברו לאותו זרם ב'חוטים' ועבותות (חוטי חשמ"ל) ע"כ יש בביתם אורה ושמחה.. והנמשל, אם 'יתחבר' ל'פורים' עצמו (וימשוך חוטים) עד ביתו ומקומו תאיר לו הארת החג למרחק מרחקים...

כ. בנועם שיחו סיפר הגאון רבי יעקב גלינסקי זצ"ל, שבשב"ק אחת ישב בסעודת מרעים עם אחוזת מרעיו, לפתע נכבו האורות בבית והיה צורך גדול להדליקים [כנראה מחמת הקטנים דחשיבי כחולה שאין בו סכנה, עי' או"ח שכ"ח י"ז], מיד הלכו לחפש אחר ערל שיעשה עבורם את המלאכה בשבת, לאחר זמן רב הצליחו למצוא גוי שהסכים לעלות אל ביתו, ובהיותו שם סיפרו לו שנאבדה להם טבעת וברצונם לחפש אחריה, כשכוונתם לרמז לו [שלא בלשון ציווי] שזקוקים הם לאורה כדי לחפש אחר האבידה [ולא היה חשש של הנאה ממעשה שבת, כי הנרות היו דלוקים, ונר לאחד נר למאה, עי' שו"ע רעו ד], אך הגוי טיפש היה, וכשמוע את דברי החברים התחיל לעזור להם לחפש אחר האבידה, וכמה שניסו לרמז לו לא עלה בדעתו להדליק האור, ורק הואיל בטובו לעודדם לבל ידאגו ובודאי ימצאו את האבידה, ויהי כאשר ראו שהגוי אינו מבין מה שרוצים ממנו טיכסו עצה כדת מה לעשות, והציע אחד מבני החבורה לומר לו שנותנים לו במתנה את בקבוק הבירה הנמצא במקרה, וכיון שיצטרך לחפש אחר המקרה בודאי ידליק את האור, וכן עשו, ואכן עצתו הצליחה, ואכן הדליק הגוי את האור ומשראה את המקרה ניגש בהתרגשות והוציא את בקבוק הבירה ושתה את כולו בהנאה, ויהי כאשר סיים לשתות יצא החוצה וכיבה אחריו את האור, כי שוב לא היה זקוק לו עוד...

ומכאן למד ר"י שני דברים, א. שדרכם של הגוים אטומי לב שאינם חושבים על אחרים כלל, ולא ידליקו את האור כי אם לצורך עצמם בלבד, ב. שכאשר יסיימו בהנאת גרום יסגרו את האור כבתחילה ולא יתנו לאור להמשיך להאיר, אבל יהודי אינו כן, אלא לעולם מסייע ומדליק גם עבור אחרים, וכן בשעה שהאור דלוק מניח אותו לדלוק ואינו סוגרו לאלתר, והוא משכיל לנצל שעת הכושר וזמנים טובים כדי להאיר לעצמו בימות החול ובשאר ימי המעשה. ואכן, כשיתייגע לפתוח פתח כחודו של מחט תחילה, יפתחו לו מן השמים שערים רחבים כפתחו של אולם.

זכרו חנויות צריך לנטוע ולהשריש בנפש את החודש אדר, וזה יסייע בעדו להאיר את החשיכה בכל ימות השנה.

והדברים אמורים ביותר לעניין פורים וענין מחיית עמלק, שעיקרו אינו ליומו בלבד כי אם לכל תקופת השנה, לעקור את חלקו של עמלק זה הרע אשר בקרבו של האדם, ולהשריש בלבו אהבתו ויראתו, וכן אמר הרה"ק ה'חידושי הרי"ם' זי"ע, שמשום הכי כתיב במצות מלחמת עמלק, שאמר משה ליהושע (י"ט) 'וצא הילחם בעמלק מחר אנכי ניצב על ראש הגבעה', ובמגילה (אסתר ה' ח) כתיב 'מחר אעשה כדבר המלך', עוד כתיב שם (ט' יג) 'ינתן גם מחר ליהודים אשר בשושן לעשות כדת היום', וכן כאשר לחם דוד המלך עם עמלק כתיב (שמואל א' ל' יז) 'ויכם דוד מהנשף ועד הערב למחרתם' [וכן קבעו לקרוא פרשת מחיית עמלק פעמיים, חדא בשבת זכור ואידך ביום הפורים, וגם עיקר יום הפורים נקבע ליומיים, י"ד וט"ו אדר]. עוד חזינו שנאמר כפילות בלישנא דקרא (י"ד) 'כי מחה אמתה את זכר עמלק', והיינו טעמא, דלא סגי במחיית עמלק לשעה, אלא שתהא המחיה לדורות גם ביום מחר שהוא לאחר זמן כ"ב,

הוכיח כן הרה"ק ה'בית ישראל' זי"ע (תשי"ב) ממה שמצינו לגבי ה'פעמונים' שב'מעיל' של הכה"ג, דכתיב (שמות כה לה) 'ונשמע קולו בבואו אל הקודש לפני ה' ובצאתו...', וכבר העיר הרמב"ן, מדוע צריך שישמע קולו גם ביציאתו, והלא אינו עושה או שום עבודה שיתחייב עליה משום מחוסר בגדים, אלא שבא לרמוז, דעיקר תפקידו של אדם הוא לשמור שהאורות החג יישארו אצלו אף בצאתו מן הקודש - בצאתו מהחג, כי מה לו לאדם שנכנס לשרת בקודש ואין נשאר בו כלום בצאתו, דבכהאי גוונא לא יצא ידי חובתו אפילו בכניסתו כ"א.

וזכר איתא ב'אמרי נועם' (לר"ה אדר) דמה שאמרו (מגילה יז) 'קם רבה ושחמיה לרבי זירא', כי את התיבה (ויקרא א' ה) 'ושחט' מתרגם אונקלוס 'ויכוס' [ואפשר לפרשה גם מלשון נכסים], וזאת העידו חז"ל על רבה שקנה את ימי הפורים בין נכסיו בלקיחה גמורה, שהשריש בנפשו את אורות החג כיתד בל תמוט לעולם. וכמאמרם (ביצה ט"ו) 'הרוצה שיתקיימו נכסיו, יטע בהן אדר', היינו שהרוצה לראות ברכה בעמלו בגשמיית

כא. וכמו שפירש הרה"ק רבי אלעזר מריישא זי"ע מה שאמר המן הרשע לאחשוורוש, שלא יזק אם יהרוג את ישראל (מגילה יג): 'דמפקי לכולא שתא בשעה"י פה"י' (ראשי תיבות - שבת היום פסח היום, שעושים כל ימיהם כחגים ואינם משלמים מס למלך מאחר שאינם עוסקים במסחר ואינם מרוויחים), ובודאי ליכא מועדים בכולא שתא, אלא, שבני ישראל עם קודש עסוקים וטרודים עם המועדים בכל ימות השנה, וזמן רב לפניהם יתכוננו לקראתם בהכנה דרבה, ולאחריהם יעסקו בקנייני החג, 'וממש כל השנה עבודתם וטרחתם רק לקיים מצוות' (הובא בספר דבש השדה אות יד), ועי"ז יונקים ונהנים מן השפע הגדול לאורך ימים.

משלו משל, למי שמילא את רכבו עם געז (דלק), אך 'חכם' זה נשאר על עמדו באותו מקום, ואף אחרי שהגיעו אחרים ורצו למלאות געז (דלק) לא זז הלה ממקומו, מששאלו אותו מאי האי, השיב בטפשותו, שברצונו להישאר כאן תמיד ועל ידי שיכניס עוד ועוד געז יסע הרכב מהר וטוב יותר, לגלגו עליו השומעים ואמרו לו כי אם ישאר במקום אחד לא יועיל לו כל הגעז שבעולם, כי הלא מטרת הגעז ברכב היא כדי שיוכל האדם לנסוע למחוז חפצו ולעשות צרכיו, נמצא שרק אחר שיעזוב את מקומו יעזור לו הגעז להגיע למרחקים. והנמשל מובן, שהזוכה לזמנים גבוהים, וכן השומע אמרות טהורות ופנינים יקרים ואינו משתמש בהם להלכה ולמעשה, אזי הוא דומה לאותו טיפש שמילא את רכבו עם דלק ונשאר במקום אחד ואינו עושה כלום, אך החכם עיניו בראשו, וממלא אסמיו בשפע רב, ארחות חיים ותוכחת מוסר, ועם אוצרות אלה נכנס לתוך ימי המעשה ומתגבר על כל הנסיונות לבלתי יוכל השטן זה היצר הרע להתגבר ולשלוט עליו.

כב. שנה אחת במשתה היין ניגש חסיד אחד בגילופין אל הרה"ק ה'בית אברהם' זי"ע, ובכה לפניו שברצונו לעשות תשובה, נענה הרה"ק ואמר לו 'בא הנה מחר...' ויש בדבריו משנה תוקף וכוונה עמוקה, דלא סגי במה שהאדם מתעורר לתשובה ביום הפורים עצמו, אלא ינתן גם מחר להתחזק בתורה ועבודה.

כע"ז היה אצל הרה"ק רבי מרדכי חיים סלאנים זי"ע, שיהודי בכה לפניו במשתה היין שילמדו דרך תשובה, הקשיב הרה"ק לדבריו ואמר לו 'שמע בקולי, פנה נא למנוחתך, התפכח מיינך, אז תבוא אלי ואלמדך דרך תשובה, ויהא רעוא שיזכר לך באותה שעה מה שדברת אלי היום...'.

באר הפרשה - פרשת כי תשא - פרה

וגם שיהא תמיד חוזר ומוחה אותו שוב ושוב, ובפרט תמיד על משמרתו, ואת הכח לעמוד איתן במלחמות שמלחמה זו קאי על מלחמת היצר, וצריך האדם לעמוד אלו מקבל האדם בפורים^{גי}.

וכך מספרים על יהודי עני ואביון ש'נדבק' לגביר העיירה אשר בשם ר' בערל נקרא, וכידוע שביום השב"ק יש להם לעשירים 'פנאי' וזמן הרבה לשמוע את אשר בפי העניים, הואיל ואינם עוסקים בעסקיהם באותו היום, העני ביכה את מצבו הקשה בפני העשיר וביקש ממנו 'נדבה הגונה', אמר לו ר' בערל (העשיר) נו נו, יש על מה לדבר, הכנס אלי מחר ונדבר, לאחר זמן הוסיף העני לבקשו, ר' בערל, אולי תוכלו גם לתת לי 'הלוואה' הגונה בתשלומים נוחים, אמר ר' בערל, נו נו, נדבר למחרת היום, לאמ"כ, הציע לו העני, אולי תצרף אותי כ'שותף' בעסקיכם... אמר לו ר' בערל, נו נו, אין הדבר מופרך כלל וכלל, נראה למחר כדת מה לעשות, העני יצא מביהמ"ד כשהוא רואה את עצמו כ'חצי' גביר... והמתין בכלות הנפש למחרת היום, ואכן, ויהי ערב ויהי בוקר יום ראשון ניצב העני הכן במשרד (אפיס) של העשיר, ובידידות פנה אליו, רבי בערל, נו, יזכר לך עתה אתמול אשר דברת, הבה לי ממתת ידך, תן לי הלוואה כפי שדברנו, ונא הזדרז להביא 'שטרי שותפות' לחלוק יחד עמי את עסקיכם, ענה לו העשיר, היום כבר לא 'שבת', היום יום ראשון, כלומר, כל ה'הסכמות' שהסכמתי היו רק ב'דמיון' ובדיבורים, עברה השבת, הגיע יום ראשון והכל כ'עורבא פרח'.

כיו"ב, ייאמר לנו לענין רוחניות, ביום השבת וק"ו ביום הפורים, יושב לו האדם, ומזמר ניגונים יפים - זמירות שבת ויו"ט, הוא מחשב בלבו ומוחו קבלות טובות, ומדמה דמיונות כך וכך אעשה, בענין פלוני אוסיף להיטיב מעשי וכו', ויהי בוקר של יום ראשון, תמה עליו כביכול הבורא, היכן ומה אירע עם כל הבטחותיך וניגוניך היפים והנפלאים, מדוע אין רואים כל שינוי בסדר יומך, והאדם עונה כביכול, היום כבר לא 'שבת', היום יום ראשון, לא הייתה הכונה 'למעשה' ובפועל, אבל לא זו הדרך ישכון בה אור, אלא 'ינתן גם מחר ליהודים', גם למחרת הפורים עלינו להחזיק את ההתעוררות, לאחר זמן לאורך ימים ושנים טובות.

כג. משל נפלא אמר הגה"צ רבי שמשון פינקוס זצ"ל, עיר אחת היתה יושבת בבקעה למרגלות הר רם גבוה ונישא, והנה כאשר באו לפתוח בה חנות גדולה לספק כל צרכי התושבים הלכו לתור אחר מקום גדול ורחב ידיים, ולא מצאו אלא בראש ההר... בדלית ברירה הקימו שם את החנות, ומני אותו היום ואילך נאלצו בני העיר לכתת רגליהם לעלות ולטפס במעלה ההר, עד שהתעורר איש אחד 'בעל חסד' עצום בגופו ובממונו, ובליבו החם רכש מכספו רכב גדול (הנקרא 'טנדר'), והכריז בקול גדול, כי שלוש פעמים ביום, בוקר צהריים וערב, הוא אוסף את אנשי העיר ונוסע אל החנות, כל המעוניין יצטרף אליו חנם אין כסף. שמחו כולם על ה'רווח והצלה', ואכן בכל יום ויום היה נוסע ג' פעמים, ורכבו מלא עד אפס מקום...

עם הזמן התקלקל ה'מזגן' (עירקאנדיש'ן) ובימי החום הוכרחו הנוסעים להזיע כהוגן, ולא עוד אלא שכיסוי (ריפוד) הכסאות שברכב נקרע מעת לעת, ועל הכל נחלש ה'מנוע' (מאטאר) מרוב 'גיעה ועמל שנים, ובקושי הצליח ליסע לאטו כשהוא 'כורע תחת משאו', והיו הנוסעים יוצאים 'לעזור' לרכב ולדחוף אותו עד שיחזור לחיים...

באסיפת ז' טובי העיר שנערכה באותה תקופה לדון בענייני העיר וטובתה עלה על ה'שולחן' ענין הרכב זכור לטוב... והתעוררו כולם ששורת הדין נותנת לקנות רכב חדש ומפואר לאותו צדיק כהכרת הטוב על כל פעלו המבורך במשך שנים למען אנשי העיר, אולם הלה מיאן נחרצות באמרו 'מרכבה' זו היא 'חפצא' של גמילות חסדים, ואין בידי להיפרד ממנו.... וככל שניסו להפציר בו העלו חרס בידם. עד שקם חכם אחד ואמר, הבה נחליף את המנוע הישן בחדש, גם נרפד את המושבים הקרועים, נשפץ את כל הרכב מבפנים, רק את ה'פח' המקיף את הרכב מבחוץ נשאיר כשאתקד, ולא יכיר בעליו שעשינו כאן איזה דבר וחצי דבר, כלילה ההוא נטלו ממנו את המפתח (עם 'תירוץ' כלשהו), נכנסו העסקנים לתוך הרכב הרכיבו ותיקנו כל הנדרש מבפנים, ואילו כלפי חוץ לא היה שום סימן לאותה 'התחדשות'...

בבוקר התיישב הנהג על מקומו, וכאשר ראה שהרכב מלא באנשים ביקש מכמה שירדו לדחוף מאחור, אך המה אמרו לו אין צורך בדבר, סובב את המפתח והדלק את המנוע.... צחק אליהם כי מכיר הוא נפש 'בהמתו' ולא תצלח לנסיעה... אך הם בשלהם, ואכן שמע בקולם וראה זה פלא הטנדר זינק במהירות כאילו יצא היום מ'בית היוצר'... אחר כמה רגעים ביקשו ממנו להדליק את המזגן, אמר להם כבר עידן ועידנים שהמזגן 'מת'... הפצירו בו מה אכפת לך לנסות... לחץ על הכפתור ואוויר קר וצונן קידם את פניהם... ממש מעשה ניסים... עד שהסבירו לו מה ש'עוללו' באישון ליל...

כט.) בדין הוא שתקדום פרשת החודש לפרשת פרה, שהרי ב'אחד' בניסן הוקם המשכן ו'שני' לו נשרפה הפרה, ומפני מה הקדימוה שהיא טהרתן של ישראל' (ומה שאמרו ש'היא' טהרתן של ישראל נראה דקאי על עצם הקריאה - ולא רק על קיום המצווה בפועל) כ"ה.

איתא ב'עבודת ישראל' זי"ע (פרשת פרה ד"ה והנה בשבת פרשת פרה) 'ופירוש הענין, דבזמן שאין בית המקדש קיים, דבר שפתינו לרצון לפני אדון כל, כאילו קיימנו והקרבתנו הקרבנות, וגם הפרה בהואת שלישי ושביעי, ועל ידי קריאתה על כל פנים נטהר טהרה רוחניות לכבוד הרגל הבא עלינו. ומרמזו בן בפסוק (במדבר י"א-ב) 'וידבר ה' אל משה ואל אהרן... זאת התורה אשר צוה ה' לאמר', דהיינו שגיע זמן שיהיה די באמירה בלבד - כאשר אין בהמ"ק קיים, אז תבוא האמירה במקום ההואה בפועל.

כה אמר הרה"ק ה'בית אהרן' (דף קמ"ד) 'צריך להאמין, שכשם שנטהרין באפר פרה ממש להקרבת הפסח,

והזמן מסוגל ביותר להתחדש לעבודתו ית"ש ולקבלת התורה, וכמו שביאר הרה"ק ה'שפת אמת' זי"ע (פורים תרמ"א ד"ה מה, תרמ"ב ד"ה עיקר) דברי הגמ' (שבת פח.) 'הדור קבלוה בימי אחשורוש', כי עמלק וזרעו הם המעכבים גילוי כבוד שמו הגדול בעולם, וכמו שאמרו 'אין הכסא שלם ואין השם שלם עד שימחה זרעו של עמלק', ולאחר מפלת הרשע נתגלה יותר מלכות ה' בעולם, ובאיבוד כח הרע מתחזק כח הטוב, וכלשונו 'ובכל עת שיש מחיית עמלק מתעורר אח"כ אהבת התורה בישראל', וכן כתב 'לכן אחר מחיית עמלק יש קבלת התורה, וזה מתעורר בכל שנה', כי בפורים יש בחי' מחיית עמלק, והרי זה שעת הכושר ל'הדור קבלוה' באהבה וברצון כ"ה.

פרשת פרה - טהרת הפרה בזמן הזה על ידי קריאת הפרשה בשבת זו קוראים בתורה בפרשת חקת סדר טהרת פרה אדומה, והקריאה מעוררת את הטהרה, כדאיתא (ירושלמי מגילה פ"ג ה"ה, הובא ברש"י במסכת מגילה

על דרך זה ממש, הקב"ה מחדש בטובו בכל יום מעשה בראשית, וממלא אותנו בכוחות חדשים, ורק כלפי חוץ נראה כקנקן ישן... אך במקום לנסות להדליק את הלב הרי אנו אומרים והלא אמש היה הלב יבש... כבר זמן רב שאין אנו 'יכולים' להתגבר... אין לנו אלא 'לנסות' ואז נראה עד כמה כל הכוחות הם דשנים ורעננים... והדברים אמורים ביותר בעבור עלינו ימים הפורים הקדושים, כמבואר ב'קדושת לוי' שכל טבעי העולם משתנים בעת קריאת המגילה, ועדיין למחרת פורים הננו מיואשים מעצמנו, וממתנינים ש'ידחפו' אותנו לעלות כאותו בעל רכב ישן וזקן, אין לנו להמשיך בהרגלנו הישנים, רק 'לזוז' ולהתחדש, לנסות ונראה כי הכל מתעלה ונוסע כלפי מעלה מעלה, שהרי הקב"ה מילא אותנו מאוצרותיו הקדושים, ואם 'הגוף' נשאר כמות שהיה אבל 'מבפנים' הכל חדש... כד. גם איתא ב'חסד לאברהם' (עין הקורא מעין השני נהר נז והובא ב'ערבי נחל' פרשת שמיני) שבשלושים הימים שבין פורים לפסח מוציא הקב"ה את ישראל מדי יום ביומו חלק אחד משלושים מתוך מ"ט שערי טומאה, ומעלה אותם מדרגה לדרגה, כמו שהוציאנו מטומאת מצרים בימים ההם עי"ש.

וכבר אמר הרה"ק רבי מאיר מפרימישלאן זי"ע, דהנה איתא בזה"ק (ח"ב קפג:) דמצה מיכלא דאסוותא [מאכל רפואה] היא, וכשם שהחולה במחלת הגוף צריך לצום במשך כמה שעות בטרם ינתחו אותו הרופאים כדי לרפאותו, כמו כן לקראת חג הפסח בו אנו עומדים לקבל תרופה ורפואה 'לחולי הנפש' והוא באכילת המצה, עלינו לצום ולהתענות - להיטהר ולהתרחק מתאוות רעות כדי שתוכל הרפואה להשפיע עלינו רפואה שלימה.

על פי הדברים האלה אפשר לבאר את דברי הרה"ק ה'בני יששכר' זי"ע (חודש אדר ד י) המיישב קושיית הפוסקים (טור או"ח תלב) מדוע אין מברכין ברכת 'שהחיינו' על בדיקת חמץ - דאכן, מברכין שהחיינו בהתחלת זמן ביעור, והיינו ביום הפורים, והבן. ופירוש הדברים, כי אי אפשר לגשת אל הקודש כי אם שיטהר עצמו תחילה, ובהכנה כראוי, ולכן צריך להקדים בעבודת ה' כבר בפורים, וכך אמרו (פסחים ו. ועי' בבב"ל ריש סימן תכט) 'שואלין ודורשין בהלכות הפסח קודם הפסח שלשים יום' ופורים הוא שלושים יום לפני פסח [וכך נהגו הרבה צדיקים, ללמוד הלכות פסח ביום הפורים].

כה. דבר עמוק למדנו מדבריהם שאמרו כי מצד הדין היה צריך להקדים 'פרשת החודש', ואעפ"כ הקדימו חז"ל את קריאת 'פרשת פרה' תחילה, ומכאן למדנו שאך 'סדר' אחד יש אצל בני ישראל, תחילה וראש יטהר עצמו, ורק לאחמ"כ יגש לשאר העניינים.

באר הפרשה - פרשת כי תשא - פרה

שקראו בתורה, ולפי זה היה לנו להפטיר בפרשת פרה בענין טהרה מטומאת מת שבה מדברת הפרשה, ובאמת המתבונן יראה כי טהרה מטומאת מת לא כתיב שם רק טהרה מעוונות, ככתוב שם (יחזקאל לו כה-כו) 'וזרקתי עליכם מים טהורים וטהרתם מכל טומאותיכם, ומכל גלוליכם אטהר אתכם, ונתתי לכם לב חדש ורוח חדש אתן בקרבכם, והסירותי את לב האבן מבשרכם, ונתתי לכם לב בשר', אלא מכאן מוכח שעיקר טהרת פרה אדומה היא הנקיות והזיכוכ מן העוונות, וכל זריקת מי החטאת על טמא מת כוונתה על 'חטא עין הדעת' שהביא וגרם את הטומאה לאדם הראשון, שהרי על ידי חטא זה נגזרה מיתה לעולם, נמצא שבשבת זו אפשר לתקן את שורש כל החטאים.

ובלשוננו של הרה"ק רבי צדוק (פרי צדיק פרה א) קריאת פרשת פרה מועיל לטהר הלב כסיל משמאלו מטומאת היצר הרע^י.

זאת חוקת התורה - אין טהרה כתורה

איתא ב'רוקח' (פר' חוקת) על הפסוק 'זאת חוקת התורה', הוקשה חוקת התורה לפרה אדומה, מה פרה אדומה מטהרת אף התורה מטהרת לומדיה לשמה^י.

כמו כן נטהרין בזמן הזה בקריאת פרשת פרה כל אחד ואחד... לפי בחינתו בקדושה.

איתא ב'שפת אמת' (פרה סוף תרמ"א) 'זמן זה מסייע לטהרה על ידי שבזמן המקדש היו כל בני ישראל עסוקין בטהרה בימים אלו לטהר עצמן לקרבן פסח, לכן הזמן מבקש תפקידו, ומסייע לטהרת הלב גם עתה.

וכך מפרש ה'ערוך השלחן' (סימן תרפה ס"ז) שבפרשת פרה אדומה כתיב ב' פעמים 'לחוקת עולם', (בפסוק י ובפסוק כא), והיינו, ד'לחוקת עולם' אחד קאי על דורות הראשונים מיד אחר חורבן הבית - שגם אחר החורבן יהא בידם להיטהר על ידי אפר הפרה כדאיתא 'חבריא מדכן בגלילא' (גדה ו:); שעשו פרה אדומה בכל הלכותיה וקדוקיה ונטהרו על ידה בפועל ממש, ועוד נאמר בשנית 'לחוקת עולם' לומר שגם בדורנו אנו יש בידינו להטהר ב'אפר פרה' על ידי קריאת פרשה פרה, ומכאן שקריאתה בזמן הזה דאורייתא היא, ובעת קריאתה היא המטהרה^י.

ואכן, עיקר קריאת פרשת פרה קאי על טהרת הלב מן העוונות, וראיה לדבר הביא הרה"ק רבי צדוק הכהן מלובלין זי"ע ב'פרי צדיק' (פרשת פרה אות ו) כי אחר כל קריאה 'מפטירין בנביא' באותו ענין

כו. ידוע מה שהביא הרה"ק ה'חידושי הרי"ם' זי"ע (ליקוטי הרי"ם ריש פרשת תצא) בשם הרה"ק רבי שמחה בונים מפשיסחא זי"ע שהתורה נדרשת בדרך פרד"ס (פשוט רמז דירוש ס'ד), והנה, בזמנים הקודמים כשהיה שייך ענין המלחמות עם אומות העולם - בפועל, אזי היה הפשט בכתוב (דברים כא י) כי תצא למלחמה על אויביך ושבית שביו... - מלחמת הרשות, ורק הרמז היה על מלחמת היצר. אך בימינו אנו שאין לנו מלחמות כפשוטן אזי הפשט הפשוט 'כי תצא למלחמה' על מלחמת היצר הצורך המבקש להאבידנו, ועלינו להילחם עמו בחירוף נפש, להביסו ולהפילו. הוסיף על דבריו הרה"ק ה'אמרי אמת' זי"ע (שנת תרס"ח) שכינו"ב הוא לענין 'פרשת פרה', בזמן שהיה לנו אפר פרה היה הפירוש הפשוט על טהרה מטומאת מת, והרמז היה על טהרת היצר, אבל כהיום הזה שאין לנו אפר פרה הרי הפירוש הפשוט הוא על טהרת היצר.

כז. איתא ב'דרשות חתם סופר' (דרשות לג: ד"ה שלהי יומא) שטהרת הפרה קאי על טומאת וחלאת העוונות, ומשום כן אמרה תורה להיטהר ב'אפר פרה', לרמז לאדם שישוב בתשובה אל ה', על ידי שיהיה בעיני עצמו כעפר ואפר, כי על ידי תשובה מתוך הכנעה ושפלות הרוח זוכים לטהרה. ואף גם זאת שישפוך דמעות מתוך שברון לב, ודמעות אלו ייחשבו לו כהזאת מי חטאת, המורם מכל אמור, שטהרת הפרה נוהגת לעולם - אף אחר חורבן ביהמ"ק.

כח. כתב הרה"ק ה'מאור ושמש' זי"ע וז"ל. איתא במדרש רבה (במדב"ר יט ו) אמר רבי יוסי ברבי חנינא רמז שכל הפרות בטילות ושולך קיימת. וזה היה בזמן המקדש, אבל עתה בעוונותינו הרבים שחרב בית המקדש אין לנו טהרה, אלא כשאנו לומדים ועוסקים בתורת פרה ובמצוותיה על ידי זה אנו נטהרין. וזה פירוש הפסוק זאת חוקת, דהיינו מצות פרה שהיא חוקה והיא כדי לטהר. התורה אשר ציוה ה' לאמר - רצ"ל שתאמרו ותעסקו בתורת ה', הוא גם כן מטהר. וזה שקאמר המדרש הנ"ל ויקחו אליך רמז שכל הפרות בטילות ושולך קיימת, רצ"ל שאפילו בזמן הזה שאין לנו פרה - שלך קיימת, פירוש שלך היינו התורה שנקראת על שמך כמו שאמר הכתוב (מלאכי ג כב) 'תורת משה עבדי', וע"י תורתך שיתעסקו יוטהרו, עכ"ל.

יום השב"ק שהוא מטהר את בני ישראל (עיי' של"ה פר' חוקת דרך חיים תוכחת מוסר כע"ז).

וזכרברי האוה"ח הק' בספרו 'ראשון לציון' (משלי ב א) עפ"י הידוע ששלושה מיני טהרה הם - טבילה הגעלה וליבון באש, ו'ליבון' גדול מכולם, כמו כן הפוגם בנפשו ח"ו צריך לזככה ולנקותה, ויש כמה דרכים לכך, כגון על ידי יסורים ועוד אופנים שונים, אך אין טהרה בניגעת התורה שהיא דומה כליבון באש, דכתיב (ירמיה גג כט) 'הלוא בה דברי באש' השורפת ומכלה את כל הרע שבו, ומזככת את הנשמה בכל מיני טהרה כ"ט.

יהי ה' בעזרנו, שנזכה להרבות בשמחה באלו הימים ע"י אמונה פשוטה מתוך רב שפע ונחת, ונזכה במהרה להטהר בטהרת הפרה, בעגלא ובזמן קריב ונאמר אמן.

ובשל"ה כתב (פר' חוקת תושב"כ ד"ח תוכחת מוסר ד"ה נוגע במת) וז"ל אף בזמן שאין אפר פרה, יוכל אדם לטהר את עצמו כשדבק בהתמדת התורה, ולומד ומלמד על מנת לשמור ולעשות ולקיים.

מדיני טהרת הפרה (במדבר יט יב) 'הוא יתחטא בו ביום השלישי וביום השביעי יטהר', ובדרך רמז פירש ב'באר מים חיים' (פרשת חקת) ד'שלישי' מרמז על עסק התורה, וכמו שאמרו (שבת פח.). 'ברוך רחמנא דיהב אוריאן תליתאי (תורה נביאים וכתובים) לעם תליתאי (כהנים ליום וישראלים) על ידי תליתאי (משה רבינו שהיה שלישי לאביו ואמו) ביום תליתאי (לפרישה) בירחא תליתאי' (זה הודש סיון), ובא הכתוב לומר 'הוא יתחטא ביום השלישי' שאפשר לאדם להיטהר ע"י דברי התורה הקדושה - שהמאור שבה יחזירנו למוטב, וביום השביעי קאי על

כט. ובפרט בלימוד גמרא שהיא מסלקת ומכרתת כל הקליפות רעים של הסטרא אחרא, וכמו שאמר הרה"ק רבי שלמה מקארלין זי"ע, דגמרא היא מלשון 'גומרי' דהיינו גחלים (ראה רש"י שבת קלד. ד"ה ליתו), מפני שהיא מבערת ושורפת כל הטומאה ולאידך גיסא מבעירה את לב האדם לעבודת השי"ת.

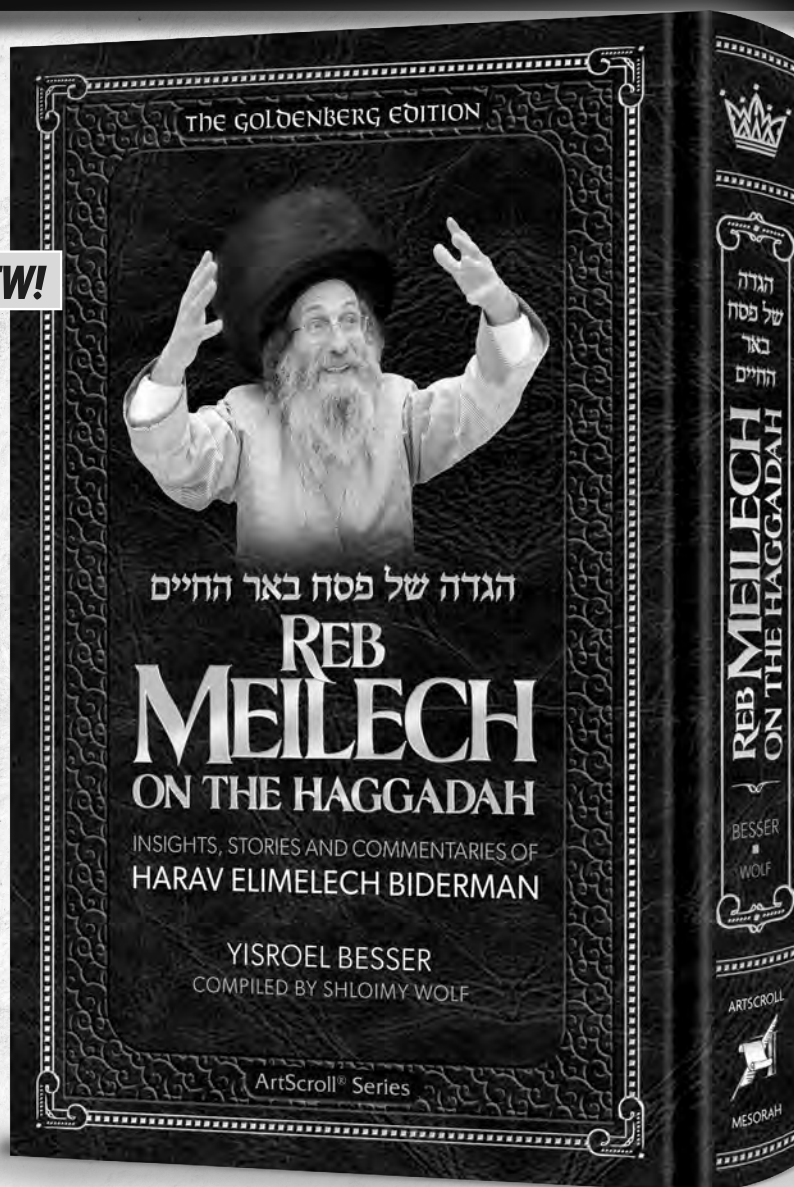
ובספר ישמח ישראל (פר' תצא ה) כתב שדיבוריו האחרונים של הרה"ק רבי יצחק מווארקא זי"ע טרם הסתלקותו מהעולם הזה - הטהרה הגדולה ביותר היא לימוד התורה.

פעם ישב הרה"ק רבי שמואל מקאמינקא זי"ע ודרש בפני תלמידיו במעלת לימוד 'בלאט גמרא' (דף גמרא), ובתוך דבריו אמר בלשון נופל על לשון, שהלומד בלאט גמרא זוכה לצאת מכל ה'בלאטע' (רפש וטיט), כי כל הטומאה נבדלת ומסתלקת ממנו, ויהי כשמוע כן אחד מן התלמידים מיהר ורץ תיכף אל החדר הסמוך וחיפש גמרא לעסוק בה בתורה, אך לצערו לא מצא גמרא כי אם ספר משניות, מיד נטלו ולמד בו פרק אחד, ויהי כאשר חזר לפני הרה"ק מקאמינקא הרגיש במעשיו, ואמר לו 'לימוד משניות דבר גדול הוא, אך אינה דומה ושוה למעלת לימוד דף גמרא...'

וכך פירש בספר 'שארית מנחם' להרה"ק רבי מנחם מנדל מושווא זי"ע (פר' חוקת ד"ה או יאמר דהנה), בלשון הכתוב (איוב יד ד) 'מי יתן טהור מטמא לא אחד', שהנה טמ"א במלואו (ט"ת מ"ם אל"ף) עולה למנין תר"י, לעומת זאת תורה עולה למנין תר"י, והרמז בדבר שאפילו מי שהוא בבחי' טמא במלואו ל"ע - יעלה מטומאה לטהרה על ידי עסק התורה שמניינה עולה על מנין טמא באחד. ובזה ביאר, כי האדם זועק 'מי יתן טהור' - היאך אטהר עצמי, והרי אני 'טמא' במילואי מכף רגל ועד ראש, לזה אמרינן בלשון שאלה 'לא אחד', וכי לא אמרנו לך שיש 'אחד' יותר מטמא והוא התורה שע"י יטהר האדם לגמרי...

Bring Reb Meilech's Messages of Hope, Emunah and Joy to Your Seder!

NEW!

by YISROEL BESSER

Reb Meilech Biderman has touched all of Klal Yisrael with his messages of *chizuk*, bringing us uplift and hope, filling us with confidence that we can make good things better. His weekly shiurim are followed by tens of thousands.

Now, ***Reb Meilech on the Haggadah*** brings his message of emunah and hope to our Seder table.

ARTSCROLL

באר
החיים

אגעד אנק

על פרשת השבוע

פרשת כי תשא תשפ"ג

© כל הזכויות שמורות למו"ל. אין לקרוא בזמן התפילה וקריה"ת

בס"ד, בכל ענייני הגיליון ניתן לפנות לדוא"ל: agedank@gmail.com

כי תשא את ראש וגו' ונתנו איש כופר נפשו (ל, יב)

הנה תיבת 'ונתנו' מוטעם בקדמא ואזלא, וי"ל דבא לרמז על מאמר חז"ל במס' שבת (דף קנ"א) אמר רבי חייא לדביתהו [לאשתו] כי אתי עניא קדים ליה ריפתא [כשבא עני הקדמי לפניו לחם] כי היכא דלקדמי לבניך [בכדי שיקדמו לחם גם לילדים שלך כשיצטרך], אמרה ליה מילט לייטית לי [שאלה אותו וכי אתה מקלל אותי?], אמר לה: גלגל הוא שחוזר בעולם ע"כ, והנה תיבת 'ונתנו' נקרא פנים ואחור, כי גם הנותן יצטרך לפעמים שיתנו לו ח"ו, וזהו שרמזה לנו התורה הקדושה ב'קדמא ואזלא' אקדמו ריפתא לעניא כי היכא דלקדמי לבניך לכן אתה הקדם ותן לו, וילך לפניך צדקך בטרם יסוב הגלגל על בניך. (קול אליהו - הגר"א)

העשיר לא ירבה והדל לא ימעט וגו' (ל, יד)

הנה הטעם של התיבות העשיר לא ירבה הוא 'מונח רביעי', ויש לבאר דבא לרמז על מאמרם ז"ל במס' כתובות (דף נ' ע"א) המבזבז אל יבזבז יותר מחומשו, וזהו מונח רביעי, רצונו לומר דאף העשיר לא ירבה יותר מחמישית, רק ד' חלקים יהא מונח לעצמו, וחלק חמישי יבזבז. (קול אליהו - הגר"א) ויאמר ה' אל משה קח לך סמים נטף ושחלת וחלבנה סמים ולבנה זכה בד בבד יהיה. (ל, לד)

כתב רש"י ולבנה זכה - (כריתות ו) מכאן למדו רבותינו י"א סממנין נאמרו לו למשה בסיני מיעוט סמים נטף ושחלת וחלבנה ג' הרי ה'. סמים לרבות עוד כמו אלו הרי עשר. ולבונה הרי י"א ואלו הן הצרי והצפורן החלבנה והלבונה מור וקציעה שכולת נרד וכרכם הרי ח' שהשכולת ונרד אחד שהנרד דומה לשכולת. הקושט והקילופה והקמנון הרי י"א. בורית כרשינה אינו נקטר אלא בו שפין את הצפורן ללבנה שתהא נאה:

ובחז"ל ונתקן כן בסדר התפילה: ואחד עשר סמנים היו בה. ואלו הן. (א) הצרי (ב) והצפורן (ג) החלבנה (ד) והלבונה משקל שבעים שבעים מנה. (ה) מר (ו) וקציעה (ז) שבלת נרד (ח) וכרכם משקל ששה עשר ששה עשר מנה. (ט) הקשט שנים עשר. (י) וקילופה שלשה. (יא) וקמנון תשעה.

ישנם ארבעה מינים המוזכרים כאן בפרשת הקטורת במפורש: הצרי (נטף), והצפורן (שחלת) חלבנה ולבונה. ממינים אלו יש להביא שבעים שבעים מנה מכל אחד, סה"כ - מניין ר"פ מנים.

עוד יש מור, קציעה, שכולת נרד וכרכום שמכל אחד מהם יש להביא ששה עשר מנה, סה"כ - מניין ס"ד מנים. בנוסף יש לנו קשט - שנים עשר. ועוד קלופה - שלשה וקמנון - תשעה סה"כ מניין כ"ד מנים.

שאלות לפי א' ב' על הפרשה - עם רש"י. (מהרב מ. אלינגר)

- א. מקטירים, מתוך חגיגת הפסח (לד, כה). ב. פירוש "כנו" (ל, יח) התעכב (לב, א). ג. אחד הדברים הכלולים במשמעות "לצחק" (לב, ו). ד. משמעות "כיוור" (ל, יח). ה. 12 לוג - נקראים (ל, כד) מצוה, ששיעורה נלמד מפרדיון הבן (לד, כ). ו. מה נקרא "גדי" (לד, כו). ז. ממילה זו, מובן שהראה לו מטבע של אש (ל, יג). ח. משמעות (בשמים) ראש (ל, כג). ט. מה עשה משה, עם העגל אחרי השריפה (לב, כ). י. רחצו הכהנים, מהכיוור (ל, כא). יא. מה זה "עדריו" (לג, ד). יב. מה אמר אהרן לעם, כשביקשו אלהים (2 מילים) (לב, כד). יג. פירוש המילה "גרה" (ל, יג) משמעות "תקופה" (לד, כב). יד. מה רצה משה, שהשם יזכור לאברהם (לב, יג). טו. אחר מפירושי המלה "חרט" (לב, ד). ע. גורם מגיפה מחמת ספירה (ל, יב) מותר מהתורה לבשל בשרו בחלב (לד, כו). פ. מגולה (התגלה קלונו) (לב, כה). צ. נָטַף - בלשון חכמים (ל, לד). ק. משמעות המלה "תשא" (ל, יא) 24 כאלו - לבלה (לא, יח). ר. מומחה לערבוב חומרים (ל, כה). ש. גנות - חרפה (לב, כה) מארבע הפרשיות (ל, יא-טז). ת. הַבְּנֵת דבר מתוך דבר (לא, ג)

שאלות לפי א' ב' על הפרשה - בלי רש"י. (מהרב מ. אלינגר)

- א. ממנו עשויים לוחות הברית (לא, יח). ב. מצוה הנסמכת לאיסור בשר בחלב (שתי מקומות) (לד, כו). ג. עם (לב, י). ד. עני (ל, טו). ה. כמות שמן זית לשמן המשחה (ל, כד). ו. "והתפלל" (לב, יא). ז. פנו, טעו (לד, טו). ח. מעמי הכנעני (לד, יא). ט. תרגום של "שחלת" (ל, לד). י. שבטו של אורי בן חור (לא, ב). יא. ממנו רוחצים, הכהנים, ידיהם ורגליהם (ל, יח). יב. אחד מסממני הקטורת (ל, לד). יג. מעורב (ל, לה). יד. שומר (לד, ז). טו. שם כולל לבשמים (ל, לד). ע. תכשיטם (לג, ו). פ. "נמנים" (ל, יד). צ. ממשפחות הבהמה (לד, ג). ק. קול המצער (לב, יח). ר. חשובים (ל, כג). ש. ימי העבודה (לד, כא). ת. תעשה לבכור בניך (לד, כ)

מאוצרות המגידים

מסירות נפשו של אהרן בחטא העגל

ויאמר אלהם אהרן פרטו נזמי הזהב אשר באזני נשיכם... ויקח מידם ויצר אתו בחרט ועשהו עגל מסכה ויאמרו אלה אלהיך ישראל... וירא אהרן ויבן מזבח לפניו ויקרא אהרן ויאמר חג לה' מחר (לב, ב-ה)

וירא אהרן - דברים הרבה ראה אהרן; ראה חור בן אחותו, שהיה מוכיחם והרגוהו, וזהו 'ויבן מזבח לפניו' - ויבן מזבוח לפניו. ועוד ראה ואמר: מוטב שיתלה בי הסרחון ולא בהם, ועוד ראה ואמר: אם הם בונים אותו המזבח, זה מביא צרור וזה מביא אבן, ונמצאת מלאכתו נעשית בבית אחת, מתוך שאני בונה אותו ומתעצל במלאכתי, בין כך ובין כך משה בא (רש"י)

תמיהה גדולה ומפורסמת בפרשה זו של חטא העגל, היא: כיצד יתכן הדבר שאהרן הכהן עשה את העגל!

ואמנם, כפי שמביא כאן רש"י, הוא עשה זאת לפי שראה שבני ישראל הרגו את חור שניסה להוכיחם.

לפני עליית משה רבנו להר לקבל את הלוחות, הודיע לבני ישראל שאהרן וחור ינהיגו אותם בינתיים: "והנה אהרן וחור עמכם מי בעל דברים יגש אליהם" (כד, יד) - מי שבהעדר ירצה לברר הלכה או הנהגה כלשהי, יגש לאהרן ולחור, הם יהיו הנציגים שלי [- של משה רבנו].

עברו ארבעים יום, ולפי חשבונם של ישראל משה רבנו היה כבר צריך לרדת מההר - ולא ירד. לאמתי של דבר חשבונה היה מוטעה ועדיין לא היה צריך לרדת (כי הם סברו בטעות שארבעים יום "אין לילו עמו" ובאמת גם הלילות נכללו בחישוב זמן חזרתו). אבל על כל פנים כך הם סברו, ואם אינו יורד - סימן שהוא מת. מה גם שהשטן הראה להם שכביכול מלאכי השרת נושאים את מטתו של משה רבינו שהיה מת.

באו אפוא לחור ואמרו לו: 'משה מת, עשה לנו אלהים שאותו נעבוד!' אמר להם: 'אי אפשר, זוהי עבודה זרה ואינני מוכן לעשות עבודה זרה!' בני ישראל אימרו עליו שיהרגוהו אם לא יענה לבקשתם, וכשעמד בסרובו - הרגוהו!

אחר כך פנה העם לאהרן ואמר לו "קום עשה לנו אלהים אשר ילכו לפנינו". ומספרת התורה: "וירא אהרן". מה הוא ראה? - ראה חור בן אחותו, שהיה מוכיחם והרגוהו", אמר: עכשיו יהרגו גם אותי. מה עושים?

בתחילה ניסה אהרן "להרויח זמן". אמר להם: "פרקו נזמי הזהב אשר באזני נשיכם", חשב שהם יסרבו לתת. אך מאומה לא עזר לו ולבסוף, בלית ברירה, נאלץ לעשות את העגל!

והתמיהה, כאמור, צפה ועולה: כיצד ניתן להבין את התנהגות אהרן בעשית העגל? ואם נחמד את השאלה [כפי שנשאלתי פעם על ידי יהודי רחוק משמירת תורה ומצוות: הלזאת תקרא מנהיגות? חור היה מנהיג אמיתי. כשאיימו עליו שיהרגוהו, אמר: בבקשה, תהרגוני, לא אעבור על עקרונותי! ואהרן, כך נכנע לגחמותיו של העם?! מדוע לא מסר אף הוא את נפשו על קיום מצוות התורה!...]

התמיהה מתחזקת ומתעצמת ביותר. משום שלאחר מכן זכה אהרן בתפקיד הנכבד של הכהונה הגדולה - תפקיד בו לוקחים חלק פעיל בכפרת העוונות לעם ישראל. הכיצד? האם על 'מנהיגות' שכזו עוד מגיע שכר רב כל כך?!

אכן פרשה לכאורה סתומה, אולם טמון בה עומק מופלא, וכדי להבין פשרה נקדים סקירה הסטורית של ארועים אשר התרחשו בדורות מאוחרים יותר.

בהגיע יהואש לגיל שבע, "שלח יהוידע ויקח את שרי המאות לכרי ולרצים ויבא אתם אליו בית ה' ויכרת להם ברית וישבע אתם בבית ה' וירא אתם את בן המלך" יהוידע הכהן הגדול קרא לשרי מלכות יהודה, והראה להם את יהואש, בן אחיזהו המלך, ויחד עמם עשה "הפיכת חצר". הרגו את המלכה עתליה והמליכו את יהואש.

"בן שבע שנים יהואש במלכו", וכמוכן מכאן והלאה כל מה שיהוידע הכהן הגדול אמר ליהואש לעשות הוא עשה. הוא חייב לו את חייו.

וכך נמשך הדבר במשך ארבעים שנה, אבל אחרי ארבעים שנה, כשיהואש היה כבר בן ארבעים ושבע, "ויזקן יהוידע וישבע ימים וימות בן מאה ושלושים שנה במוותו" (דברי הימים ב כד, טו), ומיד אחרי כן מסופר: "ואחרי מות יהוידע באו שרי יהודה וישתחוו למלך, אז שמע המלך אליהם". מה הוא שמה? מה הם אמרו לו?

חז"ל (שמות רבה ח, ב) מגלים לנו את הסוד: "מהו 'וישתחוו למלך' - שעשאוהו אלוה. אמרו לו: אילולי שאתה אלוה לא היית יוצא לאחור שבע שנים מבית קדשי הקדשים".

באו שרי יהודה ואמרו ליהואש: "אדוננו המלך, יש לנו קושיה חזקה".

"מהי?" שאל יהואש, והם הסבירו: "הלא פסוק מפורש הוא בתורה: 'והזר הקרב יומת' (במדבר א, נא). אדוננו המלך, הלא אתה מזרע דוד, משבט יהודה, הנך זר לכהונה, כיצד יתכן אפוא שבמשך שש שנים שהיית בעלית קדשי הקדשים ויצאת משם חי?! הרי היית צריך למות מזמן!"

יהואש לא ידע מה לענות להם. "נו, מה התשובה?" שאל.

ולמה? לפי שאיתא במגילה (כ"א). דעד רבן גמליאל היו לומדים מעומד אבל תלמידים שאין תוכם כברם צריכים ספטל...

כן מביאים המפרשים שהאיך ידע השומר איזה תלמיד תוכו כברו? אלא שהתלמיד ש"באמת" רצה ללמוד כבר מצא דרך להיכנס...

(צינוני תורה)

הביטו אחרי משה (לג, ח)

בירושלמי [ביכורים ג, ג] יש דורשין לשבח אמרו אשריו שזכה לך, ויש דורשין לגנאי, אכל מדילן (משלנו) ושתה מדילן. והוא תמוה דאפילו ריקים ופוחתים לא יאמרו כן. וני"ל דרך הלצה, כי שניהם אמת, החשובים וזקנים שבהם היו מקנאים למשה במחנה שזכה למדרגה כזו אשר לא זכה שום איש ישראל. וע"ז אמרו האחרים כל אחד יוכל לזכות לך אם לא ידאג על פרנסתו וישב שקט ושאנן. וכמו שאומרים עמי הארץ כי גם הם היו עולים למדרגת רב ומורה וגם המה היו יראי ד' כ"כ אם היו מספיקים להם כדי ספוקם וישבו בביתם...

"ויהי כאשר קרב אל המחנה וירא את העגל ומחולות ויחר אף משה וישלך מידיו את הלוחות וישבר אותם תחת ההר" [שם, י"ט],

העולם מקשה למה רק כשהוא ראה את העגל אז הוא שיבר את הלוחות? הרי הקב"ה כבר אמר לו לך רד כי שיחת עמך סרו מהר מן הדרך אשר ציינתי עמהם ועשו עגל מסכה. לשמוע מהקב"ה אין לך ידיעה מוחלטת בלי שום צל של ספק כמו שנביא שומע דבר ה', אז מה התחדש לו כשהוא ראה את העגל ומחולות מעבר למה שהקב"ה אמר לו.

יש את המהלך הידוע של הספורנו "וירא את העגל ומחולות", הקב"ה לא אמר לו שהיה מחולות, הוא אמר לו שהיה רק עגל. עגל לבד עוד יכול להיות להם תקנה, אבל כשהוא ראה שהעגל הולך יחד עם מחולות, לא רק שהם חוטאים אלא הם שמחים בחטא, הוא מביא על כך את הפסוק בירמיהו [יא טו] "כי רעתני תעלוזי" כשמחים עם החטא זה נקרא שדבוקים בחטא. אם דבוקים בחטא אז הוא ידע שאין שום תקנה, רק לזעזע, לשבור את הלוחות. כך אומר הספורנו.

כנגד זה כתוב בספרים הקדושים שאדם שחוטא יש לו איזה קרעכץ, הוא חוטא אבל יש לו איזה קרעכץ בחטא, יש לו איזה אנחה, משהו מרגיש לא טוב. כמה שהוא מרגיש יותר מריר עם החטא אז זה מוריד, זה קוצץ כנפיים מהמלאכי חבלה שנבראים מהחטא. מה שהוא מרגיש יותר מרירות. ולהיפך, כשהוא שמח בחטא אז זה מעצים את החטא.

הר"ן אומר למה אשם תלוי יותר חמור מחטאת ודאי? חטאת ודאי, אדם שאכל חלב ודאי יכול להביא קרבן בפרוטה, אשם תלוי צריך בשני סלעים. כי אדם שחטא ודאי יש לו יותר מרירות מאדם שבספק אם חטא, כיון שבספק הוא תולה שהוא באמת לא חטא. זה גם הטעם שמבואר בראשונים למה המלבין פני חברו ברבים אין לו חלק לעולם הבא, איך הוא יותר חמור משופך דמים? מקסימום שיהיה בדרגה של שפיכות דמים. אומר הרבינו יונה, אדם שרוצח מרגיש הרבה נקיפות הלב, מלבין פני חברו ברבים הוא לא מרגיש נקיפות לב כמו רוצח, לכן זה הרבה יותר חמור.

על כל פנים שמחה של עבירה זה נורא נוראות וכמו שיש קרעכץ זה מוריד מחומרת החטא אותו הדבר להיפך, שמחה של מצוה מה שיותר שמחים במצוה אז זה מעלה את הערך של המצוה פי כמה וכמה. כך כתוב בקדמונים, עיקר מעלת השמחה של מצוה זה עוד יותר מעלה מהמצוה עצמה.

האר"י הקדוש העיד על עצמו [כך מובא כמדו' בספר חרדים] שכל ההשגות הגדולות שהוא השיג, כיון שכל מצוה הוא היה עושה בשמחה עצומה כמוצא שלל רב, אין לנו מושג מה זה השגות של האר"י הקדוש, פעם מצאו אותו ממלמל מתוך שנת הצהריים, שאלו אותו התלמידים מה הוא מלמל, הוא אמר שמונים שנה לא יספיק לי ללמד אתכם מה שהתגלה לי עכשיו סודות בכמה דקות שנמנמתי.

(נחל אליהו)

וראית את אחרי ופני לא יראו (לג, כג)

"ל על פי רמז הנה אנו רואין כמה דברים סיבות מסיבות שונות הנעשים בארץ מתחת אשר אנו מתמיהים למה עשה השי"ת ככה אבל לאחר רבות הזמן אנו רואים ומבינים למפרע הכל כאשר לכל כל הסיבות תכלית כוונתם כי כולם ה" הכנות כדי שתיעשה דבר גדול כזה וכאשר היתה בנס פורים הריגת ושתי ולקחת אסתר וכל הסיבות שהסביבו לדבר הזה והכל ה" הכנה להצלת ישראל אבל קודם שנעשה פתגם המלך אין אנו מבינים רק מאמינים כי בלי ספק לא דבר רק הוא רק ממנו טעם הדבר כמוס ונעלם וזה האמונה טובה גדולה הוא לנו כי מקבלין שכר על האמונה וזה וראית את אחרי לאחר שנעשה תכלית הדבר תראה ותבין למפרע מה שהי' ומה שנעשה אבל לפני לא יראו קודם עשיית הדבר לא יראו ולא יבינו תכליתו וזה ופני לא יראו:

(חתם סופר)

ויגף ה' את העם על אשר עשו את העגל אשר עשה אהרן: (לב, לה)

יש להבין בלשון אשר עשה אהרן שנתחייבו מגפה על שהשתמשו באהרן לעשות להם עגל וקיי"ל [נדרים ס"ב]. המשמש בת"ח נעקר מן העולם ק"ו מבלצצר שהשתמש בכלי קודש שיצאו לחול, והיינו אשר עשה אהרן דייקא.

"פשוט מאד" אמרו השרים, "אתה בעצמך אלהים, ומהים הזה כולנו נתפלל אליך ונשתחוה לך". הם עשו ממנו עבודה זרה.

"אמר להם: 'כך הוא' וקבל על עצמו ליעשות אלוה" - דוקא מצא חן בעיניו להיות עבודה זרה, הוא הסכים לכהן בתור אלהים, וכך בימיו נכשלו כלל ישראל בעוון עבודה זרה.

הקב"ה שלח להם "נביאים להשיבם אל ה'" - להוכיחם ולהחזירם בתשובה, ולא האזינו".

ואז, "ורוח אלקים לבשה את זכריה בן יהוידע הכהן ויעמד מעל לעם ויאמר להם: כה אמר האלקים, להן אתם עבריים את מצות ה' ולא תצליחו כי עזבתם את ה' ויעזב אתכם" - כיצד מסוגלים אתם להגיע לשפלות כזו - עבודה זרה, בירושלים, סמוך לבית המקדש! היתכן!?

את כל זאת ידע אהרן הכהן ברוח קדשו, ועל כך נאמר: "וירא אהרן ויבן מזבח לפניו". מה הוא ראה שהביא אותו לבנות את המזבח?

כששמע יהואש שזכריה הנביא אומר עליו שאינו אלהים, שלח שליחים להרוגו נפש: "ויקשרו עליו וירגמוהו אבן במצות המלך בחצר בית ה'". את זכריה הנביא הכהן הגדול, הם רגמו באבנים [אגב, בספר "הצדיק רבי שלמה" מספר רבי שלמה בלו, תלמידו של ה"חפץ חיים" מה ששמע מה'חפץ חיים', שבזמן הגר"א היה אדם שנכנס בו דיבוק, וכאשר נשאל מיהו, אמר שהוא הראשון שזרק אבן על זכריה הנביא], ולא עוד אלא שאת מעשה הרצח המתועב הם עשו בבית המקדש, בעזרה, ביום הכפורים שחל בשבת!

אהרן ראה שאת חור הרגו בני ישראל כשסרבו לסייע עשית העגל, ועתה, אם לא ישמע אליהם - יהרגו גם אותו כפי שהרגו את חור. ויתקיים בו "אם יהרג במקדש ה' כהן ונביא", ושוב לא תהיה, חלילה, תקנה לכלל ישראל. מוטב, אפוא, שיעשה את העגל ויעבדו ישראל עבודה זרה, כי על כך יכולים הם לעשות תשובה בהמשך.

"ולא זכר יואש המלך החסד אשר עשה יהוידע אביו עמו, ויהרג את בנו" - את זכריה, "וכמותו" - ובעת שנטה זכריה הנביא למות, "אמר: ירא ה' ויירש" - אני אינני יכול לעשות מאומה. הקב"ה - הוא זה שישפוט אתכם על הריגתי! הקב"ה אכן ראה ושמר זאת.

נצייר לעצמנו באיזה מצב עמד אהרן הכהן: אפשרות אחת היתה שיתעקש שלא לעשות את העגל וכתוצאה מכך יהרגוהו עם ישראל, ונמצא שהוא מת על קדוה ה' ויזכה בעולם הבא למדרגה הגבוהה ביותר ["הרוגי מלכות אין כל בריה יכולה לעמוד במחיצתו" (פסחים נ ע"א)], אבל כלל ישראל, רחמנא ליצול, ילכו לאבדון. יתקיים בהם "אם יהרג במקדש ה' כהן ונביא", אין להם תקוה.

מספרת הגמרא (סנהדרין צו ע"ב), שאחרי קרוב למאתים שנה, נכנס נבזראדן רב הטבחים לבית המקדש [הוא נקרא "רב הטבחים" משום שהיה אחראי מטעם נבוכדנצר להרוג את היהודים בארץ ישראל, ובמסגרת תפקידו טבח ושחט מלינוי יהודים].

האפשרות השנייה היתה, שיעשה להם את העגל, ואז מה יהיה אתו? - עתידו מחוסל, בעולם הזה ובעולם הבא. ו"ובאהרן התאנף ה' להשמידו" - זה כילוי בניים. (דברים ט, כ. וברש"י שם) - מתו שני בניו וזאת אחר שמשוה רבנו התפלל עליו, אבל במקרה כזה לכלל ישראל תהיה תקוה, כי על עוון עבודה זרה ניתן לעשות תשובה.

הוא נכנס לעזרה, ואז נגלה לפניו דמו של זכריה הנביא שהיה רותח. במשך מאתים שנה לא הפסיק דמו לרתוח בעזרה! זאת למרות שהיו שוטפים את הרצפה כל יום. מעין היה עובר בתוך העזרה והיו סותמים את החור והיה מציף את כולה. אבל דמו של זכריה הלא נשטף עם המים הללו. הוא נשאל על מקומו ורתח ללא הרף!

אהרן הכהן העדיף את כל ישראל על פני עצמו! בוא העדיף לעשות את העגל ולאבד את הכל, ובלבד שלכלל ישראל תהיה תקומה.

"אמר להו: מאי האי?" - שאל את הכהנים: מה טיבו של דם זה? "אמרו ליה: דם זבחים הוא דאישתפוף" - זה רק דם של קרבנות שנשפך על רצפת העזרה. מיד ישטפו את המקום והכל יבוא על מקומו בשלום.

היש לך מנהיג גדול יותר ממנו?! כיום מכירים אנו מנהיגים שמוסרים את כלל ישראל עבור עצמם.. כאן מתגלה לפנינו אהרן כמנהיג המוסר את עצמו על כלל ישראל.

"אמר להו: אייתי ואנסי אי מדמו" - אתם טוענים שזה דם קרבן? אם כך, הביאו לי את כל סוגי הקרבנות שהנכם מקריבים. שחטו לפניו את הקרבנות וראה שדמים אינו דומה לדם הרוחת שלפניו.

לא תגלו לי את האמת של מי דם זה, אסרוק את בשרכם במסרקות של ברזל! לא היתה ברירה וגילו לו את האמת: "אמרו ליה: האי כהן ונביא הוא דאינבי להו לישראל בחורבנא דירושלם, וקטלוהו". היה לנו נביא שהיה מוכיח אותנו בדברים של שמים בעניינים רוחניים אבל הוא היה כזה שחור, כזה פנטי, לכן קמנו והרגנו אותו, לא יכולנו לסבול אותו. ומאז שרצחנו אותו הדם שלו רותח פה על הרצפה.

"אמר להו [-נבזראדן]: אנה מפייסנא ליה" - תשאירו לי את המלאכה, אני כבר אפייסו.

על הגאון "החכם צבי" מסופר שכאשר למד בבחורותו בישיבה, התאכנס אצל בעל בית אמיד, אבי אביהם של בני משפחת רוטשילד. הימצאותו בבית זה גרמה קשיים לא מעטים, כיוון שבהיותו מתמיד עצום הגיע לפעמים אל הבית בשעת לילה מאוחרת. בני הבית לחצו על אביהם שיוציא את הבחור וישלחו למקום אחר, אך הוא לא נענה להם. כך נמשך הדבר זמן רב, ובעל הבית עמד בנסיון ולא העז להוציא מילה אחת של טרוניא מפיו.

"אייתי רבנן קטיל עילויה - ולא נח. אייתי דרדקי דבי רב [-תינוקות של בית רבן] קטיל עילויה - ולא נח, אייתי פרחי כהונה קטיל עילויה - ולא נח". הוא הביא לשם משמנה ומסלתה של עם ישראל, את כולם שחט סמוך לדמו של זכריה הנביא - והדם לא נח. "עד די קטל עילוי התשעין וארבעה רבוא" - תשע מאות וארבעים אלף יהודים הוא הרג שם, ועדיין "לא נח".

על הגאון "החכם צבי" מסופר שכאשר למד בבחורותו בישיבה, התאכנס אצל בעל בית אמיד, אבי אביהם של בני משפחת רוטשילד. הימצאותו בבית זה גרמה קשיים לא מעטים, כיוון שבהיותו מתמיד עצום הגיע לפעמים אל הבית בשעת לילה מאוחרת. בני הבית לחצו על אביהם שיוציא את הבחור וישלחו למקום אחר, אך הוא לא נענה להם. כך נמשך הדבר זמן רב, ובעל הבית עמד בנסיון ולא העז להוציא מילה אחת של טרוניא מפיו.

"קרב לגביה, אמר: זכריה, זכריה! טובים שבהן אבדתיים, ניחא לך דאי קטלינהו לכלהו? - כבר הרגתי כל כך הרבה יהודים, מן המובחרים שבעמך, האם רצונך שאהרוג את כולם עד האחרון שבהם!?"

והנה, לא עברה שעה קלה מאז פליטת הפה, הגיעו פרנסי הקהילה הסמוכה לבקש מהבחור שיכהן כאב"ד בעירם. "העסקה" נחתמה בו ביום, וכבר למחרת יצא ה"חכם צבי" מן הבית ועבר להתגורר בעיר ההיא.

כשאמר זאת - "מיד נח" דמו של זכריה הנביא, הכהן הגדול. כלומר, נבזראדן הבין שהכפרה על הריגת זכריה היתה צריכה להיות בהריגת כל היהודים, אלא שהדם הפסיק לרתוח עקב איומו שיהרוג את כולם. ובמלים ברורות: העונש על הריגת כהן ונביא הוא גזרת כליון מוחלט על עם ישראל, רחמנא ליצול!

בצאתו את הבית, פנה לרוטשילד ואמר לו כדברים האלה: "אתמול, כאשר לא התגברת על עצמך, היה היום האחרון שהייתי צריך להישאר אצלכם. עוד בתחילת בואי אליכם, נגזר כך מן השמים שזה יהיה היום האחרון. אם היית מגלה אורך רוח עוד שעה קלה בלבד, ולא היית מתרעם על הקשיים שגרמתי לך על ידי לימוד התורה שלי - היית זוכה לבנים ובני בנים עוסקים בתורה ובמצוות. עכשיו שלא זכית לכך - בניים מופלגים בעשירות ובממון יהיו לך, אך בניים תלמידי חכמים - לא יהיו לך..."

עם ישראל ממתין ל'אישור יציאה' ממצרים

דוד המלך בספרו תהלים (במזמור קה) מתאר בקצרה את ענין ירידת ישראל למצרים ויציאתם ממנה. גם רוב עשרת המכות מנויות שם בהקפדה על סדרן. אך משום מה, שוחר, שהיא המכה התשיעית, מספר עליה דוד המלך לפני כל

בענין זה ישנו פסוק מזעזע במגילת איכה (ב, כ): "ראה ה' והביטה למי עוללת כה אם תאכלנה נשים פרים עללי טפוחים, אם יהרג במקדש ה' כהן ונביא", ורש"י (על המקום) מביא את דרשת חז"ל שהיה כאן דין ודברים בין כנסת ישראל לקודשא בריך הוא:

כנסת ישראל טוענת: "ראה והביטה למי עוללת כה" - הכוונה לאמו של דואג בן יוסף שהיתה מודדתו בטפחים בכל יום ומביאה את משקלו בזבה לבית המקדש. ובזמן הרעב הגדול לפני החורבן שחטה אותו ואכלה את בשרו. ורוח הקוד משיבתם: "אם יהרג במקדש ה' כהן ונביא" - וכי נאה לכם שהרגתם את זכריה בן יהוידע שהיה כהן ונביא?

כנסת ישראל טוענת: "ראה והביטה למי עוללת כה" - הכוונה לאמו של דואג בן יוסף שהיתה מודדתו בטפחים בכל יום ומביאה את משקלו בזבה לבית המקדש. ובזמן הרעב הגדול לפני החורבן שחטה אותו ואכלה את בשרו. ורוח הקוד משיבתם: "אם יהרג במקדש ה' כהן ונביא" - וכי נאה לכם שהרגתם את זכריה בן יהוידע שהיה כהן ונביא?

המכות (שם פסוק כח): "שלח חושך ויחשיך ולא מרו את דברו", ורק לאחר מכן הוא מספר על יתר המכות: דם צפרדע וכו'.

מדוע, תמיהים גדולי ישראל, הקדים מכה זו לשאר המכות? גם המחצית השנייה של הכתוב אינה ברורה, וגם לא מובן הקשר בינה לבין המכות.

מסבירים גדולי ישראל: עם ישראל יכלו בקלות לנצל באותה שעה את מכת החושך ולהסתלק מבית העבדים, ממצרים. אך הם היו סבלניים. הם התאפקו ולא עשו כלום, ולא ניצלו את ההזדמנות הנפלאה לצאת מכור הברזל של בית העבדים המצרי. הם ציפו לקבל הוראה מפורשת לכך, כפי שנאמר להם מראש.

יוצא אפוא, שהסבלנות וההמתנה של 'שב ואל תעשה' שהיו מנת חלקם, הם שעמדו בראש הזכויות לגאולתם!

הפסוק הוקדם לא משום מכת החושך הנזכרת בו, אלא כדי לתאר את דרגתם הרוחנית של ישראל במצרים, שעמדו במבחן הסבלנות ואי העשייה, למרות ההזדמנות הבלתי רגילה להיגאל גאולה עצמית. דרושה אמונה חזקה מאד וכוחות נפש אדירים כדי לעמוד בנסיון כזה.

כח ההבלגה של דוד המלך

דוד המלך הועמד גם הוא בנסיון דומה, מקביל כנראה לנסיון שנכשל בו שאול, והוא עמד בו בהצלחה. הוא גילה סבלנות רבה והתאפקות כאשר לא עשה דבר, ובתוקף אמונתו האיתנה צלח את הנסיון הקשה בגאון. כך מסופר בנביא (שמואל ב-ב כב-כד):

"ויספו עד פלשתים לעלות, ויטשו בעמק רפאים. וישאל דוד בה' ויאמר: לא תעלה. הסב אל אחריהם ובאת להם ממול בכאים [אילנות]. ויהי בשמעך את קול צעדה בראשי הבכאים אז תחרץ, כי אז יצא ה' לפניך להכות במחנה פלשתים".

ומה אירע אז באותה מלחמה? מספרים רבותינו בילקוט שמעוני (רמז קמב): "כיון שיצא [דוד] היו הפלשתים קרבים ובאים, וישראל רואים אותם שלא היו רחוקים מהם אלא ארבע אמות (!). אמרו לו ישראל: דוד! מה אנו עומדים? אמר להם? מצווה אני מן האלוקים שלא לפשוט בהם יד עד שאראה ראשי האילנות מנענעים. אמרו לו: ואם אין פושטים אנו יד בהם אנו מתים. אמר להם: מוטב נמות זכאים ולא נמות רשעים. אלא אני ואתם נתלה עינינו אל הקב"ה.

"כיון שתלו עיניהם - נענעו האילנות ומיד פשטו יד, כמו שכתוב 'וישע דוד...'". אמר הקב"ה למלאכים: ראו מה בין דוד לשאול, שאול עומד ונשאל באורים ובתומים והפלשתים באים עליו והניח את האורים ואת התומים וברח ואמר לכהן: "אסוף ידיך".

מבחן הכניסה של נבוכדנצר

בתחילת ספר דניאל מסופר שנבוכדנצר מלך בבל אסף נערים בעלי חכמה וסגולות מיוחדות. מהם רצה לבחור את אלה אשר יעמדו בהיכל המלך וישרתוהו. אבל, נוסף לסגולות החכמה והכשרון, צריכים היו הנערים להיות בעלי כוח לעמוד לפני המלך. את הסגולה הזאת האחרונה פירשו חז"ל, בין השאר, כיכולת התאפקות מלצחוק: מי שאינו יכול בשום אופן להתאפק מלצחוק כאשר הוא רואה או שומע דבר מצחיק, אינו ראוי לעמוד לפני המלך. כך נבחנו הנערים שמתוכם נבחרו המועטים הראויים לעמוד לפני המלך.

בחיי החברה אנו עדים לעתים קרובות למעשים טובים של אנשים טובים ואנו מתרשמים מהם ולומדים ממעשיהם. והנה, דווקא מעשים של בלימה הדורשים כוחות נפש הרבה יותר חזקים מאלה הדרושים לסתם מעשה טוב, דווקא הם אינם נראים בדרך כלל. הרי אלה בדרך כלל "מעשים" של אי-עשייה, אשר רק בעלי עין חדה יכולים להבחין בהם, ולעתים הם עלומים מעין כל חי, ורק האדם ואלוקיו היודע צפונות לבו, יודעים על כך.

קורה שראובן פוגע בשמעון, עוקץ אותו ומעליבו בנוכחות אחרים, ולעתים עולה במוחו של שמעון לומר איזשהו משפט חד כתער, שאם רק יוציא אותו מפיו, יפרצו כולם בצחוק על ראובן והלה יקבל את המגיע לו כדת וכדין. כמה כוחות נפש דרושים לשמעון כדי לשתוק ולא להוציא מלה מפיו? אף אחד לעולם לא ידע על ההתאפקות שלו. אף אחד לא יטפח לו על שכמו לאחר מעשה ואיש לא ייתן לו מחמאה כי זכה להיות מהנעלבים ואינם עולבים, שומעים חרפתם ואינם משיבים. כה גדולה וחשובה היא בלימה כזו בעיני ה' בורא שמים וארץ, עד אשר העולם כולו עומד בזכותו של בעל כוח הבלימה הזה כנאמר: "תולה ארץ על בלימה" - הארץ כולה תלויה היא ועומדת על זכותם של כאלה. ה', ורק הוא, יודע עליהם, על התאפקותם העל-אנושית ועל גדלות רוחם.

הפיזיות מהשטן

הבה ונראה: כיצד הביא השטן את ישראל לידי חטא העגל? הדברים מפורשים בדברי חז"ל, על הפסוק: "וירא העם כי בשש משה לרדת מן ההר..." (שמות לב, א):

"בשעה שעלה משה למרום אמר להן לישראל, לסוף ארבעים יום בתחילת שש אני בא. לסוף ארבעים יום בא שטן וערבב את העולם. אמר להן: משה רבכם היכן הוא? אמרו לו: עלה למרום. אמר להן: באו שש - ולא השגיחו עליו. מת - ולא השגיחו עליו. הראה להן דמות מיטתו. והיינו דקאמרי ליה [וזהו

שאמרו] לאהרן: 'כי זה משה האיש לא ידענו מה היה לו' (שבת פט ע"א, וברש"י שמות לב א).

מסביב הסבא מנובהרדוק בספרו "מדרכת האדם": זהו כוחו של השטן, להביא חושך ואפלה, ערפול המוחות, ולציייר דמיונות כוזבים, וברגע של רפיון החליטו החלטה פזיזה - וכבר עשו עגל. אילו היו ישראל אומרים: אין מה למהר, נמתין עוד יום אחד ונראה - היו ניצולים מן החטא האיום.

לא לחינם אמרו: "הפיזיות - מן השטן". המתניות מצילה מן החטא. כנאמר הכתוב: "ועוד מאט - ואין רשע". חכה רגע - ותינצל מן העבירה!

על כך אמר שלמה המלך בחכמתו: "החכם עיניו בראשו, והכסיל בחושך הולך" (קהלת ב, יד).

ושאל החוזה מלובלין זצ"ל: הכסיל, בחושך הולך. ומה עושה החכם בחושך? והתשובה: אינו הולך! כשהמוח מעורפל בחושך ואפילה, לוקחים פסק זמן!

סרו מהר

ראיה נפלאה לדברים מביא בעל ה"נחלת אליעזר" מתיאור התורה את אופן ההיערכות של עם ישראל לקראת עבודת העגל: "וישכימו ממחרת ויעלו עולות ויגישו שלמים וישב העם לאכל ושתו ויקומו לצחק" (לב, ו).

רש"י מפרש: "וישכימו - השטן זירזם כדי שיחטאו".

הגורם לחטא היה, אפוא, החיפזון. החוטאים איבדו את סבלנותם ולא התגברו על הדחף לפעול במהירות ללא שיקול דעת: "סרו מהר מן הדרך" (פסוק ח), ונסחפו לחטא ללא שהיות וללא מחשבה.

אהרן ראה את בהילותם וקוצר רוחם, ולכן הכריז: "חג לה' מחר". הוא קיווה שמשא יחזור בינתיים, ומלבד זאת רצה לעצור בעדם. הוא סבר כי ההמתנה ל'מחר' תיתן להם הזדמנות למחשבה נוספת ואולי תסייע להחלטה הנכונה. אך הם השכימו למחרת בזריזות, וחוסר הסבלנות והאיפוק לא נתנו להם מקום למחשבה.

זו היתה עצת משה רבינו במחלוקת קרח: "בקר, ויודע ה' את אשר לו" (במדבר טז, ה). נתכוון בזה איש האלוקים לתת להם זמן היללה, להתבונן. ואלי יכירו כי לא טוב עושים, ויחזרו בתשובה (אור החיים, שם).

זו היתה התביעה בחטא המרגלים: "ותשא כל העדה ויתנו את קולם, ויבכו העם בלילה ההוא" (שם יד, א), והביאו עליהם את אסונם.

מה היה עליהם לעשות? - ללכת לישון...

שמענו, נחשוב, ואח"כ נגיב. לא לשמוע - ומיד לבכות...

פרק בהלכות סבלנות

על הציווי החוזר ונשנה של עשיית המשכן וכליו, קוראים אנו בפרשתנו (פרק לא). על הקשר שבין המשכן ועשיית העגל, עמדו חז"ל מהשם "משכן העדות" שניתן למשכן: "עדות לישראל שויתר להם הקדוש ברוך הוא על מעשה העגל, שהרי השרה שכניתו ביניהם" (רש"י, שמות לח, כא).

ותמה הגאון רבי יעקב קמיניצקי זצ"ל: מה הקשר בין חטא העגל למשכן? טמון כאן יסוד נורא.

בניית המשכן וכליו ארכה בסך הכל שלושה חודשים. מלאכה שעל פי הטבע אמורה להמשך כמה שנים, הסתיימה במהירות שיא, והכל נעשה בדיוק כאשר ציווה ה' - לא בערך.

בני ישראל, אנשים ונשים, עבדו ללא ליאות וללא הפוגה ביום ובלילה. היו שם גילויי התלהבות מופלאים. מדוע? לפי שרצו להוריד שכניה. וכיון שכל כך רצו, הקב"ה עזר להם והבנייה נמשכה שלושה חודשים בלבד.

בניית המשכן הייתה בבחינת "ארון נושא את נושאו". הכל היה נס גלוי, יד ה'. אשה הכניסה את המחט והחוט בתחילת השורה, והנה כעבור רגע היא רואה את החוט יוצא בסופו והכל תפור. אדם דפק על המנורה והנה הסתדר הציוור שעליה.

סוף סוף, לאחר מאמצים כבירים, בחודש כסליו סיימו לבנות את המשכן, ואז, למרבה הפלא, מצווה הקב"ה את משה לקפל את המשכן ולהניח אותו במחסני החירום עד שיקבל ציווי אלוקי להקים אותו. ומני אז, כל יום פונים בני ישראל אל משה ושואלים אותו מתי כבר נזכה שיקום המשכן, והוא עונה להם: המתינו בסבלנות, עוד לא הגיע הזמן... כך המתינו בקוצר רוח שלושה חודשים עד ראש חודש ניסן, שבו הגיע בשעה טובה הציווי להקים את המשכן.

נשאלת השאלה: אם סיימו לבנות את המשכן בחודש כסליו, מדוע הקימו אותו רק ברי"ח ניסן? לשם מה נתן להם הקב"ה להמתין שלושה חודשים, מתוך לחץ וחרדה?

אלא, רצה הקב"ה לתקן בזה פגם נוסף בבני ישראל שהתגלה בחטא העגל. יסודו של חטא העגל נעוץ היה בחוסר סבלנות - "וירא העם כי בשש משה לרדת מן ההר". כשסיימו את בנין המשכן והגיעה עת הקמתו, אמר הקב"ה: עתה תמתינו לא שש שעות, לא חצי יום, אלא מאה ועשרים יום! רק אז תוכו להשראת השכינה בקרבכם. ללמדם פרק בהלכות סבלנות... (נתיבי אור"ג) ולתועלת וגאולה, להרה"ר ג' ניסים יגן זצ"ל).

(בנועם)

ויעבר ה' על פניו ויקרא ה' ה' וגו' (לד, ו)

חז"ל דרשו על פסוק זה "אני ה' קודם החטא ואני ה' לאחר החטא. סיפור בענייני זה:

כבכל שנה ושנה בחג הפסח, היה הבעל קורא הוותיק עולה על הבימה, פורס את מגילת הקלף המהודרת, ופותח בקולו הערב בקריאת שיר השירים.

אנשים רבים, שזו אינה השנה הראשונה לתפילתם בבית כנסת זה, כבר ציפו לבאות, והפנו את עיניהם אל כותל המזרח. שם ישב הגאון רבי חיים ברלין זצ"ל וכולו אומר התרגשות דקדושה, גבינו התקשטנו בציפיה דרוכה, וכשהחזן סלסל בקולו "אשכול הכופר דודי לי בכרמי עין גדי" דומה היה נפשו כבר אינה עומדת בהמתנה, ואכן בפסוק הבא "הנך יפה רעיתי הנך יפה עיניך יונים" חדל הבעל קורא מקריאתו, והתייפחותו החרישית של רבי חיים ברלין נשמעה בכל פינות בית הכנסת.

כך, בכל שנה היה המחזה חוזר על עצמו, בכל פעם שהגאון היה שומע את הפסוק "הנך יפה רעיתי הנך יפה עיניך יונים". איש מהמתפללים לא הרהיב עוז בנפשו לשאול את הרב לפשר הדבר.

היתה זו עת רצון, סיפר הצדיק רבי אריה לוי זצ"ל, שניצל את שעת הכושר כדי לבקש מהרב ברלין לגלות לו מה טומנות בחובן אותן דמעות שלישי.

מששמע הרב את השאלה, נקשרה דמעה קלה בזווית עינו, והוא החל לספר: היה זה במוסקבה בעת ששימשתי בקודש בעיר זו. יהדות היתה בבחינת בל יראה ובל ימצא, ומלבד זקנים אחדים לא שמר איש תורה ומצוות בפרהסייה.

יום אחד הוזמנתי להתייצב בפני פקיד רוסי בכיר, אשר חקר אותי חקירת שתי וערב על מעשי, מי הם האנשים שנימולו על ידי ולמי אני מגיש שירותי דת. משראה שאיני פוצה פה ומסרב לספר לו דבר, קם, הילך סביב השולחן וניגש אלי. בטוח הייתי בליבי שהוא עומד להכותני או לחוקרני בגסות, אך להפתעתי

התקרב אלי החוקר ואמר לי בלחישתו: "רואה אנוכי שהנך איש סוד. מחר בשעה 8:00 בבוקר בוא לביתי, שם יהיה בני התינוק. ודאי תדע מה לעשות עמו". או אז מסר לי את כתובת ביתו, ובספר פנים חמורות קרא לפקיד, והורה לו להנפיק עוברי הזמנה לחקירה נוספת בשבוע הבא.

למחרת עם בוקר הגעתי לכתובת שניתנה לי, כשבאמתחתי חבוייה סכין המילה.

במקום המתינה בחדרה אם הקצין, סבתו של התינוק, יהודיה זקנה וצדקנית, ומסרה לי את הרך העולל בידי רועדות. לעיניה מלתי אותו בזריזות, ובצל הפחד ניקרה בליבי שאלה אחת: "מה ראה קצין כופר זה למול את בנו".

בשבו שלאחר מכן הופעתי לחקירתי השניה. הקצין ערך חקירה צולבת למראית עין, ותוך כדי הפגישה אמר תודה לך, על שמלת את בני". מששמעתי את דבריו הרהבתי עוז ושאלתי: "הלא התנהגותך סותרת את היהדות הינך לוחם בכל דבר שבקדושה, ואת בנך אתה מל?"

הקצין לא היסס וענה לי בקצרה: "בילדותי, אבי היה לומד תורה בבית, כדי שאני, בנו, אראה אותו עוסק בתורה ואספוג את האווירה הקדושה של לימוד התורה.

משנולד בני הרהרתי רבות אם למולו. אולם, משצפה מולי דמות אבי העוסק בתורה, החלטתי כי לא אנעל את הדלת בפניו. אמנם אחנכו כפי שיטתי, אך רוצה אני למולו, כדי שאם יחליט לחזור לדרך של סבו לא תהא דרכו חסומה בפניו, ואף שהדבר כרוך בסכנה, החלטתי להסתכן מעט כאבי המנוח".

"חז"ל אומרים", הוסיף רבי חיים ברלין וסיפר לרבי אריה לוי הנרגש, "כי היונה אינה מתרחקת מן הקן, אלא עד למקום שממנו תוכל לחזור אליו. בכל פעם ששומע אני את הפסוק 'עיניך יונים' נזכר אני בכך שכנסת ישראל נמשלה ליונה.

גם אותו קצין ק.ג.ב. יש בו משהוא מעדינות אורחותיה של היונה ההומיה, ובנפשו פנימה כמה הוא אל אלוקיו, אף כי מעטה עב ומחוספס מכסה על רגשותיו ומאוייו הנסתרים. זהו יהודני כעם, זוהי גדולתנו. בנקודת אור פנימית וחבויה זו מסתתרת מהות הנפש היהודית, שבסופו של דבר תחזור לכור מחצבתה, גם לאחר דורות, ועל אף יסורים וגלגולים רבים.

זכה אותו סב זקן, והתורה שלמד ליד בנו הפעוט, שהפך לימים לקצין ק.ג.ב. קשוח ומנוכר, ריככה את לב האבן ששכן בקרבו, שלא ירחיק את נכדו מקרב עם ישראל".

קשיות העורף

הסבא מסלבודקה זצ"ל עמד על נקודה מרעישת. כשחטאו בעגל, "עלובה כלה שסורחת מחופתה" "סרו מהר מן הדרך אשר צייתם, עשו להם עגל מסכה, וישתחוו לו, ויזבחו לו, ויאמרו אלה אלקיך אשר העלוך מארץ מצרים" (שמים לב, ח, נורא -

מדוע ביקש ה' להשמידם? לא בעוון העגל, לא בפשע העבודה הזרה, אלא מה: "ויאמר ה' אל משה, ראיתי את העם הזה והנה עם קשה ערף הוא, ועתה הניחה לו ויחר אפי בהם ואכלם" (שמות לב, ט-י)!

על קשיות העורף!

המעשה עצמו, ככל שנורא הוא, מעשה בודד הוא. הנורא היא המידה המושרשת. ומה היא? כתב הספורנו: "והנה עם קשה ערף הוא", גיד ברזל ערפם ולא יפנו לשמוע דברי שום מורה צדק, באופן שאין תקוה שישובו בתשובה. ואם אין תקוה שישובו, אין להם תקנה: "הניחה לי, ויחר אפי בהם, ואכלם"!

ובהמשך: "ויחל משה את פני ה' אלקיו ויאמר, למה ה' יחרה אפך בעמך אשר הוצאת מארץ מצרים" (שמות לב, יא). ואמרו במדרש (שמות רבה מג, ז): מה ראה להזכיר כאן יציאת מצרים, אלא אמר משה: רבון העולם, מהיכן הוצאת אותם, ממצרים שהיו כולם עבודי טלאים. ולמדו מהם בניך, ואף הם עשו העגל. לפיכך אמר: "אשר הוצאת מארץ מצרים", דע מהיכן הוצאת אותם - והראב"ע (שמות לב, ט) הזכיר, שבמצרים היו ישראל עבודי עבודה זרה, ככתוב: "ואמר אלהים איש שקוצי עיניו השליכו ובגלולי מצרים אל תטמאו. וימרו בי ולא אבו לשמע אלי, איש את שקוצי עיניהם לא השליכו ואת גלולי מצרים לא עזבו, ואמר לשפך חמתי עליהם לכלות אפי בהם בתוך ארץ מצרים" (יחזקאל כ, ז-ח).

נזכיר, שכעבור תשע מכות, על סף הגאולה, עוד הוצרכו לומר להם: "משכו ידיהם מעבודה זרה, וקחו לכם צאן של מצוה" (רש"י שמות יב, ו)!

ועל כגון זה נקונן: אוי להם, שנעשה סגורם קטגורם!

אמת, במצרים שקעו במ"ט שערי טומאה, והקדוש ברוך הוא העיד בהם שלא עבדו עבודה זרה אלא מתוך שעבוד וטרופ הדעת, בשוגג ובאונס (ילקוט שמעוני שמות יד), ולמדו מהמצרים, וזו המלצת זכות - ובאונס (ילקוט שמעוני שמות יד), ולמדו מהמצרים, וזו המלצת זכות - אבל אי היכולת להתנתק, קשיות העורף, היא המעוררת הקפדה!

אי היכולת לומר: "מה שעבר עבר, מכאן ולהלאה נתחיל מחדש" (ויקרא רבה ל, ז)!

ואם אמרו (סנהדרין קב ע"א) שאין לך כל פורענות ופורענות שבאה לעולם שאין בה מעונש חטא העגל, שנאמר: "וביום פקדי ופקדתי עליהם חטאתם" (שמות לב, לד), ובידענו שאין הקדוש ברוך הוא פוקד עון אבות על בנים אלא כשאוחזים מעשה אבותיהם בידיהם (סנהדרין כז ע"ב), הרי שמקנת גם בנו מדה זו של קשיות עורף, אי יכולת לשפר דרך גם כשיודיעם שדרכנו שגויה!

בספר "דברי שמואל" מסופר על בעל חיים ידוע, הבונה. בונה הוא סכרים בנהרות, וחי בנבכייהם. חמרי הגלם, זרדים וענפים שהוא מקושש בחורשות שעל גדות הנהרות. פרותו של הבונה יקרה והציידים חומרים אותה. אך כיצד יוכלו לצודו, והוא מסתתר במחילותיו. התחזקו אחר אורחותיו, ומצאו עצה. מפעם לפעם מגיח הוא אל הגדה לקטום ענפים נוספים, לחזק בדקי הסכר ולעבודתו. מה עושים הציידים, סורקים את סביבות הסכר, מחפשים בקרקע הלחה עקבות רגליו. אם מצאו שהלך לחורשה חורפים וטומנים מלכות בתנאי צעדי. מסתמכים על טבעו של הבונה לחזור באותו מסלול, כדי שלא לטעות. מציבים את המלכות וממשיכים בדרכם, למצוא עקבות נוספים ולטמון עוד מלכותות.

הבונה אסף את הזרדים, ושב עמם אל הסכר. פוסע על עקבות צעדי, ולפתע סומר שערו: מלכות! יודע הוא מה היא, ומה פעולתה, בוכה, ונכנס לתוכה...

שאלו כל חולה סוכרת המושיטי ידו לעוגה, בוכה, ובולס.

שאלו כל בן ישיבה שהחליט שבסדר הזה ילמד ברציפות, ופותח בשיחה, שמחר יקום לתפילה.

ואספר - סבלתי מכאב גב, לא עליכם. המליצו על רופא מומחה בפתח תקוה. נסעתי, והתפתחה שיחה. סיפר שאת התמחותו עשה אצל מומחה נודע ביוהנסבורג, בדרום אפריקה. רופא דגול, גוי, חובב תנ"ך. כשגמלה בו החלטה לעלות לארץ ישראל, בא להפרד ממורו. שמח הלה לשמוח על החלטתו: "זה רעיון טוב. ארץ היהודים - זה המקום! שם תהיה לך פרנסה בשפע!"

גם הוא חשב שהרעיון טוב, אבל מדוע סבור הפרופסור שבארץ הקודש מובטחת לו פרנסה בשפע?

"אה", הסביר הפרופסור, "משום שבתנ"ך כתוב שהיהודים הם קשי עורף. פרושו של דבר שהצואר שלהם תפוס, והם יעמדו בתור כדי לשחרר אותו!" הוא סיפר לי זאת, וחיך: השגה של גוי במושג "קשיות עורף".

נענית ואמרתי: "אותי זה לא מצחיק, הטעות שלו היתה אחת: את הצואר התפוס שלנו לא אחרים ישחררו. זה תלוי רק בנו עצמנו..."

(הגדת)

העשיר לא ירבה והדל לא ימעיט ממוצית השקל (ל, טו)

ידוע מה שפירשו המפרשים, שהעשיר לא ירבה בממונו כ"כ למצוה עד שלא ישאר לזולתו להשתתף בה, והדל לא ימעיט בטענה שאין לו, כי המצוה צריכה להתחלק בין כולם, כדי שיוזכו בה הכלל - ולא רק הפרט, ולכן כל אחד ואחד צריך להשתתף בה כפי יכולתו.

ואם חלילה העשיר חוטף לעצמו את כל המצוה ואינו מניח מקום לזולתו להתגדר בו - אזי טורפין לו את מצוותו על פניו, וכמו שנראה במעשה שהיה עם רבינו ר' יהונתן איבשיץ זצ"ל.

עתה נישואיו של ר' יהונתן, הבטיח לו חותנו - שהיה נגיד - נדוניא של שלושת אלפי זהובים, כדי שיוכל לשבת באהלה של תורה ללא מפריעים. כך ישב לו ר' יהונתן על התורה ועל העבודה יומם ולילה עם החברותא שלו, בקדושה ובטהרה.

אכן כידוע, בעת שהקדושה מתפשטת - הטומאה אינה סובלתו, ותיכף היא באה ללחום כנגדה, וגם כאן: קדושתו וטהרתו של ר' יהונתן אשר השפיעו על כל סביבתו הפריעו לכה הטומאה, ונסתובב העניין שהחליטו להקים "בית תיפלה" בדוקא על יד בית מדרשו של ר' יהונתן. החלטה זו כמוהן הרעיושה את ליבות כל המתפללים והלומדים שם בביהמ"ד, אולם היה אחד שלא היה יכול להתאפק. היה זה החברותא של ר' יהונתן, אשר ראה עד כמה מפריע הדבר לר' יהונתן, ולפיכך לבש קנות, קם - ועשה מעשה: בחצות הלילה, בחסות העלטה - עלה לגג "בית התיפלה", וניתן את הצלם שניצב שם.

אך דא עקא - הגויים ידעו שחמתם של היהודים עלתה למעלה ראש, והבינו שבמקום או במאחר יקום אי מי יעשה מעשה, ואשר לכן החביאו שומרים ב"בית התיפלה", וכאשר עלה החברותא של ר' יהונתן אל הגג וניתן את הצלם - מייד נתפס בידי השומרים - ונעלם.

כמוהו שכל הקהילה היהודית החלה מיד לחפש אחריו, אך הם העלו חרס בידם, ולא מצאו אפילו רצה חוט שיוכל ללמד היכן הוא הוחבא.

כך נמשכו החיפושים, עד שבאחד הימים בא שומר "בית התיפלה" לאחד מפרנסי הקהל וסיפר לו דברים כהווייתם, איך שתפסו את אותו יהודי בעת שעלה אל הגג ושבר את הצלם, ואף סיים ואמר שכבר נשפט הוא על ידי הכמורה - ונידון לשריפה.

השומע הוסיף וסיפר, שהיהודי נמצא במקום סתר בתוך "בית התיפלה", וכי הוא יודע היכן הוא, ולפיכך הצעה בפיו: הוא מסכים להבריחו ממקום מסתורו אל החופש - אך תמורת זאת הוא דורש שלושת אלפי זהובים, אפילו לא זהוב אחד שריפה!!!

אנשי הקהילה ששמעו את הסכום - נרתעו מעט, אבל מה לא עושים כדי לפדות יהודי מבין הגויים? ובפרט שמדובר בת"ח, וידוע שנגמרו דינו לשריפה!!! מיד יצאו היהודים לאסוף תרומות בכדי לשחררו.

כשהגיעה השמועה לרבי יהונתן - חשש פן יועבר חבירו ממקומו קודם שיאסף הסכום הגדול, או שיוציאו אותו להורג בינתיים, ולפיכך נכנס אל ביתו, לקח את כל הנדוניא שהיתה לו בסכום של שלושת אלפי זהובים, הלך לשומר ומסר לו את הכסף - ואכן השומר הבריח את היהודי למקום מבטחים.

מכיון שהדבר נעשה בחשאיות גדולה - לא ידע איש מהנעשה, המתרימים המשיכו במלאכתם, אך כאשר באו אל ר' יהונתן לתת בידו את סכום הכסף שהצליחו לאסוף - אמר להם ר' יהונתן: כבר אין צורך, אני בעצמי נתתי את כל הכסף, השבוי כבר נפדה ושוחרר, ואין צורך בכסף שואסף.

מששמעו הגבאים שר' יהונתן נתן את כל הסכום, טענו כלפיו שיקח לכה"פ את מה שהם כבר אספו עד עתה, אעפ"י שאין זה אלא חלק קטן מהסכום, באמרם: "גם אנו - בני הקהילה - חפצים לקחת חלק במצוה הגדולה של פדיון שבויים!!!". אך ר' יהונתן השיב שהוא כבר נתן מה שנתן, ואין הוא רוצה לקחת ממון אחרים.

הגבאים יצאו את ביתו בעצב על כך שלא זכו הם והתורמים להשתתף במצוה רבה זו של פדיון שבויים, ובפרט כאשר היה מדובר בשבוי ת"ח גדול כזה, אך אם הרב פסק כפי שפסק - מה הם יכולים לעשות?

עבר זמן מה, ור' יהונתן מתחיל לחשוב מה יקרה כאשר אשתו תגלה שהוא נתן את כל הנדוניא למצוות פדיון שבויים... הלא ודאי תקצוף היא עד מאד, והוא לא יוכל לרצותה, שכן אין מרצים לאדם בשעת כעס!

מה עשה? עמד והחליט שישע מביתו לכמה ימים, כדי שעד שיחזור - מן הסתם תגלה אשתו את חסרון הכסף, וכבר תספיק להירגע, ואז - כשישוב - יוכל לרצותה ולהסביר לה את חשיבותה של מצות פדיון שבויים, ואת הסיבות שמחמתן החליט לתת את כל הסכום ולא להמתין עד שיאספו התרומות מכל בני העיר.

בינתיים התגלה דבר הבריחה, הכמרים גילו שהנידון למוות נמלט, עד מהרה הגיעו למסקנה שבדאי ידו של השומר במעל והוא זה שהבריח את היהודי אל מחוץ לכלאו, וברוב זעמם החליטו אנשי הכמורה לעשות לשומר את מה שזממו לעשות ליהודי.

השומר, שהבין שטבעת החנק הולכת ומתהדקת סביב צווארו - החליט שעליו למהר ולברוח מהר ככל האפשר, אך מכיון שהיה שומר וותיק בכנסיה במשך עשרות שנים, והספיק במרוצת הזמן לגנוב הרבה כסף ויהלומים מרכוש "בית התיפלה" - לא ידע מה יעשה עתה בכל רכושו הרב... הרי לא יכול לסחוב עמו את כל רכושו...

בצר לו הלך ולקח את כל רכושו, כסף זהב ויהלומים - ושלושת אלפי זהובים שקיבל זה עתה בכלל, הכניסו לחבית אחת, נכנס לביתו של ר' יהונתן, ושאל את אשתו: איפה האישה?

האשה ענתה שהוא לא יהיה בבית כמה ימים, ולכן בלית ברירה, מכיון שפחד השומר להשתהות אף רגע - עמד וסיפר לה כל מה שקרה, ושעליו למהר

עתה ולהימלט על נפשו, ואמר: "איני מוכן בשום אופן להשאיר את רכושי זה לכמרים שרוצים להרוג אותי!! לא ולא!! לא אשאיר להם מאומה מכל זה!!" וכאן התחיל הוא להרעיף שבחים על ראשו של ר' יהונתן, והמשיך: "גיליתי יהודי אציל כזה - המוכן לתת מכספו שלושת אלפי זהובים בשביל להציל את חבירו!! אני בטוח שהוא אדם ישר ונאמן, ולפיכך: דבר ראשון - אני מחזיר לכם במתנה את שלושת אלפי הזהובים שנתן לי בעלך, ומלבד זאת - אני מפקיד בידכם את כל שאר רכושי שנמצא בחבית הזו, והיה אם אחזור בשלום - בודאי יחזיר לי בעלך הצדיק את כל הסכום, ואם לא - אזי מעדיף אני שישאר כל הכסף אצל אדם כמותו, אשר לבטח יידע לעשות בכסף דברים טובים!!"

כך קרה שהאוצר הגדול נותר בביתו של ר' יהונתן, ואילו שומר "בית התיפלה" יצא לדרכו, וברח הרחק מהכנסיה. אכן לאחר זמן מה הגיעה השמועה שהכמרים שלחו אחריו שליחים להשיגו, אלה רדפו אחריו ותפסוהו, ותיכף ומיד הטביעוהו בנהר.

עתה כבר ממילא ידעה אשתו של ר' יהונתן את כל סיפור המעשה, והבינה שהקב"ה שילם להם על המעשה הטוב והנאצל שעשה בעלה הגדול, באשר לא זו בלבד שכספם הושב להם - אלא אף זכו לעושר שהוא עשרות מונים רב יותר ממה שהיה להם קודם.

היא כמוהו התמלאה ששון ושמחה, וכתבה בציפיה דרוכה שר' יהונתן - אשר לא ידע מאומה מהנעשה - יחזור, בכדי שתוכל לבשרו את הבשורה הגדולה.

בינתיים ר' יהונתן יצא לדרכו חזרה אל ביתו, ומשהגיע סמוך לביתו הוגיע את מחשבתו: מה יאמר לאשתו? כיצד יגלה ויספר לה מה קרה עם שלושת אלפי הזהובים? וכך כשהוא הולך תפוס במחשבותיו - יוצאת אשתו לקראתו, שמחה וצוהלת, וקוראת לעומתו: "אני כבר יודעת הכל! הקב"ה כבר גמל לנו בכפל כפלים!", כך עמדה וספרה לו את כל הסיפור, כשהיא בטוחה שבדאי ישמח גם הוא על הטובה שבאה להם מן השמים.

אבל לא כך היה. מששמע ר' יהונתן את דבריה - פרץ בכבי און!! הוא בוכה ומילל - והאשה עומדת ותמהה: "למה זה תבכה? הלא הרבש"ע כבר שילם לנו שכר גדול עבור המצוה!"

ענה לה ר' יהונתן ואמר: "דוקא מפני כך אני בוכה!! מכך שרואה אני שמיהרו לשלם לנו על המצוה - מבין אני שמשליכים לי את המצוה בפנים!! אילו היו מרוצים בשמים ממצוה זו - היו מניחים לי אותה לעולם הבא, שכן ידוע שאין מתן שכרן של מצוות בעולם הזה!! רק מצוה שאינה נרצית משתלמת בעוה"ז, כביכול אומרים לו לאדם: קח לך!!"

רבי יהונתן עמד ובכה ללא הפוגה בלא שהיה מסוגל להירגע, עד שהחליט לצום שלושה ימים רצופים - ואחרי כן לעשות שאלת חלום, ולבקש לדעת על מה ולמה לא רוצים את המצוה שלו.

ואכן כך עשה, ומן השמים השיבו לו: "אמנם כן, צדקת בכיך, לא חפצו בשמים במצוותך! והכל מפני שלא זיכית גם את הגבאים ואת שאר הציבור, ולא איפשרת להם ליטול חלק במצוה הזו!! רצית את כל המצוה לבד - בבקשה, קח לך!!!"

הנה כל בעל נפש יבין וירגיש כי הסיפור הזה הוא נורא, להתבונן עד כמה צריך האדם להיזהר ולדעת שהמצוה אינה רק שלו, אלא צריך הוא לשתף את כל מי שיוכל, ורק בכך תהיה זכותו שלמה ונרצית!!

ובמקום זה נרציתו של כל מי שיוכל להשתתף במצוה רבה זו של פדיון שבויים, ובפרט כאשר היה מדובר בשבוי ת"ח גדול כזה, אך אם הרב פסק כפי שפסק - מה הם יכולים לעשות?

עבר זמן מה, ור' יהונתן מתחיל לחשוב מה יקרה כאשר אשתו תגלה שהוא נתן את כל הנדוניא למצוות פדיון שבויים... הלא ודאי תקצוף היא עד מאד, והוא לא יוכל לרצותה, שכן אין מרצים לאדם בשעת כעס!

מה עשה? עמד והחליט שישע מביתו לכמה ימים, כדי שעד שיחזור - מן הסתם תגלה אשתו את חסרון הכסף, וכבר תספיק להירגע, ואז - כשישוב - יוכל לרצותה ולהסביר לה את חשיבותה של מצות פדיון שבויים, ואת הסיבות שמחמתן החליט לתת את כל הסכום ולא להמתין עד שיאספו התרומות מכל בני העיר.

בינתיים התגלה דבר הבריחה, הכמרים גילו שהנידון למוות נמלט, עד מהרה הגיעו למסקנה שבדאי ידו של השומר במעל והוא זה שהבריח את היהודי אל מחוץ לכלאו, וברוב זעמם החליטו אנשי הכמורה לעשות לשומר את מה שזממו לעשות ליהודי.

השומר, שהבין שטבעת החנק הולכת ומתהדקת סביב צווארו - החליט שעליו למהר ולברוח מהר ככל האפשר, אך מכיון שהיה שומר וותיק בכנסיה במשך עשרות שנים, והספיק במרוצת הזמן לגנוב הרבה כסף ויהלומים מרכוש "בית התיפלה" - לא ידע מה יעשה עתה בכל רכושו הרב... הרי לא יכול לסחוב עמו את כל רכושו...

בצר לו הלך ולקח את כל רכושו, כסף זהב ויהלומים - ושלושת אלפי זהובים שקיבל זה עתה בכלל, הכניסו לחבית אחת, נכנס לביתו של ר' יהונתן, ושאל את אשתו: איפה האישה?

האשה ענתה שהוא לא יהיה בבית כמה ימים, ולכן בלית ברירה, מכיון שפחד השומר להשתהות אף רגע - עמד וסיפר לה כל מה שקרה, ושעליו למהר

(לב שלום)

ושמרו בני ישראל את השבת (לא, טז)

בעל ה"ערוך לנר" בספרו "מלוא העומר", מספר דבר שאינו ידוע כלל לרבים. השנים שבהן חל יום א' דראש השנה בשבת, היו השנים הטובות ביותר של עם ישראל, שנים שבהן הכירו מלכי האומות בכוחו ובסגולתו של עם סגולה ולא הצרו לו במאומה.

ומאידך, ממשיך ה"מלוא העומר", השנים שבהן חל יום א' דראש השנה בשבת, היו השנים הקשות ביותר של עם ישראל. בשנים אלו אירעו חורבנות בתי המקדש, והתרחשו צרות ופוגרומים נוראיים. הכיצד - ?

איך אפשר להסביר את פשר התופעה הפילאית הזו, כאשר דווקא כשחל יום ראשון של ראש השנה בשבת נטו אירועי השנה לכאן או לכאן, או שהיו אלה המאורעות הטובים ביותר או הקשים ביותר?

תירוצו של בעל "מלוא העומר" צריך לזעזע ולהחריד את לבו של כל מי שדם יהודי זורם בעורקיו.

וכך הוא מתרץ: כאשר חל יום ראשון של ראש השנה בשבת, השבת היא 'מאן דאמר' ואז היא באה לפני הקב"ה בדברי סניגוריה על עם ישראל ומשתדלת להמתיק את דינם.

יש שנה שהקב"ה מאזין לדברי הסניגוריה הללו, וגוזר את הדין לטובה, ויש שנה שהוא אינו מוכן לשמוע לדבריה של שבת קודש. את דבריו מסביר ה'מלוא העומר' על פי משל.

אחד משריו החשובים של המלך הואשם בעבירה חמורה ויצא דינו למוות. לא עזרו כל ההשתדלויות של מקורביו שניסו לדבר על לב המלך כדי שיחון אותו. המלך סירב לשמוע.

והנה, אשתו של השר היתה התופרת של בגדי המלך ובגין זה היו לה קשרים רבים בחצר המלכות. משראתה בצרת בעלה, הבטיחה לו שתמליץ עליו טוב בפני המלך עד שיחון אותו ממוות לחיים. וכך עשתה.

הלכה לארמון המלוכה והתחננה לפני המלך תוך שהיא מזכירה גם את עובדת היותה תופרת הבגדים המלוכניים "ואם בעלי יומת על ידך, גם אני לא אוכל יותר לשרת אותך, אדוני המלך", אמרה. והנה ראה זה פלא.

מה שלא הצליחו לעשות השרים וכל יתר המקורבים, הצליחה אשה זו לעשות ברוב חכמתה, והמלך חנן את בעלה.

והיה מקרה דומה, ממשיך הערוך לנר' במשלו, של שר נוסף שחטא למלך ויצא גזר דינו למוות, וגם לאשתו היו תפקידים חשובים בחצר המלכות והבטיחה לו להשתדל אצל המלך.

הלכה האשה אל המלך הזכירה הכל כדברי הנ"ל, אך ראה זה פלא. דברי האשה השנייה לא התקבלו. התעניינו השרים בסיבת העניין ומה עלתה לו ככה, שהרי בוודאי לא היה זה דין שרירותי, כראות עיני המלך. סיבה היתה לו מדוע קיבל את טענותיה של זו וסתרה את דבריה של זו.

מסביר הערוך לנר: נכון שגם דבריה של האשה השנייה נאמרו בטוב טעם והיו אמורים להתקבל על ליבו של המלך, אבל הבעיה היתה שעל פניה ניראו סימני חבלה, כתוצאה ממכות שהיכה אותה בעלה הרשע.

אמר לה המלך: בודאי שאני רוצה שתמשיכי לעבוד בחצר המלוכה, ודווקא בשל כך אוציא להורג את בעלך כדי שגם את תישארי בריאה ושלומה..."

וזו גם התשובה למה ששאלנו בתחילת הדברים, מדוע השנים שחל בהן יום ראשון של ראש השנה בשבת היו מהן שנים טובות ביותר והיו מהן שנים רעות ביותר.

באותן שנים שעם ישראל שמר על השבת כדבעי, האזין הקב"ה לדברי הסיניגוריה של השבת, ופדה את עמו מכל צרה ומצוקה, אולם בשנים שבהן היתה השבת מחוללת ובוזיה, פנה ה' אל השבת ואמר לה: בתי, דווקא בגלל שאני אוהב אותך ורוצה בטובתך, אאבד את בני מן העולם, כיון שרק כך אוכל להביאם לידי שמירת השבת...

וזו תוכחת מגולה לכל מקדשי שביעי שישתדלו לשמור על שבתם בקדושה רבתי, ולא יעלו על שלחנם בשבת דברי הבל ושטות, אלא ישמיעו באזני בני הבית רק דברי תורה, מוסר וחיוזוק, ואז יתקבלו בשמים דברי הסיניגוריה של שבת קודש על עם ישראל.

עוד סיפר הגאון ר' שמחה קפלן זצ"ל (רב ואב"ד צפת) זמן קצר לפני פטירתו סיפור מדהים ששמע בימי בחירתו בהיותו בחור בישיבת מיר בחו"ל, וכך סיפר:

היה זה בימי בחורתי בישיבת מיר. את לילותי העברתי בבית של אחד המשפחות בעיר, כמנהגם של בני הישיבות באותם ימים. ביום שישי אחד, שמעתי את בעלת הבית שואלת את בעלה האם הוא מתכוון לצאת לשוק בעיירה הסמוכה. כשהשיב בחיוב, פתחה האשה ואמרה בקול רועד: "השתדל לשוב הביתה בזמן, אל תאחר את כניסת השבת. סיים את כל עסקיך ואל תתמהמה, כי הלא יודע אתה כי בנפשנו הדבר."

והנה, בהגיע עת חצות של אותו ערב שבת, כבר עמדה האשה דרוכה בפתח ביתה וצפתה מבעד לחלון האם בעלה ניראה באופק. "לא התאפקתי, סיפר רבי שמחה, ושאלתי לפשר הפחד האופף אותה. "הרי השבת נכנסת בעוד כמה שעות ומה לך להכנס לחרדה כה גדולה? הרי אין ספק שבעלך, הידוע ביראת השמים הגדולה שלו, ישוב בזמן ולא יכנס לחשש של פיקוח נפש?" דבריי לא הרגיעו את האשה, ובמקום להשיב סיפרה לי, מכלי ראשון, את שעבר עליה לפני כמה שנים.

לבני הזוג לא היו ילדים זמן רב. בנסי-נסים נולד להם בגיל מבוגר בן יחיד. והנה לפתע חלה הבן-יקיר, והיה שרוי בסכנה עצומה. שיחרה האשה את פניהם של כל גדולי הרופאים ועד לווינה הגיעה שם ישבו כידוע גדולי הפרופסורים בעולם כולו אך גם הם לא מצאו מזור לחליו של הילד. ולא די שלא ריפאוהו, עוד הודיעו לאמא הדוויה באופן חד-משמעי: ימיו של הילד ספורים.

שבורה ורצוצה הילכה האם ברחובות ווינה. כשהתכוננה כבר לשוב לביתה שבמיר, ניגש אליה יהודי מתושבי המקום ואמר לה: "בדרךך למיר את עוברת דרך העיירה ראדין. היכנסי אל החפץ חיים והשיחי בפניו את דאגתך. אולי הוא, ברוב קדושתו, ימצא מרפא למחלתו של בנך."

במר נפשלה סרה האשה לביתו של החפץ חיים שהיה כבר זקן מופלג וכמעט שלא קיבל קהל. בתחילה סירבו בני הבית להכניסה אך לאחר שבכתה ומיררה ברוב יגונה, הכניסוה לחדרו של קדוש ישראל.

"מה כבר יכולני להושיע לך", אמר החפץ חיים. כשהייתי צעיר יותר, היה לי כח לצום על חולי עמך בית ישראל. היום - כבר אין ביכולתי לעשות זאת. והאשה אינה מרפה. היא מגבירה את בכייה, ואחד מבני הבית שידע על מצבה הקשה לחש באזני החפץ חיים שהמדובר בבן יחיד והצער הוא איום ונורא.

לפתע התרומם החפץ חיים ממקום מושבו, ואמר לאם הממררת בבכי: "אם תקבלי עליך שתי קבלות שאפרט להלן, מבטיחני שבנך יירפא בעזרת השם ממחלתו. האשה נתעוררה לחיים. "אקיים כל מה שיושע עלי", הבטיחה.

בסתר ליבה היתה כבר מוכנה לצום שנתיים ימים, העיקר שתזכה לראות ברפואתו של בנה. אך הנה החפץ חיים לא מבקש ממנה צומות, לא מטיל עליה מגבלות קשות. שני דברים בפיו:

- קבלי על עצמך להניח את מפת השבת עם הפמוטות על השלחן כבר בשעת חצות של יום ששי.

- כשמגיעה שעת הדלקת הנרות לא יעשו בבית שום מלאכה, דהיינו לא מזמן שהאשה הדליקה את הנרות, אלא מהשעה הקבועה בהלכה להדלקת נרות שבת.

כמובן שהאשה קיבלה על עצמה ללא אומר ודברים את שתי הקבלות הללו והבטיחה לקיימן ככתבן וכלשונו. והנה, פלא פלאים, כבר בשובה לביתה חל שיפור ניכר במצבו של הילד החולה ובתוך זמן קצר מאד קם לגמרי ממיטת חליו.

הרופאים בווינה לא האמינו למראה עיניהם. כדברים האלה סיפרה בעלת הבית לרבי שמחה קפלן בהיותו בחור בישיבת מיר. זו היתה הסיבה שהאשה האיצה בבעלה לבל יאחר וגם הסיבה שעמדה בפתח הבית וציפתה לו בשעה כה מוקדמת.

אינספור מאמרים נכתבו כבר בענין שמירת השבת והחובה המוטלת על כל בעל בית לדאוג לסיים את כל המלאכות בביתו זמן מה לפני כניסת השבת כדי לא להכנס חלילה לספק- ספיקא של חליל שבת.

והנה, לא פעם נשמעות טענות כמו "למה בדיוק עכשיו נשבר הברז" או "למה דווקא לפני כניסת השבת החליט הילד להפיל את הבקבוק ולשברו לרסיסים ולהפוך את כל הבית..."?

צריך לזכור שיש יצר הרע מיוחד הפועל דווקא ברגעים קדושים אלה ומשתדל בכל יכלתו להחטיא את ה"עולם", על ידי שהוא מעמיס עליהם עבודות של הרגע האחרון. כאן הוא דואג לשבור את הברז, לקלקל את מכונית הכביסה ואולי גם את מערכת התאורה, ושם הוא דואג להכניס מקלות בגלגלים. - ברגעים אלה, פותח היצר הרע את המשרד הראשי שלו. דווקא אז הוא מפעיל את כל פקידיו.

אלה הרגעים של היצר הרע, בהם הוא מפעיל את כל כוחו, ועלינו להתחכם נגדו ולהיות ערוכים למלחמה זו. לדעת שאם הוא מפעיל שריריים, הרי שגם לנו ניתנו מלעילא כוחות מתאימים כדי שיהא סיפק בידינו להשתלט ולהתגבר עליו.

(טובך יביעו) המדרש ואומר - אמר לו הקדוש ברוך הוא: לא אמרתי לך, אך רד כי שחת עמך אשר העלית מארץ מצרים, שהן עשו את העגל. אבל עמי לא עשו, שנאמר: ישראל לא ידע, עמי לא התבונן (ישעיה א, ג).

בא האור החיים הקדוש ושואל שאלה עצומה - אם את הכל עשו 'הערב רב', אז מה אתה רוצה מעם ישראל?

עד היום עם ישראל סובל מחטא העגל, הם לא עשו שום דבר... את הכל עשו 'הערב רב', ארבע מקומות חוזר על זה רש"י, אז מה אתה רוצה מעם ישראל???

אומר האור החיים הקדוש - בגלל שלא מיחו בהם, מעלה עליהם הכתוב כאילו עשו. ידוע לכולם... כתוב בכמה וכמה מקומות... אומרת הגמרא (מסכת שבת נ"ב - ב) {מלכים א יא-ו} ויעש שלמה הרע בעיני ה' אלא מפני שהיה לו למחות בנשיו ולא מיחה מעלה עליו הכתוב כאילו חטא. פרתו של ר' אליעזר, היתה יוצאת ברצועה שבין קרניה, פרתו של ר' אליעזר! היתה של שכנתו והוא פשוט לא מחה בה, לכן מעלה עליו הכתוב כאילו היא שלו.

אומר האור החיים הקדוש - ארבע פעמים היה להם למחות. פעם ראשונה כשעשו את העגל. פעם שניה כשהקימו את המזבח. בפעם השלישית, שהקריבו על זה קרבנות, ובפעם הרביעית שה- 'ערב רב' אמרו לו אלה אלהיך ישראל אשר העולך מארץ מצרים...

עם ישראל היו צריכים להגיד "שקר וכזב!"... אבל אף אחד לא אמר כלום. אומר האור החיים הקדוש - כיון שלא מיחו, מעלה עליהם הכתוב כאילו עשו את העגל. עד כאן דבריו הנפלאים של האור חיים הקדוש.

אם ככה רבותי, נוכל בס"ד להתחיל: כמה אנשים היו הערב רב?

רבותי, אני מקריא את הפסוק בפרשת בא {יב, לח} וגם ערב רב עלה אתם וצאן ובקר מקנה כבד מאד.

שואלים חז"ל - כמה ערב רב? כתוב וגם ערב רב... היו מעורבים והיו הרבה, כמה?

נאמר במכילתא {פרשת בא, פרשה יד} - וגם ערב רב: מאה ועשרים ריבוא דברי ר' ישמעאל, ר' עקיבא אומר: מאתים וארבעים ריבוא, ר' נתן אומר: מאתים ושישים ריבוא וצאן ובקר.

אני לא מצאתי, אם הכוונה היא, רק לגברים... או אם הכוונה היא, לגברים ולנשים...

אם אני חושב נכון, שהתורה מציינת את הגברים מבני עשרים עד שישים, אז המקבילה של זה, זה המספר בערב רב.

כשהגיעו לאהרון הכהן, אומר התנחומא, באו ארבעים אלף ואמרו לו "בקשה, תעשה עגל".

עפ"י שיטתו של ר' נתן, הם מייצגים שלוש מיליון ושש מאות ערב רב, שבאו עם עם ישראל... תציב שלוש מיליון ושש מאות מערב רב... מול שש-מאות אלף גברים, שבאים לאהרון הכהן ואומרים לו "אדוני, בקשה, תעשה עגל" ... רבעים אלף, שמתוכם מייצגים שלוש מיליון ושש מאות ערב רב, שעלו ממצרים. רבותי, למה קוראים להם 'ערב רב', מה זה המילה הזאת? זה מצרים? אם זה מצרים, תגיד "וגם מצרים עלו איתם".

אומר רש"י (נחמיה) - תערובת עכו"ם... מה שנקרא בשפה שלנו " מעורב ירושלמי".

היו כל מיני סוגים, איזה סוגים?
רש"י לא כותב.

אבל הזוהר הקדוש כותב {קצ"א, א} - מאן ערב רב. וכי לודים וכושים וכפתורים ותוגרמים הו, וקראן לון ערב רב.

כותב האבן עזרא {פרשת בא} - מאנשי מצרים שהתערבו עמהם. כולם מצריים, הם התערבו בתוך בני ישראל, לכן זה נקרא ערב רב.

רבותי, אני רוצה ללכת לזוהר הקדוש, בפרשת השבוע... הוא כותב דבר נורא ואיום, פשט חדש בכל נושא הערב רב וממילא נבין, בע"ה, כמה וכמה דברים, שאנו עושים בכל יום... נבין עפ"י זה, את הפטרה שלנו... ובע"ה, נוכל להתחבר ולחבר את פורים, ביחד עם העגל וביחד עם יוסף, ותיראו כמה הדברים נפלאים...

הזוהר הקדוש בפרשת השבוע בא ואומר - דע לך, כל הערב רב, כולם זה המכשפים, החרטומים והקסמים, שהיו אצל פרעה.

כל הערב רב, שעלו ממצרים, כולם מקבוצת המכשפים שהסתובבו מסביב לפרעה.

חז"ל אומרים - מצרים היתה מלאה בכישופים ... כשמשה רבינו זרק את המטה ונהפך לנחש, צחקו עליו ואמרו לו "אצלנו הילדים לומדים לעשות סוג של כשפים כאלה" ... התחילו ללעוג לו. הביאו כולם מקלות, נעשו כולם נחשים... עד שהמטה של משה לא בלע את המטות שלהם, הם לא נרגעו... כישופים, זה המרכז של מצרים... כל הבתי ספר של החרטומים יצאו עם עם ישראל.

שואל הזוהר - מה קרה? אין עבודה במצרים?!

אומר הזוהר הקדוש, במכת כינים, הם ניסו לעשות את מכת כינים ולא עלה בידם... מה הם אמרו כל החרטומים פה אחד?

"אצבע אלוקים!"

באותו רגע שאמרו זאת, הם דבקו בקב"ה... אמרו למשה רבינו "אתה הוכחת לנו עכשיו, שאתם אנשי אמת, אנחנו רוצים לדבוק בעם ישראל וכו'".

משה רבינו, ראה בזה דבר נפלא ... אם הקוסמים והחרטומים של מצרים באים אליו, ואומרים לו "אנחנו רוצים להתגייר", משה רבינו מקבל אותם ...

כיון שראו הניסים והנפלאות שעשה משה במצרים, חזרו אל משה - משה אנחנו רוצים להתגייר ...

משה הולך לקב"ה ושואל אותו - לגייר אותם? אמר לו הקב"ה, לא כדאי. אמר לו משה, ריבונו של עולם למה לא? כיון שראו הגבורות שלך והם רוצים להתגייר, יראו גבורותיך בכל יום וידעו שאין אלוהים זולתך...

אמר לו משה - למה לא לקבל אותם?! אני לא מבין... מה אנחנו אומרים בכל יום, בעלינו לשבח, בקטע שחיבר אותו אכן?

יכירו וידעו כל יושבי תבל. כי לך תכרע כל ברך תשבוע כל לשון.

אם הם רוצים להתגייר, למה לא לקבל אותם?!

אומר הקב"ה למשה רבינו - לא כדאי... אבל אם אתה רוצה בקשה... אותו דבר היה עם המרגלים, אמר הקב"ה למשה שלח לך אנשים ויתרו את ארץ כנען - אני אומר לך, שהארץ הזאת טובה, אבל אם אתה רוצה מרגלים, שלח לך. עד כאן דבריו של הזוהר הקדוש בתחילת הפרשה.

בספר **זרע ברך**, בפרשת השבוע, בביאור חטא העגל ... יש לו ארבע ביאורים, בביאור השלישי של חטא העגל, הוא מביא את דברי הזוהר.

רבותי, בואו נלמד פסוק בפרשת וארא {ט, א} ולא יכלו החרטומים לעמד לפני משה מפני השחין כי היה השחין בחרטום ובכל מצרים.

שואל הזרע ברך - אני לא מבין, החרטומים לא יכלו לעמוד לפני משה? מה הם מחפשים אצל משה רבינו?

החרטומים לא יכולים לעמוד בפני פרעה, שם המקום שלהם.

אומרת התורה - למה הם לא יכלו לעמוד?!

כי השחין היה גם בתוך החרטומים וגם בתוך מצרים.

למה שלא יהיה? איפה היה הדבר?
גם בחרטומים וגם במצרים... איפה היה הערב?
גם בחרטומים וגם במצרים... אז מה אתה מודיע לי פה?!

אומר הספר זרע ברך - תדע לך, החרטומים האלה במכת כינים, עזבו את מצרים, כולם התחילו לעמוד לפני משה... אמרו לו "אתה אבא שלנו" ... ורצו אחרי משה לכל מקום...

הם היו בטוחים, שאם הם רצים אחרי משה רבינו, הם מוגנים מהמכות של מצרים... הם היו בטוחים, שליד משה רבינו, שחין לא יהיה להם, למה? כי הם רוצים להתגייר... ורש"י כותב - גיירת אותם, מבלי לשאול אותי.

משה רבינו קירב אותם, אבל לקב"ה לא היה ניחה ליה בגיור הזה... מה עשה הקב"ה?
הגיעה מכת שחין, כולם עמדו לפני משה רבינו... אמרו "אם אנחנו נהיה לידו, נהיה מוגנים".

הביא הקב"ה את השחין, על החרטומים ועל מצרים!

הוא רצה להראות להם - רבותי, אתם רוצים להתקרב, אבל אני לא רוצה אתכם... לכן, עם כל הגיור של משה רבינו, בשבילי אתם נחשבים עדין מצרים.

שואל הזרע ברך - ולמה זה מופיע דוקא במכת שחין, שיופיע קודם כל, במכת ערב!

פשוט מאוד... כי הגמרא אומרת {מסכת יבמות מז, ב} - דא"ר חלבו קשים גרים לישראל כספחת דכתיב {ישעיה יד-א} ונלוה הגר עליהם ונספחו על בית יעקב.

אם ככה יוצא, שמשה רבינו קיבל אותם... ואילו הקב"ה, לא היה מעוניין בהם. **אם ככה רבות, נוכל להמשיך הלאה:**

אומר הזוהר, אם אתה אומר לי, שערב רב, פירוש הדבר שזה תערובת של כל מיני עמים - לודים וכושים וכפתורים ותוגרמים ... בסדר גמור, אז אני מבין שקוראים לזה ערב רב.

אם אתה אומר, שהכוונה היא לקוסמים והחרטומים של מצרים, למה קוראים להם בשם 'ערב רב'? שיקראו להם חרטומים של מצרים, למה דוקא בשם 'ערב רב'?

אומר הזוהר - אני רוצה לגלות לך סוד מתורת הכישוף... כישופים לא עובדים, רק משש שעות ומחצה ביום. הכישוף מתחיל לעבוד, ברגע שהמשש נוטה לצד מערב.

גדולי המכשפים עובדים, בין שש וחצי שעות ביום, לתשע וחצי שעות ביום... שלוש שעות הם עושים את הפעולות שלהם... זה המכשפים הגדולים, כמו ינוס וימברוס.

המכשפים הקטנים, אומר הזוהר, עובדים מתשע וחצי שעות ביום, עד חצות הלילה.

אומר הזוהר הקדוש, שהחרטומים נצמדו למשה רבינו, לא רק בגלל 'אצבע האלוקים' ... הם ראו דבר אחד, שמשה רבינו, את כל המכות שלו, הוא לא נתן אחרי צהריים, מתי הוא עושה את המכות?

בבוקר...

אמרו החרטומים - את זה אנחנו לא יכולים לעשות... אפילו ינוס וימברוס הגדולים, לא מסוגלים לעבוד בבוקר... הם מסוגלים לעבוד, רק מרגע שהמשש נוטה לצד מערב.

יוצא, שמשה רבינו, כוחו גדול גם בבוקר... מוכרח שמשה גדול מאתנו ... הלכו 'הערב רב', הקוסמים, ונדבקו למשה רבינו.

אם ככה, אומר הזוהר הקדוש - עכשיו תבין טוב מאוד, מתי באו 'הערב רב' לאהרון ואמרו לו **קום עשה לנו אלהים? ויבא העם כי בשש משה לרדת מן ההר. אומרים חז"ל -** מה זה כי בשש - שש שעות. למה אתם לא באים על הבוקר?

שום דבר... הם מחכים עד חצי היום, מה קרה?!

הם לא יכולים לעבוד, רק משש וחצי שעות של היום, רק אז הם יכולים לייצר עגלים... הם לא יכולים לפני זה, עד כי בשש משה לרדת מן ההר.

הוא לא מגיע עד שש וחצי שעות של היום, מי מגיע?

ינוס וימברוס וארבעים אלף, אומר התנחומא ... למה הם?

אומר לנו הזוהר - הגדולים, עובדים משש וחצי שעות של היום, עד תשע וחצי שעות של היום. הם באו אחרי שש וחצי שעות - **קום עשה לנו אלהים.**

אומר הכלי יקר יסוד נפלא ביותר - משה רבינו לא יורד מן ההר... השטן מראה להם את מיטתו של משה רבינו, פורחת באוויר (גמרא מסכת שבת פ"ט).

מה היה צריך להיות בעם ישראל... אם עם ישראל מאמין שמשה רבינו איננו? אם עם ישראל רואה את מיטתו פורחת באוויר, מה הוא צריך לעשות? קריעה! משה איננו!

שום דבר לא... מסתכלים על המיטה ושואלים - יש סנדוויץ'?! ☺

הכל בסדר גמור... למה אתם רגועים?!

עם ישראל לא בלחץ... הכל בסדר גמור ... משה רבינו השאיר הנחיות - במקרה ואני לא חוזר, יש כאן ממלאי מקום - אהרון וחזר.

על השש שעות, מגיעים הערב רב... **קום עשה לנו אלהים!** ...מה קרה? מה אתם בעצבים?!

בעם ישראל כולם רגועים, מה הפאניקה?!

אומר הכלי יקר - פשוט מאוד... הערב רב ידעו... עם ישראל מחכה להוראות מאהרון וחזר...

ידעו הערב רב, שאם אהרון מתמנה להיות מנהיג על ישראל, כשמשה רבינו לא מגיע, אחרי חצי שעה מזה שאהרון נתמנה להיות מנהיג של עם ישראל, כל הערב רב עושים אחורה פנה ומתפנים חזרה למצרים... שולחים אותם לחיים טובים ולשלום.

אמרו הערב רב - מי מגן עלינו? משה רבינו היחידי שמגן עלינו, הוא לקח את התיק על עצמו.

משה רבינו לוקח את התיק של הערב רב על הכתפיים שלו...

אומר לו הקב"ה **לך רב כי שחת עמך** - החבר'ה שלך, אלה שאתה אמרת שאתה אחראי, הם עשו את הבלגן!

אמרו 'הערב רב' - תדע, שאם משה רבינו איננו ומי שעולה אחריו זה אהרון הכהן, אחרי חמש דקות, הוא קורא לינוס וימברוס ואומר להם, אתם רואים פה... בקשה, אחורה למצרים לחיים טובים ולשלום.

אמרו 'הערב רב' - אוי לנו, אם עם ישראל יתעשת ויגיד שמשה מת.... אנחנו חייבים לתפור תיק, עוד לפני שמשה רבינו מגיע או לא מגיע, עוד לפני שממנים את אהרון הכהן.

על הבוקר... איך שמגיע שש וחצי שעות, מגיעים ינוס וימברוס, שני הבנים של בלעם, ראשי הקוסמים, מגיעים לאהרון הכהן ואומרים לו "אהרון, תעשה משהו במקום משה"

אמר אהרון - למה שאני יעשה משהו במקום משה, מה קרה! אהרון הולך איתם ביחד... "אין בעיות, רוצים עגל, בקשה... תביאו כולם את העגילים תשימו אותם בתוך הדלי".
מה רצה אהרון, מה המטרה שלו?
אומר הזוהר בפרשת השבוע - פשוט מאוד... רצה אהרון להבדיל אותם ולהפריש אותם מעם ישראל, אחת ולתמיד.
משה רבינו הוא המנהיג שלהם... אם קרה משהו חס ושלום, ואני המנהיג, אמר אהרון... הדבר הראשון שאני עושה, אני שולח אותם בחזרה למצרים, אני לא רוצה אותם איתי ביחד!
משה רבינו יורד מן ההר, ואומרת התורה (לב, כה) **וירא משה את העם כי פרע הוא כי פרעה אהרון לשמעה בקמיהם**.

אומר רש"י - פרוע. מגלה. נתגלה שמצו וקלונו, כמו (במדבר ה יח) ופרע את ראש האשה.
אמר אהרון - רבותי, תראו מי זה הערב רב! זה לא אנשים שדבקים בקב"ה, זה אנשים שדבקים במשה רבינו, בגלל הקוסמויות... ברגע שמשה איננו, הם מייצרים עגל!

הוציא החוצה אהרון, את כל הזוהמה שנמצאת בתוך הערב רב.
ואומרת התורה (שמות ה, ד) **ויאמר אלהם מלך מצרים למה משה ואהרן תפריעו את העם ממעשי לכו לסבלתיכם**.

אומר רש"י - תפריעו את העם ממעשיו. תבדילו ותרחיקו אותם ממלאכתם, ששומעין לכם וסבורים לנוח מן המלאכה. וכן (משלי ד טו) פרעהו אל תעבר בו, רחקהו. וכן (שם א כה) ותפרעו כל עצתי, (שמות לב כה) כי פרוע הוא, נרחק ונתעב.

שואל הספר הכתב והקבלה - איך מותר לאהרון לעשות עבודה זרה, כדי להבדיל אותם?

הוא מתרץ, שהאיסור של עשיית עבודה זרה, אז, היה רק למי שעובד אותו. ליהודי אסור לעבוד אותו, בין בשיתוף ובין שלא בשיתוף. לכן נח, אסור לעבוד עבודה זרה, בלי שיתוף... אבל עבודה זרה בשיתוף, לא נאסר לבני נח, והיות והערב רב עדין נחשבים לבני נח, הלך ועשה להם את העגל, כדי שיעבדו אותו עם השיתוף ביחד עם הקב"ה.

יוצא שכל מה שעשה אהרון היה, שרצה להפריש את הערב רב, מעם ישראל. אמר הקב"ה - אתה כך עשית? אתה תהיה הכהן שלי.

ואומרת התורה, שהקב"ה ציווה להבדיל את אהרון ובניו ולהקדישו קדש קדשים... אתה רצית להבדיל את הערב רב מעם ישראל, רצית להפריש אותם, אני מפריש אותך להיות כהן לעבודתי!

אם ככה, שואל האבן עזרא 10-15 שאלות... איך עשה את זה אהרון, איך הקב"ה בחר בו, איך הוא המכפר?

התשובה היא - דוקא בגלל שהוא עשה, כדי להרחיק את הערב רב מישראל. להרחיק אותם כרצונו של הקב"ה... משה גייר אותם, בלי לשאול את הקב"ה, כך אומר רש"י.

רצונו של הקב"ה, שהם לא יצטרפו לעם ישראל... צירף אותם... ואהרון רצה להפריש אותם ולהבדיל אותם מעם ישראל.

רבותי, הבנו, עפ"י מה שאמרנו עד עכשיו, אהרון רצה להבדיל אותם לגמרי... (ברוך שאמר)

מחצית השקל

א"י בירושלמי מס' שקלים [פ"ד ה"ד] שני טעמים לנתנת מחצית השקל בכל שנה לתרומת ה'. נחלקו בה רבי יהודה ורבי נחמיה, חד אמר לפי שחטאו במחצית היום יתנו מחצית השקל, שנאמר וירא העם כי בושש משה, ודרשו חז"ל 'כי בא שש' ולא ירד משה, והוא אמר להם 'לסוף שש אני יורד' והם טעו למנות גם את יום הראשון שעלה, יום ז' סיון, ובאמת לא היה זה מן החשבון, ולכן חטאו במחצית היום, ולפי שחטאו במחצית היום יתנו מחצית השקל. וחד אמר 'לפי שחטאו בשש שעות יתנו במחצית השקל שיש בה שש גרמוסין', מין מטבע שנקרא גרמוסין שיש י"ב ממנו בשקל שלם, נמצא ששה גרמוסין במחצית השקל.

וביאר ב'תקלין חזקוני' שהנפק"מ בין רבי יהודה לרבי נחמיה הוא אם צריך לתת דווקא מחצית השקל לזכור 'מחצית היום', או יכולים גם לתת ששה גרמוסין, לזכור שש שעות. ומה שנאמר בש"ע שיש ליתן זכר למחצית השקל, מחצית המטבע היוצא באותה העת, משמע כמ"ד שאין לדקדק על שש שעות אלא על מחצית היום.

וכלל הדברים שרבי יהודה ורבי נחמיה שוים בענין זה שמחצית השקל בא לכפר על החטא שהיה בחצי היום, אלא שזה הדגיש חצות היום וזה הדגיש שש שעות ביום. והוא פלאי, כי מה הענין להזכיר בתוך תרומתם את השעה שחטאו בו. בשלמא אם היו שוקלים את הנזם הכי זול שהביאו לעגל, והיו מוצאים שהיה משקלו מחצית השקל, היו יכולים להבין שתורמים כמשקל החטא, בא זה וכיפר על זה, אבל השעה שחטאו בו במחצית היום, מה ענין בהזכרתו, וכי היה לו יד בעצם החטא, ואולי נזכיר גם את השמש שהאירה אז בחצי היום ויביאו פרוטות כמנין שמש?

וכתב ב'ברכת השיר' בשם הרבי רבי יהונתן ז"ע שאע"פ שרק אנשים בודדים עשו את העגל, היה טענה על כל ישראל מדין ערבות, מדוע לא מחו עליהם. והנה נודע שיש שני חלקי ערבות, על הנגלות ועל הנסתרות, בשלמא על הנגלות שייך ערבות שאדם רואה את חבירו עושה מעשה רע וצריך להוכיחו, אבל הערבות על הנסתרות נתחדש רק בעברם את הירדן בכניסתם לארץ ישראל, וא"כ לכאן אין מקום להענישם על הערבות בחטא העגל, ויכולים לטעון שלא היה להם לדעת מה שהחוטאים עושים בצנעה בחשאי.

ולכן יש להביא מחצית השקל לזכור דווקא את 'מחצית היום' ו'שש שעות', שהשמש מאירה בצהריים, לא לפנות ערב כשכיליא ריגלא דתרמודאי ולא באמצע הלילה, אלא באמצע היום 'בעצם היום הזה', וככתוב בכניסת נח אל התיבה בעצם היום הזה, ועליית משה להר נבו בעצם היום הזה, והיציאה ממצרים 'בעצם היום הזה', בעיצומו של יום, וכמבואר ברש"י שרשעי דור המבול אמרו שהם ימנעו מנח להכנס אל התיבה, אמר הקב"ה, תיכנס בעצם היום הזה, נראה אותם עושים משהו. וכן עליית משה להר נבו בחצות היום, כי כן הוא הדרך כשרוצים לבטאות שהדבר נעשה לעיני כל עדת, מחכים לאמצע היום, שהכל רואים ויודעים המעשה הנעשה לעין כל. ולכן צוה הקב"ה להביא מחצית השקל, שאילו היה חטא העגל בערב או באמצע הלילה, לא היה עליך טענות, אך כיון שנעשה בחצות היום צריך כפרה גדולה

הרבי רבי יהונתן ביאר את דברי הירושלמי במהלך נוסף, כי הנה במדבר ירד מן לכל אחד, הצדיק זכה לקבל מנתו אצל פתח האהלו, וא"כ גם ביום הסתלקות של אהרן הכהן ביום א' אב, ירד מן פתח האהלו, ביום ב' אב כבר לא ירד מן עבוד אהרן, רק בעבור אלישבע הרבנית, [אם היתה עדיין בחיים]. וא"כ איך אמר להם השטן ביום י"ז בתמוז שכבר מת משה רבינו והראה להם מטתו, והרי היו יכולים לבדוק באהל של משה רבינו והיו מוצאים שירד לו מן באותו היום... וא"כ היו יודעים שהוא עדיין בחיים, ולא היו חשים לבלבולי היצר הרע כאילו הוא מת, מה עשה מלאך המות, הראה להם את מטתו של משה רבינו רק בחצות היום, שאז כבר נמס כל המן שבמחנה ישראל, דכתיב 'וחם השמש ונמס', ושוב לא יכלו לבדוק את עומר המן בפתח ביתו של משה רבינו. וזה עוד סיבה להזכיר ענין 'חצות היום' במחצית השקל, שזה גרם להם

רצינו להוסיף ענין נאה ע"פ מה שאמרו חסידים בשם הרבי רבי מנדל'ע רימנובער ז"ע, [אלו שלא נתגדלו בחצרות החסידים אין להם כלים להכילן] 'מצוה גדולה לישון בערב שבת קודש, ותמחני מדוע לא נכתב מצוה בו בעשרת הדברות'. חסידים אמרו דיבור זה בשם כמה מצדיקי עולם, הרבי רבי אלימלך ז"ע, והרה"ק מראפשיץ ז"ע. כמה אבות יש לענין זה.

והנה מעלת הענין בפשטות מובן לכל בר דעת, שאם אדם מקבל שבת מתוך עיפות ואוכל סעודת שבת בכבדות, ותוך כדי הזמירות הוא כבר יושן בשעה שאומר 'השינה משוכחת', ומיד אחר בהמ"ז כבר הולך לישון, הרי אינו יכול להתרומם בקלה עדת קדושים בזמירות ותשבחות להשי"ת, ולזכות לשעות נעלות של דביקות בהשי"ת.

אבל צ"ע מהו התוספת שהוא מתפלא שזה לא כתוב ב'עשרת הדברות' שבהם נכללים היסודות העקריים של היהדות, וכי באמת היה רוצה שיהיה י"א הדברות, ואחד מהם יהיה ענין זה שצריך לישון בערב שבת? והרי גם מצות פסח ותפילין לא כתוב בעשרת הדברות, א"כ היה לו להתפלא מדוע זה לא כתוב בתורה, איך רץ ועלה עד 'עשרת הדברות'?

אמנם לאור דברי ה'מגלה עמוקות' שהיה ענין מיוחד שחטא העגל היה בערב שבת אחר חצות, והיה הנסיון קשה מאד, כי השטן הראה להם מטתו של משה רבינו, היה קשה מאד להחזיק באמונה, שכמה וכמה ראיות והוכחות היה להם ש'זה משה האיש לא ידענו מה היה לו' וכאילו מוכרח לעשות דבר חילופי במקומו, כמבואר ברמב"ן ובכוזרי. וידוע שהיהודי הקדוש ז"ע שח עם הרבי רבי בונים ז"ע בענין הנסיונות הקשים לפני ביאת המשיח, שמתפללים עליהם 'הושענא שלש שעות' שיהיה זמן קשה להאמין באמונה פשוטה, כמו ללכת על קיר חלק, וכנודע המשל של הרבי רבי אלימלך ז"ע עם החבל שמתוח מסוף העולם ועד סופו, ומתנדנד מאד, ומי שיחזיק חזק ולא יפול, הוא ישרא. ואמר היהודי הקדוש שמי שיזכה לעמוד חזק ואיתן באותם נסיונות שבשלש שעות האחרונות, הוא נברר בבירור החזק שלפני ביאת המשיח. אמר לו הרבי רבי בונים ז"ע בחכמתו המופלגת, שיש לו עצה שברגע שהוא ירגיש שהגיעו השעות הקשות, הוא ישתה חצי סיר מע"ד [משקה המשכר] וישתכר וישן, ועד שיפוג משכרותו כבר יהיה אחרי השעות הקשות. אמר לו היהודי הקדוש, שבאמת מי שיהיה לו שכל לעשות כך, דבר טוב ויפה הוא, כי עצה נפלאה הוא.

זה שאמר הצדיק שהיה צריך שיהיה כתוב בעשרת הדברות שצריך לישון ביום שישי אחה"צ. לא היה כל חטא העגל. וכמבואר בדברי הרבי רבי יהונתן טעם ל'מחצית השקל' להורות שהדבר היה באמצע היום, בעיצומו של יום, כל אחד היה יכול לראות ולמחות, אבל מי שהיה שותה לשכרה אלא היה להם שום טענות שהיה צריך למחות, כי באמצע השינה והשכרות אי אפשר לטעות עליו שום טענות. ולכן אילו היה כתוב בעשרת הדברות מצוה לישון בערב שבת, לא היה כל ישראל שותפים באותו חטא העגל. ואילו היה אדה"ר יושן בערב שבת אחה"צ, חוה היתה דופקת בדלת להציע לו מפירות עץ הדעת, היה אומר 'ששש... לא להפריע לישון', תביאי את הפירות בליל שבת, מפירות טיש. אז הכל היה נראה אחרת. כמבואר בספר קבלה שביליל שבת היה כבר מותר לאכול מעץ הדעת.

וכן בכל ענין של שש מחלוקת וכדו', ומנסים למשוך אותך בתוך העסק 'לשם שמים', העצה הטובה והנפלאה ביותר הוא לשתות לשכרה ולהכנס לישון במיטה, 'אני שיכור כעת, נא לבא במועד מאוחר יותר', וכך יישן עד יעבור זעם. אבל אם אדם יושן והוא ב'חצי היום' בעצם היום הזה, זה יכול לגרום דברים נוראים ח"ו עד שצריך בכל שנה ושנה להביא מחצית השקל לכפר על אותו 'חצי היום' שלא ישנת... 'מכל העובר על הפקודים' 'כל דעבר על פיקודיא', מה עשוי? לא ישנו בחצי היום! כיון שלא ישנו וידעו על העגל, היה להם למחות. ה' ירחם עלינו.

(הגרי"מ רייזמן)

ושמרו בני ישראל את השבת לעשות את השבת לדורתם ברית עולם (לא, טז)
את הסיפור שאספר שמעתי מבעל המעשה בעצמו, סיפור ששנה מליונים:

לפתע, באמצע השיעור במסעדה, ניגש מלצר ומגיש לרועי כוס קפה. רועי סלסל את הברכה – כמנהג הספרדים – ולגם מהקפה.

אביו המתין עד שסיים את הברכה ואמר לו: "לא הגית את שם ה' כהלכתו. כתוב במשנה ברורה שיש להגות אותו בצורה אחרת. ואם אתה רוצה להעמיק בכוונות ולכבד את שם ה', עיין בספר זה וזה".

בקיצור, האבא מוסר לבנו במסעדה, בחלום, שיעור בגמרא ובהלכה. עד כאן פרק א'.

וכעת, ניגש לפרק ב' - הדובדבן של הסיפור.

לפני שבועות ספורים, הרב שליזינגר רבה של קרית אוננו, הגיע לנחם את הרב שרביט, בנו של ראש כולל בגני תקווה, שישב שבעה על פטירת אימו. הוא פגש שם את הרב שוורץ, רבה של קרית הרצוג, וסיפר לו את הסיפור על רועי ואביו, ושאל אותו: "איך כבוד הרב מבין את הסיפור הזה? יהודי בן שמונים וחמש שכל חייו לא שמר תורה ומצוות, סך הכל שמר שלוש שבתות סמוך לפטירתו, יושב בגן עדן ומלמד את בנו את אחת הסוגיות המורכבות ביותר בש"ס, ולא זו בלבד אלא מלמדו איך צריך לכוון בשם ה'! מה פשר הדבר?"

"האם לאבא של רועי קוראים ששון? ששון גורי?!" שאל הרב שוורץ.

"אכן כן", השיב הרב שליזינגר. "אולם מאין אתה מכיר אותו? מה לך ולו?" התפלא.

"ובכן, הסכת ושמע! לפני כמה עשרות שנים התעוררה בעיה קשה בכשרות הערוב בכל הארץ. על קצה המזלג: כאשר במקום מתגורר דייר גוי, או יהודי שאינו שומר שבת, הערוב נפסל. זו אינה חומרא בעלמא אלא הלכה פסוקה. י"ש פתרון שמופיע כבר בגמרא, לשכור ממושל העיר – שיש לו את הרשות והכוח להיכנס לכל בית שיחפוץ – את המקום. וכך אפשר לצרף את המקום לערוב. אולם פתרון זה אינו תקף בימינו, כי אין כיום מי שיכול להיכנס לכל מקום שהוא רוצה.

מה עושים?"

"יהודי מבני ברק הגה רעיון גאוני: על פי חוקי המדינה, שעוני החשמל הממוקמים בארונות החשמל בכל חדרי המדרגות, שייכים לחברת החשמל ואינן בבעלות הקבלן או הדייר. היהודי הציע לשכור מחברת החשמל אחוזים בשעונים הללו.

"רעיון גאוני, אך איך מיישמים אותו בפועל?"

והרב שוורץ ממשיך ומספר: "הלכנו, קבוצת רבנים, לראשי חברת החשמל – אין עם מי לדבר... היינו ממש לפני ייאוש. כצעד אחרון, הגענו לאדם בקרית אוננו שהיה מנהל המחוז של אזור המרכז של חברת החשמל, הסברנו לו חצי שעה שמה שאנחנו מבקשים יכול למנוע המון חילול שבת.

כשסיימנו דברינו, השיב הלה: " האמת היא שלא הבנתי מילה ממה שדיברתם, אבל הבנתי שהדבר בנפשכם ממש. יש לי בן, רועי, שבימים אלו חוזר בתשובה. לכתוב ולכבודכם קיבלתם ממני את האישור ברגע זה. ולא זו בלבד, אלא אני אדאג באופן אישי שתקבלו אישור מכל שמונה-עשר מנהלי המחוז וראשי חברת החשמל בכל הארץ.

"זה היה ששון גורי". סיים הרב שוורץ את סיפורו.

אותה שבת – שעשרים וחמש שנה קודם לכן ששון גורי פעל שתישמר כהלכתה – גרמה לו שיצא מן העולם הזה כשהוא שומר שבת כהלכתה, ולהיקבר בחלקת שומרי שבת! ופחות משלושים יום לפטירתו כבר זכה להופיע בחלום בנו וללמדו סוגיה סבוכה והלכה איך לכוון בהזכרת השם.

(הרח"ק קרלנשטיין דורש טוב)

בדרך הדורש

ושמרו בני ישראל את השבת לעשות את השבת לדורותם ברית עולם, בני ובין בני ישראל את הוא לעלם כי ששת ימים עשה ה' את השמים ואת הארץ וביום השביעי שבת וינפש (שם) לא. טו - יז, ויש לדקדק מדוע בהפסוק הראשון כתיב ברית עולם מלא וי"ו, ובפסוק השני כתיב לעלם חסר וי"ו, הלא דבר הוא, ויש לבאר על פי מה דאיתא בס' שבת (דף ס"ט ע"ב) אר"ה היה מהלך בדרך או במדבר ואינו יודע אימתי שבת מונה ששה ימים ומשמר יום אחד, חייא בר"א אומר משמר יום אחד ומונה ששה ימים, ואמרין שם בגמרא דפליגי מר סבר כבדרייתו של עולם (ימי חול מנו תחלה) ומר סבר כאדם הראשון (שנברא בערב שבת ויום הראשון למנוי שבת היה) והנה אנו קיי"ל כר"ה דמונה ששה ימים ומשמר יום אחד, ויש לומר דכאן רמזה לנו התורה"ק הדין הזה, דמשום הכי כתבה התורה לעלם חסר וי"ו לרמוז דהאי לעולם מונתו לעלם לשון העלמה (כמו שדרשו חז"ל במסכת פסחים (דף נ"א) גבי זה שמי לעלם חסר וי"ו. ר"ל העלימהו, דאסור להזכיר שם שמים לבטלה) היינו אם נעלם ממוני יום השבת כשהולך במדבר, בכל זה ששת ימים עשה ה' וגו' בתחלה, ואח"כ וביום השביעי שבת וינפש. והוא כדעת ר"ה (קול אליהו – הגר"א)

וי"ד אם כן נשתיר השיעור דיו לכתוב י"ד:

(חנוכת התורה)

יהודי מקרית אוננו, בשם רועי גורי, חזר בתשובה לפני שנים רבות. הוא גר בבית הוריו המבורגים והללו באו אמנם מבתי עם רקע דתי, אך במהלך השנים ירדו מבחינה רוחנית, עד שהגיעו לשמירת כשרות בסיסית וקידוש בשבת. לא יותר מזה.

בחדש תשרי תש"פ, מיד אחרי ראש השנה, פנה רועי לאביו, שהתקרב לגיל שמונים וחמש, ושהה ב'תל השומר' מאחר ולא חש בטוב, ואמר לו: "אבא יקר! אולי נעשה צעד קטן להתחזק בשמירת שבת?". "אחשוב על זה", השיב האב. כעבור כמה ימים פנה לבנו והודיע: "אני הולך על זה. החל מהשבת הזאת אני מעוניין לשמור שבת כהלכתה".

רועי ניסה להסביר לאביו שלשמור שבת כהלכתה אין פירושו לאכול געפילטע פיש וחמין. "זהו דבר מורכב ורציני", אמר, ולכן המליץ שלא ללכת בהתחלה בגדול ידי, אלא בשלבים: תחילה לא לחלל שבת בפרהסיה, ולאט לאט, צעד אחר צעד, לשמור שבת גם בתוך הבית.

"בני יקירי!", השיב האב: "אני רציני! אני הולך על זה בגדול, עד הסוף. אני מעוניין לשמור שבת כהלכתה".

ב'שבת שובה' האב כבר השתחרר מבית החולים לביתו, ובמשך כל השבת הוא בקש מבנו להיות צמוד אליו ולהורות לו מה מותר ומה אסור. במוצאי שבת ביקש מבנו לקבוע חברותא וללמוד איתו הלכות שבת. בקיצור, האיש היה רציני.

כך, מתוך שמירת שבת וחג, עברו יום כיפור, חג סוכות, שבת חול המועד ושמחת תורה. בכ"ד תשרי, מוצאי איסרו חג, האיש הלך לעולם שכולו טוב.

וכאן התעוררה שאלה, שהופנתה אל רבי חיים קנייבסקי זצוק"ל: האיש לא שמר שבת כל חייו. הוא גם לא חזר בתשובה. סך הכל הוא שמר את שלוש השבתות האחרונות בחייו. האם לקבור אותו בחלקת שומרי שבת?

רבי גדליה הוינברג נכנס עם הבן רועי אל רבי חיים, שהתרגש מאוד מהסיפור והורה על אתר: "יש קונה עולמו בשעה אחת. לקבור אותו בחלקת שומרי שבת".

זה היה, כאמור בכ"ד תשרי".

ככ"ג חשוון, יום לפני סיום ה"שלושים", האב נגלה אל בנו בחצי הלילה בחלום, ומבקש ממנו: רועי! בא נצא למסעדה". רועי ניסה לסרב: "אני שבע", אך האב הפציץ בו: "אני מבקש ממך", והשניים יצאו למסעדה.

הם התישבו ליד שולחן ריק, והאבא מבקש: "רועי! תעשה ברכה ותאכל".

"אבא! אין מה לאכול".

"עוד רגע יהיה", השיב האב בחיך, והוציא מתחת השולחן שתי גמרות גדולות – מסכת נדה, אותה למדו אז ב"דף היומי". רועי היה לומד את הדף היומי בחברותא עם אברך מבוגר, והתקשה להבין את כל החשובות המסוככים שהיו בסוגיה שלמדו אז. והאבא, לא פחות ולא יותר, מסביר לרועי בשפה ברורה את כל החשובות, ממש מתוק מדבש.

"בבקשה תחזור על מה שלמדנו", ביקש האב מבנו.

לאחר שחזר על הדברים, לא התאפק רועי ושאל את אביו: "אבא יקר, הרי לא פתחת גמרא מימך. איך אתה יודע להסביר לי את כל החשובות המורכבים והמסוככים הללו?"

"בני יקירי!" השיב לי אבא, "כל יום שלמדת אתה למטה – התעליתי יחד איתך למעלה! לימדו אותי למעלה מה שלמדת למטה!"

לא יאומן כי יסופר!

כי תשא את ראש בני ישראל לפקדיהם ותנו איש כפר נפשו לה' כפקד אתם ולא יהיה בהם נגף כפקד אתם: (ל' יב)

הקשה בפני אר"י כאן על פירש"י ז"ל שכתב אל תמנם לגלגלות אלא יתנו כל אחד מחצית השקל ותמנה את השקלים, ואילו בסמוך פירש"י כל העובר על הפקודים – דרך המונין מעבירין את הנמנין זה אחר זה, וכן כל אשר יעבור תחת השבט, וכן תעבורנה הצאן על ידי מונה. משמע מדבריו אלו האנשים נמנין זה אחר זה ע"י העברה ככני מרון בעצמם. ותי' דהכי פירושו, דבתחילה יתנו כל אחד מחצית השקל, ותמנה את השקלים, ואל תמנם בתחילה לגלגלות כי הנגף שולט במנין הגלגלות בלא מחצית השקל תחילה, אמנם מחשש פן לא יתנו כולם שקלים, כי יהיו רשעים וצרי עין, לכך א"ל אה"כ כל העובר על הפקודים וגו' יתנו וגו' לכפר על נפשתיכם, ר"ל בואת תדע מי נתן ומי לא נתן דאח"כ תעבירם על הפקודים ותמנם לגלגלותם שנית, ואז מי שכבר נתן מחצית השקל יהיה לו לכפר על נפשו, שלא ישלחו בו שוב הנגף, דאע"פ שנמנה עכשיו שנית לגלגלות, לא יזיק לו כלל. אבל מי שלא נתן מחצית השקל, אוי ישלחו בו הנגף כי נמנה לגלגלות ולא כיפר בעד נפשו תחילה, ומכא מורא זו בודאי כולם יתנו מחצית השקל תחילה כדי שלא יזיק להם מנין הגלגלות שאח"כ. (בא ישועה ונחמה)

הרכה למעשה

בענייני
הפרשה והזמן

ההלכות נערכו
ע"י בעל 'חוקי חיים'
ונמסרו ע"י 'חדר הוראה'
ירושלים עיה"ק

הלכות שבת - המצוות בענייני ה'טשולנט'

טשולנט בשבת

מצות אכילת טשולנט

הטמנה אף כאשר כל המאכל מכוסה בטשולנט, אלא שנחלקו בטעם ההיתר וכיבואר.

יד. י"א הטעם, שאין ענין לאדם שהמאכל יהיה דוקא מוטמן בתוך החמין ויקבל טעם, אלא כוונתו הוא שהמאכל יהיה גם הוא על האש ויהיה חם, ונמצא שהוא רק כאילו נתן שני מאכלים על האש (הגרשז"א שש"כ ח"ב פמ"ב סעיף ס"ג, שו"ת שרגא המאיר ח"ד סי' ס"ג).

טו. וי"א טעם ההיתר הוא, שרוצים דוקא שהטשולנט יתן טעם במאכל המעוטף, ובאופן זה הכל נידון כתבשיל אחד ואינו נידון כהטמנה, אלא שלפי טעם זה צריכים להקפיד לעשות נקבים בעטיפה בערב שבת בכדי שרוטב הטשולנט יוכל ליכנס ולהתערב במאכל (שו"ת מנחת יצחק ח"ח סי' י"ז, שו"ת שבט הלוי ח"ג סי' מ"ז, שבות יצחק הטמנה פ"כ בשם הגריש"א).

טז. ובכל אופן אם אין המאכל מכוסה לגמרי אינו נקרא הטמנה ומותר (רמ"א רנ"ג ס"א, ומ"ב שם ס"ק ס"ט).

יז. 'קישקע' או ביצה בטשולנט. מאכלים שדרכם לבשלם בעטיפתם או קליפתם כגון 'קישקע' או ביצה מותר להטמין בתוך הטשולנט בערב שבת לכו"ע שהרי כך הוא דרך בישולם (שו"ת מנח"י שם, חוט שני פכ"ח סק"ד).

יח. דוקא מערב שבת. כל הנ"ל מותר דוקא כשהכניסו את המאכל בערב שבת, אבל בשבת עצמו אסור להכניס מאכלים הנ"ל כשלא היו על האש, לתוך הטשולנט שעל האש, אפילו דבר יבש, משום איסור 'נתינה תחילה'.

סיר לבישול איטי - 'קראק פאט

יט. מצוי בזמנינו סוג של 'סיר איטי' העשוי משני קדירות, הפנימי הוא כלי חרס, ויושב בתוך כעין קדירה חיצונית באופן שהדפנות של החיצונית מכוסות דופני קדירה הפנימי, ויש לפעמים גם 'גופי חימום בדפנות'.

כ. ודנו הרבה פוסקים בדין כלי זה מאחר שיש בה חששות איסור שיהיה, חזרה והטמנה (עי' מנחת שלמה ח"ד סי' ל"ד אות ה', שו"ת שבט הלוי ח"ט סי' נ"ב ונ"ג, תשובות והנהגות ח"ג סי' ק"ו ועוד).

כא. ולכן כדי לצאת מכל ספיקות ושאלות, יש להקפיד על כמה דברים בזה:

כב. יש להניח הפסק של נייר אלומיניום עבה בין קדירה הפנימית לחיצונית באופן שמפסיק בתחתית וגם דפנות הקדירה, ושיהיה בולט למעלה ונראה קצת מציץ מבין שני הקדירות. [אפשר להשתמש בתבנית אלומיניום גדול וחתוך בפינות כך שיכול להכניסו בפנים הקדירה החיצונית].

כג. יש גם לשים איזה דבר תחת הקדירה הפנימית כדי להגביהו קצת, כך שהדפנות של הקדירה הפנימית יהיו מגולות יותר מהרגיל [אפשר לשים כדורים של 'נייר כסף', או כגון קופסת קטנה של טונה כשהיא ריקה או לדוגמא מכסים [אדומים] של 'קפה נמס'].

כד. לכתחילה גם יש לכסות הכפתור שמא יגביה מ'נמוך' לגבוה;

כה. וכל זה חוץ מהמבואר לעיל תנאי 'חזרה' כשרוצה לעשות חזרה בשבת, והם שיהיה מבושל כל צרכו (אות ט'), ודעתו להחזיר (אות י'), ועודו בידו (אות י"א), ותנאי 'שהיה' שיהיה חצי מבושל קודם שבת כשאינו גרוף (אות ג').

הגסה וקירוב בישול

תבשיל שלא נתבשל כל צרכו

כו. להגיס. המגיס בשבת טשולנט שעומד על גבי אש ואינו מבושל כל צרכו עובר על איסור בישול מן התורה, שההגסה מקרבת את הבישול, ולכן אסור להגיס קדירה כזאת, ואפילו אם אינו עומד על האש והיד סולדת בו אסור (שו"ע ש"ח סי"ח), ומ"מ אם עבר והגיס בדיעבד לא נאסר הטשולנט כשהיה עכ"פ מבושל כמאכל בן דרוסאי שהוא חצי מבושל (ביאה"ל שם).

א. מצוה להטמין מאכל לשבת כדי שיאכל חמין בשבת כי זהו מכבוד ועונג שבת (רמ"א סי' רנ"ז ס"ח), וכל בעל נפש לא יסור ממנהג ישראל להטמין חמין לשבת ולקיים מצות עונג שבת כאשר נהגו אבותינו מעולם (מ"ב סקמ"ט), ולכן גם בקיץ במקומות החמין יש להקפיד על זה.

ב. חולה ל"ע או מי שמזיק לו החמין, מספיק לו לאכול צונן (מ"ב סקמ"ח), אבל מי שאינו מזיק לו רק שאינו אהוב עליו אין לו לבטל מנהג אבותינו (חוט שני ח"ב פכ"ח סק"ב).

מדיני שהיה, חזרה והטמנה

שהיה

ג. חצי מבושל. כדי שיהיה מותר להשהות קדרה על האש מערב שבת לתוך השבת חייבים א' משני תנאים. האחד, יש לוודא שהטשולנט יהיה מבושל לכל הפחות כמאכל בן דרוסאי שהוא חצי בישול, בערב שבת (סי' רנ"ג ס"א) בזמן השקיעה (הגרשז"א מנחת שלמה ח"ב סי' ל"ד אות ט').

ד. גרוף. כשמבושל פחות מהנ"ל, צריכים לכסות את מקור האש, ורוב פוסקים ס"ל דדי לכסות הגז בכיסוי פח [בלעך] (שו"ע הרב סי' רנ"ג קו"א ס"י, שו"ת מהרש"ג ח"ב סי' נ', שו"ת שבט הלוי ח"א סי' צ"א) וכך מנהג העולם.

ה. וכשיש כיסוי על מקור האש, אין צריכים לכסות גם כפתורי הגז, ומ"מ י"א דטוב גם לכסות הכפתורים כדי שיהיה היכר במקום חיתוי (שו"ת אג"מ או"ח ח"א סי' צ"ב).

ו. פלטה חשמלית לשבת, שאין בה דרגות שונות של חום, נחלקו הפוסקים אם צריכים לכסותה עם 'בלעך', רוב הפוסקים ס"ל שאין צריכים לכסותה מכיון שאינה מיועדת כלל לבשל עליה (שו"ת אג"מ או"ח ח"ד סי' ע"ד ושו"ת שבט הלוי ח"ה סוף סי' ל'), וי"א דמ"מ צריכים לכסותה בנייר אלומיניום עבה דכיון שאין כאן היכר לא פלוג רבנן (הגרשז"א).

חזרה

ז. כדי שיהיה מותר להחזיר קדרה על האש בשבת ישנה ד' תנאים וכפי שיבואר:

ח. גרוף וקטום. אסור להחזיר קדרה על האש אלא א"כ האש גרוף וקטום דהיינו שהאש צריך להיות מכוסה (שו"ע סי' רנ"ג ס"ב), ואם עבר והחזיר כשהאש לא היה מכוסה, צריך להסירה מהאש (חזו"א סי' ל"ז סק"ו).

ט. מבושל כל צרכו. עוד תנאי להתיר חזרה הוא שהתבשיל כבר מבושל כל צרכו, שאם לא כן אסור משום בישול (רמ"א רנ"ג ס"ב), ואם הטשולנט כבר מבושל והצטנן, צריכים לוודא שלא נצטנן לגמרי דאל"כ אסור להחזיר.

י. דעתו להחזיר. כשמסירים הקדרה מעל האש צריכים לכוון שדעתו להחזיר (רמ"א שם), ובדיעבד אם הוא עדיין בידו ולא היה דעתו להחזיר ונמלך להחזיר, לעת הצורך מותר (מ"ב סק"ו).

יא. עודו בידו. גם צריכים לדקדק שלא להניח הקדרה במקום שהדרך הוא להניח אותה כשנגמר בישולו כגון על הקרקע (שו"ע שם), במקרה (חוט שני) או על אדן החלון, דאם הניח אותה על הקרקע אסור להחזירו על אש, אבל אם הניח אותה על כסא ודעתו להחזירו (ביאה"ל שם ד"ה ודעתו) מותר, ויש מתירין בהניח על כסא אפילו לא היה דעתו להחזיר (חזו"א סי' ל"ז סק"ב).

יב. ואם הניח הקדרה על השיש נחלקו הפוסקים, יש מתירים להחזיר (הגרשז"א, ארחות שבת פ"ב סמ"ז), ויש אוסרים (שם).

קוגל עטוף בנייר בטשולנט

יג. בערב שבת מותר ליתן מאכל כגון קוגל וכיוצא בה עטוף בנייר אלומיניום או נייר אפיה לתוך קדירת טשולנט, ואין בזה משום איסור

החום שנשאר בו (שו"ע הרב ש"ח ס"ט) אפילו אם הוא פחות מיד סולדת בו (רמ"א ש"ח ס"ט).

מב. כלי שני. ואם המים לא היו על האש אלא היו מונחים בכלי שני כגון בתרמוס אסור להוסיף מים אלו לטשולנט העומד על האש אפילו אם

עדיין לא הצטנן המים שהרי דינו כנתניה בתחילה, האסור בשבת.

מג. לערות מים חמים מהמיחם לתוך הטשולנט. מותר לערות מים מקדירה העומדת על האש ישירות אל תוך קדירת טשולנט, מדין חזרה, אולם רק באופן שהאש מתחת הטשולנט גרוף וקטום (שו"ע רנ"ג ס"ד).

מד. ויש בזה שני אופנים, האחד שמסירים המים מהאש ומערים מקדירת מים ישיר לטשולנט שעדיין עומד על האש, והשני שמביאים קדירת טשולנט אל המיחם מים ופותחים הברז של מים ונכנס ישיר לטשולנט.

מה. בשני אופנים הנ"ל צריכים לזוהר לכתחילה לערות המים בגובה באופן שלא יעלו אדים מקדירת טשולנט בשרי לברז של המיחם, שאם לא כן יקבל הברז בליעות בשריים ע"י ההבל שלמטה המתערב עם הניצוק ועולה למעלה (פמ"ג יו"ד סי' ק"ה משב"ז סק"ו, יד יהודה קצר סק"א), ומ"מ בדיעבד לא נעשה בשרי, ומותר להכין מן המים קפה ולהוסיף בו חלב (הכ"א).

מו. לערות מכלי, ומכלי לטשולנט. נחלקו הפוסקים אם מותר להוסיף מים חמים ע"י ששופכים מים ממיחם העומד על האש לכלי ריק, ומערים המים מהכלי לטשולנט, י"א שמותר (הכרעת מ"ב, שער הציון רנ"ג סקמ"ז, הגרשז"א, שש"כ פ"א הערה מ"ד, שו"ת אבן ישראל ח"ח סי' כ'), וי"א שאסור (דעת המחבר רנ"ג ס"ד, פמ"ג א"א סק"כ, שו"ע הרב סעיף י"ד), ולכן אין למהר להקל בזה (שו"ת שבט הלוי ח"ג סי' צ"ג).

מז. יש עצה להסיר כיוסי קדירת הטשולנט ולשפוך קצת מים מהמיחם לתוך הכיוסי כשהוא הפוך, ומהכיוסי לשפוך לטשולנט, והוא מותר לכו"ע מאחר שהכיוסי חם שהיה עומד על האש (מאור השבת סי' סקמ"ט).

מקרים וטעויות

הוריד הטשולנט בטעות

מח. אם היו לו שתי קדירות על הבלעך או על הפלטה, ובלייל שבת בטעות הסיר ה'טשולנט' במקום המרק עוף' ולא היה דעתו להחזירה שחשב שהוא המרק, נחלקו הפוסקים בדינו, י"א דמותר להחזירה שכיון שלא נתכוון להסירה כלל נחשב כנטלה על דעת החזירה, וגם לסמוך על דעת הר"ן שמתיר חזרה בשבת כשניטלה בשבת (הגרשז"א, שש"כ ח"ג פ"א ס"כ). וי"א שאסור מאחר שנטל בדעת שלא להחזירה (חוט שני ח"ב פכ"ז סק"א).

כתבה האש או נכבה הפלטה

מט. כתבה האש שתחת הקדרה או נכבה הפלטה בשבת ורוצה להעביר האוכל למקור אש אחרת ולא נצטנן לגמרי, מותר להעבירה לאש אחר אם הוא גרוף וקטום (הגרשז"א, שש"כ פ"א הערה ס"ט, אג"מ או"ח ח"ד סי' ע"ד בישול ל"ח).

נ. וכן הדין באופן שהיה הפסקת חשמל, ואחר זמן נדלק החשמל באופן המותר, שא"צ להוריד המאכל (הגרשז"א, מכתב אוצרות השבת עמ' ת"א).

נא. מי שחימם טשולנט מערב שבת, ונתנה על הפלטה ושכח להכניס התקע, וכן בסיר איטי, או ששכח להדליק אש תחת הבלעך, ולא נצטנן לגמרי, מותר להעבירו למקור אחר של אש שהוא גרוף וקטום, (מנחת שלמה ח"ב ל"ד אות י"ז, מנחת שי עמ' שט"ו).

מדיני בשר בחלב

חלה על קדירת טשולנט

נב. המניח חלה על קדירת טשולנט לחממה, י"א שנעשית החלה בשרי עד כדי שאם אוכלים אותו צריכים להמתין שש שעות לפני אכילת מאכלים חלביים (מור הגר"מ בראנדסדארפער זצ"ל), והוא ע"פ השיטות הס"ל דלא אמרינן נ"ט בר נ"ט בשעת בישול (חור"ד יו"ד סי' צ"ה סק"א, רע"א בתשו' סוף דו"ח למס' כתובות).

נג. אבל דעת רוב פוסקים שלכל היותר הרי דינו כטעם ראשון של בשר דרך כלי ולכתחילה לא לאכלו עם חלב ממש, אבל לא לענין המתנת שש שעות, חוץ מזה שהרבה פוסקים אכן נוקטים דדינו כנ"ט בר נ"ט (שו"ת בית אפרים יו"ד סי' ל"ז).

נד. לכתחילה אין לערב חלה זו עם חלב, ולכן אין לטגנו במחבת עם חלב, ומ"מ בדיעבד כשעירבו עם חלב, אם החלה היתה עומדת על המכסה במקום שמשם יוצא זיעת טשולנט ממש, נאסרה החלה, אבל אם היתה במקום שאין יוצא משם זיעה, יש על מי לסמוך להתיר החלה.

כו. להוציא מאכל. ולכן אסור להוציא בשבת קצת טשולנט מהקדרה כשאינו מבושל כל צרכו ואפילו כשאינו עומד על האש, שהרי בהוצאת הכף מערב הטשולנט ומקרר את בישולו (שם), ואסור עכ"פ מדרבנן.

תבשיל שנתבשל כל צרכו

כז. עומד על האש. תבשיל שודאי נתבשל כל צרכו [בספק צריכים להחמיר (רמ"א סי' רנ"ט ס"ז)], דעת המחבר דמותר להגיס אפילו כשעומד על האש (ש"ח סי"ח), וכן מותר להוציא מאכל מהקדרה ע"י כף (מ"ב ס"ק ק"ג).

כט. אבל יש מחמירים לאסור להגיס או להוציא ע"י כף כשהסיר עומד על האש (כל בו וא"ר הובא במ"ב ס"ק ק"יג), אמנם ע"י מזלג (חוט שני פכ"ט עמ' קצ"ו) או להוציא המאכל בכף רק מלמעלה מותר.

ל. אינו עומד על האש. וכשאינו עומד על האש ונתבשל כל צרכו מעיקר הדין מותר להגיס, ומ"מ כתב הרמ"א דלכתחילה יש לזוהר ולהחמיר (רמ"א שם) עכ"פ בהגסה ממש אבל להוציא בכף אין להחמיר כלל (מ"ב ס"ק ק"ז) אפילו להוציא מתחתית הקדרה (אג"מ ח"ד סי' ע"ד בישול אות ח').

לא. כשמוסיפים מים חמים לטשולנט העומד על האש (עי' אות מ') לכתחילה יש לזוהר לשפוך המים בנחת ובמתינות כדי שלא יתערב הטשולנט בעת שפרכת המים ויהיה כהגסה (הגרשז"א, שש"כ פ"א סעיף ט"ז).

כשעומד על האש

לב. בלעך - פח. כשעומד על 'בלעך' [פח], רוב הפוסקים ס"ל דגז המכוסה ב'בלעך' נקרא 'גרוף' ומותר להשהות ולהחזיר קדרה בשבת כשקיים שאר תנאי שהייה וחזרה (שו"ע הרב סי' רנ"ג קו"א ס"י, שו"ת מהרש"ג ח"ב סי' נ', שו"ת שבט הלוי ח"א סי' צ"א) וכך מנהג העולם, אבל דעת החזו"א דאינו נקרא גרוף שהרי בלעך המצוי אין החום מתמעט כ"כ, ולכן אפילו כשיש בלעך, אם הוריד הטשולנט ממנו בשבת אסור להחזירה (חזו"א או"ח סי' ל"ז סקט"ו).

לג. ולכן לדעת החזו"א אם עומד הטשולנט על האש ורוצה להגיס או להוסיף מים כשמבושל כל צרכו, עדיף להגיס הטשולנט כשהוא עומד על האש מאחר שאינו אלא חומרא בעלמא כנ"ל, שאם היו מורידים הטשולנט מהאש כדי להגיס כשאינו על האש, אסור להחזירו לאש כדין אינו גרוף.

לד. אבל לפי מנהג העולם הנ"ל דע"י 'בלעך' נקרא 'גרוף', עדיף להוריד הטשולנט מהאש כשמבושל כל צרכו, ולהגיס כשאינו על האש ואז להחזירה, בכדי לחוש למחמירים לא להגיס כשעומד על האש (אות כט). לה. אמנם אם הקדרה גדולה וכבדה, כגון בישיבה, במלון או בקייטרינג, אפשר לסמוך על דעת החזו"א ולהוציא ממנה אפילו כשעומד על האש, כשהוא מבושל כל צרכו, כשנזהרים שלא לערב אפילו מעט בקדרה (שו"ת שבט הלוי ח"י סי' י"א אות ב').

לו. כשעומד על בלעך, מותר להזיז הקדרה למקום בלעך שאין אש תחתו ונחשב אז כאינו עומד על האש כל שאינו אפילו סמוך לאש (שו"ת אג"מ שם אות י"א) ולהגיס או להוסיף מים שם, ואז להחזירה למקום האש. לז. כשעומד על 'פלטה חשמלית', כל הפלטה נחשב כעומד על האש וצריך להסיר הטשולנט ממנה כדי להגיס או להוסיף מים (הגרשז"א, שבות יצחק בישול פמ"א אות ב' סק"ו).

לכסות הטשולנט בכיוסי בשבת

לא. אינו מבושל כל צרכו. כשנותנים כיוסי על קדרה זה ממנה את הבישול, ולכן אסור לתת כיוסי על קדרה כשהמאכל אינו מבושל כל צרכו (שו"ע סי' רנ"ד ס"ד, ורנ"ז ס"ד) ואפילו כשאינו עומד על האש (ביאה"ל רנ"ז ס"ד ד"ה גורם).

לט. מבושל כל צרכו. ואם התבשיל מבושל כל צרכו ועומד על האש, י"א דאסור לתת כיוסי עליו (שו"ת אג"מ שם אות י'), שביתת השבת מלאכת בישול סקפ"א), ורוב פוסקים נוקטים דמותר מאחר שאינו מעשה הגסה בידים (קצות השלחן סי' קכ"ד בדה"ש סק"י, הגרשז"א, חוט שני שם עמ' קצ"ז).

מ. שכיח מאד שאדם רוצה להוסיף מים לטשולנט שלא יתייבש או יישרף, ויש כמה איסורים שצריכים לזוהר מהם, ולעשות רק באופן המותר וכיבואר.

מא. מים קרים. אסור להוסיף מים שאינם מבושלים לתוך טשולנט משום איסור בישול, וכן אין ליתן מים מבושלים שהיו על האש והצטננו, לדעת המחבר כשנצטנן לפחות מיד סולדת בו [80°C] שהוא שיעור יס"ב לחומרא (שו"ת אור לציון ח"ב פ"ל הערה י"ב) [שו"ע סי' ש"ח ס"ד], ולדעת הרמ"א כל שלא נצטנן לגמרי, דהיינו כל שהוא עדיין ראוי לאוכלו מחמת

ת.ד 102 בני ברק
פקס : 03-5055919
9139191@gmail.com

זכר מואמינים

גליון שבו עי מבית 'בני אמונים'

פרשת כי תשא תשפ"ג שנה ט | גליון מס' 474

פניני אמונים

פניני תפלה בפרשה

פרתחו שערים

דבר מוסד ונשיא 'בני אמונים'

נטילת ידים למאה ברכות

בכל בקר בגשתנו לעבודת התפלה, אנו קוראים את 'פרשת הפיור' המופיעה בפרשתנו, שבה נצטוו הכהנים לקדש את ידיהם ורגליהם "בגשתם אל המזבח לשרת להקטיר אשה לה" (שמות ל ט).

אף שמצוה זו היא יהודית לכהנים ונוהגת רק בזמן שביית המקדש קיים, בפעל גם בימינו, כל יהודי פותח בה את סדר יומו, ואף הברכה הראשונה שאנו מבצעים מדי בקר מקורה במצוה זו.

הרשב"א (שו"ת סי' קצא) מבאר שמקורה של מצוה נטילת ידים מדי בקר בקומנו משנתנו הוא במצוה קדוש ידים ורגלים שבה נצטוו הכהנים העובדים בבית המקדש. לדבריו, כל יהודי שקם ליום חדש של עבודת ה' הוא פתוח הבא לעבודת בית המקדש, וממילא, כפי שהכהנים נצטוו לקדש ידיהם ורגליהם מדי בקר בבניסתם לעבודה, כך נצטוו כל יהודי לקדש את ידיו בכל בקר בבניסתו לעבודת היום. על כך אף פנו דוד המלך ע"ה באומר (תהלים כו ו): "ארטץ בגליון כפי ואטבבה את מזבחה ה'" (ראה ברכות טו א).

כשנתבונן נבחינו כי מצוה זו של נטילת ידים לשחרית ובבוקר עליה, מתקדשים אנו לעבודת ה' הימית שבמקרה נצבת הזכות והחובה לברך מאה ברכות מדי יום. עלה בדעתי כי ענין זה נרמז בברכה שמבצעים אנו על מצוה זו - "אשר קדשנו במצוותיו וצונו על נטילת ידים". "על" בגימטריה "מאה". כפיכך, בעת שמבצעים את הברכה הראשונה בראשית היום, מצהירים אנו: "אשר קדשנו במצוותיו וצונו" לברך "על" ברכות בכל יום.

מדי בקר בברכה הראשונה ביום, נשלחת לנו תזכורת חשובה על עבודתנו - לזכר את ה' לאורך היום באמצעות אמירת מאה ברכות פראוי, וכמוכן בשלמות - בעניית אמן אחריו.

נקפיד על ברכות בשלמות ונתברך בשלמות! בקריאת "אשר קדשנו... וצונו על - ברכות" בברכת שבת שלום,

278 זכר מואמינים

אשר כתבת" (לב לב)

רש"י פרש שפך בקש משה מהקדוש ברוך הוא: אם אין אתה סולח לישראל, מכה את שמי מן התורה כלה "שלא יאמרו עלי שלא הייתי כדאי לבקש עליהם רחמים". תמה הי' בית אהרן' מקרלין: הי'תכן ש'משה הענו מכל אדם החזיק עצמו כמי שראוי לבקש רחמים?

ובאר: אכן, אין פונת רש"י ש'משה חשש שיאמרו שהוא אינו ראוי לבקש רחמים על ישראל, אלא אדרבה, חשש שיאמרו שתפלתו לא התקבלה משום שאינו ראוי לבקש רחמים, ובכך יטעו לסבר שאין הקדוש ברוך הוא שומע את תפלתו של מי שאינו ראוי, בעוד שהאמת היא שהקדוש ברוך הוא שומע תפלת כל פה (בית אהרן' דף קמד ב).

מדות הרחמים בזכות מידת הענוה

"וייעבר ה' על פניו ויקרא ה' א-ל רחום וחננו ארץ אפים ורב חסד ואמת" (דו ו)

כאשר בקש משה רחמים על ישראל לאחר חטא העגל, הזכיר בתפלתו את זכות האבות, ככתוב (שמות לב יג): "זכר לאברהם ליצחק ולישראל עבדיך אשר נשבעת להם בך". חכמים למדו מכך שכל התולה את תפלתו בזכות אחרים, תולים את קבלת תפלתו בזכותו, וכפי שמצינו שתלה הכתוב את קבלת תפלתו של משה בו עצמו, ככתוב (תהלים קו כג): "ויאמר להשמידם לולי משה בחירו עמד בפירץ לפניו להשיב חמתו מהשחית".

דרש רבי אברהם יצחק שיינ ר"מ בשיבת 'תפארת ירושלים':

לאור דברי חז"ל אפשר להוסיף ולומר, שאף הסבה שזכה משה ולאחר תפלתו נתגלו לו סדר שלוש עשרה מדות, שאמירתן פועלת אף אחר שתמה זכות אבות, (ראה רש"י לעיל לג יט) הי'תה בזכות שבענונתו לא בקש רחמים על ישראל לאחר חטא העגל בזכות עצמו אלא בזכות אבות. לפיכך תקנו לומר בנסח תפלת א-ל ארץ אפים הנאמרת כהקדמה ל"ג מדות: "בתחנון ובתפלה פניך נקדם כהודעת לענו מקדם"; מדוע דוקא כאן מכנה משה 'ענו'? לפי שכאמור, "ג המדות התגלו לו בזכות ענונתו, שתלה תפלתו בזכות אבות (ברכת איש).

התשובה מעבירה את הרע שבגזרה

"למה יאמרו מצרים לאמר ברעה הוציאם להרג אתם בהרים ולכלתם מעל פני האדמה... וינחם ה' על הרעה אשר דבר לעשות לעמו" (לב יב ז)

חכמים (ילק"ש כ"י תשא רמז טז טז) אמרו ש'רעה' הוא שם של כוכב המסמל דם ומות, ובאר: כאשר בקשו ישראל לצאת ממצרים למדבר, הזהיר פרעה (לעיל י י'): "ראו כי רעה נגד פניכם", כלומר: "אני רואה באצטגנינות שלי כוכב אחד עולה לקראתכם, שמו 'רעה', והוא סימן דם והריגה". עתה כאשר גזר הקדוש ברוך הוא מיתה על ישראל מחמת חטא העגל, טען משה: "למה יאמרו מצרים לאמר ברעה הוציאם להרג אתם בהרים" - אם תהרגם, יתרברבו המצרים לאמר שאמת דברו, ומזל 'רעה' שעלה לקראת ישראל גרם לכך שימותו כלם במדבר. ואכן, הקדוש ברוך הוא קבל טענתו: "וינחם ה' על הרעה", כשהחליף את גזרת ה'דם שנגזרה על ישראל בדם המילה ש'מל אותם ה'ושע'.

מכך שהקדוש ברוך הוא לא בטל את גזרת הדם מכל וכל, אלא המירה בדם המילה ש'מל אותם ה'ושע, למד רבי אברהם חיים שור כי גזרה רעה אינה יכולה להתבטל, אף בכח התשובה והתפלה יכולה היא להתהפך לטובה. זוהי הסבה שבתפלות הימים הנוראים איננו אומרים: "ותשובה ותפלה וצדקה מעבירין את הגזרה", אלא "מעבירין את רע הגזרה", כלומר: מעבירים את הרע שבה, והופכים אותו לטוב.

כך נבין אף את שאמרו חכמים (ברכות נה ב) שהחולם חלום ואינו מבין אם משמעותו טובה או רעה, יעמד לפני הכהנים בעת ברפת כהנים ויאמר: 'רבנו של עולם אני שלך וחלומותי שלך. חלום חלמתי ואני יודע מה הוא... אם טובים הם, חזקם ואמצם כחלומותיו של יוסף, ואם צריכים רפואה, רפאם כמי מרה על ידי משה רבנו'; לפי שאמרו חכמים (שם נז ב): "חלום - אחד מששים בנבואה", והרי גזרת שמים אינה יכולה להתבטל, לפיכך איננו מבקשים שיתבטלו החלומות הרעים מכל וכל, אלא שהקדוש ברוך הוא ירפאם וינפכם לטובה (יתורת חיים' בבא קמא נה א).

גם מי שאינו ראוי - נענה

"ועתה אם תשא חטאתם ואם אין מחני נא מספרך

אמן במסירות נפש

השופט ההמום נסה לשכנעו שי שקל שוב את ההצעה, אולם היהודי סרב בנחרצות. הוא הישיר מבט לעבר השופט ואמר: "אין דבר בעולם שיגרם לי להמיר את דת אבותי". התאריך שנקבע להוצאתו של ר' אליעזר להורג היה ז' בסיון, יום טוב שני של גלויות של חג השבועות.

כמה ימים לפני בצווע גזר הדין, השיג רבי אלכסנדר זיסקינד אשור לבקר בצינוק שאלי השלף ר' אליעזר. הוא נכנס לתאו והתרגש לראות כי ר' אליעזר עומד איתן באמונתו ומתכוון בסלודין לרגע הנורא. הוא למד יחד עמו את הלכות קדוש ה' ואת גסח הברכה שיש לברך על קיום מצוה זו.

בבקר ההוצאה להורג התעטפה העיר בעננה שחרה; היהודים הסתגרו בבתי הכנסת לתפלת יום טוב שני של חג השבועות ונגעלו את שעריהם בפחדם מפרצי השנאה וחמת הרצח העלולים להציפם מכוון האספסוף המוסת. הגויים מצדם התכנסו בהמוניהם בכפר העיר, ממתינים בשנאה יוקדת ליהודי שאמור להיות מובל לגרדום בדקות הקרובות.

הס השלף בקהל. מבעד לעקול הדרך התקרבה אל הכפר עגלה שחרה, מקפת במשמר חילים. היהודי הובל לגרדום כשפניו מכסות וכל העינים היו מרפזות בו. איש לא שם לבו לדמות אלמונית, עטופה היטב, שחמקה אל ההמון ועקבה במבט חומל אחר היהודי המובל לגרדום. היה זה הצדיק רבי אלכסנדר זיסקינד אשר חמק מבית הכנסת, שם נפשו בכפו ונטמע בין ההמון צמא הדם כדי לשהות לצד הקדוש ברגעיו האחרונים.

דקה קצרה לאחר מכן נסר את השקט קולו הצלול של ר' אליעזר. הוא ברח מלה במלה, בכונה עצומה ובדבקות, את הברכה שלמד אותו רבי אלכסנדר זיסקינד: "ברוך אתה ה' אלקיני מלך העולם אשר קדשנו במצוותיו וצונו לקדש שמו ברבים" ורבי אלכסנדר זיסקינד ממקום עומדו ענה בכונה עצומה: "א-מ-ו!"

בו באמן נשמעה מפיו של ר' אליעזר זעקת 'שמע ישראל', ונשמתו עלתה בסערה השמימה לשכון במעלות קדושים וטהורים.

עוד שנים רבות אחר אותו מעשה שחו הכל בהשתאות על מסירות נפשו של בעל היסוד ושרש העבודה, כדי לזכות בעגית אמן אחר ברכתו של הקדוש ר' אליעזר ב"ר שלמה מוורבלוב הי"ד.

פתח דבר לצאנת בעל היסוד ושרש העבודה, מהדורת וילנא תרפ"ט

מצא עצמו לחרדתו מקף בהמון נוצרי נבצר. העבדה שלפניהם שכב גוי מת כשיהודי עומד לצדו הציחה את דמיונם הקודח וגרמה להם להסיק במהרה את המסקנה המתבקשת מבחינתם; היהודי הרג את הגוי כדי להשתמש בדמו לאפית מצות הפסח, ואחר נסה לקוברו כדי לטשטש ראיות.

ר' אליעזר נסה לטען לחפותו, "האיש נפל ובסקר הפל נסיתי להצילו!" זעק במר נפשו, אך קולו נבלע ברעש קריאות הנקם של ההמון. המשטרה שהזעקה למקום חלצה אותו בקשי, ועד מהרה מצא עצמו ר' אליעזר אזור בידיו וברגליו כאחרון הפושעים, מובל לבית המעצר.

בימים ההם, לפני כמאתים וחמשים שנה, התגוררו בעיר הורודנא, היא גרודנא, כמה אלפי יהודים, כשביניהם בולטת כשלהבת זוהרת דמותו של הגאון הקדוש רבי אלכסנדר זיסקינד בעל "סוד ושרש העבודה".

יהודי הורודנא שחרדו מאד לגורלו של אחיהם נסו בכל דרך להצילו. הם הדפקו על פתחי שרים ושופטים, נסו לשחד את כל מי שהיה אפשר, וכמוכן שפכו תפלה ותחנונים לפני יושב מרום, שהאמת תצא לאור ולא יאנה לר' אליעזר כל רע.

אלא שמאידך גיסא, הכמר המחוזי, אנטישמי מצהר, דאג לחמם את האוירה ולגרם לכך שהשופטים שגם בלאו הכי היו אנטישמים, לא יוכלו לפסק אחרת.

אתא ובא יום המשפט. אולם בית המשפט היה מלא מפה לפה כאשר נכנס אליו היהודי החשוד ברצח. מבטים רושפים קדמוהו, והדרישה היתה נחרצת לחרץ את גזר דינו לרעה. כצפוי, תוך כמה דקות נחרץ גורלו של היהודי למות בתלה.

רגע לפני הקראת גזר הדין נעמד אחד מהשופטים על הדוכן, הישיר מבט לעבר היהודי ואמר לו במתק שפתים: "יהודי, אף שגורלך נחרץ, החלטנו מתוך רחמים על משפחתך לפתח לך פתח הצלה; אם רק תקבל על עצמך את הדת הנוצרית, נבטל מייד את גזר דינך ותוכל להמשיך לחיות כאחד האדם..."

לשופט היה ברור שהיהודי ימהר לקבל את ההצעה 'הנדיבה', אלא שהיהודי סרב אפלו להרהר על כך וזעק מיד: "חלילה וחס, יהודי אני וכיהודי אמות!"

חדש ניסן תק"נ. הורודנא היהודית רעשה כמרקחה. ספורו המר של ר' אליעזר מוורבלוב שאף לאחרונה העתיק מגוריו לעיר הורודנא, הפך גלים במהירות והפך עד מהרה לנושא השיחה המרכזי בכל העיר. הבריות שחו ביניהם על הגזרה הנוראה שנחתה על ר' אליעזר.

הכל התחיל שבוע לפני כן. ר' אליעזר, יהודי

יהודי הורודנא שחרדו מאד לגורלו של אחיהם נסו בכל דרך להצילו. הם הדפקו על פתחי שרים ושופטים, נסו לשחד את כל מי שהיה אפשר, וכמוכן שפכו תפלה ותחנונים לפני יושב מרום, שהאמת תצא לאור ולא יאנה לר' אליעזר כל רע.

מרכז העיר גרודנא [הורודנא]

בעל לב רגיש ורחום, צעד ברחובה של עיר והבחין מרחוק בגוי מבגר הצועד לעבר בור עמק שהיה פעור בצד הרחוב מבלי לשים לב לסכנה. ר' אליעזר רץ בכל כחו כדי לעוצרו, אך הגיע למקום רגע אחד מאחר מדי. הגוי הספיק לצנח הישר לתוך הבור הפתוח, ואם לא די בכך, אף נקבר תחת ערמת החול שנושאה לצד הבור ועתה התמוטטה על ראשו.

ר' אליעזר נסה לרדת אל הבור כדי להציל את הגוי, אלא שעד מהרה הבין כי אפסו הסכונים; הגוי שספג מכת מות היה קבור תחת ערמת החול ללא רוח חיים.

כשטפס ר' אליעזר בחזרה אל שפת הבור,

דין אמן ותומה

'אמן ותומה' בקדיש

יש הסוברים שבעניית אמן אחר קדיש אין העונה צריך לדעת אחר איזה חלק בקדיש הוא עונה, ודי בכך שהוא יודע שהוא עונה אמן אחר קדיש כדי שלא תחשב ענייתו 'אמן ותומה'. ואולם למעשה פתבו הפוסקים שאף אחר קדיש - על העונה לדעת על איזה חלק בקדיש הוא עונה אמן, ואם ענה אמן בלא ידיעה, הרי זו 'אמן ותומה'.

מקורות ובאורים:

נחלקו האחרונים בדין מי שהיה באמצע תפלתו ובשל כך לא שמע את אמירת הקדיש, ומיד כשסיים תפלתו שמע את הצבור עונים 'אמן, יהא שמה רבה מברך...', האם מתר לו להצטרף אליהם גם בעניית אמן או שעליו לענות 'יהא שמה רבה' ללא אמן: דעת המגן אברהם (קט ב) שיצטרף לאמירת 'יהא שמה רבה' ללא עניית אמן 'כיון דלא מתפנו על מה יאמר, מיקרי 'אמן ותומה'. מבאר מדבריו שהעונה אמן אחר קדיש צריך לדעת על איזה חלק בקדיש הוא עונה, ואם עונה בבלי דעת הרי זו 'אמן ותומה'. לעמיתו האליה רבה (שם ז) חולק עליו וסובר שמי שסיים תפלתו בעת אמירת 'אמן יהא שמה רבה...', יכול להצטרף אף לעניית אמן אף שאין דעתו נתונה לאיזה חלק בקדיש הוא עונה אמן, כיון שדי בכך שיודע שעונה אמן על קדיש.

לענין הלכה: מדברי ההלכות שלמה (תפלה פ"ו הלכה יז) נראה שפסק כדעת האליה רבה שאף מי שאינו מפנה לבו לשמע את תבות הקדיש ואינו יודע על איזה חלק בקדיש הוא עונה אמן, מפל מקום יענה אמן אחר הקדיש, 'כיון שעל כל פנים יודע שעונה על ענין קדוש ה"'. ואולם המושג ברוך (שם ד) הכריע פ'מגן אברהם'. וראה אגרות משה (יו"ד ח"ד סי' סא אות טז) שהוכיח מפה שכתב הרמ"א (קכד יא): 'אם לא שמע הברכה כלל, רק שומע צבור עונים אמן ויודע על איזה ברכה קאי, יענה עמהם וכן בקדיש וקדשה וברכו', שאף בקדיש יש דין 'אמן ותומה' 'אם יענה אמן כשלא יודע על איזה דבר מהקדיש הוא עונה'.

ספק בין שתי ברכות שוות

השומע מפי העולה לתורה את סיום ברכתו: "ברוך אתה ה' נותן התורה", יענה אחריו אמן, אף אם אינו יודע אם סיים העולה את הברכה שלפני הקריאה - 'אשר בחר' או את הברכה שלאחריה - 'אשר נתן'. שלפי שמהותן של ברכות אלו שווה, דינו כמי שיודע על איזו ברכה הוא עונה, ואין זו 'אמן ותומה'.

מקורות ובאורים:

כך פסק באשל אברהם (לרא"ד מבוטאטש, מהדו"ת ככד ח). וכתב שם עוד שהלכה זו נאמרה אף בנוגע לברכות נוספות שמהותן שווה, ויגון ברכות התורה הנאמרות בשחר, שאם שמע את חברו מסים את אחת מהן יענה אמן, אף אם אינו יודע איזו מן הברכות סיים. והוא הדין גם לשומע אדם המברך על התפלין ואינו יודע אם ברוך 'להניח תפלין' על הנחת תפלין של יד או שברך על מצות תפלין' על הנחת תפלין של ראש, שעליו לענות אמן. שלפי שמהותן של ברכות אלו אהת היא, אין ענייתו נחשבת 'אמן ותומה'.

ברכה בלשון אחרת

אדם המברך ברכה בלשון אחרת, אף על שהשומע אינו מבין את לשון הברכה, כל שיודע מהי הברכה שמברך - עליו לענות אמן.

מקורות ובאורים:

המברך בלשון אחרת יוצא ידי חובה אם מבין את אותה לשון כמבאר במשנה ברוך (סב ג). אף במקרה שהשומע אינו מבין את לשון הברכה שברך המברך, אם יודע על איזו ברכה הוא עונה עליו לענות אמן, דלא גרע ממי שלא שמע את הברכה שחייב לענות אמן אם יודע איזה ברכה ברוך המברך (שו"ת שבט הקהתי ח"ד סימן ט).

דועי אמונים

מדברי מרן ורבנו על עניית אמן

העונה אמן מייטיב עם המברך

במגלת רות (ב יט) אנו קוראים על הדין ודברים שהיו בין רות לנעמי חמותה: "ותאמר לה חמותה איפה לקטת היום ואנה עשית יהי מכירך ברוך ותגד לחמותה את אשר עשתה עמו ותאמר שם האיש אשר עשיתי עמו היום בעז".

מדוע אומרת רות: "שם האיש אשר עשיתי עמו". וכי היא עשתה עמו, הלא לכאורה בעז זה שגמל חסד עם רות? חכמים לומדים מכך (רות רבה ה ט) יסוד גדול: "יותר ממה שבעל הבית עושה עם העני - העני עושה עם בעל הבית".

אכן בעל הבית בנותנו מתת יד לעני מייטיב עמו, ואולם העני בקחתו מבעל הבית מייטיב עמו יותר. כה פשוט היה הדבר בעיניו של רות אם המלכות, עד שציגה זאת כמשיחה לפי תמה באזני נעמי.

זהו גם סוד מעלת עניית אמן. כיון שהמברך הוא שפותח במצוה ומברך, ובלעדיו אין ברכה ואין אמן, הסברא נותנת שיהיה המברך גדול מן העונה. ואולם חכמים באים ומלמדים (ברכות נג ב): "גדול העונה יותר מן המברך". מדוע?

אלא שבאותה מדה שהעני שמקבל צדקה מייטיב עם הנותן יותר ממה שהנותן מייטיב עמו, כך העונה אמן על ברכה מייטיב עם המברך יותר ממה שהמברך מייטיב עמו. המברך אמנם זכה במצוה גדולה ויקרה - מצות עניית אמן, ואולם העונה אמן זכה את המברך ביותר מקו, שכן

המשפיע הרה"צ רבי נחמן בידרמן שליט"א

בזכותו יש לברכה קיום, ואף נפתחים בפניה שיערי שמים.

שהרי כך כתוב בזהר הק' (עקב רעא א): "כשעולה הברכה שנוענתה באמן

מהעולם התחתון לעולם העליון, אין שום פתח ופתח למעלה, ואין שום ממנה למעלה שאינו פותח את כל

הפתחים בפניה ומכריזים ואומרים בכל הרקיעים: 'זהו הדורון לשלח פלוני למלך! זהו הדורון שהובא בקיום ובשלמות כראוי! איזו היא

הברכה שנאמרה בשלמות כראוי? זוהי הברכה שענו אחריה אמן. כי כל ברכה שענו אחריה אמן, זו היא ברכה שנאמרה בצורתה ובשלמותה, כפי שראוי להיות".

נמצא לפי זה שבאומרם: "גדול העונה אמן יותר מן המברך", התפנו חכמים לומר אף שמעשה החסד שעושה העונה אמן עם המברך גדול הוא ממה שעושה המברך עמו.

נתן להוסיף ולבאר כי יסוד זה אף נרמז בדברי המדרש שבו פתחנו מאמר זה: "יותר ממה שבעל הבית עושה עם העני, העני עושה עם בעל הבית". נתן לפרש את הפלה "עני" מלשון עניית אמן; "יותר ממה שבעל הבית", הינו המברך שבלעדיו אין ברכה ואין אמן, מייטיב עם "העני", הינו

העונה אמן, העונה אמן מייטיב עם המברך.

איצרות אמונים

מעלת עניית אמן

פח ההחלטה בעניית אמן

על דברי הגמרא הידועים (ברכות נג ב): "גדול העונה אמן יותר מן המברך" תמהו רבים, שלכאורה המברך הוא המשבח והמודה, והעונה אמן רק מסכים לדבריו, ומדוע אם כן אמר רבי יוסי שגדולה מעלת העונה אמן על המברך?

באר המשגיח רבי משה רוזנשטיין:

כלנו גדלים מקטנות על יסוד הידיעה והאמונה כי חיי העולם הזה אינם התכלית, וכל תפקיד האדם בעולמו הוא להיות משעבד לבורא ולמצוותיו. משחר טל ילדותנו אנו לומדים ועוסקים בדברים שיעורוננו לכך, ובכל זאת אין הדברים קונים שביתה מחלטת בלבנו ומרבים אנו לשכח ולהסיח דעת מיעודנו ותפקידנו. מדוע?

הסבה לכך היא משום שחסרה לנו ההחלטה הפנימית כי יסודות אלו הם אמת מחלטת ויחידה שלא נתן להשתמט ממנה, ואין לנו כל בררה כי אם לחיות על פיהם. את ההחלטה הזו קוראת התורה לכל יהודי לקבל על עצמו בפרישת "והיה אם שמע", בכתוב (דברים יא יח): "ושמתם את דברי אלה על לבבכם ועל נפשכם". שימת הדברים על לבנו כמקרחים ומחלטים היא שתגרם לנו לחיות בפעל כדרישת התורה, ולא רק להאמין בדברים באפן תאורטי.

זוהי מטמעותה של עניית אמן; בעוד המברך מצהיר כי הוא מאמין במלכות ה' ושהכל מידו, העונה אמן מצהיר על אמונתו שאוהי אמת מחלטת ויחידה שחייבים לחיות על פיה. ולפי שהחלטה זו היא הפניעה את האדם להשתעבד בפעל לחיי תורה ומצוות הלכה למעשה, לכך אמרו חז"ל שגדול הוא העונה אמן יותר מן המברך ('יסודי הדעת' פרק כז).

בזכות עניית אמן נצולים מגיהנום

מובא ב'תנא דבי אליהו' (זוטא פרק כ) שלעיתיד לבא יאמר הקדוש ברוך הוא למלאכי השרת להוציא את פושעי ישראל מתוך הגיהנום ולהכניסם לגן עדן, בשכר שיענו שם אמן אחר קדיש שיאמר דוד המלך.

רבי אברהם קוריאט מטיטואן מוסיף כי לכך התכוון דוד המלך באומרו (תהלים כג ד): "גם כי אלך בגיא צלמות לא אירא רע כי אתה עמדי"; גם אם שליכני ל"גיא צלמות" - לגיהנום, לא אירא, כי אתה עמדי" - ראשי תבות בגימטריה אמן, כלומר שאזכה לצאת משם בזכות עניית אמן (ברית אבות' פר' וארא).

אגרת אמונים

מכתב מקורא נאמן

למערכת עלון 'וכל מאמינים',

בחסידי ה' זו כבר תקופה ארוכה שהנני זוכה לפתח את יומי באמירת ברכות השחר בחברותא. עצם ההקפדה על כך היא כבר זכיה מיחדת עבורי - תחושה נפלאה של 'להתחיל את היום בקרבת אלוקים'.

ואולם לצד זאת אינני יכול להתעלם מהעבודה שבעקבות הנהגה זו הנני רואה בכל עיניי סיעתא דשמיא עצומה. הכח של האמן מלווה אותי לכל מקום. וחסבתי שהסבה לכך, כי אף שתמיד אמרתי ברכות ואמינים, הרי כמו שבכל מצוה ההתאמצות לקיימה היא עקר הענין שבה, כך גם בעניית אמן, כאשר מקדימים לבוא לבית הכנסת כדי לענות אמן אחר ברכות השחר יש לזה חשיבות מיחדת, ומתוך כך גם ברכה מיחדת.

חשבתי להביא רמז על כך: הנה ידוע שאמן היא בגימטריה "צא", ויש בכך רמז שבעניית אמן זוכה האדם שיפתחו בפניו שערי שמים ויזכה לצאת מקל המצרים והבעיות, בבחינת "צא תאמר לו" (ישעיה ל כב).

תחזקנה ידיכם בכל פעולותיכם, מ.ש.ג. ח'יפה.

נתן לשלח מכתבים לפקס 08-9746102 שמספר או לכתבת המייל: 9139191@gmail.com

שיערי גן עדן

עניית אמן במשנת בעל ההלולא

המצבה על קברו של הרבי ר' אלימלך בליזנסק

ה'נעם אלימלך' כ"א באדר תקמ"ז

הרבי ר' אלימלך מליזנסק הידוע על שם ספרו 'נעם אלימלך', נולד בשנת תע"ז בלאפאחי, כפר קטן הסמוך לטיקטין, לאביו רבי אליעזר ליפמן. כשגדל שלחו אביו ללמד בטיקטין, שם פגש ברבי ר' שמעלקא מניקלשבורג שבאותה עת התגורר בטיקטין, ונקשרה ביניהם ידידות עמקה שנמשכה לאורך שנים.

שמעיה של תורת החסידות הגיע לרבי אלימלך עוד בחי' הבעל שם טוב, אך הוא הוסיף לעבד את קונו על פי דרכו. רק שנים מאחר יותר בהשפעת אחיו הגדול הרבי ר' זושא, הצטרף הרבי ר' אלימלך לתלמידי המגיד ממזריטש ממשיכו של הבעל שם טוב.

בבית מדרשו של המגיד נמנה על גדולי התלמידים ולאחר הסתלקותו של המגיד הטלה עליו עטרת הנהגה של בני החברה, מפיצי תורת החסידות, והוא הכר כמנהיגה של תנועת החסידות בגליציה ופולין. בהכנתו עמדו ראשיה כחומת מגן נגד ניצני ההשכלה הברלינאית שהחלה להתעורר בימיו, ובזכות כך נשמר הצביון היהודי בטירתו.

לאחר שלוש עשרה שנות הנהגה, בכ"א באדר תקמ"ז עלתה נשמתו השמימה, והוא הובא לקבורה בבית החיים בליזנסק. בחייו נהרו אלפים ללמד ממנו ארחות חיים, ואף לאחר פטירתו מוסיפים רבבות לפקד את ציין קדשו ולשפף שם שיה ותפלה לפניו ה'.

אמן מתוך הסדור

ברשימת הנהגות שכתב הרבי ר' אלימלך מליזנסק ב'צעטיל קטן', הוא מזכיר להקפיד על עניית אמן, וכך כתב (אות יא): "בחזרת השליח צבור השמונה עשרה יעין בסדור לענות אמן בכל כחו בכל ברכה וברכה".

שבח מכל העולמות

בספר 'נעם אלימלך' (פר' בלק) מביאר הרבי ר' אלימלך את התועלת הגדולה שיש למברך כאשר ברכתו נענית באמן, ואלו דבריו:

"בכל ברכה שאדם מברך הוא מעורר אותו העולם של הברכה ההיא, אשר שם שרשה ואורה. ולכל ברכה וברכה הוא עולם בפני עצמו עד סוף כל העולמות". ואולם כאשר השומע מסכים עם ברכתו ועונה אחריה אמן, הוא מעלה בכך את הברכה לעולמות גבוהים יותר, לפי שבעוד כל ברכה - שרשה בעולם המיוחד לה, "אמן הוא שבח על כל העולמות יחד".

ר"ת	יציאה	כניסה
19:01	18:20	17:08
18:57	18:22	17:25
18:55	18:21	17:24
18:57	18:22	17:25

ירושלים
תל אביב
חיפה
באר שבע

חוט של חסד

גיליון לכל בית יהודי | בנשיאות הרב שלום ארוש שליט"א

בס"ד בר"ה

פרשת כי תשא | שבת פרה • י"ח אדר תשפ"ג • גיליון 813

יו"ל ע"י מוסדות "חוט של חסד"

ע"ש מוהר"ן מברסלב זיע"א
ר' שמואל הנביא 13 י"ם • ת.ד. 50226 • טל: 02-5812210
פקס: 02-5812252 • מייל: al5308000@gmail.com

ולא הרחמים שלמענם ה' ברא את העולם.

ה' ברא את העולם הזה כדי שאתה תשתנה! כדי שתהיה לך דעת! כדי שתחיה במודעות נכונה, באמונה שלימה, כדי שאתה תהיה בן טוב ורחמן והולך בדרכיו של הבורא, כדי שכל העולם הזה יהיה מלא בחסד וברחמים! ואלה הרחמים האמתיים של ה'!

השופט הקהילתי הראשון בהיסטוריה

והנה, ה' מרחם על עם ישראל ומוציא אותם מעבדות לחירות מראה להם ניסים ונאות להם את המתנה הגדולה ביותר - את התורה הקדושה. המטרה של התורה היא לשנות את האדם, לזכך אותו ואת כל העולם, לגלות את הרחמנות הרמה העמוקה ביותר. העוסק בתורה הרי זה מתעלה.

אבל מה עם ישראל עושים? כמו מכורים לפשע הם עושים עגל ומידת הדין מבקשת את שלה: "זאכלה אותם כרגע".

וכאן משה נדרש להעמיק מאוד, ולהבין שאף על פי שזו שורת הדין, וזו האמת; אבל זו לא התכלית. ה' ברא את האדם בתוך עולם הפשע, לא כדי שהוא יעבור כל היום מחקירות לכלא ומכלא לפשיעה. אלא ה' ברא את האדם כדי שהוא ישתנה, והכבוד הגדול ביותר של הבורא הוא שהבן אדם ילמד לתקן את מעשיו - ולא משנה מה הוא עשה בחייו! שהבן אדם ילמד לעשות תשובה ולהתחיל מהלך של תיקון ושיקום! ואם ה' ברא את האדם בשביל זה - הרחמנות שלו היא לעזור לאדם להגיע לזה! זה מהלך עמוק וארוך וקשה עם הרבה עליות וירידות - אבל כאן מתגלים הרחמים הגדולים של הבורא!!

חטא העגל - השיא של הגאולה

ועכשיו אני רוצה להטיל פצצה. זו פצצה ל"מביני עניין" בלבד.
על פניו נראה שבמתן תורה נשלם תהליך הגאולה

המשך בעמ' 3

מאמר ראש הישיבה

עתיד ותקווה לכל אדם!

מאיפה הכוחות?

"היום אני נקי כבר יותר משנתיים", מספר אורי על עצמו.

על תווי פניו ניכרים המאורעות הקשים של חייו כמו גם גילו המתבגר. הוא מעל גיל חמישים. רבות מתוך שנותיו עשה בין כותלי בית הסוהר.

"כמה פעמים חשבת לצאת מזה במהלך השנים?" נשאל אורי. "כמעט אף פעם", הוא עונה. "זה לא משהו שאתה חושב עליו. וגם אין לך הרבה סיכוי. הכלא לא מחנך אותך ולא משנה אותך לטובה".

את ההחלטה לעשות שינוי עשה רק כאשר הגיע לשערי מוות וראה את חבריו מתים במיתות משונות ומשמים זימנו לו אז פתרון ניסיוני חדשני שנקרא "בית משפט קהילתי", שזה בית משפט שבמקום שוטרים שרבים עם פושעים ובתי משפט שנכנסים בהם - אתה פוגש שופט שרוצה לעזור לך וצוות שנותן לך כלים וסולם לצאת מהבור, ושוטרים שרוצים בסך הכול ללוות אותך ולעזור לך להתמיד בתהליך ארוך וקשה מאוד שעליך לעבור עם עצמך. יש דברים כאלה.

אורי נרתם לתהליך. הוא עבר טיפול התנהגותי. נגמל. התמיד במסגרות חיים נורמליות של עבודה והתנדבות. הגיע למפגשי ולדיוני מעקב בבית המשפט, וברוך ה', היום הוא עוזר גם לאחרים לצאת ממעגל הפשע אל החיים הפיפים שיש לעולם הזה להציע לנו.

"זהו קל?" שואלים אותו. "ממש ממש לא", אומר אורי, "זו מלחמה יומיומית על החיים, על השפיות".

"אז מה נותן לך את הכוח?" וכאן אורי פשוט שובר את הלב. הוא איש קשוח מאוד, לא אחד שיחשוף רגשות, אבל המילים הקשוחות שלו מדברות בעד עצמן: "זאת פעם ראשונה בחיי שלי שהרגשתי

שאוהבים אותי, שרואים אותי, שאכפת למישהו ממני ושבאמת רוצים לעזור לי..."

מה זה רחמים?

עם ישראל הקדוש, זה סיפור משנה חיים! לא את החיים של אורי, אלא את החיים שלנו. של כולנו.

ה' מנהיג את העולם באמת ובדין וגם בחסד וברחמים. כולם מבינים שצריך להיות דין. אבל לא זו בלבד שהעולם לא יוכל להתקיים בדין - אלא דין לא מחנך אנשים ולא משנה אנשים ולא מתקן את העולם. ה' לא ברא את העולם בשביל הדין, אלא בשביל הרחמים, כי הרחמים זה הבניין והצמיחה והתיקון של העולם.

אבל מה זה רחמים? רחמים זה מושג שרבים טועים בו מאוד.

אם על פי דין השופט צריך להכניס את אורי לכלא ולא מכניס אותו לכלא - זה לא רחמים. זו אכזריות על אורי ואכזריות על החברה כולה. נכון שאורי ניצל ממשוהו מאוד לא נעים - אבל זה לא רחמים.

אבל כשהשופט עוזר לאורי לעבור תהליך. כאשר אורי משיג את כבודו ואת עצמאותו בכוחות עצמו וביגיעתו ומרגיש סיפוק פנימי מתוך עבודה והוא משתנה בפנימיות על ידי זה שהשופט תומך, ומאפשר, מאריך, אף ונותן כלים - אלה רחמים על אורי ורחמים על העולם. כל אחד יכול להבין את זה!

"הבורא הרחמן ברא את כל העולם כדי לגלות רחמנותו", אומר רבי נחמן על פי תורת הקבלה.

מה זה רחמים? שה' יסגור לך את המינוס וייקח ממך את המחלות וייתן לך דירה ואוטו זוגיות ילדים ועבודה טובה? זה בוודאי טוב מאוד, וה' מאוד רוצה לתת לך את זה. אבל זו ממש לא התכלית של העולם

העצה שבסיבה, ועד כמה זה נחוץ לחיים עצמם!

אם משה רבינו נפטר. גם אם צדקו הערב רב, שצריך מנהיג חדש.

מהי המהירות הגדולה כל כך, למה לא היה אפשר לחכות כמה ימים ואפילו רק יום אחד, ובמשך אותו היום משה רבינו היה יורד, והיה מתבארים כל הספיקות.

העולה מזה הוא: שכל החטא הנורא של חטא העגל, שבגללו חזרה הזוהמה שהייתה בהם מחטא אדם הראשון להיות בעם ישראל, אע"פ שהתנקו מזה במעמד הרי סיני. וכל זה היה על ידי חוסר ההמתנה שלהם! שוב המציאות של דחיקת השעה גרמה לנו לחורבן הגדול ביותר.

שזו הסיבה הפנימית לזה שלא הולך לנו בעבודת ה', שקבלות טובות שאנו מקבלים פעם אחר פעם מתנפצים לנו בפנים. והכל מסיבה אחת שנקראת "המתנה" "סבלנות" "אריכות אפים". זוהי הסיבה הזוהי העצה לכל אחד מאיתנו.

ככל שנפנים את הסיבה האמיתית והפנימית לכל הנפילות האלה שאנחנו מתמודדים איתם שוב ושוב. שכולם מטרתם היא לנסות ולברר את רמת הסבלנות וההמתנה שלנו.

יהיה לנו את הכלים לא להישבר, לא להיבהל, לא להסיק למקנות שגויות, ולא להתייאש. אז הבה אחים יקרים! יש תקווה, יש תיקון, כל תפקידנו זה לא להרים ידיים... "ואין אדם שאין לו שעה".

איש בשורה אנוכי היום: ליקום יש תקווה! הבריאה בסוף תבוא לתיקונה! כל העוונות יתהפכו לזכויות! הירידות יתגלו כעליות הגדולות ביותר! וגם נצח ישראל לא ישקר" וכל אחד מאיתנו יבוא למדרגתו הרוחנית בתכלית השלימות...

הוא התייאש.

או אדם שמנסה לשמור על המצוות הבסיסיות בתורה כשמירת עיניים, ומצוות הקדושה, ובזה כבר התייאש, והכל בגלל הנפילות והקשיים הארוכים לאורך כל הדרך. מה באמת הפתרון לכל זה... מה באמת הסיבה לנהגה הזאת של הבורא???

התשובה נמצאת בדברי רבי נתן: "במידה שאדם מודד מודדין לו" קבעו חז"ל.

ובביאור מרחיב קצת: כבר מראשית הבריאה הפגם הראשון שנעשה ב"חטא אדם הראשון" היה על ידי הדבר שנקרא "דחיקת השעה"! כי הרי מאותו עץ הדעת שאכל אדם הראשון מתוך כוונה לברר את הטוב מן הרע שבו, יכול לחכות כמה שעות לעשות את זה בשבת הראשונה, והיה העולם מגיע לתיקונו.

אלא שבביל מהירות לא נכונה וחוסר המתנה של כמה שעות גאם חורבן עצום לו ולדורות, הכולל כל מיני צרות לכלל ולפרט. ובדיוק כך בפרשה שלנו. גם

כל זה ויותר מזה הם הידיעות האמיתיות ביותר, הם צריכים להוות לנו כמצפן אישי לכל אורך הדרך, לכל צעד בחיים. אלא שבח"י היום יום, אנחנו לא רואים שום שמץ של רמז לזאת ההבטחות.

בפעם המי יודע כמה כל אחד מאיתנו ניסה אלפי פעמים, את מזלו, לקבל על עצמו כל מיני קבלות טובות, והרגלים טובים כל אחד בתחומו הוא, והמציאות....

כל פעם מחדש התנפצה לנו בפנים, שוב נפילה ושוב מעידה, שלא נאמר החלקה עם נזק רוחני גדול יותר מאשר לפני זה...

מציאות זאת גורמת לנו, לתשישות, וליאוש עמוק... לא נאמר על שאלות קשות על הנהגת השם, ובמצב הגרוע למסקנה עגומה של "כאשר אבדתי אבדתי". למצב של שינוי בהשקפה וברצון ה' עקב המצב הרוחני המדשדש שכל אחד מאיתנו נקלע אליו.

זה יכול להיות אחד שכבר יודע את כל התורה כולה, והניסיון שלו הוא בניקיון מוחלט מתאוות איכלה, ובזה

הרה"ג ר' ירון אשכנזי שליט"א ר"כ חושן משפט
בישיבת "חוט של חסד" מנהל רוחני ב"קו ההלכה"
קו ההלכה הספרדי: 3030*

שו"ת של חסד ע"י בית הוראה "חוט של חסד"

כשרות המוצרים לפסח

שימורי הדגים, יכול להיות מוזרקים בעמילן.

כל זה דווקא בדברים קפואים שעברו תהליכים בייצור, אבל בשר או דגים טריים וכדומה, אינם צריכים כשרות מיוחדת לפסח, אף אם הקפיאו אותם לאחר הקנייה.

בבינות גבינות מחייבות כשרות לפסח. כיום תהליך ייצור הגבינה הוא על ידי מחמצות וכדי להרבות בהם את החיידקים מוסיפים כל מיני דברים מחמץ גמור, ולכן צריך להקפיד על כשרות לפסח.

רטבים, ממרחים, תבלינים כל הרטבים למיניהם וביניהם קטשופ וכדו', יש בהם תערובת עמילנים. כמו כן ממרחי תמרים, שוקולד, ריבות וכדומה מכילים עמילנים. וכן תבלינים בדרך כלל מעורבים בקמח או בעמילנים, ולכן בכל אלו חייב כשרות לפסח.

שמן סויה וקנולה שמן סויה וקנולה צריכים כשרות מיוחדת לפסח, מכיון שבתהליך הייצור של השמן ייתכן ונתערבו דגנים של חיטה, ולכן יש להקפיד לקנות דווקא כשר לפסח.

כוסות קרטון, מנג'טים, נייר סופג, נייר אפיה, מהבות נייר אף שבכל מוצרי הנייר יש חשש של תערובת עמילנים, מכל מקום מותר להשתמש בכל מוצרי הנייר ללא כשרות מכיון שעמילנים אלו היו גוממים לפני כן, היתר זה כולל - כוסות קרטון, נייר סופג, מנג'טים וכדומה. (כך הורה לי הראש"ל הגאון הרב יצחק יוסף שליט"א).

בשר ודגים בשר או דגים שנקנו טריים מן השוק, אינם צריכים כשרות לפסח, משום שאין בהם שום תהליך ייצור. אמנם בשר קפוא או דגים קפואים חייבים כשרות לפסח.

הסיבה לדבר: כידוע שכל בשר קפוא מכיל 10% מים, אמנם המים ספוגים בו ואינם יוצאים ממנו בשעת ההפשרה אלא רק אחר הבישול, ולכן כאשר מבשלים גוש בשר קפוא בסיר, אחר הבישול הוא נהיה קטן יותר ממה שהיה בתחילה. כיצד המים נספגים בתוך הבשר? מזריקים בו חומר הנקרא "פוספטים", הפוספטים גורמים למים להיספג בתוך הבשר, ופעמים שמזריקים הרבה מאד מים עד אשר הערך התזונתי אינו לפי התקן, כי יש חוק שצריך רמה מסויימת של חלבונים, לכן מזריקים חלבון סויה או עמילן שיכול להיות חמץ. כנ"ל בשר טחון ובשר מעובד. כנ"ל נקניקיות שאין עליהם כשרות לפסח, יכולה להיות בהם תערובת עמילנים, כמו כן העטיפה של הנקניק מכילה לקטוז העשוי מקטניות שיכול להוות בעיה למי שאינו אוכל קטניות בפסח. כמו כן כל הדגים הקפואים צריכים הכשר לפסח ואפשר שהזריקו לתוכם עמילנים. וכן

הקדמה - נושא זה של כשרות המוצרים הינו לוטה בערפל. בעבר כאשר אדם היה יוצא לשוק היה יכול לקנות כמעט כל דבר שחפץ קודם הפסח ולא היה חשש של חמץ, מה שאין כן בזמנינו הרבה מוצרים נראים כטבעיים ותמימים עוברים תהליך ייצור בתעשייה, על כן עלולה להיות בעיה עם כשרותם של מוצרים אלו לפסח ולכן יש להקפיד על כל מוצר שקונים ולוודות שיש עליו כשרות לפסח, ולהתייחס לכל דבר שאין עליו כשרות לפסח כאל ספק חמץ.

כל תמצית טעם מורכבת מעל 30 רכיבים שונים שעלולים להכיל חמץ או קטניות (למי שאינו אוכל קטניות בפסח) וכמו כן צבע מאכל עלול להכיל חומר שיש בו חשש חמץ. כמו כן המייצבים עלולים להכיל עמילנים שיכול להיות שהופקו מחיטה (עמילן מופק מחיטה, תירס, או תפוז"א וכאשר הכימאי בודק את המוצר, אין לו דרך לדעת האם העמילן הוא של חיטה או תפוז"א, ולכן יש להתייחס לעמילן כאל ספק חמץ). לכן כאשר עושים קניות לפסח יש להקפיד ולבדוק שיש עליו את חותמת הכשרות של המוצר לפסח.

מאמר ראש הישיבה -המשך-

- ומאז עם ישראל רק יורדים וחוטאים. אבל ברצוני לחדש בסייעתא דשמיא שחטא העגל וכל מה שקורה בעקבותיו - זה המכה בפטיש של גאולת עם ישראל!! זו השלימות!! זה השיא!!

ומדוע? כי ביציאת מצרים עם ישראל למדו אמונה, שה' שולט בעולם, משגיח, הוא אפילו אוהב אותם וגואל אותם, הם מקבלים תורה ולומדים להאמין בנבואה וברצון ה'.

אבל עדיין העיקר חסר. מה העיקר? העיקר הוא להאמין ברחמים של ה' בכל מצב! באהבה המוחלטת והבלתי תלוי בכל מצב! זה מה שהיה חסר. זה הדבר היחיד שנותן לך את הכוח לעבוד!

כי האדם בא לעולם הזה כדי להשתנות, והרחמים הגדולים ביותר של ה' זה לעזור לאדם להשתנות. ואי אפשר להשתנות אם אתה לא מאמין ברחמים של ה'. אם אתה לא מבין בעומק כמה ה' הוא בצד שלך ורוצה לעזור לך וללוות אותך ולתת לך את כל הכלים להצליח במשימה של החיים שלך, שתהיה נקי, שתהיה טוב, שתהיה לך דעת!

זה דבר עמוק מאוד. אחרי חטא העגל - גם עם ישראל הבינו שהסיפור נגמר, שנחצה כאן קו אדום. חז"ל ממשילים את לה לכלה המזנה תחת החופה - אין לאן להמשיך מכאן.

ודווקא כאן, בשיא החושך, יש לנו את משה שמאמין בעומק עומק הרחמים של ה' ומבין באמת מהי המשמעות של הרחמים של ה', שאין ייאוש בעולם כלל - והוא לא מוותר ולוחץ ועומד ומתקש עד שהוא זוכה לגלות לעולם את המפתח של התשובה: שלוש עשרה מידות הרחמים.

החיים הם תמיד הזדמנות

משה רבינו והצדיקים של הדורות מגלים את עומק כוונת ה' יתברך: לתת אור ותקווה גם למי ששרוי בעומק החושך, "זריחתי את אשר ארחם" - גם את מי שאינו ראוי לרחמים, גם מי שעשה את כל הטעויות הבלתי נסלחות - ה' יתברך מרחם עליו ורוצה לעזור לו באמת. והעיקר: ה' לא מרחם עליו כדי לפטור אותו מעונש, אלא מרחם עליו כדי לעזור לו להשתנות. כאשר אדם משתנה - אין לך סיפוק אמתי ועמוק גדול מזה, אין לך הצלחה בחיים גדולה מזו, ואין לך תיקון העולם גדול מזה.

הצדיקים מגלים לנו שגם מידת הדין, השוטרים והשופטים, האמת והצדק - כולם חלק ממידות הרחמים של ה' שברא את כל העולם כדי לתת לנו הזדמנות נוספת להשתנות, כדי ללמד אותנו שהוא אוהב אותנו בכל מצב ותמיד תמיד נמצא לצדנו ורק רוצה לרחם עלינו במובן היפה והעמוק ביותר של המילה!

בברכת שבת שלום ומבורך

סיפור לשולחן שבת

גילוי אליהו בזכות הרבי

ביום מן הימים הגיע אחד מקרוביו של משולם ונהרה על פניו: "מצאתי לך עצה טובה", לחש הקרוב כממתיק סוד.

"יהודי פלאי ישנו בליז'ענסק, רבי אלימלך שמו (יום פטירתו כ"א אדר). אומרים שהוא יכול לפעול הכל בכוח קדושתו, קח את בנך אליו ותחזרו שניכם לשלום בריאים ושלמים בגוף ונפש."

ומשולם יצא לדרך. כרכרה משובחת נרתמה לצמד סוסים אבירים, הבן החולה נקשר לאלונקה בירכתי הכרכרה, וצמד משרתים נתלווה אליהם לדאוג לכל צרכי המסע.

בעיצומה של נסיעה נראה מחלון הכרכרה עני צועד לאיטו. הבן, שהיה קשור למיטה, קרא לפתע לאביו וביקשו לקרוא לעני. העני התעניין למטרת הנסיעה, ומשולם סיפר הכל בכאב נוקב. העני שמע את דבריו והסב את תשומת לבו: "כבר מתקרב ראש חודש אלול, בחודש אלול לא מקבל הרבי רבי אלימלך קהל. רק מקרים של פיקוח נפש".

משולם לא אבה להאזין. הוא מוכרח להגיע לרבי ולפעול ישועה עבור בנו יחידו. הם ממשיכים לליז'ענסק.

העני נפרד לשלום, אבל הבן החולה לא היה מרוצה. "אבא, תן לו נדבה", התעקש. משולם קרא לעני והניח בכפו מטבע של ז'רענדל (מטבע יקר באותם הימים).

להפתעתו כי רבה, מספר רגעים אחר כך החל בנו להתנהג כאדם מפוכח, שאל כעניין והשיב כהלכה, ואף הבן טען שאל להם לנסוע לשווא אם לא יזכו לראות פני הרבי. אבל עתה התגברה במשולם תשוקה עזה בלתי מוסברת להיכנס לצדיק ולראות את פניו והוא החליט להמשיך.

בהגיעם לליז'ענסק, לא הכניסו אותם בני הבית, כצפוי, פנימה. משולם נאלץ לשכנעם (כנראה עם מספר מטבעות הגונות) שהוא רק רוצה לראות את פני הרבי ולצאת. לאחר שמבוקשו ניתן לו, הניח משולם פדיון נפש בסך י"ב רענדל'ך אצל הרבי רבי אלימלך.

הרבי הרים את ראשו בתמיהה ושאל: "מה זאת? לאלימלך נותנים י"ב רענדל'ך, ולאליהו הנביא נותנים רק אחד?!"

צער רב נצטער משולם הגביר. אמנם עתיר נכסים היה ודבר לא חסר לו בעולמו, אך צרה גדולה פקדה את ביתו, בנו היחיד שנולד לו לפני שנים רבות השתגע לפתע, החל מזיל ריר ומדבר שטויות, ולא אחת היה נתקף בהתקפי זעם עד שהיו מוכרחים לקושרו שלא יזיק לסובבים אותו. משולם לא אבה להסתלק מן העולם ולהותיר אחריו בן משוגע שיאבד את כל אשר לו ולא ייותר זכר ממשפחתו. מה גם, שחפץ להשיאו אישה ולראות ממנו דור ישרים מבורך.

החל משולם נוסע ותר אחר רופאים מומחים שירפאו את בנו היחיד, כל הון שבעולם היה מוכן לשלם עבור רפואתו. לאט לאט נואש כאשר נוכח שבמקרה הטוב עומד הוא מול רופאים שפכרו ידיהם באומנם שאין להם תרופה עבורו, ובמקרה הרע נפל בידי שרלטנים ונוכלים שגבו ממנו הון עתק בעבור "רפואות בדוקות" שהתבררו כניצול לרעה של מצבו הקשה.

משולם דגן, יהודי טוב היה, לא רק לרופאים נסע בעבור רפואת בנו, אף לצדיקים גדולים נסע וביקש את ברכתם. אך לצערו הרב מצבו של בנו נותר כשהיה ומאומה לא הועיל.

ביום מן הימים הגיע אחד מקרוביו של משולם ונהרה על פניו: "מצאתי לך עצה טובה", לחש הקרוב כממתיק סוד. "יהודי פלאי ישנו בליז'ענסק, רבי אלימלך שמו (יום פטירתו כ"א אדר). אומרים שהוא יכול לפעול הכל בכוח קדושתו, קח את בנך אליו ותחזרו שניכם לשלום בריאים ושלמים בגוף ונפש".

משולם סירב. ליז'ענסק רחוקה היא מאוד, ואת בנו יש לקשור ולשמור כדי שלא יזיק. היאך ייקחנו עד לשם. ומה גם, שכבר היה אצל צדיקים רבים וקיבל את ברכותיהם, אך ארוכה לא העלה למחלת בנו.

הפצרות המקורב גברו, וקרובים נוספים ששמעו על פלאי הצדיק מליז'ענסק, שכנעו את משולם לנסות. אם לא יועיל - כך אמרו - לא יזיק.

לקט עצות זהב שנשלחו למערכת

פלאג מנחה:

י-ם: 4:29

ת"א: 4:31

חיפה: 4:30

ב"ש: 4:31

עצה נוספת - להתפלל על זה שנזכה להכניס שבת מוקדם וברגע. תודה מראש - כמו שרבי נחמן אומר ללות מהשמחה שלעתידי לבא, לדמיין שאני מצליח ולהודות לה' מראש שאני כבר בכיוון להצלחה. הוז של הכנסת שבת בזמן וברגע.

לעבוד על עצמי ולספר לעצמי ששבת נכנסת מוקדם יותר ממה שבאמת כתוב בלוח.

כמו שלפעמים כשיש אנשים שידוע שמאחרים לאירועים אז מראש אומרים להם שעה מוקדמת יותר.. (יהל א.)

העצה הכי טובה זה כל הזמן ללמוד על המעלה של להקדים שבת ולדאוג לכל הפרטים הקטנים כבר במהלך השבוע

למשל לנקות את התנור לחלות כבר ביום ראשון לנקות את החלונות בתחילת השבוע וכדומ'. כל הדברים האלו קטנים אבל מזרזים מאוד את ההכנות ביום שישי (קרן י.)

"יש לי טיפ לשולחן השבת

לא משנה שהבית מבוזגן ועדיין לא רואים את השבת מתקרבת

יום חמישי בבוקר אפילו שהבית בלאגן שלם שולחן השבת שלי מוכן ומזומן לכבוד המלכה.. (דינה ר.)

העצה שלי - להיכנס בדמיון מתוק למציאות שזכיתי לקבל שבת מוקדם וברגע לדמיין היטיב את ההרגשות הטובות שם ולהגיד לעצמי בשיחה לעצמי ככה אני רוצה שיראה ויהיה.

פעם אחת שאצליח בפועל להכניס שבת מוקדם וברגע אז אחגוג את הצלחה, אודה לה', אספר לחבר, אקנה לעצמי ובני ביתי מתנה.

להתחייב בפני חבר, בן משפחה, האשה, שאת השבת הקרובה אני מכניס בזמן, כך יהיה לי לחץ חיובי חיצוני לעמוד בזה.

בשכונת גבעת שאול בירושלים התגבשנו קבוצה של נשים כעין קבוצת תמיכה לקבל 2 דקות את השבת שזה לא מדי הרבה זמן ופעם בחודש עושים הגרלה וזה תמריץ מצוין לנשים עם הקבוצת התמיכה (אביגיל ס.)

ישר כח לקוראים היקרים שלנו על השיתוף פעולה.

(לשולחים תוכן ערכי וייחודי למדור מוסיף והולך תישלח מתנה יקרת ערך)

הרה"ק ר' אלכסנדר זיסקינד - יסוד ושורש העבודה זיע"א י"ח אדר

לאורם נלך הילולא דצדיקיא

גדול כספרו

למנחה בגדי שבת, נתתי להשם יתעלה הודאה גדולה בשמחה עצומה בפה מלא, בזה הלשון: יוצרי ובוראי יתברך שמך, אני נתן לך הודאה על שנתת לי בגדים חשובים לכבוד שבת קדש, לא כפי מעשי הטובים, רק ברחמיך הרבים וחסידיך הגדולים. כי חשבתי בדעתי: כמה צדיקים גדולים שאין ערכי מגיע לקרסוליהם, חסרים מבגדים אלה וחשבתי בלבי שודאי מניעת ההודאה להשם על זה תחשב למרד ולמעל ח"ו, על כן אמרתי הודאה זו כמה פעמים בעת לבישת הבגדים: וכתו תהא מגן וצינה עלינו אכ"ר.

למשך שנה וחצי, שכן במדינתנו נחשבה העברת כספים למדינה זרה עוון חמור, אך רבי אלכסנדר לא שת לבו לסכנה, וכשנודע הדבר לשלטונות נתפס ונידון למאסר. רק לאחר כשנה וחצי עלה בידי יהודי הוראדנא לשחררו. משנשתחרר, המשיך בעבודת הקודש של איסוף הכספים. כאשר העירו לו על הסכנה שבדבר, אמר: "אין עניי ארץ הקודש צריכים לרעוב בגין סכנה זו".

וכן כתב בצוואתו לבניו: "בני אהובי, תשוקתכם יהיה בתמידות ליסע לארץ הקדושה. ובודאי בדרך שאדם רוצה לילך מוליכין אותו...".

וכן מסופר עוד על מסירות נפשו שיום אחד נידון יהודי ("א שמדובר בהגר צדק הגרף פוטוצקי הי"ד) בעלילת שוא, ויום הגרדום נקבע ליום גנוסיה שלהם שחל ביו"ט שני של גלויות. יהודי העיירה חששו לפרעות ולא יצאו מבתיהם. אולם רבי אלכסנדר זיסקינד שם נפשו בכפו ויצא למקום ההריגה, עודד את הקדוש ברגעיו האחרונים וענה אמן על ברכתו "המקדש שמו ברבים".

על אף שלא היה נמנה על עדת החסידים, אך היה מאוד נערץ עליהם, וכמו שרואים שהתכתבו עמו גדולי החסידות.

בצאוותו מתאר הוא את חלק מעבודתו, אך ראינו להביא חלק נבחר מהצוואה מכיוון שהיא קשורה לשיעורים של מו"ר ראש הישיבה הרב שלום ארוש שליט"א, וז"ל: כשלבשתי בערב שבת קדש סמוך

רבי אלכסנדר חי בשנות ה'ת"ק, עלה ונתעלה במעלות התורה והקדושה, ולא הסיח דעתו אפילו רגע אחד מדביקות בבוא. נוהג היה לעסוק בגמילות חסדים עם עניים, ואף היה לווה כסף מגבירים עשירים לצורך כך. מסופר עליו שלא עבר עליו חצות לילה בשינה, וכך גם ניתן ללמוד מתוך הנהגתו בספר הק' "יסוד ושרש העבודה" שהינו ספר חובה לכל מבקש ה'.

בספר זה מלמד אותנו הרב בדרכי עבודת ה', צעד אחר צעד החל מההשכמה בחצות לילה, ועד למועדי השנה והכל רצוף אש-קודש של אהבת ה' ויראתו, ושזור במגמה הגדולה לעשות נחת-רוח לבורא ולהודות לה' בכל זמן.

וכמו שהתבטא עליו הגר"א מוויילנא זצוק"ל: "רבי אלכסנדר זיסקינד גדול כספרו, וספרו גדול כמוהו".

וכ"כ התבטא עליו סגורן של ישראל ר' לוי יצחק מברדיטשוב בהסכמה לספר כי חזקת המחבר היא "שיכנסו דבריו בלב שומעיהם.. להחזיק במוסר ה' ויראתו".

מסירות נפשו למען עם ישראל

חיבה מיוחדת היתה לר' אלכסנדר לארץ ישראל, ואף שלא זכה לעלות אליה בעצמו, היה מכתת רגליו על מנת לאסוף כסף עבור יושבי ארץ הקודש, ואף מסופר שבשל שהעביר כסף ארץ ישראל ישב בתפיסה

ספרא דצניעותא

רבי שמעון בר יוחאי

סגולה נפלאה:
לקרא במשך 40 יום את ספרא דצניעותא,
רואים ישועות גדולות.

לגברים ונשים כאחד.

נאמר בכתבי הארי הקדוש 5 פרקים אלו הם כנגד חמישה חומשי תורה וכוללים בתמצית כמעט כל ספר הזוהר ותיקון גדול ביותר לנשמת האדם לקרוא בכל יום ויום לכל הפחות פרק אחד. וכידוע שהקורא את לשון הזוהר הקדוש אף על פי שאינו מבין את אשר הוא קורא עושה בכך תיקון גדול לנשמתו ומקרב את הגאולה וזוכה למעלות רמות ונשגבות ולברכה בשני העולמות.

מסוגל לכל ישועה.

לנשים וגברים כאחד,
זכות גדולה להפיץ במליונים

החוברת שתשאר תמיד בכיס שלך 052-2240696

מידה טובה התורה - ספר לימוד לחיים

קח פסק זמן

משה עולה מהר סיני לשמים וכולם מחכים לו כדי להתחיל ללמוד את התורה בפועל. והנה היצר הרע מבלבל את עם ישראל, עושה להם חשבונות כאלה ואחרים שמהם אמור להגיע בדיוק בשעה כזאת וכזאת... והנה השעה עוברת, ויצר הרע מכניס אותם ללחץ אדיר - וכך מרסק אותם בקלי קלות.

על מה "יושב" כל החטא הזה? על החיפזון. החיפזון הוא שילוב של לחץ עם בלבול הדעת. כי כל הכוח של היצר הרע הוא מהלחץ, מהחיפזון, מהבלבול של הרגע. שגורם לך להרגיש שאתה חייב לעשות משהו כאן ועכשיו, אתה חייב לענות ולהגיב עכשיו, הרגע, על השנייה, כאילו זה טיפול נמרץ.

ומה קורה? מה הבעיה? בדיוק הרגע אתה בסערת רגשות, אתה מבלבל, אין לך יישוב הדעת. כל החלטה שתקבל תשעים ותשע אחוז שהיא תהיה שגויה ותגרום לנזקים גדולים וכבדים.

ובדיוק שם מחכה לך היצר הרע עם הניסיון במידת הכעס. בדיוק שם אתה יכול להפסיד מאמצים של ימים וחודשים ולגרום לנזקים שיהיה קשה מאוד לתקן אחר כך.

והעצה הפשוטה היא שתחכה כמה דקות. תכעס עוד חצי שעה, מה יכול להיות? מה יקרה אם תחכה למחר?

המפתח כאן הוא ההמתנה. צא החוצה מהבית, תירגע, תנסה להתבודד לדבר עם ה'. הדקות האלה זה כל ה"אוויר" של היצר הרע. חיכית קצת - הוצאת לו את כל הרוח מהמפרשים.

אם עמ"י היו קצת עוצרים ומתבוננים היו רואים בקלות את השקר.

ה' הביא אותם עד כאן אחרי כל כך הרבה ניסים וחסדים ועכשיו משה מת? אין סיכוי!

והמסר עבורנו: יהודים יקרים, אם אתה מרגיש בלבול והיצר הרע מכניס אותך ללחץ - זכור שאתה בסכנה. אל תבנה לך עגל. קח פסק זמן. תנשום עמוק. תירגע. תדחה בכמה דקות, ביום - ותוכל לקבל את ההחלטה הנכונה לעמוד בניסיון ולהצליח בחיים!

שבת שלום!

**העצמת
המידות בראי
הפרשה
הרב נתן ארוש**

ניתן להזמין שיעור
באזור מגוריים:
052-6672221

לרכישת סיפרי הרב שלום ארוש: 052-2240696

ביננו מבחץ להשיב אל הלב

פניני הזהר - כי תשא

הרב שליט"א תמיד מחזק אותנו בעניין של הכרת הטוב ואמירת תודה. כאשר האדם מודה לה' יתברך בכל לבו, הקב"ה ייתן לו 1000 סיבות נוספות להגיד לו תודה. וכן להיפך. כשהאדם מתבכין - הקב"ה ייתן לו 1000 סיבות חדשות להתבכין עליהן, חס ושלום. תמיד התחזקנו וחיזקנו מאוד גם אחרים בדברי הרב הנפלאים האלה.

והנה, בדברי זהר הקדוש שויבאו לפנינו, יש רמז וחיזוק עצום לדברי הרב. לפני שנביא את מאמר הזהר נקדים שהזהר הנ"ל אומר שישנו צירוף מסוים של אותיות שם הוי"ה, שהצירוף הזה מייצג את תכלית הדין, והוא מתעורר ונמשך על הרשעים כשרוצים לכלותם. ואומר הזהר הקדוש שהצירוף הזה הוא כאשר כותבים את שם הוי"ה בסדר הזה: ה' ו' ה' י', וזה מרמז לתכלית מידת הדין:

דְתִמְן [ששם] **גְדוּנִין רְשָׁעִים גְמורִים, תְמָה לון** [להם] **זְכוֹת אָבוֹת, וְאֶתְהַפֵּךְ לון** [והתהפך להם] **שֵׁם יְהוִ"ה** [שהוא רחמים, לשם] **הוה"י** [המרמז לתכלית מידת הדין כאמור]. **וְאוֹלִיפְנָא** [ולמדנו את השם הזה] **מִהֶמְן הָרְשָׁע (אֶסְתֵר ה)** [שאומר]: **"כִּלְכַל זֶה אֶינִי שׁוֹה לִי"**

ומסבירים מפרשי הזהר הקדוש, שסופי התיבות של הפסוק: "וכל זה איננו שוה לי" הם שם הוה"י האמור שהוא שם הויה בסדר ההפוך. כלומר, שבהמן הרשע היה מעובר הס"מ, כלומר היצר הרע, בשלימות; אשר ידע ששם הוי"ה הנ"ל הוא תכלית הדין ועל ידי שם זה רצה להוריד כליה גמורה על שונאי ישראל. ותוכן הפסוק הוא שיא ההתבכיינות. כי המן היה האדם העשיר בעולם ולא היה חסר לו כלום וכו' ובכל זאת הוא מרגיש ששום דבר לא שווה.

ומכאן רמז נפלא מאוד לדברי הרב שכאשר אדם מתבכין ייתנו לו 1000 סיבות להתבכין, מפני שהתבכיינות מרמזת לשם הוי"ה הנ"ל, ועל ידי שמתבכין מושך על עצמו את השם הזה ר"ל, ומושך על עצמו את הדינים הקשים הנמשכים משם זה.

ומה הייתה התרופה לאותו צירוף רע שהמן הרשע ניסה להמשיך? מבארים המפרשים שזה הפסוק שאמרה אסתר הצדיקה כדי להזמין את המן: "יבא המלך והמן היום",

שראשי התיבות של הפסוק הם שם הוי"ה בסדר הישר, ששם זה הוא שיא הרחמים של הקב"ה העומד כנגד הצירוף של המן הרשע ומבטלו. והמשמעות הפשוטה של הפסוק היא שאסתר מכינה סעודה גדולה ומשתה. וזה רמז לנו שמי שאומר תודה ועושה סעודת הודיה מושך עליו את הרחמים הגדולים ביותר של הקב"ה ואז נותנים לו 1000 סיבות לומר תודה.

לכן עם ישראל היקרים, כמה כולנו צריכים להתחזק בלהפסיק להתבכין, לא להתבכין שום התבכיינות משום צורה על שום דבר, בלי פרצופים ובלי עצבויות. ואחרי ה"סור מרע" לזכות ל"עשה טוב" בכל הכוח: לראות איך רק להודות ולהודות לה' יתברך 24/7 על כל החסדים שעושה ועשה ויעשה עִמָנו, וקירב אותנו לנחל נובע מקור חכמה, רבנו נחמן מברסלב, ולתלמידיו, על התורה ועל הצדיקים, על השבת ועל המועדים.

תזכרו היטב ואל תשכחו למה זוכים ומה חוסכים מעצמנו על ידי הודיה ואל תתעצלו, אלא כל אחד יוסיף עוד ועוד הודאות מעצמו כי הרשימה היא אין סופית.

**הרב שלמה גלעד
הממציא הבחירים של
"חוט של חסד"**

**מדור זה לכבוד נשמת
רשב"י הקדוש ולזכרם
של 45 קדושי מירון ע"ה**

בדיחות הדעת

המלצר מביא ללקוח את הסטייק שהזמין, ואגודלו מונח על הסטייק. "השתגעתי?" צועק הלקוח, "לשים את ידך על הסטייק שלי?"

"מה אתה רוצה", עונה המלצר, "ששוב הוא יפול על הרצפה?"

מה בתמונה?

אלל טל-052-6661111
 02-5812252 | יש לציין שם מלא, כתובת מלאה וטלפון

רוצה לזכות בפרס? שלח לנו סיפור תודה בעל תוכן ייחודי ותזכה בפרס ללא הגרלה
 al5308000@gmail.com | 02-5812252

ילדים מספרים תודה

משקפיים של תודה

להסתדר כך בלי המשקפיים אפילו שזה קצת קשה, תודה ששלחת לי משפחה מקסימה שגם הם נרתמו לעזרתי ולמרות הכל לא מצאנו את המשקפיים, זה בוודאי לטובתי ובשבילי ובשביל לקרב אותי אליך תודה על ...

יום הלימודים חלף פסעתי הביתה שמחה ורעננה יותר, שכחתי כמעט מפרשיית המשקפיים האבודות ופניתי לישון.

בבוקר קמתי ועדיין המשקפיים לא נמצאו, שוב הודיתי לה' יתברך והתארגנתי ליום לימודים חדש.

אמי ניגשה לסלסלת הקשתות ו... המשקפיים נחו להן שם מחכות רק שאבוא וארכיב אותן.

אני מאמינה שהכל בזכות הסיפורים והחיוזקים שאתם מפרסמים, זה מחזק מאוד.

הודיתי שוב לקב"ה שהמשקפיים נמצאו התודה חשובה מכל דבר תודה רבה לבורא עולם.

ברצוני לשתף אתכם בסיפור תודה שקרה לי בסביבות פורים שעבר.

אני מרכיבה משקפיים.

יום אחד קמתי בבוקר והמשקפיים אינם.

התחלתי להילחץ, אני חייבת את המשקפיים מה אעשה?

כל בני הבית נרתמו לעזרתי וחייפשו בכל מקום אבל המשקפיים לא נמצאו.

כבר התאחרה השעה כשפסעתי לכיתה בלי המשקפיים ובליבי הייתי קצת עצובה, לא רציתי להיכנס כך לכיתה.

אלא שפתאום נזכרתי בסיפורי התודה שלכם, בעלון חוט של חסד המיוחד והעשיר.

נכנסתי לכיתה בזמן, לפני הצלצול ובפני כל הכיתה אמרתי תודה ה' יתברך שאבדו לי המשקפיים, אני מאמינה באמונה שלמה שהכל ממך. וגם בלב השלמתי עם זה באמת ובתמים.

הוספתי עוד תודות לה'. תודה שאני גם יכולה

פתרונות יש לשלוח עד יום שני למייל: al5308000@gmail.com
 אל לפקס: 02-5812252 | יש לציין שם מלא, כתובת מלאה וטלפון

עשורון

אות פחות

כתבו מילה בת ארבע אותיות בטור א, הפחיתו אות וכיתבו את התוצאה בטור ב', הפחיתו אות נוספת וכיתבו את התוצאה בטור ג'

האות הראשונה שנשמטה כתבו בקובייה בצד ימין, האות השניה שנשמטה כתבו בקובייה בצד שמאל אם פתרתם נכונה, יצא לכם חלק מפסוק מהפסרת פרשת כי תשא

1. שום דבר, מאום\מושל בממלכה\עשה ברית מילה
2. זקן ושבע ימים\משקה פירות על בסיס חלב\שיבולים יבשות המשמשות מאכל לבהמות
3. בית ה' שנחרב\שם נפטרה מרים הנביאה\דרישת שלום (ר"ת)
4. ___ וחנון, אחד מי"ג מידות של הקב"ה\צבע האדמה\איבר הנמצא בגוגולת
5. לעולם ועד \ ברגע זה, עכשיו\מילת שאלה
6. לו מצפים שיבוא ויגאלנו\מנהיג ערבי \ לא מת
7. שמחבבים ומוקירים אותו, אהוד\ברכתו של הגר"ח קנייבסקי זצ"ל (ר"ת) \ בתוכו
8. החלק המובחר, המיטב\הכהן בזמן שמואל ואלקנה\לא עלינו (ר"ת)
9. חיבה יתרה\אחד אחר כך\בתוכה
10. ספר חכמה שכתב שלמה\מידת אורך, אלפיים אמה\שטח מים עצום בטבע
11. מכבה שרפות\כיצד, באיזה אופן\יבשה המוקפת מים מכל צדדיה
12. מכשיר קטן ממולא בגז המבעיר אש\משקה מתוק\כלל ספינות מרוכז

	טור ג	טור ב	טור א	
1.				1.
2.				2.
3.				3.
4.				4.
5.				5.
6.				6.
7.				7.
8.				8.
9.				9.
10.				10.
11.				11.
12.				12.

“ הפסוק שהתקבל ”

הרב אבוחצירא- יועץ, מאבחן ומטפל
לייעוץ טלפוני ללא תשלום
בימים ג' - ד' משעה 8-10 בערב
נייד: 054-8434435

חינוך באהבה
הרב יצחק אבוחצירא

קשר בין מדיה להיפראקטיביות

מחקר ממושך שנערך בארה"ב מראה בבירור, כי אכן יש קשר ברור בין צפייה מרובה בסרטים, משחקי וידאו ומחשב ל-ADHD. הפרעות קשב, הן אמנם הפרעה גנטית מולדת. אולם במחקר, נמצא קשר וודאי בין משחקי הווידאו והמחשב לסיכוי לפתח היפראקטיביות או להחמיר אותה. במחקר השתתפו מאות ילדים והוברר כי:

ילדים אשר צפו בסרטים או שיחקו במשחקי וידאו יותר משעתיים ביום, היו בקבוצת הסיכון לסבול מ-ADHD פי 1.5 עד פי 2, מאלו שזמן הצפייה שלהם הוגבל לשעה ביום. מבצעי המחקר מסבירים כי המוח האנושי מסתגל למצבים שונים, ולכן, ככל הנראה, יש השפעה לגורם החיצוני במקרה זה. לגירויים האינסופיים בנוסף לריצוד ולהבהובים מצפייה בסרט או ממשחק במחשב יש השפעה על פעילות המוח. מבצעי המחקר מדגישים כי אינם יכולים לקבוע בוודאות את הזמן המדויק לאחריו יש השפעה על המוח, אך הם נוטים לקבל את ההמלצה של הגבלת הצפייה לשעה ביום עבור ילדים רגילים ולהימנעות ככל האפשר אצל ילדים בעלי סיכון להיפראקטיביות. במאמר מוסגר, נוכל עכשיו להבין את הטובה הגדולה שעשו איתנו גדולי ישראל, באוסרם להכניס לביתנו מכשירים מעין אלו, שתועלתם מועטת ונזקם בכל המישורים רבה מאוד.

אז מה עושים?

הפתרון הנקודתי לבעיה זו הוא: "להירגע ולהרגיע". דהיינו, להוריד את רמת הגירויים והרעש בבית. מה שפחות רעש, דיבור קולני, צעקות, איזמים, מתח, טייפ ורדיו דולקים במנגינות רועשות (דאנס, טראנס וכדו'), כמה שפחות צפייה במחשב כמה שפחות משחקים עם אורות מרצדים. זה יהיה קשה, כי עלינו להתרגל לדבר יותר לאט ובשקט. אבל הרגלים מעיין אלו הם הכרחיים בכדי לעזור לעצמינו למנוע את החרפת בעיית הקשב אצל הילדים. מאחר ובעיות קשב וריכוז הם ברובם גנטיות, סביר להניח שאחד ההורים (בין אם הוא מודע לכך או לא) גם הוא נמצא באותו המצב ולכן זוהי עבודה משפחתית משותפת. ואם ההורים בעצמם לא יחליטו לעשות את השינוי בעצמם, פשוט חבל על העבודה עם הילד, כי ההצלחה תהייה מועטת ביותר. ולכן כמו כל תהליך חינוכי בע"ה מתחיל בנו ההורים.

בית ושמו בית ספר פרק כז'

להיות טיפוס אישיות עם צורך חזק מאוד לגירויים חדים, בולטים, קצביים ומהירים.

מי שמתרגל לרעש, מייצר רעש

וכך, הילד שגדל "בסחררה" של קולות, רעשים, לחץ ומתח, ומוחו כבר התרגל לעבוד תחת השפעה דומה, נכנס לגן חובה, למכינה או לבית הספר, ופתאום עיניו נתקלות במורה רגיל שאינו זוהר, מנצנץ או דרמתי במיוחד, המורה מעביר שיעור רגוע ושקט ומשהו ב"קצב" של העברת השיעור ושל תזוזות המורה בכיתה, מאוד איטי ומשמעם את הילד, מוחו הרי רגיל לקצב הרבה יותר מהיר, עם כמות גירוי פי כמה וכמה. לכן לעיתים, בכדי להחזיר לעצמו את הקצב "הטבעי" שהוא מכיר, הילד מתחיל לייצר "גירויים חיצוניים" בכדי שיהיה לו את אותו "רעש" שמוחו רגיל אליו.

זה יכול להתבטא בלהתנדנד על הכסא, לקום מהמקום, להציק לילדים אחרים, לעשות מספר פעולות ביחד, לפטפט ולהרעיש, או לאבד קשר עין עם המורה מעבר ל-2 דקות, לאבד ריכוז או לפעמים פשוט להתנתק ולרוץ.

מי החריג?

אם התמזל מזלו של התלמיד והמורה שלו קופצני, דרמתי וקצבי, יכול מאוד להיות שהוא יצליח בכיתה, יהיה לו קל יותר לקלוט את החומר שמועבר בצורה היפראקטיבית ויכול להיות שלא תהיה עליו כל תלונה במהלך השנה, להיפך הוא אפילו יוכל להיות "התלמיד המצטיין" זה שכל הזמן עונה תשובות לפני כולם ויודע את החומר בצורה שוטפת עד שממש "אי אפשר להפסיק אותו במהלך השיעור". בכיתה כזו, יקרה דבר מעניין שדווקא התלמיד השקט, הרגוע, העדין והמנומס יהיה התלמיד "החריג" או ה"מופנם" שהרי אין לו סיכוי לדבר עם כל כך הרבה רעש וצעקות שמלוות את השיעור.

במסגרת מכלול הגורמים להפרעת הקשב, מלבד הבעיה האורגנית, ישנם גורמים סביבתיים נוספים שתורמים להחרפת הפרעת הקשב. דיברנו כבר על מחסור בשתיית מים, על תזונה נכונה ומעט על צריכת סוכרים. אנו בע"ה ממשיכים השבוע לכתוב על הקשר בין טכנולוגיה ומדיה להפרעת קשב. התבוננות ובדיקת גורמים אלו, יכולה בע"ה לסייע רבות בתהליך הטיפול, וחשוב שנהיה מודעים להם.

רמת גירויים טכנולוגית גבוהה:

העולם שבו אנו חיים נמצא ב"התפתחות" מתמדת. משנה לשנה "הקצב" נעשה מהיר יותר. ואז... אם נשים לב מה קורה סביבנו אפילו רק בשלושים השנים האחרונות נבחין כי אנחנו מתקשים "לעמוד בקצב החיים" נשמע לכם קשור להיפראקטיביות או אימפולסיביות?! אני חושב שלגמרי, כן. מה שקורה בשנים האחרונות הוא: שאנחנו עוד לא מספיקים להתרגל לדבר מסוים וכבר יש משהו אחר, שהוא יותר מהיר וחדיש. הקצב המהיר הזה, חודר לתודעה שלנו באמצעות הטכנולוגיה והמדיה. ואצל הילדים, בעיקר ע"י היחשפות לסרטים, אנימציות, משחקי מחשב, ומאות אופציות טכנולוגיות שמשודרות בקצב מטרף עם אינסוף ריצודים על המסך. אך לא רק מדיית הצפייה, אלא גם מדיית השמיעה: המוסיקה נעשתה יותר קצבית ומהירה עד כדי "טירוף הדעת". לכן, ככל שאנו נסחפים לקצב המהיר של העולם, כך המוח שלנו, לומד להתאים את עצמו ולהתרגל לאותו קצב.

אפילו תינוקות

בעידן של היום, כבר מגיל הניקות, התינוקות חשופים לצעצועים עם אורות מהבהבים וצבעים זועקים, מוביילים מנגנים וזוהרים, דיסקי צפייה לפעוטות שהתמונות בהן מאוד מהירות, ומלאות באורות וצבעים. כל האמור כ"יחידה אחת" וכתוספת לבעיה אורגנית ראשונית של הפרעת קשב מולדת, הופך את הילד

כאן
ישקלו טוב
את המגיע לך!

בית דין תלמידי ירושלים ומוסדות חינוך ופיקוח, מוסדות חינוך ופיקוח, מוסדות חינוך ופיקוח, מוסדות חינוך ופיקוח.

בית דין רבני | רח' שמואל הנביא 33 | ירושלים
054-237-3752

מהך
ולאביעד
כהן?

שניכם
שייכים
לאותו
עם

על מסורת לא מוותרים

קמחא דפסחא תשפ"ג